Disclaimer : Ministry of Finance and Planning repository shall be regarded as a publisher and bears no liability for any damage upon using contents of the repository.

National Economic Survey | The Economic Survey

2010

Hali ya Uchumi wa Taifa Katika Mwaka,2010

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

Wizara ya Fedha

https://repository.mof.go.tz/handle/123456789/775

Downloaded from Ministry of Finance and Planning Repository

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

HALI YA UCHUMI WA TAIFA KATIKA MWAKA 2010

Kimetolewa na :
Wizara ya Fedha
DAR ES SALAAM - TANZANIA
Juni, 2011

HALI YA UCHUMI WA TAIFA

KATIKA MWAKA 2010

YALIYOMO

ORODHA YA MAJEDWALI X

KIREFU/TAFSIRI YA MANENO XV

MATUKIO MUHIMU YA KIUCHUMI MWAKA 2010 XX

SURA YA I 1

HALI YA UCHUMI WA TAIFA 1

- Ukuaji wa Uchumi 1
- Marejeo ya Fahirisi za Bei za Taifa 2010 6
- Mwenendo wa Bei 9
- Ukuzaji Rasilimali 11

SURA YA 2 42

HALI YA UCHUMI DUNIANI NA USHIRIKIANO WA KIMATAIFA 42

- Ukuaji wa Uchumi Duniani 42
- Mwenendo wa Biashara Duniani 43
- Hali ya Uchumi wa Nchi za Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara 44
- Jumuiya ya Afrika Mashariki 47
- Umoja wa Afrika na Tume ya Uchumi ya Bara la Afrika 48
- Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano (JPC) 48
- Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za kusini mwa Afrika (SADC) 49
- Mpango wa Kujitathimini na Kujipima Afrika Kuhusu Utawala Bora (APRM) 50
- Mdahalo wa Uchumi Duniani (WEF) 50

SURA YA 3 52

SEKTA YA NJE 52

UTANGULIZI 52

- BIDHAA ZILIZOUZWA NJE 52
  - Kahawa 53
  - Pamba 53
  - Chai 53
  - Tumbaku 54
  - Korosho 54
  - Karafuu 54
  - Madini 55
  - Bidhaa za Viwandani 55
  - Samaki na Mazao ya Samaki 55
  - Mazao ya Mboga na Maua 56

Bidhaa Nyinginezo Zilizouzwa Nje 56
Mapato ya Huduma 58
BIDHAA ZILIZOAGIZWA KUTOKA NJE 58
Bidhaa za Kukuza Mitaji 58
Bidhaa za Kati 59
Bidhaa za Matumizi ya Kawaida 59
MALIPO YA HUDUMA 60
MWENENDO WA BIASHARA BAINA YA TANZANIA NA NCHI MBALIMBALI 60
MIZANIA YA MALIPO NA NCHI ZA NJE 65
Urari wa Biashara ya Bidhaa 65
Urari wa Biashara ya Huduma 65
Urari wa Mapato ya Vitega Uchumi 65
Urari wa Uhamisho Mali wa Kawaida 65
Urari wa Malipo ya Kawaida 66
Urari wa Uhamisho wa Mitaji 66
Urari wa Malipo ya Fedha katika Uwekezaji 66
Urari wa Malipo Yote 66
Akiba ya Fedha za Kigeni 67
THAMANI YA FEDHA YA TANZANIA 67

SURA YA 4 81

FEDHA ZA SERIKALI 81

MAPATO YA NDANI 81
MATUMIZI 83
MGAWANYO WA BAJETI KWENYE HUDUMA ZA SERIKALI 84
DENI LA TAIFA 85
DENI LA NJE 86
DENI LA NJE KWA WAKOPESHAJI 87
DENI LA NDANI 88
ULIPAJI WA DENI LA SERIKALI 89

SURA YA 5 94

FEDHA NA TAASISI ZA FEDHA 94

UJAZI WA FEDHA NA KARADHA 94
MIKOPO YA BENKI ZA BIASHARA KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI 94
AMANA KATIKA BENKI ZA BIASHARA 95
MWENENDO WA VIWANGO VYA RIBA 95
MFUKO WA PENSHENI WA MASHIRIKA YA UMMA (PPF) 96
MFUKO WA PENSHENI KWA WATUMISHI WA UMMA (PSPF) 97
MFUKO WA TAIFA WA HIFADHI YA JAMII (NSSF) 97

Mfuko wa Akiba ya Wafanyakazi wa Serikali (GEPF) 98
Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF) 100
Mfuko wa Pensheni wa Serikali za Mitaa (LAPF) 101
Mamlaka ya Usimamizi wa Shughuli za Bima Tanzania (TIRA) 102
Soko la Hisa la Dar es salaam (DSE) 104
Benki ya Posta 105

SURA YA 6 112

RASILIMALI WATU 112

Idadi ya Watu na Maendeleo 112
Nguvukazi na Ajira 114

SURA YA 7 118

UENDELEZAJI WA SEKTA BINAFSI 118

Uwekezaji Vitega Uchumi Nchini 118
Mchanganuo wa Miradi Kimkoa 119
Uboreshaji wa mazingira wezeshi kwa sekta binafsi 120

UWEZESHAJI WANANCHI KIUCHUMI 121

Mfuko wa Uwezeshaji Wananchi 121
Utoaji na Upatikanaji wa Mikopo 122

SURA YA 8 125

MASUALA MTAMBUKA 125

UKIMWI 125
Mazingira 125
Utawala Bora 127
Jinsia 128
Usalama wa Raia 129

SURA YA 9 131

MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MKAKATI WA KUKUZA UCHUMI NA KUPUNGUZA UMASKINI TANZANIA (MKUKUTA) 131

Utangulizi 131
Ukuaji wa Uchumi na Kupunguza Umaskini wa Kipato 131
Utawala Bora na Uwajibikaji 134

SURA YA 10 138

USHIRIKISHWAJI KATIKA HUDUMA ZA FEDHA KWA WATU WA KIPATO CHA CHINI 138

Utangulizi 138
Sekta ya Fedha Tanzania 141
Malipo ya Pesa kwa Kutumia Simu za Mkononi 144
Maendeleo Katika Taasisi Ndogo Ndogo za Fedha 146
Changamoto 147
Hitimisho 150

SURA YA 11 153

KILIMO NA USHIRIKA 153

Kiwango cha Ukuaji 153
Mazao ya Chakula 153
Uzalishaji wa Mazao ya Biashara 154
Uzalishaji wa Mazao ya Mafuta 155
Uwekezaji katika Shughuli za Kiuchumi za Kilimo 156
Kilimo cha Umwagiliaji 156
Huduma za Ugani na Mafunzo 157
Shughuli za Utafiti 158
Mfuko wa Pembejeo 159
Utoaji wa Ruzuku za Pembejeo 159

MIFUGO 160

Uzalishaji wa Mifugo na Mazao yake 160
Biashara ya Mifugo na Mazao yake 162

USHIRIKA NA MASOKO 165

Maendeleo ya Ushirika 165
Mwenendo wa Bei za Mazao ya Biashara 166

SURA YA 12 176

MALIASILI NA UTALII 176

Kiwango cha ukuaji 176
Misitu na Nyuki 176
Wanyamapori 179
Uvuvi 181
Utalii 185
Malikale 187

SURA YA 13 200

MADINI 200

Kiwango cha Ukuaji 200
Utafutaji Madini 200
Uchimbaji na Uuzaji Madini 200
Almasi 200
Dhahabu 201
Vito vya thamani 201
Makaa ya Mawe 201
Thamani ya Mauzo ya Madini 202

SURA YA 14 205

VIWANDA NA BIASHARA 205

Kiwango cha Ukuaji 205
Viwanda Vidogo 205
Gharama za Uzaushaji 205
Uzalishaji katika baadhi ya Viwanda Nchini 205
Biashara ya Ndani 206
Maonesho ya Biashara ya Kimataifa 207

SURA YA 15 215

UJENZI NA MAENDELEO YA ARDHI 215

UJENZI 215

Kiwango cha Ukuaji 215
Mtandao wa Barabara 215
Matengenezo ya Barabara na Madaraja 216
Bodi ya Mfuko wa Barabara 216
Bodi ya Usajili wa Makandarasi 217
Bodi ya Usajili ya Wahandisi 218
Bodi ya Wabunifu Majengo na Wakadiriaji Majenzi 219
Baraza la Taifa la Ujenzi 220
Wakala wa Majengo Tanzania 220

MAENDELEO YA ARDHI 220

MAENDELEO YA MAKAZI NA VIJIJI 226
MAENDELEO YA NYUMBA 228

SURA YA 16 229

MAWASILIANO NA UCHUKUZI 229

Utangulizi 229

UCHUKUZI 229

Usafiri Wa Barabara 229
Usafiri wa Abiria mijini 230
Shirika la Usafiri Dar Es Salaam (UDA) 232

USAFIRI KWA NJIA YA RELI 232

Kampuni ya Reli Tanzania (TRL) 232
Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA) 233

USAFIRI WA ANGA 233

Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania (TAA) 233

HUDUMA ZA HALI YA HEWA 234

USAFIRI WA MAJINI 235

Uchukuzi Baharini 235
Kampuni ya Huduma za Meli (MSCL) 238
Kampuni ya Meli ya China na Tanzania (SINOTASHIP) 238

HUDUMA ZA MAWASILIANO 238

Shirika la Posta Tanzania 238
Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) 241

TEKNOLOJIA YA HABARI NA MAWASILIANO 243

Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano 243
Vituo vya Mawasiliano (Telecenters) 243
Uanzishaji wa Anuani za Makazi na Simbo za Posta 244

SAYANSI, TEKNOLOJIA NA UBUNIFU 244

Uendelezaji wa utafiti wa kisayansi nchini 244
Masijala ya Utafiti Tanzania 244
Uendelezaji wa Rasilimali Watu 245
Udhibiti wa Mionzi 245

SURA YA 17 253

NISHATI 253

Kiwangocha Ukuaji 253
Umeme 253
Utafutaji Mafuta na Gesi 257
Bei za Mafuta 257

NISHATI MBADALA 257

Maporomoko Madogo ya Maji 257
Umeme wa Jua 258
Jotoardhi na Biofueli 258

SURA YA 18 259

MAJI 259

Utangulizi 259
Huduma ya Maji Vijijini 259
Huduma za Maji Mijini 260

SURA YA 19 263

ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI 263

Elimu ya Awali 263
Elimu ya Msingi 263
Elimu ya Sekondari 264
Elimu ya Ualimu 265
Elimu ya Watu Wazima 267
Ukaguzi wa Shule na vyuo 267
Elimu ya Ufundi na Mafunzo 268
Elimu ya Ufundi Stadi 269
Elimu ya Juu 269

SURA YA 20 282

AFYA 282

Utangulizi 282
Vituo vya Kutolea Huduma ya Afya 282
Ukaguzi wa vituo vya Afya 283
Elimu ya Afya kwa Wananchi 284
Afya ya Uzazi na Mtoto 284
Muda wa Kuishi 284
Mpango wa Taifa wa kudhibiti Malaria 285
Chakula na Lishe 285

Huduma za Ustawi wa Jamii 286

SURA YA 21 291

MAENDELEO YA JAMII 291

Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 291
Jinsia na Mendeleo ya Wanawake 291
Maendeleo ya Watoto 292
Uratibu wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali (NGOs) 293

Ukurasa

ORODHA YA MAJEDWALI

Jedwali A: Takwimu Muhimu Katika Uchumi – Tanzania Bara xxi

Jedwali B: Mwenendo wa Viashiria vya Kiuchumi, 2002 – 2010..............xxii

Jedwali 1: Pato la Taifa (PLT) kwa shughuli za kiuchumi, kwa Bei za Soko (Bei za miaka inayohusika) 14

Jedwali 1A Pato la Taifa (PLT) kwa shughuli za kiuchumi, kwa Bei za Soko – Sehemu inayouzika na isiyouzika (bei za miaka inayohusika) 15

Jedwali 2: Mchango wa shughuli za kiuchumi kwa Pato la Taifa kwa Bei za Soko (bei za miaka inayohusika) 16

Jedwali 2A: Mchango wa shughuli za kiuchumi kwa Pato la Taifa (PLT), kwa Bei za Soko- Sehemu inayouzika na isiyouzika (bei za miaka inayohusika) 17

Jedwali 2B: Pato la Taifa (PLT) na Matumizi yake, kwa bei za soko (bei za miaka inayohusika) 18

Jedwali 3: Pato la Taifa (PLT) kwa shughuli za kiuchumi, kwa Bei za Soko (bei za mwaka 2001) 19

Jedwali 3A: Pato la Taifa (PLT) kwa shughuli za kiuchumi, kwa Bei za Soko - Sehemu inayouzika na isiyouzika (bei za mwaka 2001) 20

Jedwali 4: Ukuaji wa Pato la Taifa (PLT) kwa shughuli za kiuchumi, kwa Bei za Soko (bei za mwaka 2001) 21

Jedwali 4A: Ukuaji wa Pato la Taifa (PLT) kwa shughuli za kiuchumi, kwa Bei za Soko - Sehemu inayouzika na isiyouzika (bei za mwaka 2001) 22

Jedwali 4B: Mchango wa shughuli za kiuchumi kwa Pato la Taifa (PLT), kwa Bei za Soko (bei za mwaka 2001) 24

Jedwali 4C: Mchango wa shughuli za kiuchumi kwa Pato la Taifa (PLT), kwa Bei za Soko Sehemu inayouzika na isiyouzika (bei za mwaka 2001) 27

Jedwali 4D: Pato la Taifa (PLT) na matumizi yake, kwa bei za soko (bei za mwaka 2001) 28

Jedwali 5: Ukuzaji Rasilimali (bei za miaka inayohusika) 29

Jedwali 6: Ukuzaji Rasilimali (bei za mwaka 2001) 30

Jedwali 7: Ukuzaji Rasilimali (sekta za umma na binafsi) 31

Jedwali 8: Fahirisi ya bei za rejereja ya bidhaa zitumiwazo na watu wa kipato cha chini Dar es Salaam (2001=100) 32

Jedwali 9: Fahirisi ya bei za rejereja ya bidhaa zitumiwazo na watu wa kipato cha chini Dar es Salaam (2001=100) 33

Jedwali 10: Fahirisi ya bei za bidhaa na huduma zitumiwazo na wafanyakazi wa kima cha kati Dar es Salaam (2001=100) 34

Jedwali 11: Fahirisi ya bei za bidhaa na huduma zitumiwazo na Wafanyakazi wa kima cha kati Dar es Salaam (2001=100) 35

Jedwali 12: Fahirisi ya gharama ya maisha ya wenye kipato cha juu Dar es Salaam (2001=100) 36

Jedwali 13: Fahirisi ya gharama ya maisha wenye kipato cha juu Dar es Salaam (2001=100) 37

Jedwali 14: Fahirisi ya bei ya bidhaa na huduma zitumiwazo na wakazi wa mijini - Tanzania Bara (2001=100) 38

Jedwali 15: Fahirisi ya Bei ya Bidhaa na huduma zitumiwazo na wakazi wa mijini - Tanzania Bara (2001=100) 39

Jedwali 16: Fahirisi mbali mbali za bidhaa na huduma zitumiwazo na wakazi wa mijini – Tanzania Bara (2001=100) 41

Jedwali 17: Thamani ya Bidhaa za biashara baina ya Tanzania na nchi za nje 67

Jedwali 18: Kiasi na thamani ya bidhaa muhimu zilizouzwa nchi za nje 68

Jedwali 19: Kiasi na thamani ya bidhaa za asilia na zisizo asilia zilizouzwa nchi za nje 69

Jedwali 20: Wastani wa bei za bidhaa muhimu zilizouzwa nchi za nje (Sh.) 74

Jedwali 21: Wastani wa bei za bidhaa muhimu zilizouzwa nchi za nje (US $) 75

Jedwali 23: Aina na thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nchi za nje 77

Jedwali 24: Mizania ya malipo na nchi za nje 78

Jedwali 25: Mwenendo wa mapato na matumizi ya Serikali 89

Jedwali 26: Matumizi ya Serikali kwa huduma mbalimbali 91

Jedwali 27: Mwenendo wa karadha na ujazi wa fedha - Tanzania bara....... 107

Jedwali 28: Viwango vya ukuaji wa karadha na ujazi wa fedha - Tanzania bara 108

Jedwali 29: Mwenendo wa Viwango vya ubadilishaji kati ya Shilingi na Dola ya Marekani 109

Jedwali 30: Mikopo ya benki za biashara kwa sekta mbalimbali 110

Jedwali 31: Mwenendo wa amana katika benki za biashara 111

Jedwali 32: Viwango vya wastani vya riba 111

Jedwali 33: Idadi ya watu nchini Tanzania kimkoa 116

Jedwali 34: Kituo cha Uwekezaji Tanzania (TIC): Miradi iliyopitishwa...... 124

Jedwali 35: Uzalishaji wa miwa na sukari 170

Jedwali 36: Pamba iliyonunuliwa na mauzo nchini 171

Jedwali 37: Eneo lililopandwa michai na majani mabichi yaliyopatikana 172

Jedwali 38: Kahawa iliyonunuliwa na mauzo nchini 173

Jedwali 39: Eneo lililopandwa mkonge na katani iliyopatikana 174

Jedwali 40: Tumbaku iliyonunuliwa na mauzo nchini 175

Jedwali 41: Maua ya pareto yaliyonunuliwa na mauzo ya bidhaa za pareto 176

Jedwali 42: Korosho zilizonunuliwa na mauzo nchini 177

Jedwali 43: Muhtasari wa mazao muhimu ya biashara yaliyonunuliwa 178

Jedwali 45: Upandaji wa miti (Miche iliyooteshwa) 189

Jedwali 47: Mauzo ya bidhaa za misitu nchi za nje 190

Jedwali 48: Mwenendo wa biashara ya ndege, wanyamapori na vipusa nchi za nje 191

Jedwali 48A: Mwenendo wa biashara ya wanyama hai na uwindaji wa kitalii 192

Jedwali 48B:	Idadi ya Wawindaji wa Kitalii	192
Jedwali 50:	Uzalishaji katika sekta ya uvuvi	193
Jedwali 51:	Mauzo ya mazao ya uvuvi nchi za nje	194
Jedwali 51A:	Muhtasari wa Mauzo ya Mazao ya Uvuvi Nchi za Nje	195
Jedwali 51B:	Mwelekeo wa Mauzo ya Sangara Nchi za Nje	195
Jedwali 52:	Idadi ya Watalii, siku zao hotelini, na makadirio ya fedha za kigeni zilizopatikana	196
Jedwali 53:	Idadi ya Watalii walioingia nchini na kiasi cha fedha zilizopatikana	197
Jedwali 55:	Mwenendo wa Biashara ya Utalii	198
Jedwali 55A:	Idadi ya Wageni Waliotembelea Vituo vya Utalii	199
Jedwali 56:	Uchimbaji wa madini: Kiasi kilichopatikana	203
Jedwali 57:	Madini yaliyouzwa nchi za nje	204
Jedwali 58:	Matumizi ya saruji nchini	208
Jedwali 59:	Uzalishaji wa baadhi ya bidhaa za viwanda	209
Jedwali 60:	Viwanda - Idadi ya Watu walioajiriwa	210
Jedwali 61:	Viwanda - Gharama za kazi	211
Jedwali 62:	Viwanda - Muhtasari wa matokeo	212
Jedwali 63:	Viwanda - Muhtasari wa matokeo kimkoa	213
Jedwali 65:	Vigezo vya Ufanisi katika Sekta ya Viwanda	214
Jedwali 67:	Kampuni ya Reli Tanzania (TRL)	246
Jedwali 68:	Reli ya Uhuru (TAZARA)	247
Jedwali 69:	Usafirishaji kwa Meli	248
Jedwali 70:	Huduma za Posta	251
Jedwali 73:	Shirika la Ndege Tanzania (ATCL)	252
Jedwali 74:	Uwezo wa mitambo ya umeme	254
Jedwali 75:	Mauzo ya umeme kwa watumiaji mbali mbali	255

Jedwali 76: Mauzo ya umeme kwa mikoa 256

Jedwali 78: Jumla ya visima vilivyochimbwa nchini mwaka 2010 261

Jedwali 79: Usambazaji wa maji Katika Miji Mikuu ya Mikoa 262

Jedwali 80: Shule za sekondari za Serikali - Idadi ya wanafunzi kwa kidato 271

Jedwali 81: Shule za sekondari za binafsi - Idadi ya wanafunzi kwa kidato 281

Jedwali 84: Vyombo vya afya nchini 288

Jedwali 85: Huduma za Afya: Waliofaulu mafunzo kwa mwaka 2010 289

Jedwali 87: Idadi ya wataalamu wa afya 290

Jedwali 87A: Idadi ya Vitanda katika Hospitali zote Nchini mwaka 2010 290

KIREFU/TAFSIRI YA MAINENO

APRM	-	African Peer Review Mechanism (Mpango wa Kujitathmini na Kujipima kuhusu Utawala Bora Barani Afrika)
ASDP	-	Agricultural Sector Development Programme (Program ya Maendeleo ya Sekta ya Kilimo)
ARVs	-	Anti-rctroviral (Dawa za Kupunguza Makali ya UKIMWI)
TAA	-	Tanzania Aiipots Authority (Mamlaka ya Viwanja vya Ndege)
AU	-	African Union (Umoja wa Afrika)
ATMS	-	Automatic Teller Machine (Mashine za Kutolea Pesa)
BEST	-	Business Environment Strengthening for Tanzania (Mpango wa Maboresho ya Mazingira ya Biashara Tanzania)
BRELA	-	Business Registration and Licensing Authotity
BoT	-	Bank of Tanzania (Benki Kuu ya Tanzania)
Cif	-	Cost insurance and freight (Thamani ya bidhaa ikijumuisha gharama za usafiri na Bima)
COSTECH	-	Tanzania Commission for Science and Technology
CARMATEC	-	Centre for Agricultural Mechanisation and Rural Technology
CPI	-	Consumer Price Index (Fahirisi ya Bei za Walaji)
CRDB	-	Benki ya CRDB
COICOP	-	Classification of Individual Consumption by Purpose
COMESA	-	Common Market for Eastern and Southern Africa (Soko la Pamoja la Nchi za Afrika Mashariki na Kusini mwa Afrika)
DAWASCO	-	Dar es Salaam Water and Sewerage Corporation (Shirika la Maji Safi na Taka Dar es Salaaam)
D by D	-	Decentralization by Devolution (Kugatua Madaraka kwa Wananchi)
DSM	-	Dar es Salaam
DSE	-	Dar es salaam Stock Exchange (Soko la Hisa la Dar Es Salaam)
DADPs	-	District Agricultural Development Plan (Mpango wa Maendeleo ya Kilimo wa Wilaya)
DITF	-	Dar es Salaam International Trade Fair (Maonesho ya Kimataifa ya Biashara)
DIT	-	Dar es Salaam Institute of Technology

ECA	-	Economic Commission for Africa (Tume ya Uchumi ya Bara la Afrika)
EAC	-	East African Community (Jumuiya ya Afrika Mashariki)
EPZ	-	Economic Processing Zone (Kanda za Uzalishaji Bidhaa za Kuuza Nje)
EWURA	-	Energy and Water Utilities Regulatory Authority (Mamlaka ya Udhibiti wa Huduma za Maji na Nishati)
f.o.b	-	free on board (Thamani ya Bidhaa bila Kujumuisha Gharama za Usafiri na Bima
FDI	-	Foreign Direct Investment (Uwekezaji wa Mitaji ya Kigeni)
GEPF	-	Government Employees Provident Fund (Mfuko wa Akiba ya Wafanyakazi wa Serikali)
GBS	-	General Budget Support (Misaada na Mikopo ya Bajeti)
GDP	-	Gross Domestic Product (Pato la Taifa)
HBS	-	Household Budget Survey (Utafiti wa Mapato na Matumizi ya Kaya)
ISO	-	International Organization for Standardization (Shirika la Viwango la Kimataifa)
JPC	-	Joint Program Commissions (Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano)
IFMS	-	Integrated Financial Management System (Mfumo Tungamanishi wa Usimamizi wa Fedha)
LUKU	-	Lipa Umeme Kadri Unavyotumia
LSRP	-	Legal Sector Reform Programme (Programu ya Maboresho katika Serikali za Mitaa)
LAPF	-	Local Authorities Pensions Fund (Mfuko wa Pension wa Serikali za Mitaa)
LGRP	-	Local Government Reform Program (Programu ya Maboresho katika Sekta ya Sheria)
M_2	-	Broad Money Supply (Uzaji wa Fedha kwa Tafsiri Pana)
M_3	-	Extended Broad Money Supply (Ujazi wa Fedha kwa Tafsiri Pana Zaidi)
IMF	-	International Monetary Fund (Shirika la Fedha la Kimataifa)
MDGs	-	Millenium Development Goals (Malengo ya Maendeleo ya Milenia)
MKUKUTA	-	Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umasikini Tanzania
MPAMITA	-	Mkakati wa Pamoja wa Misaada Tanzania
MKURABITA	-	Mpango wa Kurasimisha Biashara na Mali za Wanyonge Tanzania
MMEM	-	Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi
MACEP	-	Marine and Coastal Environmental Management Project (Mradi wa Kuhifadhi Mazingira ya Bahari ya Pwani)

MMES	-	Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari
MAIR	-	MKUKUTA Annual Implementation Report (Taarifa ya Utekelezaji wa MKUKUTA)
MMS	-	MKUKUTA Monitoring System (Mfumo wa Ufuatiliaji wa MKUKUTA)
MSCL	-	Marine Service Company Ltd (Kampuni ya Huduma za Meli)
MRCC	-	Maritime Rescue Coordination Centre (Kituo cha Uokoaji na Utafutaji Majini)
MSMEs	-	Medium, Small and Micro Enterprises (Viwanda vya Kati, Vidogo na Vidogo sana)
MUKEJA	-	Mpango wa Uwiano Kati ya Elimu ya Watu Wazima na Jamii
MEMKWA	-	Mpango wa Elimu ya Msingi kwa Watoto Waliyoikosa
MMAM	-	Mpango Maalum wa Afya ya Msingi
MW	-	Mega Watts
NAIC	-	The National Artificial Insemination Centre (Kituo cha Taifa cha Uhimilishaji)
NSSF	-	National Social Security Funds (Mfuko wa Taifa wa Hifadhi ya Jamii)
NASCAP	-	Anti-Coruption Strategy and Action Plan (Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa)
NEMC	-	National Environmental Management Council (Baraza la Taifa la Mazingira)
NEPAD	-	New Partnership for Africa's Development (Mpango wa Ushirikiano Mpya wa Kuleta Maendeleo Afrika)
NGO's	-	NonGovernmental Organisations (Asasi Zisizo ya Kiserikali)
NHIF	-	National Health Insurance Fund (Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya)
NIC	-	National Insurance Corporation (Shirika la Bima la Taifa)
NMB	-	National Microfinance Bank (Benki ya Taifa ya Mikopo Midogo)
PSRP	-	Public Service Reform Program (Programu ya Maboresho katika Utumishi wa Umma)
PSPF	-	Public Service Pensions Fund (Mfuko wa Pensheni kwa Watumishi wa Umma)
PPF	-	Parastatal Pensions Fund (Mfuko wa Pensheni kwa Mashirika ya Umma)
PFMRP	-	Public Financial Management Reform Program (Program ya Maboresho ya Fedha za Umma)
RAHCO	-	Railway Holding Company (Kampuni Miliki ya Rasilimali za Reli)
RITES	-	Kampuni ya RITES ya India

RITA	-	Registration, Insolvency and Trusteeship Agency (Wakala wa Usajili, Ufilisi na Udhamini)
SACCOS	-	Savings and Credit Cooperative Societies (Vyama vya Ushirika wa Akiba na Mikopo)
SADC	-	Southern Africa Development Community (Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika)
SCULT	-	Savings and Co-operatives Union League of Tanzania
SMEs	-	Small and Medium Enterprises (Viwanda Vidogo na vya Kati)
SUMATRA	-	Surface and Marine Transport Regulatory Authority (Mamlaka ya Udhibiti Usafiri wa Nchi Kavu na Majini)
TAKUKURU	-	Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa
TaESA	-	Tanzania Employment Service Agency (Wakala wa Huduma za Ajira Tanzania)
TANESCO	-	Tanzania Electricity Supply Company (Shirika la Umeme Tanzania)
TANROADS	-	Tanzania Roads Agency (Mamlaka ya Barabara Tanzania)
TAZARA	-	Tanzania Zambia Railway Authority (Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia)
TEUS	-	Twenty Equivalent Units
TDHS	-	Tanzania Demographic and Health Survey (Utafiti wa Afya na Demografia Tanzania)
TIRA	-	Tanzania Insurance Regulatory Authority (Mamlaka ya Usimamizi wa Shughuli za Bima Tanzania)
TCAA	-	Tanzania Civil Aviation Authority (Mamlaka ya Usalama wa Usafiri wa Anga Tanzania)
TMA	-	Tanzania Meteorology Agency (Mamlaka ya Hali ya Hewa Tanzania)
TCRA	-	Tanzania Communications Regulatory Authority (Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania).
TEKNOHAMA	-	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TICTS	-	Tanzania International Container Terminal Services (Kampuni ya Kupakua Makontena katika Bandari ya Dar es Salaam)
TIKA	-	Tiba kwa Kadi.
TRA	-	Tanzania Revenue Authority (Mamlaka ya Mapato Tanzania)

TRC	- Tanzania Railways Corporation (Shirika la Reli Tanzania)
TRL	- Tanzania Railways Company Limited (Kampuni ya Reli Tanzania)
TTCL	- Tanzania Telecomunications Company Limited (Kampuni ya Simu Tanzania)
Tshs	- Shilingi ya Tanzania
UAE	- United Arab Emirate (Umoja wa Nchi za Falme za Kiarabu)
UFI	- Global Association of the Exhibition Industry – Fomerly known, Union Des Foires Internationales (Shirika la Maonesho ya Dunia)
UDA	- Shirika la Usafiri Dar es Salaam
UKIMWI	- Ukosefu wa Kinga Mwilini
VAT	- Value Added Tax (Kodi ya Ongezeko la Thamani)
VVU	- Virusi Vya Ukimwi
WEF	- World Economic Forum (Mdahalo wa Uchumi Duniani)
WDL	- Williamson Diamonds Limited
WMO	- World Meteorological Organization (Shirika la Hali ya Hewa Ulimwenguni)

MATUKIO MUHIMU YA KIUCHUMI MWAKA 2010

TAREHE	MWEZI	MATUKIO
5-7	Mei	Mdahalo wa Uchumi Duniani (World Economic Forum – WEF) ulifanyika mjini Dar es salaam.
	Mei	Kuzinduliwa kwa Mpango wa Kilimo katika Ukanda wa Kusini mwa Tanzania (Southern Agricultural Growth Corridor of Tanzania – SAGCOT)
08	Julai	Tanzania ilisaini Mpango Kabambe wa Maendeleo ya Kilimo Afrika (Comprehensive Africa Agriculture Development Program - CAADP Compact)
1-7	Julai	Maonyesho ya Kimataifa ya Biashara yalifanyika Dar es Salaam.
	Agosti	Sheria ya Ubia Kati ya Sekta ya Umma na Binafsi. (Public – Private Partnership - PPP) Na. 19 ya mwaka 2010 ilipitishwa
	Septemba	Tanzania ilizawadiwa cheti cha kufanya vizuri kwenye uandikishwaji wa wanafunzi katika elimu ya msingi, ambapo imeonekana maendeleo ni mazuri na uwezekano wa kufikia malengo ya MDGs 2015 ni mkubwa, katika Mkutano wa Viongozi wa Nchi kuhusu Maendeleo ya Malengo ya Milenia (MDGs Summit), Makao Makuu ya Umoja wa Mataifa
31	Oktoba	Uchaguzi Mkuu wa Taifa (Tanzania National Election) ulifanyika
17	Desemba	Taarifa toka Benki Kuu ya Tanzania kuhusu toleo la noti mpya ambazo ziliingizwa katika mzunguko tarehe 01 Januari 2011

Jedwali Na. A

TAKWIMU MUHIMU KATIKA UCHUMI - TANZANIA BARA

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2009-10 Badiliko (%)
Idadi ya Watu (milioni)	35.3	35.2	37.5	38.2	39.5	40.7	41.9	2.9
Pato la Taifa kwa Bei za mwaka inayohusika (Sh. milioni)	13971592	15965294	17941256	20948403	24754457.13	28212645	32293479	14.5
Pato la Taifa kwa Bei za mwaka 2001 (Sh. milioni)	11239735	12058090	12881163	13801927	14628344.91	15721301	16828563	7.0
Wastani Pato kwa Kila Mtu kwa bei za mwaka inayohusika (Sh.)	395798	441030	478434	547051	627097	693470	770464	11.1
Wastani Pato kwa Kila Mtu kwa bei za 2001 (Sh.)**	318408	333373	343498	360445	375642	386431	401499	3.9
Kasi ya Upandaji Bei (asilimia)	4.2	4.3	7.3	7.0	10.3	12.3	5.5	
Urari wa Biashara ya Bidhaa (US$ milioni)	-1009.7	-1321.8	-1946.5	-2634.0	-3433.5	-2539.5	-2828.3	11.4
Urari wa Bidhaa Huduma na Uhamisho wa Mali (US$ milioni)	-363.2	567.6	-1143.2	-1580.1	-2295.4	-1768.3	-1863.5	4.8
Saruji iliyozalishwa (Tani '000)	1280.9	1375.2	1421.5	1629.9	1755.8	1940.8	2312.0	19.1
Umeme Uliozalishwa (KWH milioni)	3686.0	3623.0	2484.0	3057.0	3369.0	4802.1	5130.0	7.0
Utalii (Mapato US$ milioni)	746.0	823.0	862.0	1198.0	1354.0	1159.8	1254.5	8.2
Reli: Usafirishaji Mizigo (Tani '000)	1300	1467	1073	1012	727	535	583	5.2
Elimu: Wanafunzi katika Shule za Msingi ('000)*	482760	720035.0	785938	831693	843724	844135	841930	-0.3
Elimu: Wanafunzi katika Shule za Sekondari ('000)*	432.6	524.3	675.7	1020.5	1222.4	1460.4	1638.7	11.7
Elimu: Wanafunzi katika Taasisi za Elimu ya Juu*	-	-	-	-	-	-	-	
Hospitali: Idadi ya Vitanda	49074	37048	37226	37220	37228	40113	45241	12.8
Madaktari	-	-	862	1180	1364	1159.8	570	
Mauzo Nje ya Mazao Muhimu ya Biashara (mil. US$)								
Bidhaa Asilia								
Kahawa	49.80	74.30	61.40	88.10	103.32	111.65	117.31	6.1
Pamba	74.60	111.50	56.80	66.40	80.87	111.15	97.79	-12.0
Katani	7.20	7.30	8.10	8.40	0.00	0.00	6.31	
Chai	30.10	25.60	31.00	28.70	41.96	34.50	47.32	37.2
Tumbaku	57.60	80.80	65.20	72.90	175.92	127.29	129.19	1.5
Korosho	68.10	46.60	39.40	13.20	69.37	71.51	125.34	75.3
Karafuu	10.30	8.50	8.20	4.20	13.52	14.73	8.14	-44.7
Bidhaa zisizo Asilia								
Madini	650.20	711.30	836.80	888.50	42.52	1114.80	1560.10	39.9
Bidhaa za Viwanda	110.10	156.10	153.90	309.20	94.19	987.0	934.0	-5.4
Bidhaa nyinginezo	385.10	454.40	436.30	920.70	2163.64	2163.17	2072.40	-4.2

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11p	09/10-10/11 Badiliko (%)
Ujazi wa Fedha								
Ujazi wa Fedha-M3 (Sh. bilioni)²	2803.0	3266.5	5317.2	6527.8	7634.1	9061.8		
Karadha (Sh. bilioni)	1123.6	1504.2	2169.5	2477.7	4771.7	6124.1		
Fedha za serikali								
Mapato ya Kawaida ya Serikali (Sh. bilioni)	1716.3	2068.8	2739.0	3502.6	4293.1	4651.5	6003.6	28.8
Matumizi ya Kawaida ya Serikali (Sh. bilioni)	2017.5	2649.9	3137.5	3796.9	4681.5	5562.4	6950.6	25.0
Matumizi ya Maendeleo ya Serikali (Sh. bilioni)	1091.6	1385.2	1337.2	2201.1	2130.4	2611.2	3819.1	46.3

Chanzo: Wizara ya Fedha

* Kwa shule za serikali na binafsi

** Kuanzia 1905 ni kwa bei za mwaka 2001

¹ Kwa mwaka wa masomo unaoishia mwaka unaohusika

² Kwa tafsiri Pana (M3)

\- Takwimu hazikupatikana

Jedwali Na.B: Mwenendo wa Viashiria vya Kiuchumi, 2002 – 2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
PATO LA TAIFA									
Ukuaji halisi wa Pato la Taifa	7.2%	6.9%	7.8%	7.4%	6.7%	7.1%	7.4%	6.0%	7.0%
Kilimo, Uwindaji na Misitu	4.9%	3.1%	5.9%	4.3%	3.8%	4.0%	4.6%	3.2%	4.2%
Uvuvi	6.8%	6.0%	6.7%	6.0%	5.0%	4.5%	5.0%	2.7%	1.5%
Viwanda na Ujenzi	9.4%	10.9%	10.9%	10.4%	8.5%	9.5%	8.6%	7.0%	8.2%
Viwanda	7.5%	9.0%	9.4%	9.6%	8.5%	8.7%	9.9%	8.0%	7.9%
Ujenzi	11.9%	13.8%	13.0%	10.1%	9.5%	9.7%	10.5%	7.5%	10.2%
Huduma	7.7%	7.8%	7.8%	8.0%	7.8%	8.1%	8.5%	7.2%	8.2%
Biashara na Matengenezo	8.3%	9.7%	5.8%	6.7%	9.5%	9.8%	10.6%	7.5%	8.2%
Mawasiliano	10.4%	15.6%	17.4%	18.8%	19.2%	20.1%	20.5%	21.9%	22.1%
Fedha	10.1%	10.7%	8.3%	10.8%	11.4%	10.2%	11.9%	9.0%	10.1%
Ukuaji wa Pato la taifa kwa bei za mwaka husika	14.8%	15.9%	15.4%	14.3%	12.4%	16.8%	18.3%	13.8%	14.5%
MWENENDO WA BEI									
Kasi ya Upandaji Bei (Wastani wa Mwaka)	4.5%	5.3%	4.7%	5.0%	7.3%	7.0%	10.3%	12.1%	5.5%
GDP deflator inflation (market price)	7.1%	8.4%	7.0%	6.4%	5.3%	9.0%	10.1%	7.4%	4.9%
Riba za Mikopo ya muda mfupi	15.9%	15.6%	14.2%	15.7%	15.7%	15.0%	13.6%	14.0%	14.4%
Riba za Mikopo ya muda mrefu	13.2%	12.5%	12.6%	14.1%	14.9%	16.7%	16.5%	14.5%	14.6%
Riba za Amana (miezi 12)	5.7%	5.0%	5.8%	7.7%	8.8%	10.1%	8.3%	9.0%	7.1%
Riba za Akiba	2.7%	2.5%	2.6%	2.6%	2.6%	2.7%	2.7%	2.8%	2.4%
FEDHA									
Kiwango cha ukuaji wa ujazi wa fedha kwa tafsiri pana zaidi (M3)	25.6%	18.0%	13.5%	34.8%	21.5%	20.5%	19.8%	17.7%	25.4%
Kiwango cha ukuaji wa ujazi wa fedha kwa tafsiri pana (M2)	21.6%	17.8%	14.8%	33.9%	16.7%	27.2%	24.4%	20.8%	21.8%
Kiwango cha ukuaji wa Mikopo kwa sekta binafsi	41.5%	42.8%	32.8%	29.5%	40.1%	43.1%	44.6%	9.6%	20.0%
UWIANO WA MIZANIA YA MALIPO YA NJE NA PATO LA TAIFA									
Bidhaa zilizouzwa nje	9.1%	10.5%	11.5%	11.9%	12.2%	12.0%	15.0%	15.7%	18.4%
Bidhaa na huduma zilizouzwa nje	17.6%	18.6%	20.5%	20.9%	22.9%	23.1%	24.7%	24.4%	27.6%
Bidhaa zilizonunuliwa toka nje	14.0%	16.6%	19.3%	21.2%	27.1%	28.8%	33.8%	27.3%	30.4%
Bidhaa na huduma zilizonunuliwa toka nje	19.8%	22.8%	26.9%	29.8%	35.8%	37.1%	41.8%	35.3%	38.2%
Akiba (miezi ya ununuzi toka nje)	8.8	9.3	7.7	6.0	5.0	4.8	4.3	5.6	6.3
UWIANO WA BAJETI YA SERIKALI NA PATO LA TAIFA									
	2001/2	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Mapato	10.7%	10.8%	11.2%	11.9%	12.4%	14.1%	15.9%	16.2%	15.2%
Matumizi	21.9%	21.8%	26.6%	29.4%	31.9%	31.7%	22.8%	25.7%	26.9%
Matumizi ya kawaida	18.4%	18.9%	20.9%	22.2%	24.2%	24.8%	14.9%	17.7%	18.3%
Matumizi ya Maendeleo	3.5%	2.9%	5.7%	7.2%	7.7%	6.9%	7.9%	8.0%	8.6%
Nakisi (kabla ya Misaada)	-4.3%	-5.3%	-8.3%	-9.7%	-11.4%	-9.9%	-8.6%	-9.3%	-11.0%
Nakisi (baada ya Misaada)	-0.4%	-1.0%	-2.9%	-4.9%	-5.5%	-4.9%	-1.7%	-4.5%	-6.4%
Mikopo ya Nje	1.2%	1.4%	3.3%	3.9%	3.3%	3.7%	3.2%	3.6%	4.5%

Chanzo: Wizara ya Fedha na Benki Kuu

SEHEMU YA KWANZA

MAENDELEO YA UCHUMI JUMLA

SURA YA 1

HALI YA UCHUMI WA TAIFA

Ukuaji wa Uchumi

1. Katika mwaka 2010, Pato halisi la Taifa lilikua kwa kiwango cha asilimia 7.0 ikilinganishwa na ukuaji wa asilimia 6.0 mwaka 2009. Ukuaji huu ulichangiwa zaidi na kuongezeka kwa viwango vya ukuaji katika shughuli za kiuchumi zenye mchango mkubwa katika pato la Taifa ikijumuisha kilimo; biashara na matengenezo; na ujenzi. Ukuaji wa viwango vya juu ulijionesha katika shughuli ndogo za kiuchumi za: mawasiliano (asilimia 22.1); ujenzi (asilimia 10.2); umeme na gesi (asilimia 10.2); fedha (asilimia 10.1); na uzalishaji viwandani (asilimia 7.9). Hata hivyo, mwaka 2010 shughuli ndogo za uzalishaji viwandani na uvuvi ndizo pekee zilizokuwa na viwango vidogo vya ukuaji ikilinganishwa na viwango vya ukuaji vya mwaka 2009. Mchango wa shughuli za kiuchumi za huduma; na viwanda na ujenzi umeendelea kuongezeka katika mwaka 2010 wakati ambapo mchango wa shughuli za kiuchumi za kilimo umeendelea kushuka ikiashiria kuongezeka zaidi kwa shughuli za kiuchumi katika maeneo mengine.

2. Mwaka 2010, Pato la Taifa lilikuwa shilingi 32,293,479 milioni kwa bei za mwaka husika au shilingi 16,828,563 milioni kwa bei za mwaka 2001. Hali kadhalika, kwa mujibu wa kiwango cha ukuaji wa watu cha asilimia 2.9, idadi ya watu Tanzania Bara ilikadiriwa kuwa watu 41,914,311. Hivyo, pato la wastani la kila mtu lilikuwa shilingi 770,464.3 mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi 693,185 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 11.1.

3. Kiwango cha ukuaji katika shughuli za kiuchumi za kilimo kiliongezeka hadi asilimia 4.2 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 3.2 mwaka 2009. Ukuaji huu ulitokana na kuongezeka kwa uzalishaji wa mazao kufuatia kuwepo kwa hali nzuri ya hewa katika msimu wa kilimo wa mwaka 2009/10; kuimarika kwa miundombinu ya umwagiliaji; jitihada za Serikali za kuongeza ruzuku ya pembejeo za kilimo; na utekelezaji wa programu ya maendeleo ya sekta ya kilimo (ASDP). Kiwango cha ukuaji katika shughuli ndogo za uzalishaji mazao

kiliongezeka kutoka asilimia 3.4 mwaka 2009 hadi asilimia 4.4 mwaka 2010. Ongezeko hii lilitokana na kuimarika kwa uzalishaji wa mazao nchini hususan mahindi, uwele, mtama, na mihogo. Kiwango cha ukuaji katika shughuli ndogo za mifugo kiliongezeka kutoka asilimia 2.3 mwaka 2009 hadi asilimia 3.4 mwaka 2010. Sababu zilizochangia katika ukuaji huo ni pamoja na upatikanaji wa malisho ya kutosha na kuongezeka kwa huduma za ugani katika shughuli za uendelezaji mifugo. Shughuli ndogo za kiuchumi katika misitu na uwindaji zilikua kwa kiwango cha asilimia 4.1 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 3.5 mwaka 2009. Hii ilitokana na kuongezeka kwa uzalishaji wa mazao yatokanayo na misitu na wawindaji wa kitalii.

4. Kiwango cha ukuaji wa Pato lililotokana na shughuli za kilimo, uwindaji na misitu, sehemu ya kuuza, kilikuwa asilimia 5.3 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 2.2 mwaka 2009. Kwa upande wa sehemu isiyo ya kuuza, kiwango cha ukuaji kilipungua hadi asilimia 2.0 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 5.0 mwaka 2009. Hii inaashiria kuongezeka kwa shughuli za kilimo zinazolenga biashara zaidi kinyume na kilimo cha kijungujiko. Shughuli za kilimo, uwindaji na misitu zilichangia asilimia 24.1 ya Pato la Taifa mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 24.6 mwaka 2009.

5. Shughuli za kiuchumi katika uvuvi zilikua kwa kiwango cha asilimia 1.5 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 2.7 mwaka 2009. Kiwango kidogo cha ukuaji kilitokana na kupungua kwa mahitaji ya samaki na mazao ya samaki nje ya nchi; kupungua kwa uzalishaji wa samaki hasa wa maji baridi uliotokana na uharibifu wa mazingira katika mazalia ya samaki; uvuvi wa kupindukia; vitendo vya uvuvi haramu; na matumizi ya zana duni za uvuvi. Mchango wa shughuli za uvuvi katika Pato la Taifa uliendelea kubakia asilimia 1.4 mwaka 2010, sawa na ilivyokuwa mwaka 2009.

6. Shughuli za kiuchumi katika viwanda na ujenzi zilikua kwa asilimia 8.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 7.0 mwaka 2009. Kuongezeka kwa kiwango cha ukuaji kulitokana na kuimarika kwa sekta ndogo za ujenzi, usambazaji maji, na umeme na gesi. Hata hivyo, kiwango cha ukuaji katika shughuli ndogo za kiuchumi za uzalishaji bidhaa viwandani kilipungua kidogo.

Mchango wa shughuli za kiuchumi za viwanda na ujenzi katika Pato la Taifa uliongezeka kidogo kufikia asilimia 22.4 mwaka 2010, kutoka asilimia 22.0 mwaka 2009.

7. Kiwango cha ukuaji wa uzalishaji bidhaa viwandani kilikuwa asilimia 7.9 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 8.0 mwaka 2009. Kupungua kwa kiwango cha ukuaji kulitokana na kuongezeka kwa gharama za uzalishaji. Hata hivyo, mchango wa shughuli za uzalishaji bidhaa viwandani katika Pato la Taifa uliongezeka na kufikia asilimia 9.0 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 8.6 mwaka 2009.

8. Ukuaji katika shughuli za kiuchumi za madini na uchimbaji mawe uliongezeka kutoka asilimia 1.2 mwaka 2009 hadi asilimia 2.7 mwaka 2010. Ukuaji huu ulichangiwa zaidi na kuongezeka kwa uzalishaji wa dhahabu kufuatia kuongezeka kwa bei ya dhahabu katika soko la dunia, baada ya kuyumba katika kipindi cha mdororo wa uchumi. Mchango wa shughuli za kiuchumi za madini na uchimbaji mawe katika Pato la Taifa uliendelea kuwa asilimia 3.3 mwaka 2010 kama ilivyokuwa mwaka 2009.

9. Shughuli za kiuchumi katika ujenzi zilikua kwa asilimia 10.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 7.5 mwaka 2009. Ukuaji huo ulichangiwa na kuongezeka kwa shughuli za ujenzi na ukarabati wa barabara na madaraja; majengo ya kuishi na yasiyo ya kuishi; viwanja vya ndege; na miundombinu ya maji. Mchango wa shughuli za ujenzi katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 8.0 mwaka 2010, ukilinganisha na asilimia 7.9 mwaka 2009.

10. Kiwango cha ukuaji wa shughuli za kiuchumi katika umeme na gesi kilikuwa asilimia 10.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 8.4 mwaka 2009. Hii ilitokana na kuongezeka kwa uzalishaji wa umeme unaotokana na nguvu za maji; na juhudi za Serikali za kuweka mitambo ya kuzalisha umeme kwa kutumia gesi. Shughuli za kiuchumi za umeme na gesi zilichangia asilimia 1.8 katika Pato la Taifa mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 1.7 mwaka 2009.

11. Shughuli za kiuchumi za usambazaji maji zilikua kwa kiwango cha asilimia 6.3 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 5.6 mwaka 2009. Ongezeko hilo lilitokana na jitihada za Serikali za kuendelea kuimarisha miundombinu ya usambazaji maji mijini na vijijini na kuongezeka kwa watu waliounganishiwa maji. Mchango wa shughuli za usambazaji maji katika Pato la Taifa uliendelea kubakia asilimia 0.4 tangu mwaka 2003.

12. Kiwango cha ukuaji wa shughuli za kiuchumi katika utoaji huduma kilikuwa asilimia 8.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 7.2 mwaka 2009. Viwango vya ukuaji katika shughuli zote ndogo za huduma viliongezeka mwaka 2010 kutokana na kuanza kuimarika kwa shughuli zilizoathiriwa na hali ya mdororo wa uchumi duniani kama vile shughuli ndogo za fedha, hoteli na migahawa, biashara na matengenezo na uchukuzi. Mchango wa shughuli za utoaji huduma katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 43.9 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 43.6 mwaka 2009.

13. Shughuli za biashara na matengenezo zilikua kwa asilimia 8.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 7.5 mwaka 2009. Ukuaji huo ulichangiwa zaidi na kuongezeka kwa mahitaji kufuatia kuanza kuimarika kwa uchumi wa Dunia. Shughuli ndogo za biashara na matengenezo zilichangia asilimia 12.1 ya Pato la Taifa mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 11.8 mwaka 2009.

14. Shughuli ndogo za mahoteli na migahawa (ikijumuisha utalii) zilikua kwa asilimia 6.1 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 4.4 mwaka 2009. Ukuaji huo ulitokana na kuimarika kwa uchumi wa dunia na mikakati ya kutangaza vivutio vya utalii ndani na nje ya nchi. Mchango wa shughuli za huduma za mahoteli na migahawa katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 2.3 mwaka 2010, kama ilivyokuwa mwaka 2009.

15. Shughuli za kiuchumi katika huduma za uchukuzi zilikua kwa kiwango cha asilimia 7.0 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 6.0 mwaka 2009. Ukuaji huu ulitokana na kuongezeka kwa kiasi cha mizigo iliyosafirishwa kwa njia ya barabara na maji; na kuongezeka kwa abiria katika safari za anga za ndani na

nje ya nchi. Mchango wa huduma za uchukuzi katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 5.1 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 5.0 mwaka 2009.

16. Huduma za mawasiliano katika mwaka 2010 zilikua kwa kiwango kikubwa zaidi ikilinganishwa na shughuli nyingine za kiuchumi. Kiwango cha ukuaji cha shughuli hizi kilikuwa asilimia 22.1 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 21.9 mwaka 2009. Ukuaji huu ulitokana na kuongezeka kwa wateja wa huduma za mawasiliano ya simu za mkononi. Mchango wa shughuli za mawasiliano katika Pato la Taifa uliendelea kuwa asilimia 2.1 mwaka 2010, kama ilivyokuwa mwaka 2009.

17. Huduma za fedha zilikua kwa asilimia 10.1 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 9.0 mwaka 2009. Ukuaji huu ulitokana hasa na utekelezaji wa awamu ya pili ya maboresho ya sekta ya fedha; kuongezeka kwa mikopo kwa sekta binafsi; kuongezeka kwa mahitaji ya kifedha kwa ajili ya uwekezaji; huduma za bima; na huduma za kibiashara. Mchango wa shughuli za huduma za fedha katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 1.8 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 1.7 mwaka 2009.

18. Ukuaji wa huduma za upangishaji majengo na huduma za biashara ulikuwa asilimia 7.0 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 6.8 mwaka 2009. Kiwango cha ukuaji wa shughuli za upangishaji wa majengo na huduma za kibiashara sehemu isiyo ya kuuza kilipungua hadi kufikia asilimia 6.1 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 9.0 mwaka 2009. Hata hivyo, ukuaji sehemu ya kuuza uliongezeka na kufikia asilimia 7.5 mwaka 2010, kutoka asilimia 5.7 mwaka 2009. Hii ilitokana hasa na utekelezaji wa MKURABITA na kuongezeka kwa shughuli za upangishaji wa majengo ya kuishi na yasiyo ya kuishi. Mchango wa shughuli za huduma za upangishaji majengo na huduma za biashara katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 8.8 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 9.0 mwaka 2009.

19. Katika mwaka 2010, shughuli za utawala zilikua kwa asilimia 6.5, ikilinganishwa na asilimia 4.4 mwaka 2009. Ukuaji huu ulitokana na kuendelea kutekeleza awamu ya pili ya Programu ya Maboresho ya Sekta ya Umma; na kuongezeka kwa ajira mpya katika vyombo vya ulinzi na usalama; na katika mahakama. Mchango wa shughuli za utawala katika Pato la Taifa mwaka 2010

ulipungua kidogo na kuwa asilimia 8.0, ikilinganishwa na asilimia 8.1 mwaka 2009.

20. Viwango vya ukuaji katika shughuli za utoaji huduma za elimu na afya vilikuwa asilimia 7.3 na 6.9 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 7.1 na 6.7 mwaka 2009, kwa mtiririko huo. Ukuaji katika shughuli za utoaji huduma za elimu ulitokana na kuendelea kwa utekelezaji wa Awamu ya Pili ya Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MMEM II);Awamu ya Pili ya Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari (MMES II); na kuongezeka kwa ajira mpya za walimu. Kwa upande wa shughuli za huduma za afya, ukuaji ulichangiwa na utekelezaji wa programu za chanjo, malaria, kifua kikuu na VVU/UKIMWI. Michango ya shughuli za huduma za elimu na afya katika Pato la Taifa iliendelea kuwa asilimia 1.4 na 1.6 mwaka 2010 kama ilivyokuwa mwaka 2009, kwa mtiririko huo.

Marejeo ya Fahirisi za Bei za Taifa 2010

Mizania mpya za bidhaa na huduma za jamii na kizio cha bei

21. Ofisi ya Taifa ya Takwimu imefanya marejeo ya fahirisi za bei za taifa kutoka mwaka 2001 hadi 2007 kwa kutumia matokeo ya utafiti wa Mapato na Matumizi ya Kaya Binafsi yaliyofanyiwa uchambuzi yakinifu. Mizania mpya za fahirisi za bei za taifa imetokana na matumizi ya kaya binafsi kutoka mikoa 21 ya Tanzania Bara. Mizania mpya zinajumuisha matumizi ya kaya zote binafsi kutoka mijini na vijijini wakati mizania iliyokuwa inatumika zamani ilijumuisha kaya binafsi za maeneo ya mijini tu. Kizio cha bei za fahirisi za bei za taifa kimebadilishwa kutoka Desemba 2001=100 hadi Septemba 2010=100.

Makundi ya bidhaa na huduma za jamii

22. Marejeo ya fahirisi za bei za taifa yamefanyika kwa kufuata makundi yaliyokubalika Kimataifa yanayoitwa mchanganuo wa matumizi binafsi "Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)". Mfumo huu wa Kimataifa utabadilisha muonekano wa toleo la kawaida la fahirisi za bei za taifa. Makundi 12 ya mfumo mpya yanajumuisha bidhaa na huduma mbalimbali ambazo ni tofauti na ilivyokuwa kwenye mfumo wa zamani. Kama inavyoonekana katika jedwali hapa chini, makundi hayo pia yamechambuliwa

zaidi na kuunda makundi makuu manne ambayo ni: 1) Vyakula na vinywaji baridi - vikijumuisha vyakula vinavyoliwa majumbani na mahotelini; 2) Nishati na Mafuta - kundi hili linajumuisha umeme na aina nyingine za nishati zinazotumika majumbani pamoja na petroli na dizeli; 3) Fahirisi za bidhaa na huduma zote za jamii isipokuwa vyakula na vinywaji baridi; 4) Fahirisi na huduma zote za jamii isipokuwa nishati na mafuta.

Jedwali Na. 1.1: Uhusiano wa Fahirisi za bei Mpya na ya Zamani

	FAHIRISI MPYA		FAHIRISI ZA ZAMANI	
SNO.	KUNDI (MAIN GROUP)	MIZANIA (WEIGHT)	KUNDI (MAIN GROUP)	MIZANIA (WEIGHT)
1	Vyakula na vinywaji baridi	47.8	Chakula	55.9
2	Vinywaji vyenye kilevi na bidhaa za tumbaku	3.3	Vinywaji na sigara	6.9
3	Mavazi ya nguo na viatu	6.7	Nguo na viatu	6.4
4	Nishati, Maji na Makazi	9.2	Kodi ya nyumba	1.4
5	Samani, vifaa vya nyumbani na ukarabati wa nyumba	6.7	Umeme, mafuta ya taa na Maji	8.5
6	Gharama za afya	0.9	Huduma za afya	2.1
7	Usafirishaji	9.5	Usafiri	9.7
8	Mawasiliano	2.1	Fenicha na vyombo vya nyumbani	2.1
9	Utamaduni na Burudani	1.3	Michezo na starehe	0.8
10	Elimu	1.7	Elimu	2.6
11	Hoteli na migahawa	6.4	Huduma mahitaji ya nyumbani	2.1
12	Bidhaa na huduma nyingine	4.5	Bidhaa na huduma nyingine	1.5
	JUMLA - FAHIRISI BIDHAA ZOTE	100	JUMLA - FAHIRISI BIDHAA ZOTE	100
1	Vyakula na vinywaji baridi—vikijumuisha vyakula vilivyoliwa majumbani na mahotelini			51.0
2	Nishati na Mafuta—kundi hili linajumuisha umeme na aina nyingine za nishati zinazotumika majumbani pamoja na petroli na dizeli			5.7
3	Fahirisi za bidhaa na huduma zote za jamii isipokuwa vyakula na vinywaji baridi			49.0
4	Fahirisi na huduma zote za jamii Isipokuwa vyakula, nishati na mafuta			43.3

Namna ya kukokotoa fahirisi za bei za Taifa

23. Mbali na fahirisi mpya za bei za taifa kutumia mfumo mpya wa Kimataifa, kuna maboresho makubwa kwenye namna ya kukokotoa fahirisi hizi ikiwa ni pamoja na kutumia wastani wa kijiometria (geometric mean) badala ya wastani wa kawaida (arithmetic average) kwenye kutengeneza fahirisi za bei katika ngazi za mwanzo pamoja na mfumo mzima wa kukusanya na kuchambua bei. Kanuni na namna ya kukokotoa fahirisi iliyokuwa inatumika zamani "modified Laspeyres index formula" itaeendelea kutumika kukokotoa fahirisi za bei za taifa katika ngazi ya makundi makubwa. Bidhaa na huduma mbalimbali za jamii zimeboreshwa kwa kujumuisha bidhaa na huduma mpya na kuondoa zile ambazo zimeonesha kutotumiwa sana na walaji kwa sasa.

Uhusiano kati ya fahirisi mpya za bei za taifa na zile za zamani

24. Fahirisi mpya za bei za taifa zimekuwa zikikokotolewa sambamba na zile za zamani kwa kipindi cha miezi 12 iliyopita ili kuweza kutoa badiliko la fahirisi lililotokana na kizio kimoja cha bidhaa na huduma za jamii na mizania. Hata hivyo, fahirisi mpya za bei za taifa zenye kizio cha Septemba 2010=100, zilianza kutumika rasmi kuanzia Oktoba mwaka 2010. Fahirisi za bei za taifa kwa kipindi chote cha nyuma zitakuwa zile za zamani hadi Septemba mwaka 2010. Pamoja na kwamba, Fahirisi za bei za taifa za zamani zimewekewa uhusiano mzuri katika ngazi ya makundi yote kwa ujumla na hizi mpya, ni vigumu kutengeneza uhusiano huo katika ngazi ya kundi moja moja kutokana na tofauti kubwa iliyopo kati ya bidhaa za makundi mapya na yale ya zamani.

Mwenendo wa Bei

25. Mfumuko wa bei katika kipindi kilichoishia mwezi Oktoba 2010 kwa kutumia wastani wa kijiometria ulikuwa asilimia 4.2 ikilinganishwa na mfumuko wa bei uliotumia wastani wa kawaida wa mwezi Septemba 2010 ambao ulikuwa asilimia 4.5. Aidha, kama wastani wa kawaida ungetumika, mfumuko wa bei ungekuwa asilimia 4.1 kwa mwezi Oktoba 2010 ikilinganishwa na asilimia 4.2 kwa kutumia wastani wa kijiometria. Kwa wastani, mfumo wa awali unaonesha kutoa mfumuko wa bei ambao hautofautiani sana na unaotolewa kutumia mfumo mpya. Mfumuko wa bei umeongezeka kutoka asilimia 5.6 kwa kipindi kilichoishia Desemba 2010 hadi asilimia 6.4 Januari 2011 na kuendelea kupanda hadi asilimia 8.6 mwezi Aprili 2011. Kasi hiyo ya ongezeko la bei ilitokana hasa na kuongezeka kwa wastani wa fahirisi ya bei za umeme, gesi, na chakula.

Mfumuko wa bei wa bidhaa na huduma zote isipokuwa bidhaa za vyakula na nishati

26. Aina hii ya Fahirisi haijumuishi vyakula vinavyoliwa majumbani na hotelini, vinywaji baridi, petroli, dizeli, gesi, mafuta ya taa, mkaa na umeme. Vyakula na nishati vina sifa ya kuwa na bei ambazo hubadilika mara kwa mara, hivyo vikiondolewa kwenye Fahirisi ya bidhaa na huduma zote hubakia Fahirisi ambayo ina mwelekeo imara kwa watunga sera. Mfumuko wa bei ambao haujumuishi vyakula na nishati kwa mwaka ulioishia Machi 2011 kwa kutumia Fahirisi mpya uliongezeka na kufikia asilimia 6.3 kutoka asilimia 5.2 Februari 2011. Mfumuko wa bei wa nishati uliongezeka kufikia asilimia 17.2 wakati wa vyakula ulipungua kufikia asilimia 8.3 Machi 2011 ikilinganishwa na asilimia 13.0 na 8.6 Februari 2011 kwa mtiririko huo. ***Majedwali Na. 8 – 16 yanaonesha mwenendo wa fahirisi ya bei kwa makundi na sehemu mbalimbali.*** Kwa vile mwaka 2010 ni wa kwanza kutumia fahirisi mpya, makundi mapya yanaoneshwa kwa mwaka 2010 tu.

Kielelezo Na. 1.1.: Mwelekeo wa fahirisi za bei Januari - Desemba 2010

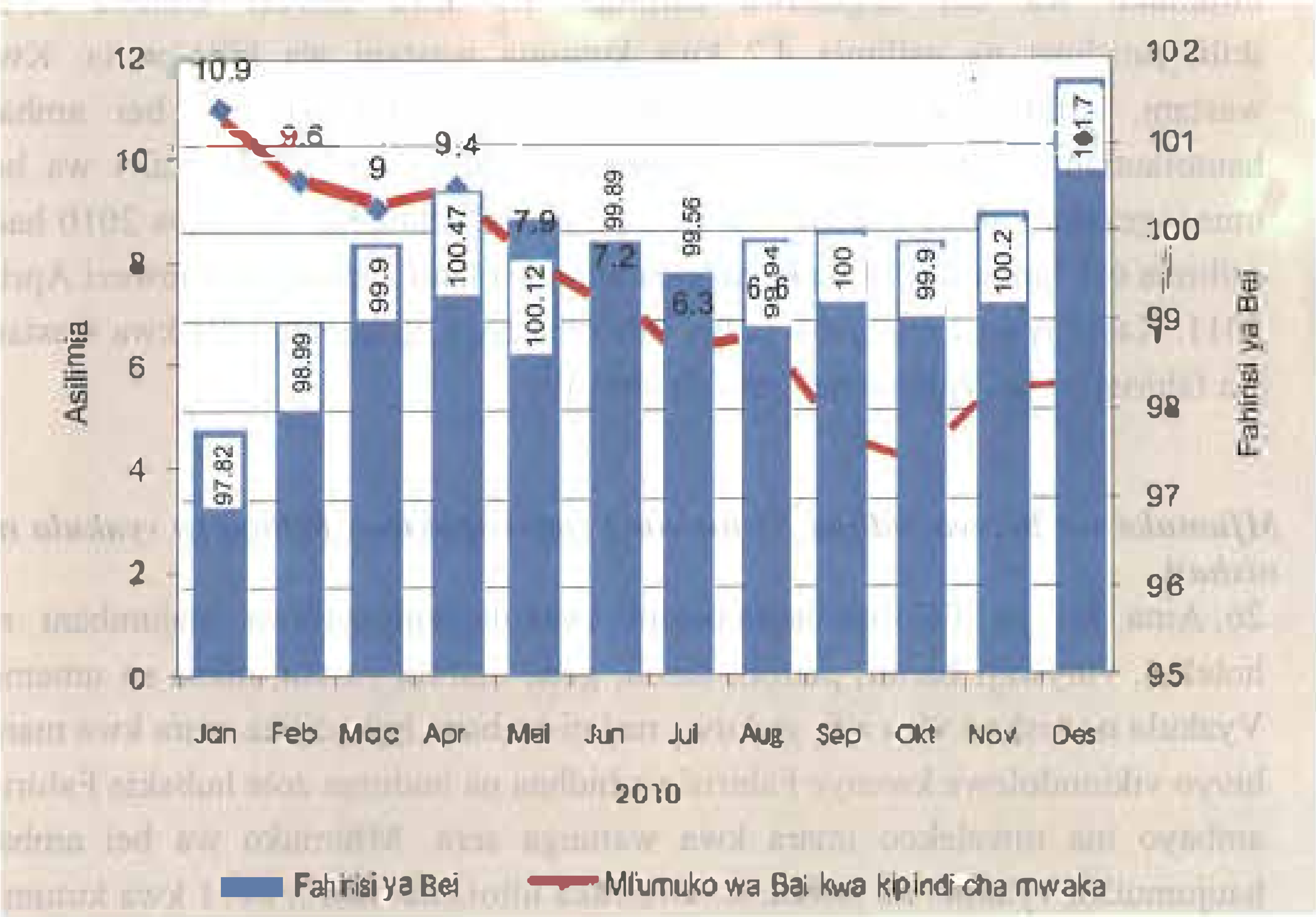

Kielelezo Na. 1.2: Mienendo ya bei kwa makundi mbalimbali ya Fahirisi za bei (2010)

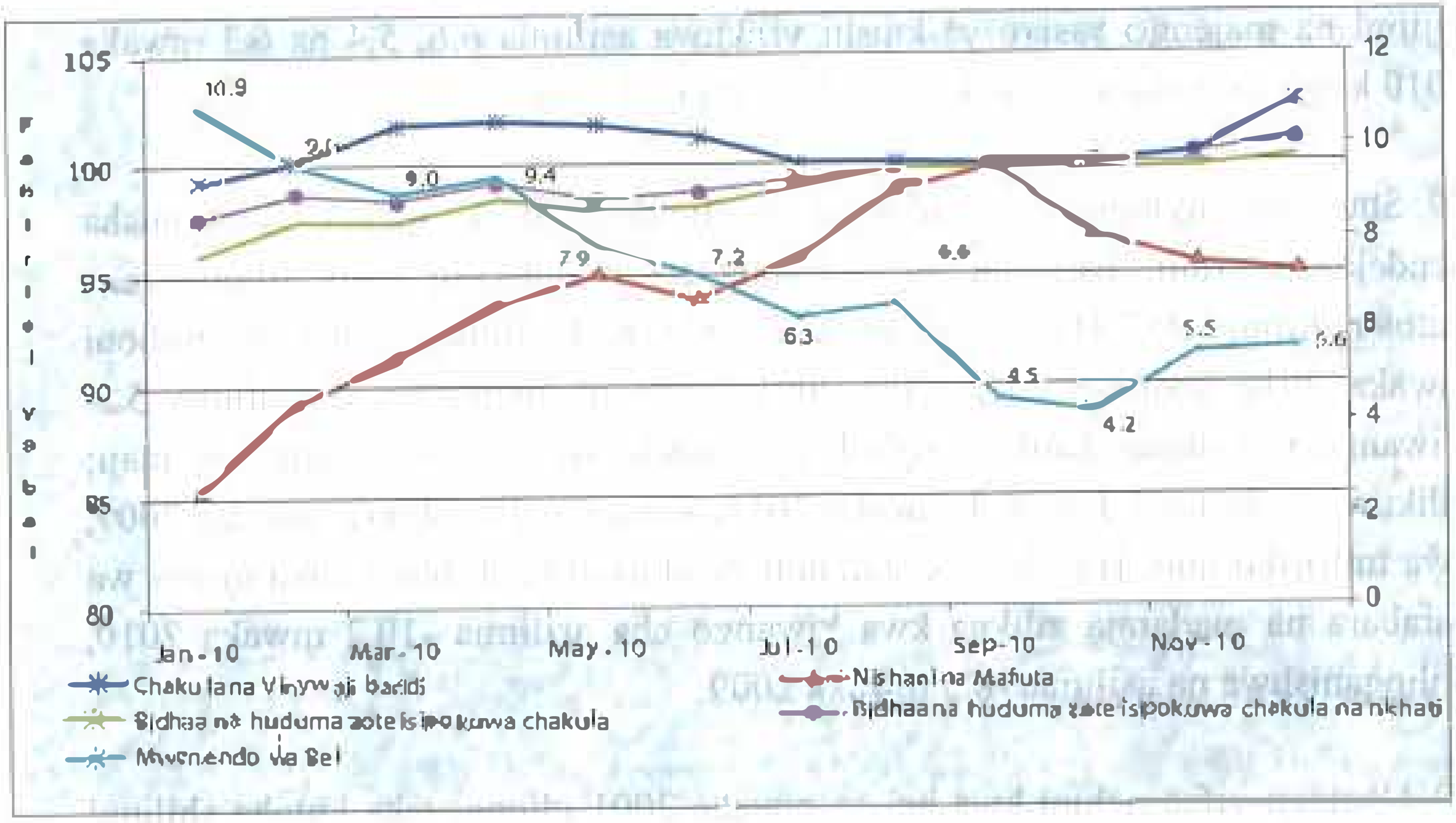

majengo kwa bei za mwaka 2001 uliongezeka kutoka shilingi 1,211,008 milioni mwaka 2009, hadi kufikia shilingi 1,284,866 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 6.1. Viwango vya ukuaji wa majengo ya kuishi, ujenzi vijijini na majengo yasiyo ya kuishi vilikuwa asilimia 6.6, 5.4 na 6.3 mwaka 2010 kama ilivyokuwa mwaka 2009 kwa mtiririko huo.

29. Shughuli nyingine za ukuzaji rasilimali katika ujenzi ikijumuisha uendelezaji ardhi, barabara na madaraja na usambazaji maji ziliongezeka kutoka shilingi 952,312 milioni mwaka 2009, hadi shilingi 1,004,548 milioni mwaka 2010 kwa bei za mwaka 2001, sawa na ongezeko la asilimia 5.5. Viwango vya ukuaji katika shughuli za uendelezaji ardhi na usambazaji maji; vilikuwa asilimia 5.3 na 6.3 mwaka 2010, sawa na ilivyokuwa mwaka 2009, kwa mtiririko huo. Hata hivyo, shughuli za ukuzaji rasilimali katika ujenzi wa barabara na madaraja zilikua kwa kiwango cha asilimia -10.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia -6.5 mwaka 2009.

30. Uagizaji vifaa nchini kwa bei za mwaka 2001 uliongezeka kutoka shilingi 1,765,485 milioni mwaka 2009, hadi shilingi 2,043,546 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 15.7. Thamani ya ununuzi wa vifaa vya usafiri iliongezeka kwa kiwango cha asilimia 27.5 ikilinganishwa na asilimia 38.5 mwaka 2009. Aidha, ununuzi wa mitambo na vifaa vinginevyo uliongezeka kwa kiwango cha asilimia 8.5 ikilinganishwa na asilimia 4.9 mwaka 2009. Kwa upande mwingine, uagizaji vifaa kwa bei za miaka husika uliongezeka kwa asilimia 41.5 kutoka shilingi 2,561,532 milioni mwaka 2009, hadi shilingi 3,624,582 milioni mwaka 2010

31. Thamani ya limbikizo la rasilimali kwa bei za mwaka 2001 ilipungua kwa asilimia 1.1hadi kufikia shilingi 52,877 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi 53,478 milioni mwaka 2009. Thamani ya limbikizo la rasilimali kwa bei za miaka husika iliongezeka kwa asilimia 8.3 kutoka shilingi 152,252 milioni mwaka 2009, hadi shilingi 164,843 milioni mwaka 2010.

32. Ukuzaji rasilimali katika sekta ya umma (ikijumuisha Serikali kuu, asasi na mashirika) uliongezeka kutoka shilingi 2,241,507 milioni mwaka 2009 hadi

shilingi 2,607,525 milioni mwaka 2010 kwa bei za miaka husika, sawa na ongezeko la asilimia 16.3. Mchango wa sekta ya umma katika ukuzaji rasilimali ulipungua hadi kufikia asilimia 25.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 27.4 mwaka 2009. Ukuzaji rasilimali katika sekta binafsi uliongezeka kutoka shilingi 5,779,463 milioni mwaka 2009 hadi shilingi 7,570,168 milioni mwaka 2010, kwa bei za miaka husika, sawa na ongezeko la asilimia 31.0. Mchango wa sekta binafsi katika ukuzaji rasilimali uliongezeka kufikia asilimia 73.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 70.7 mwaka 2009.

PATO LA TAIFA (GDP) KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA BEI ZA SOKO

(Kwa bei za miaka inayohusika)

Jedwali Na. 1

Sh.milioni

SEKTA	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko 2000/10
Kilimo, Uwindaji na Misitu	2636193	2988383	3179646	4116,444	4,410478	4708,555	5413,257	6,374476	5,945,213	7782,138	12.1%
Mazao	1945845	2236209	2641586	3,122896	3,272,143	3452,690	3,983,327	4,700,326	5,187,080	5757,659	11.0%
Mifugo	459448	502800	563136	589,821	781820	867,772	990,936	1,169,375	1,135,527	1239,986	9.2%
Uwindaji na misitu	230880	249374	274924	324,527	348512	388,094	436,934	504774	622,806	784,484	26.0%
Uvuvi	153060	172989	187693	207,025	226,658	241,464	277,189	296,592	399,715	459,673	15.0%
Viwanda na ujenzi	1538459	2051559	2638485	2898,263	3,316,757	3,723,978	4431,057	5,194,434	6,193,755	7,225,731	16.7%
Uchimbaji madini na mawe	159979	220000	268200	357,388	457,431	576,363	742932	839,513	941,091	1072847	14.0%
Bidhaa za Viwandani	762400	886228	1002827	1,129,558	1282,145	1,335,262	1625,504	1935975	2434,751	2699094	19.1%
Umeme na gesi	196860	209640	227081	244977	271925	273,915	335,898	421,216	479,768	571,130	19.0%
Maji	43840	48666	59925	61,474	58,605	75,809	64,982	93,310	104,263	113,891	9.0%
Ujenzi	475380	707025	966452	1,105,886	1249,651	1,399,609	1841,741	1904,420	2233,865	2568,968	15.0%
Huduma	4139952	4617402	5174913	5870,447	6,786,597	7,773,898	9076,622	10,846,587	12,300,072	14,188,185	15.4%
Biashara ya Jumla, rejareja na Matengenezo	1182737	1298349	1454527	1,586,717	1,752,626	2,044,421	2,446,586	2,875,542	3,341,496	3,989,550	17.0%
Hoteli na migahawa	250978	269120	288883	319,365	394,417	453,584	569,722	649273	635,414	754,037	18.7%
Uchukuzi	487462	526710	577977	637,720	706,291	769,630	836,844	1,037,688	1409,636	1,646,704	16.8%
Mawasiliano	112733	130496	161623	206,877	277,216	374,241	487,132	611,350	596,230	681,627	16.0%
Fedha	140000	179715	204766	229,370	265,251	299,734	345,030	403,727	477,482	567,822	18.9%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	936440	1008089	1135252	1,270,108	1,520,109	1,723,571	1982,107	2,378,528	2,532,770	2,848,855	12.5%
Utawala	640549	754664	865817	1,076,215	1,278,881	1,440,913	1,652,566	2,026,815	2,282,763	2,579,522	13.0%
Elimu	188733	211372	223409	236,813	251,022	268,584	289,817	333,080	392,507	455,308	16.0%
Afya	118972	151956	174769	200,933	233,032	275,726	327658	383,380	454,990	532,339	17.0%
Huduma nyingine za jamii na binafsi	81518	86304	88770	99,329	107,542	117,284	129,482	147,221	176,775	202,422	14.5%
Jumla ya Ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	8668274	9818333	11360737	13,093,179	14,739,490	16,447,886	19,198,125	22,712,088	25,838,765	29,655,726	14.8%
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-80000	-98400	105,382 -	120,588 -	141723 -	169,861 -	208,281 -	260,029 -	328,473 -	358,019	9.0%
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka husika	8488274	9739933	11275355	12,972,591	14,597,767	16,278,225	18,989,844	22,452,063	25,510,287	29,297,577	14.8%
Ongeza kodi katika bidhaa	612000	704574	831707	999,001	1,367,527	1,663,043	1,958,569	2,329,620	2,702,359	2,995,902	10.9%
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	9100274	10444507	12107062	13,971,592	15,965,294	17,941,268	20,949,403	24,781,679	28,212,646	32,293,479	14.5%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

Jedwali Na. 1A

PATO LA TAIFA KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI, KWA BEI ZA SOKO - SEHEMU INAYOUZIKA NA ISIYOUZIKA

Kwa bei za miaka inayohusika

Shs milioni

SEKTA	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko 2009/10
A. SEHEMU INAYOUZIKA											
Jumla ya Pato la Taifa (GDPmp)	7,638,099	8,795,422	10,214,161	11,680,834	13,431,438	15,152,834	17,726,676	20,780,801	24,325,385	27,474,453	12.9%
Kilimo, Uwindaji na Misitu	1,610,975	1,624,450	2,104,035	2,404,037	2,589,263	2,737,636	3,154,263	3,689,524	4,439,294	4,488,903	1.1%
Mazao	1,151,820	1,324,078	1,523,553	1,743,841	1,831,665	1,901,931	2,260,431	2,638,120	2,904,765	3,259,561	12.2%
Mifugo	307,313	336,310	399,611	447,491	529,630	580,430	631,254	744,879	982,709	991,996	0.9%
Uwindaji na Misitu	151,842	164,062	180,871	213,505	227,968	255,325	272,575	313,461	551,820	235,315	57.4%
Uvuvi	143,760	163,988	182,929	201,771	219,930	235,045	236,015	235,048	389,105	436,863	12.3%
Viwanda na Ujenzi	1,580,360	1,957,950	2,437,299	2,776,974	3,149,293	3,515,928	4,173,741	4,835,331	5,847,691	6,864,332	17.4%
Uchimbaji Madini na Mawe	159,979	220,000	288,200	357,368	457,431	573,363	742,932	839,513	941,094	1,072,847	14.0%
Bidhaa za Viwandani	762,400	886,228	1,082,827	1,129,558	1,268,145	1,395,282	1,625,500	1,935,975	2,434,754	2,899,094	19.1%
Umeme na Gesi	196,860	209,640	227,081	240,977	271,926	276,915	335,898	421,216	479,768	571,130	19.0%
Maji	29,840	32,421	37,597	42,697	47,696	54,872	57,816	68,432	70,934	73,584	12.2%
Ujenzi	401,281	623,285	881,554	1,002,374	1,103,056	1,212,496	1,411,592	1,635,146	1,921,141	2,241,617	16.7%
Huduma	3,793,004	4,230,646	4,763,613	5,419,633	6,247,148	7,170,793	8,413,419	9,884,310	11,275,394	13,048,643	16.7%
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	1,182,737	1,298,249	1,454,527	1,593,717	1,752,826	2,044,421	2,416,506	2,815,642	3,341,496	3,908,550	17.0%
Hoteli na Migahawa	250,908	269,120	288,883	319,385	394,417	459,584	559,722	649,273	635,414	754,037	18.7%
Uchukuzi	487,082	526,710	577,977	637,720	706,291	769,830	886,846	1,067,608	1,409,636	1,646,704	16.8%
Mawasiliano	112,760	130,498	161,623	206,877	277,216	374,241	487,132	611,350	596,230	691,827	16.0%
Fedha	140,000	179,715	204,766	229,370	285,261	299,734	345,000	403,727	477,492	567,822	18.9%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	591,482	621,333	773,952	819,300	980,660	1,120,466	1,318,804	1,416,261	1,508,091	1,709,313	13.3%
Utawala	840,849	754,654	856,917	1,076,215	1,278,681	1,440,913	1,652,556	2,026,815	2,282,700	2,579,582	13.0%
Elimu	188,733	211,372	223,409	236,813	251,022	268,594	289,617	333,080	392,507	455,308	16.0%
Afya	118,972	151,993	174,789	200,933	233,032	275,726	327,658	383,360	451,990	532,339	17.0%
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	81,518	88,904	88,710	99,329	107,542	117,284	129,462	147,221	176,715	202,422	14.5%
Jumla ya Ongezeko la thamani ghafi ya marekebisho	7,108,039	8,181,248	9,487,836	10,802,421	12,205,634	13,859,452	15,976,398	18,711,210	21,851,483	24,836,710	13.1%
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-80,000	-90,400	-105,382	-120,588	-141,723	-159,661	-208,251	-260,029	-328,478	-358,049	9.0%
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka husika	7,026,099	8,090,848	9,382,454	10,681,833	12,063,911	13,489,791	15,768,117	18,451,181	21,523,005	24,478,661	13.2%
Ongeza kodi katika bidhaa	612,000	704,574	831,707	999,001	1,367,527	1,663,043	1,958,559	2,329,620	2,702,359	2,995,802	10.9%
B. SEHEMU ISIYOUZIKA											
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	1,462,175	1,649,085	1,892,899	2,290,757	2,533,856	2,788,434	3,188,941	3,947,204	3,887,282	4,819,016	24.0%
Kilimo, Uwindaji na Misitu	1,026,218	1,163,933	1,375,611	1,712,407	1,821,215	1,970,870	2,209,995	2,677,952	2,505,820	3,295,225	31.5%
Mazao	794,125	912,131	1,118,034	1,379,855	1,440,478	1,550,759	1,732,893	2,062,143	2,282,315	2,498,098	9.5%
Mifugo	152,135	166,490	163,524	221,530	262,193	287,342	359,742	424,496	152,818	247,599	62.3%
Uwindaji na Misitu	78,958	85,312	94,053	111,022	118,544	132,759	166,300	191,313	70,786	549,139	676.8%
Uvuvi	3,900	4,391	4,764	5,251	5,727	6,409	7,358	7,873	10,610	22,810	115.0%
Viwanda na Ujenzi	88,099	94,005	101,221	122,289	167,464	208,050	257,315	239,103	346,074	361,428	4.4%
Maji	14,000	16,245	16,327	18,777	20,909	20,937	27,166	29,828	33,330	34,107	2.3%
Ujenzi	74,099	77,760	81,857	103,512	145,555	187,113	230,149	269,274	312,744	327,321	4.7%
Huduma	344,958	386,756	411,300	450,807	539,419	603,105	663,273	962,277	1,024,678	1,139,542	11.2%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	344,958	385,756	411,300	450,807	539,419	603,105	663,273	962,277	1,024,678	1,139,542	11.2%
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	9,100,274	10,444,507	12,107,060	13,971,931	15,966,293	17,941,268	20,913,617	24,728,005	28,212,646	32,293,479	14.5%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

MCHANGO WA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA PATO LA TAIFA (% of GDP) KWA BEI ZA SOKO

Kwa bei za miaka inayohusika

Jedwali Na. 2

Asilimia

SEKTA	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kilimo Uwindaji na Misitu	29.0	28.6	28.7	29.5	27.6	26.2	25.8	25.7	24.6	24.1
Mazao	21.4	21.4	21.8	22.4	20.5	19.2	19.0	19.0	18.4	17.8
Mifugo	5.0	4.8	4.7	4.8	5.0	4.8	4.7	4.7	4.0	3.8
Uwindaji na Misitu	2.5	2.4	2.3	2.3	2.2	2.2	2.1	2.0	2.2	2.4
Uvuvi	1.7	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.3	1.2	1.4	1.4
Viwanda na Ujenzi	18.0	19.6	21.0	20.8	20.8	20.8	21.2	21.0	22.0	22.4
Uchimbaji Madini na Mawe	1.8	2.1	2.4	2.6	2.9	3.2	3.5	3.4	3.3	3.3
Bidhaa za Viwandani	8.4	8.3	8.3	8.1	7.9	7.5	7.8	7.8	8.6	9.0
Umeme na Gesi	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.6	1.7	1.7	1.8
Maji	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4
Ujenzi	5.2	6.8	8.0	7.9	7.8	7.8	7.8	7.7	7.9	8.0
Huduma	45.5	44.2	42.7	42.0	42.5	43.3	43.3	43.8	43.6	43.9
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	13.0	12.4	12.0	11.4	11.0	11.4	11.5	11.6	11.8	12.1
Hoteli na Migahawa	2.8	2.6	2.4	2.3	2.5	2.6	2.7	2.6	2.3	2.3
Uchukuzi	5.4	5.0	4.8	4.6	4.4	4.3	4.2	4.2	5.0	5.1
Mawasiliano	1.2	1.2	1.3	1.5	1.7	2.1	2.3	2.5	2.1	2.1
Fedha	1.5	1.7	1.7	1.6	1.7	1.7	1.6	1.6	1.7	1.8
Upangishaji majengo na huduma za biashara	10.3	9.7	9.4	9.1	9.5	9.6	9.5	9.6	9.0	8.8
Utawala	7.0	7.2	7.2	7.7	8.0	8.0	7.9	8.2	8.1	8.0
Elimu	2.1	2.0	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.4	1.4
Afya	1.3	1.5	1.4	1.4	1.5	1.5	1.6	1.5	1.6	1.6
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	0.9	0.8	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6
Jumla ya Ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	94.2	94.1	94.0	93.7	92.3	91.7	91.6	91.6	91.6	91.8
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	1.0	1.0	1.2	1.1
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka husika	93.3	93.3	93.1	92.6	91.4	90.7	90.7	90.6	90.4	90.7
Ongeza kodi halisa bidhaa	6.7	6.7	6.9	7.2	8.6	9.3	9.3	9.4	9.6	9.3
Jumla ya Pato la Taifa (GDPmp)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

MCHANGO WA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA PATO LA TAIFA (% of GDP) KWA BEI ZA SOKO - SEHEMU INAYOUZIKA NA ISIYOUZIKA

Jedwali 2A

Kwa bei za miaka inayohusika

Asilimia

SEKTA	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A. SEHEMU INAYOUZIKA										
Jumla ya Pato la Taifa (GDPmp)	83.9	84.2	84.4	83.6	84.1	84.5	84.8	84.0	86.2	85.1
Kilimo,Uwindaji na Misitu	17.7	17.5	17.4	17.2	16.2	15.3	15.1	14.9	15.7	13.9
Mazao	12.7	12.7	12.6	12.5	11.5	10.6	10.8	10.7	10.3	10.1
Mifugo	3.4	3.2	3.3	3.2	3.3	3.2	3.0	3.0	3.5	3.1
Uwindaji na Misitu	1.7	1.6	1.5	1.5	1.4	1.4	1.3	1.3	2.0	0.7
Uvuvi	1.6	1.6	1.5	1.4	1.4	1.3	1.1	1.0	1.4	1.4
Viwanda na Ujenzi	17.0	18.7	20.1	19.9	19.7	19.6	20.0	19.8	20.7	21.3
Uchimbaji Madini na Mawe	1.8	2.1	2.4	2.6	2.9	3.2	3.6	3.4	3.3	3.3
Bidhaa za Viwandani	8.4	8.3	8.3	8.1	7.9	7.8	7.8	7.8	8.6	9.0
Umeme na Gesi	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.6	1.7	1.7	1.8
Maji	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2
Ujenzi	4.4	6.0	7.3	7.2	6.9	6.8	6.7	6.6	6.8	6.9
Huduma	41.7	40.5	39.3	38.8	39.1	40.0	40.2	40.0	40.0	40.4
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	13.0	12.4	12.0	11.4	11.0	11.4	11.6	11.6	11.8	12.1
Hoteli na Migahawa	2.8	2.6	2.4	2.3	2.5	2.6	2.7	2.6	2.3	2.3
Uchukuzi	5.4	5.0	4.8	4.6	4.4	4.3	4.2	4.2	5.0	5.1
Mawasiliano	1.2	1.2	1.3	1.5	1.7	2.1	2.3	2.5	2.1	2.1
Fedha	1.5	1.7	1.7	1.6	1.7	1.7	1.6	1.6	1.7	1.8
Upangishaji majengo na huduma za biashara	6.5	5.9	6.0	5.9	6.1	6.2	6.3	5.7	5.3	5.3
Utawala	7.0	7.2	7.2	7.7	8.0	8.0	7.9	8.2	8.1	8.0
Elimu	2.1	2.0	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.4	1.4
Afya	1.3	1.5	1.4	1.4	1.5	1.5	1.6	1.6	1.6	1.6
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	0.9	0.8	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6
Jumla ya Ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	78.1	78.3	78.4	77.3	76.5	76.1	76.4	75.7	77.8	76.9
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9	-1.0	-1.1	-1.2	-1.1
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za Mwaka husika	77.2	77.5	77.5	76.5	75.6	75.2	75.4	74.6	76.6	75.8
Ongeza kodi katika bidhaa	6.7	6.7	6.9	7.2	8.5	9.3	9.4	9.4	9.6	9.3
B. SEHEMU ISIYOUZIKA								0.0		0.0
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	16.1	15.8	15.6	16.4	15.9	15.5	15.2	16.0	13.8	14.9
Kilimo Uwindaji na Misitu	11.3	11.1	11.4	12.3	11.4	11.0	10.8	10.8	8.9	10.2
Mazao	8.7	8.7	9.2	9.9	9.0	8.6	8.3	8.3	8.1	7.7
Mifugo	1.7	1.6	1.4	1.6	1.6	1.6	1.7	1.7	0.5	0.8
Uwindaji na Misitu	0.9	0.8	0.8	0.8	0.7	0.7	0.8	0.8	0.3	1.7
Uvuvi	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
Viwanda na Ujenzi	1.0	0.9	0.8	0.9	1.0	1.2	1.2	1.2	1.2	1.1
Maji	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Ujenzi	0.8	0.7	0.7	0.7	0.9	1.0	1.1	1.1	1.1	1.0
Huduma	3.8	3.7	3.4	3.2	3.4	3.4	3.2	3.9	3.6	3.5
Upangishaji majengo na huduma za biashara	3.8	3.7	3.4	3.2	3.4	3.4	3.2	3.9	3.6	3.5
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

PATO LA TAIFA NA MATUMIZI YAKE KWA BEI ZA SOKO

Kwa Bei za Miaka husika

Jedwali Na. 28 — Sh. Milioni

Aina ya Matumizi	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pato la Taifa kwa Bei za Soko (GDPmp)	10444506	12107061	13971598	15965296	17941268	20948403	24781679	28,212,646	32,293,479
Matumizi ya mwisho (Final consumption)	9085098	10070382	11714639	13386129	15450096	18270124	24781679	23403570	25417627
Binafsi	7512854	8442113	9352717	10531908	12195212	14231136	16510818	18476811	20209449
Serikali	1372744	1858709	2361721	2804521	3141881	4038989	4321748	4926759	5208178
Ukuzaji rasilimali	1795412	2320538	3153367	4001088	4957782	6209741	7391257	8173221	10342536
Rasilimali ya kudumu	1750816	2277151	3095522	3936683	4883490	6119013	7274314	8020970	10177693
Ongezeko la limbikizo	44596	43387	57815	64405	74292	90728	106913	152252	164843
Mauzo nje	1806223	2247366	2745596	3324425	4047990	5378248	6230729	6553198	8988306
Bidhaa - fob	956834	1263069	1551564	1891705	2176987	2748509	3636924	3833992	6003332
Huduma	849389	984321	1194042	1432720	1871003	2329739	2593806	2719206	2984974
Uagizaji	-2072025	-2751741	-3641808	-4740616	-6404597	-8889710	-9612093	-9,917,343	-12,454,990
Bidhaa - fob	-1460625	-2008052	-2615149	-3368801	-4837457	-6886781	-7698354	-7,622,953	-9,898,943
Huduma	-611400	-753692	-1026659	-1362245	-1567130	-2002926	-1913739	-2,294,390	-2,556,047

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

PATO LA TAIFA (GDP) KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA BEI ZA SOKO

Jedwali Na 3 — Kwa bei za mwaka 2001 — Sh. milioni

SEKTA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko 2009/'10
Kilimo, Uwindaji na Misitu	2512170	2636193	2766479	2850956	3017988	3148384	3261288	3399648	3554408	3,669,646	3,824,428	4.2%
Mazao	1847572	1945945	2056634	2122364	2262725	2361930	2457373	2567955	2698921	2,790,681	2,913,474	4.4%
Mifugo	441860	453448	472580	483001	503000	516109	537498	550398	561708	577,922	597,572	3.4%
Uwindaji na Misitu	222738	230800	238345	245594	252268	261315	273367	281295	290859	301,039	313,382	4.1%
Uvuvi	146675	153660	164049	173892	185543	195676	206510	215734	226321	232,637	236,126	1.5%
Viwanda na Ujenzi	1536952	1638459	1792024	1980081	2204619	2433261	2689902	2886619	3138241	3,357,703	3,633,661	8.2%
Uchimbaji Madini na Mawe	160400	159970	187000	219000	254000	290000	311000	377569	388998	391,642	402,361	2.7%
Bidhaa za Viwandani	726358	762400	819200	890000	977000	1071000	1162000	1268435	1388615	1,499,596	1,618,069	7.9%
Umeme na Gesi	189847	196860	205000	223953	240708	266218	258347	286507	301978	327,349	360,733	10.2%
Maji	42363	43840	45084	47128	49557	51700	51945	58474	62833	65,824	69,955	6.3%
Ujenzi	411984	475380	531740	606000	683354	752343	823650	906549	996416	1,073,297	1,182,581	10.2%
Huduma	3890080	4139962	4460699	4806587	5182094	5596784	6008932	6527561	7085136	7,594,661	8,214,209	8.2%
Uuzaji wa Jumla, Rejareja na Matengenezo	1111165	1182797	1281544	1406698	1486831	1585906	1735631	1906821	2097503	2,254,815	2,439,711	8.2%
Mahoteli	239528	250978	257362	275836	285732	301873	314921	328459	343638	358,779	380,664	6.1%
Usafiri	464181	487092	516000	511901	538574	527951	661000	703965	752509	797,691	853,529	7.0%
Mawasiliano	103716	112783	124549	144039	169158	208000	239537	287684	346639	422,571	515,967	22.1%
Fedha	131000	140000	151108	170643	184715	204694	228000	251280	281120	306,339	337,356	10.1%
Upangishaji Majengo na Huduma za Biashara	898961	938440	1003200	1068732	1141014	1225790	1316000	1408120	1508097	1,610,647	1,723,392	7.0%
Utawala	580000	640649	699561	766769	871169	970786	1063488	1102951	1180158	1,232,313	1,312,434	6.5%
Elimu	169402	183733	202000	207606	215910	224547	235774	248742	255956	284,704	305,402	7.3%
Afya	112629	118972	129223	140137	151370	153572	177520	193142	210525	224,654	240,058	6.9%
Huduma nyinginezo	79103	81548	83286	84905	87461	89765	93061	95998	98974	102,341	105,716	3.5%
Jumla ya Ongezeko la Thamani kabla ya Marekebisho	8085847	8568274	9183251	9819516	10590241	11375105	12150582	13032462	14004385	14,854,646	15,908,427	7.1%
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-78049	-80000	-87000	-97154	-106931	-119497	-137287	-158292	-175,704	-190,990	-208,370	9.1%
Jumla ya Ongezeko la Thamani kwa bei za mwaka 2001	8007798	8488274	9096251	9722362	10483313	11255608	12013295	12874170	13828681	14,663,656	15,700,057	7.1%
Ongeza Kodi katika Bidhaa	577542	612000	655926	701372	756422	812482	857868	927751	999664	1,057,645	1,128,507	6.7%
Jumla ya Pato la Taifa GDP(mp)	8585340	9100274	9752177	10423734	11239735	12068090	12881163	13801921	14828345	15,721,301	16,828,563	7.0%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

Jedwali Na 3A

PATO LA TAIFA KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI, KWA BEI ZA SOKO, SEHEMU INAYOUZIKA NA ISIYOUZIKA

Kwa bei za mwaka 2001

Sh. milioni

SEKTA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko 2009/10
A. SEHEMU INAYOUZIKA												
Jumla ya Pato la Taifa (GDPmp)	7172583	7638006	8223867	8833128	9525201	10300744	11021170	11852682	12757259	13,536,636	14,566,980	7.6%
Kilimo, Uwindaji na Misitu	1656113	1760735	1858279	1943425	1993064	2114615	2187610	2277890	2379345	2,430,546	2,559,774	5.3%
Mazao	1070511	1151820	1225544	1259304	1312033	1399652	1440975	1510400	1587437	1,617,938	1,723,526	6.5%
Mifugo	295549	307313	316043	323057	334237	351232	359519	371398	379387	388,261	400,373	3.1%
Uwindaji na Misitu	147324	151842	156806	161575	165900	171937	179847	185827	191750	198,538	209,832	4.1%
Uvuvi	142959	149760	159886	169479	180834	191634	201269	210259	220772	225,658	229,043	1.5%
Viwanda na Ujenzi	1453272	1550268	1693749	1893028	2106686	2326418	2522828	2760870	2996217	3,208,502	3,470,768	8.2%
Uchimbaji Madini na Mawe	140,400	159979	187000	219000	254000	293000	341000	377599	386998	391,612	402,331	2.7%
Bidhaa za Viwandani	723358	762400	819200	893000	977000	1071000	1162000	1263435	1388515	1,499,596	1,618,061	7.9%
Umeme na Gesi	185847	196860	209000	223953	240708	263218	258347	286507	301978	327,344	360,733	10.2%
Maji	28554	29748	30569	32062	33903	35417	37950	40843	43536	45,418	48,959	7.8%
Ujenzi	372013	401281	453980	525013	601075	661783	723531	792529	875190	944,502	1,040,671	10.2%
Huduma	3563385	3799004	4096913	4422457	4759960	5166126	5580151	6044462	6567737	7,039,934	7,616,302	8.3%
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	1111163	1182797	1281544	1405698	1485931	1585946	1736631	1906821	2097503	2,254,816	2,439,711	8.2%
Hoteli na Migahawa	239528	250978	267162	275806	285732	301873	314921	328859	343658	358,773	380,654	6.1%
Uchukuzi	464481	487062	516020	543901	586574	627951	661000	703965	752639	797,691	853,529	7.0%
Mawasiliano	103716	112783	124519	144039	169153	200900	239537	287684	346889	422,577	515,607	22.1%
Fedha	131000	140000	151108	170843	184775	204694	228000	251280	281120	306,339	337,356	10.1%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	572296	593482	609474	684002	731880	796132	860219	925021	990597	1046,921	1,125,480	7.5%
Utawala	580000	640649	699161	766760	871169	970785	1033488	1102561	1180158	1,232,313	1,312,414	6.5%
Elimu	169162	188733	202000	207636	215910	224547	235774	248742	265805	284,704	305,402	7.3%
Afya	112629	118972	129229	140437	151370	163572	177520	193142	210525	224,651	240,038	6.9%
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	79108	81518	83286	84905	87461	89765	93031	96838	98974	102,141	105,715	3.5%
Jumla ya Ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	6573070	7108007	7551941	8228310	8875710	9607759	10290589	11083223	11913299	12,869,982	13,646,844	7.7%
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-78049	-80000	-87000	-97154	-106931	-119497	-137287	-158292	-175704	-190950	-208,370	9.1%
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka 2001	6495021	7028007	7567341	8131756	8768779	9488262	10153302	10924031	11767595	12,478,992	13,438,474	7.7%
Ongeza kodi katika bidhaa	577542	612000	655926	701372	756422	812482	867868	927751	989664	1,057,645	1,128,507	6.7%
B. SEHEMU ISIYOUZIKA												
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	1412775	1462268	1528311	1590607	1714533	1767345	1859993	1949239	2061085	2,184,661	2,261,583	3.5%
Kilimo, Uwindaji na Misitu	1002430	1029118	1072250	1111424	1210457	1230544	1287138	1337492	1401663	1,471,737	1,500,780	2.0%
Mazao	777030	734125	830090	863057	950694	952268	1010398	1057519	1111481	1,172,746	1,189,958	1.5%
Mifugo	146311	152125	156457	159934	163763	173877	177979	179000	186322	184,658	197,199	4.9%
Uwindaji na Misitu	75413	78958	81539	84019	86301	89407	93520	95468	99109	102,353	106,560	4.1%
Uvuvi	3676	3900	4161	4414	4709	4992	5241	5475	5749	6,979	7,084	1.5%
Viwanda na Ujenzi	83680	88192	92275	95053	97933	106843	117074	128648	142024	149,201	162,896	9.2%
Maji	13709	14093	14515	15066	15651	16283	16965	17633	18797	20,40536	20,986.58	2.8%
Ujenzi	59971	74039	77760	79987	82278	90560	100119	111015	123227	128,796	141,910	10.2%
Huduma	326065	344951	353786	384130	406133	429958	455781	483099	517399	563,726	597,907	6.1%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	326065	344558	353786	384130	406133	429958	455781	483099	517399	563,726	507,907	6.1%
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	8585338	9100274	9752178	10423735	11239734	12068089	12881163	13801921	14928345	15,721,301	16,828,563	7.0%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

UKUAJI HALISI WA PATO LA TAIFA (REAL GDP GROWTH) KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA BEI ZA SOKO

Jedwali Na. 4

Kwa bei za mwaka 2001

Asilimia

SEKTA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kilimo, Uwindaji na Misitu	4.5	4.9	4.9	3.1	5.9	4.3	3.8	4.0	4.6	3.2	4.2
Mazao	4.7	5.3	5.6	3.2	6.6	4.4	4.0	4.5	5.1	3.4	4.4
Mifugo	3.9	4.0	2.8	2.2	4.1	4.4	2.4	2.4	2.6	2.3	3.4
Uwindaji na Misitu	4.8	3.6	3.3	3.0	2.7	3.6	4.6	2.9	3.4	3.5	4.1
Uvuvi	2.9	4.8	6.8	6.0	6.7	6.0	5.0	4.5	5.0	2.7	1.5
Viwanda na Ujenzi	4.5	6.6	9.4	10.9	10.9	10.4	8.5	9.5	8.6	7.0	8.2
Uchimbaji Madini na Mawe	14.3	13.9	16.9	17.1	16.0	16.1	15.6	10.7	2.5	1.2	2.7
Bidhaa za Viwandani	4.8	5.0	7.5	9.0	9.4	9.6	8.5	8.7	9.9	8.0	7.9
Umeme na Gesi	6.2	5.9	6.2	7.2	7.5	9.4	1.9	10.9	5.4	8.4	10.2
Maji	3.4	3.5	2.8	4.5	5.2	4.3	6.2	6.5	6.6	5.6	6.3
Ujenzi	0.8	7.6	11.9	13.8	13.0	10.1	9.5	9.7	10.5	7.5	10.2
Huduma	5.4	6.4	7.7	7.8	7.8	8.0	7.8	8.1	8.5	7.2	8.2
Biashara ya Jumla, Rejareja na Matengenezo	4.3	6.4	8.3	9.7	5.8	6.7	9.5	9.8	10.0	7.5	8.2
Mahoteli	4.1	4.8	6.4	3.2	3.6	5.6	4.3	4.4	4.5	4.4	6.1
Uchukuzi	4.3	4.9	5.9	5.0	8.6	6.7	5.3	6.5	6.9	6.0	7.0
Mawasiliano	5.6	8.7	10.4	15.6	17.4	18.8	19.2	20.1	20.5	21.9	22.1
Fedha	3.9	6.9	10.1	10.7	8.3	10.8	11.4	10.2	11.9	9.0	10.1
Upangishaji Majengo na Huduma za Biashara	4.9	4.2	7.1	6.5	6.8	7.5	7.3	7.0	7.1	6.8	7.0
Utawala	10.7	10.5	9.2	9.6	13.6	11.4	6.5	6.7	7.0	4.4	6.5
Elimu	4.0	11.4	7.0	2.8	4.0	4.0	5.0	5.5	6.9	7.1	7.3
Afya	5.1	5.6	8.6	8.7	7.8	8.1	8.5	8.8	9.0	6.7	6.9
Huduma nyinginezo	3.1	3.1	2.1	2.0	3.0	2.6	3.7	3.2	3.1	3.2	3.5
Jumla ya Ongezeko la Thamani kabla ya Marekebisho	4.9	6.0	7.2	6.9	7.8	7.4	6.8	7.3	7.5	6.1	7.1
Toa ushuru wa huduma za mabenki	1.4	2.5	8.7	11.7	10.1	11.8	14.9	15.3	11.0	8.7	9.1
Jumla ya Ongezeko la Thamani kwa bei za mwaka 2001	4.9	6.0	7.2	6.9	7.8	7.4	6.7	7.2	7.4	6.0	7.1
Ongeza Kodi katika Bidhaa	4.9	6.0	7.2	6.9	7.8	7.4	6.8	6.9	7.8	5.8	6.7
Jumla ya Pato la Taifa GDP (mp)	4.9	6.0	7.2	6.9	7.8	7.4	6.7	7.1	7.4	6.0	7.0

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

UKUAJI HALISI WA PATO LA TAIFA (REAL GDP GROWTH) KWA
SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA BEI ZA SOKO - SEHEMU INAYOUZIKA NA ISIYOUZIKA

Jedwali Na.4 A — Kwa bei za mwaka 2001 — Asilimia

SEKTA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A. SEHEMU INAYOUZIKA											
Jumla ya Pato la Taifa (GDPmp)	5.0	6.5	7.7	7.4	7.8	8.1	7.0	7.5	7.7	6.0	7.6
Kilimo, Uwindaji na Misitu	4.3	6.3	5.5	3.0	4.2	6.1	3.5	4.1	4.5	2.2	5.3
Mazao	5.8	7.6	6.4	2.8	4.2	6.7	3.4	4.4	5.1	1.9	6.5
Mifugo	1.0	4.0	2.8	2.2	3.5	5.1	2.4	3.3	2.2	2.3	3.1
Uwindaji na Misitu	6.0	3.1	3.3	3.0	2.7	3.6	4.6	3.3	3.2	3.6	4.1
Uvuvi	2.9	4.7	6.8	6.0	6.7	6.0	5.0	4.5	5.0	2.2	1.5
Viwanda na Ujenzi	4.5	6.7	9.6	11.4	11.3	10.4	8.4	9.4	8.5	7.1	8.2
Uchimbaji Madini na Mawe	14.3	13.9	16.9	17.1	16.0	16.1	15.6	10.7	2.5	1.2	2.7
Bidhaa za Viwandani	4.8	5.0	7.5	9.0	9.4	9.6	8.5	8.7	9.9	8.0	7.9
Umeme na Gesi	6.2	5.9	6.2	7.2	7.5	9.4	1.9	10.9	5.4	8.4	10.2
Maji	3.8	3.8	2.8	4.9	5.7	4.5	7.2	7.6	6.6	4.3	7.8
Ujenzi	0.1	7.9	13.1	15.6	14.5	10.1	9.3	9.5	10.4	7.9	10.2
Huduma	5.4	6.5	5.0	7.9	8.0	8.2	8.0	8.3	8.7	7.1	8.3
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	4.3	6.4	8.3	9.7	5.8	6.7	9.5	9.8	10.0	7.5	8.2
Hoteli na Migahawa	4.1	4.8	6.4	3.2	3.6	5.6	4.3	4.4	4.5	4.4	6.1
Uchukuzi	4.3	4.9	5.9	5.0	8.6	6.7	5.3	6.5	6.9	6.0	7.0
Mawasiliano	5.6	8.7	10.2	15.6	17.4	18.8	19.2	20.1	20.5	21.9	22.1
Fedha	3.9	6.9	10.1	10.7	8.3	10.8	11.4	10.2	11.9	9.0	10.1
Upangishaji majengo na huduma za biashara	5.1	3.4	8.1	7.1	7.3	8.4	8.0	7.5	7.1	5.7	7.5
Utawala	10.7	10.5	9.2	9.6	13.6	11.4	6.5	6.7	7.0	4.4	6.5
Elimu	4.0	11.4	7.0	2.8	4.0	4.0	5.0	5.5	6.9	7.1	7.3
Afya	5.1	5.6	8.6	8.7	7.8	8.1	8.5	8.8	9.0	6.7	6.9
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	3.1	3.1	2.1	2.0	3.0	2.6	3.7	3.2	3.1	3.2	3.5
Jumla ya Ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	4.9	6.5	7.7	7.5	7.9	8.2	7.1	7.7	7.8	6.1	7.7
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	1.4	2.5	8.7	11.7	10.1	11.8	14.9	15.3	11.0	8.7	9.1
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka 2001	5.0	6.5	7.7	7.5	7.8	8.2	7.0	7.6	7.7	6.0	7.7
Ongeza kodi katika bidhaa	4.9	6.0	7.2	6.9	7.8	7.4	6.8	6.9	7.8	5.8	6.7
B. SEHEMU ISIYOUZIKA											
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	4.7	3.5	4.5	6.1	7.8	3.1	5.2	4.8	5.7	6.0	3.5
Kilimo, Uwindaji na Misitu	6.8	2.7	4.2	3.7	8.9	1.7	4.6	3.9	4.8	5.0	2.0
Mazao	3.2	2.2	4.5	4.0	10.2	1.2	5.0	4.7	5.1	5.5	1.5
Mifugo	15.4	6.0	2.8	2.2	5.5	3.0	2.4	0.6	3.5	2.3	4.0
Uwindaji na Misitu	2.7	4.7	3.3	3.0	2.7	3.6	4.6	2.1	3.8	3.3	4.1
Uvuvi	3.1	6.1	6.8	6.0	6.7	6.0	5.0	4.5	5.0	21.4	1.5
Viwanda na Ujenzi	4.3	5.4	4.6	3.0	3.0	9.1	9.6	9.9	10.4	5.1	9.2
Maji	2.5	2.8	3.0	3.8	3.9	4.0	4.1	4.0	6.6	8.6	2.8
Ujenzi	4.6	5.9	4.9	2.9	2.9	10.1	10.6	10.9	11.0	4.5	10.2
Huduma	4.7	5.6	5.5	5.6	5.7	5.9	6.0	6.0	7.1	9.0	6.1
Upangishaji majengo na huduma za biashara	4.7	5.6	5.5	5.6	5.7	5.9	6.0	6.0	7.1	9.0	6.1
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	4.9	6.0	7.2	6.9	7.8	7.4	6.7	7.1	7.4	6.0	7.0

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

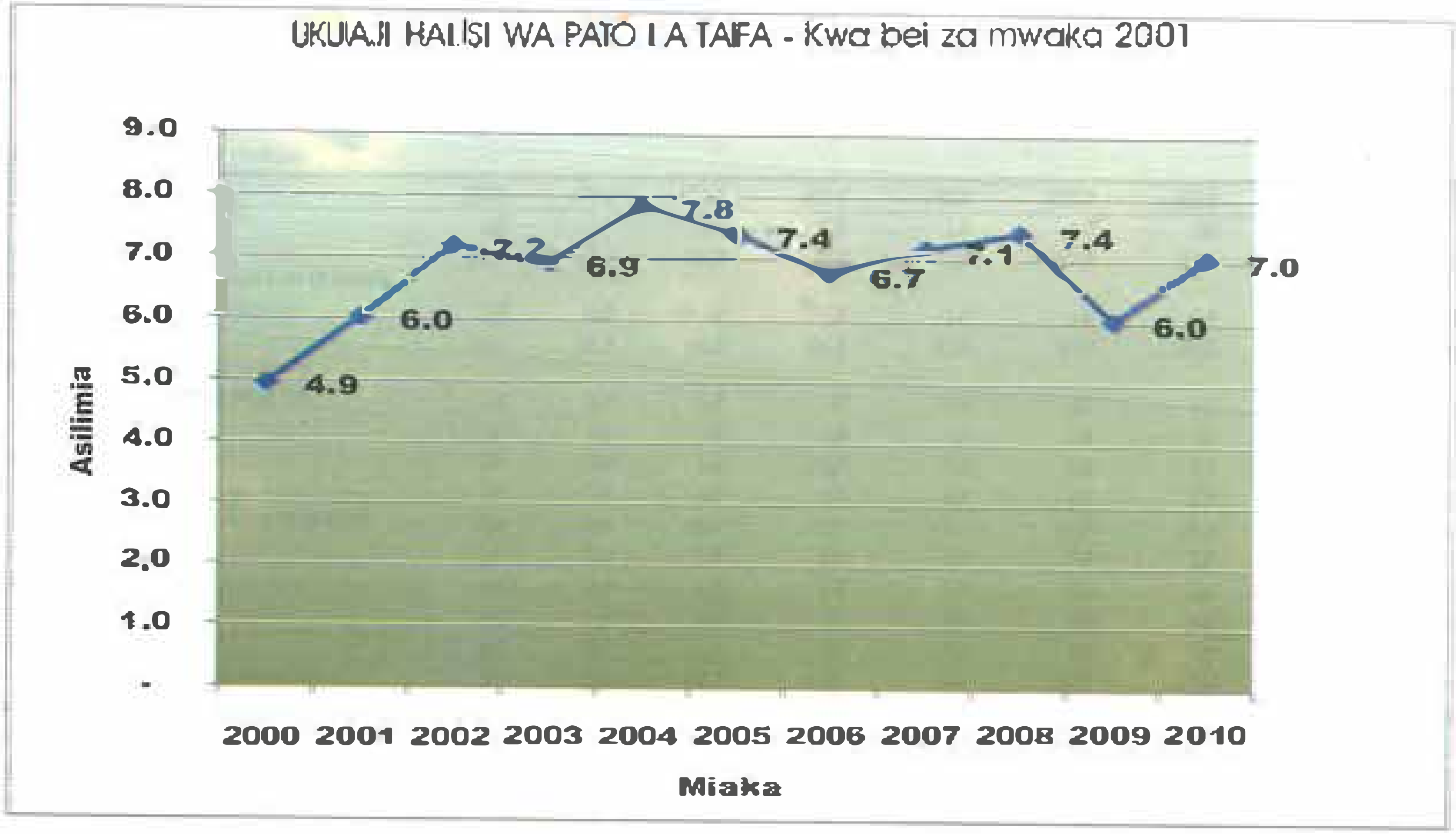
UKUAJI HALISI WA PATO LA TAIFA - Kwa bei za mwaka 2001
Asilimia
9.0
8.0
7.0
6.0
5.0
4.0
3.0
2.0
1.0
-
4.9
6.0
7.2
6.9
7.8
7.4
6.7
7.1
7.4
6.0
7.0
2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010
Miaka

MCHANGO WA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA PATO LA TAIFA (% of GDP) KWA BEI ZA SOKO

Jedwali Na. 48

Kwa bei za mwaka 2001

SEKTA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kilimo, Uwindaji na Misitu	29%	29%	28%	27%	27%	26%	25%	25%	24%	23.3%	22.7%
Mazao	22%	21%	21%	20%	20%	20%	19%	19%	18%	17.8%	17.3%
Mifugo	5%	5%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	4%	3.7%	3.6%
Uwindaji na Misitu	3%	3%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	1.9%	1.9%
Uvuvi	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	1.5%	1.4%
Viwanda na Ujenzi	18%	18%	18%	19%	20%	20%	20%	21%	21%	21.4%	21.6%
Uchimbaji Madini na Mawe	2%	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	3%	2.5%	2.4%
Bidhaa za Viwandani	8%	8%	8%	9%	9%	9%	9%	9%	9%	9.5%	9.6%
Umeme na Gesi	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2.1%	2.1%
Maji	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0.4%	0.4%
Ujenzi	5%	5%	5%	6%	6%	6%	6%	7%	7%	6.8%	7.0%
Huduma	45%	45%	46%	46%	46%	46%	47%	47%	48%	48.3%	48.8%
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	13%	13%	13%	13%	13%	13%	13%	14%	14%	14.3%	14.5%
Hoteli na Migahawa	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	2.3%	2.3%
Uchukuzi	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5.1%	5.1%
Mawasiliano	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2.7%	3.1%
Fedha	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	1.9%	2.0%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10.2%	10.2%
Utawala	7%	7%	7%	7%	8%	8%	8%	8%	8%	7.8%	7.8%
Elimu	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	1.8%	1.8%
Afya	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1.4%	1.4%
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0.6%	0.6%
Jumla ya Ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	94%	94%	91%	94%	94%	94%	94%	94%	94%	94.5%	94.5%
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1.2%	-1.2%
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka 2001	93%	93%	93%	93%	93%	93%	93%	93%	93%	93.3%	93.3%
Ongeza kodi katika bidhaa	7%	7%	7%	7%	7%	7%	7%	7%	7%	5.7%	6.7%
Jumla ya Pato la Taifa GDP(mp)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

MCHANGO WA SEKTA KATIKA PATO LA TAIFA (2010) - Kwa bei za mwaka 2001

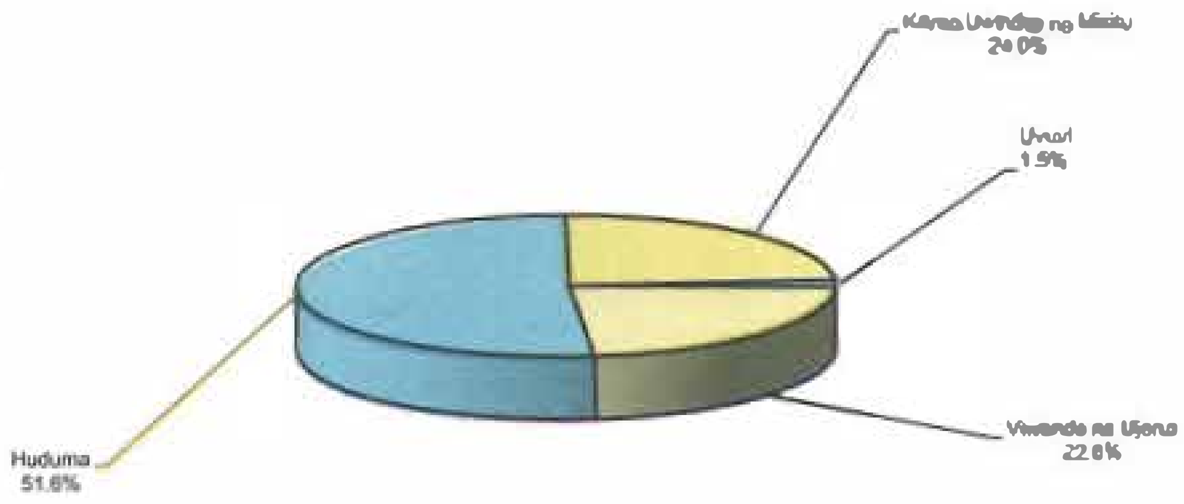

Angalia : [illegible]

MCHANGO WA SEKTA KATIKA PATO LA TAIFA (2009) - Kwa bei za mwaka 2001

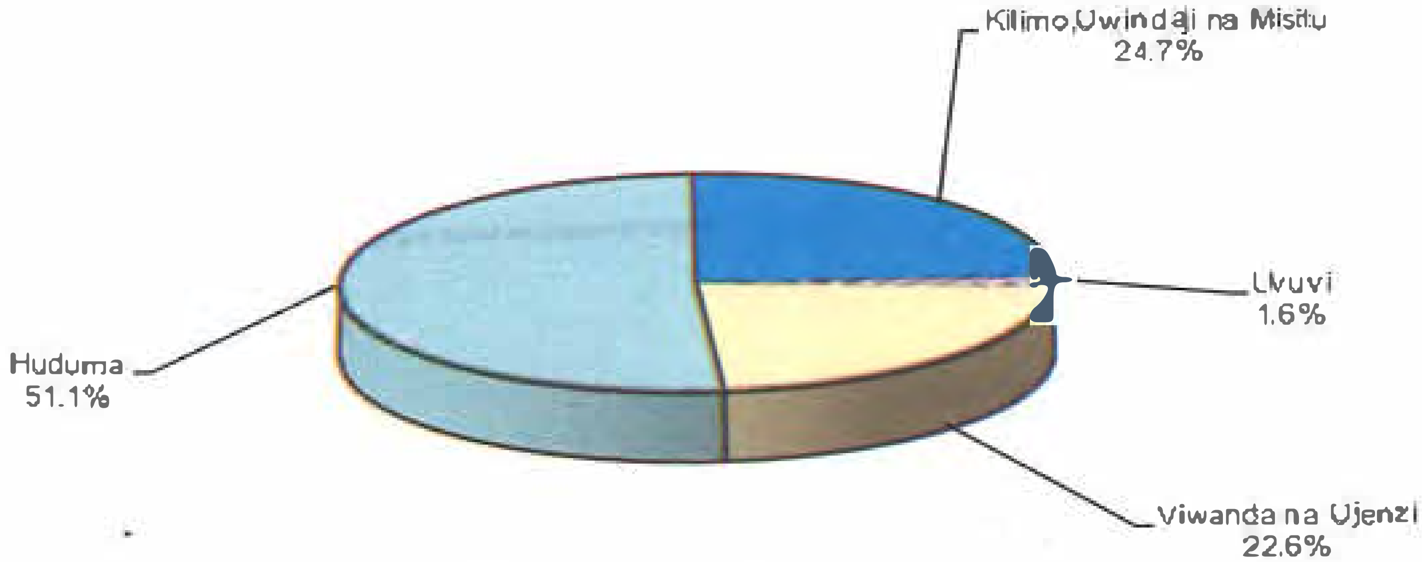

MCHANGO WA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA PATO LA TAIFA (% of GDP) KWA BEI ZA SOKO - SEHEMU INAYOUZIKA NA ISIYOUZIKA

kwa bei za mwaka 2001

Jedwali Na.4C

Sh. milioni

SEKTA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A. SEHEMU INAYOUZIKA											
Jumla ya Pato la Taifa (GDPmp)	83.5%	83.9%	84.3%	84.7%	84.7%	85.4%	85.6%	85.9%	86.1%	86.1%	86.6%
Kilimo,Uwindaji na Misitu	19.3%	19.3%	19.1%	18.4%	17.7%	17.5%	17.0%	16.5%	16.0%	15.5%	15.2%
Mazao	12.5%	12.7%	12.6%	12.1%	11.7%	11.6%	11.2%	10.9%	10.7%	10.3%	10.2%
Mifugo	3.4%	3.4%	3.2%	3.1%	3.0%	2.9%	2.8%	2.7%	2.6%	2.6%	2.4%
Uwindaji na Misitu	1.7%	1.7%	1.6%	1.6%	1.5%	1.4%	1.4%	1.3%	1.3%	1.3%	1.2%
Uvuvi	1.7%	1.6%	1.6%	1.6%	1.6%	1.6%	1.6%	1.5%	1.5%	1.4%	1.4%
Viwanda na Ujenzi	16.9%	17.0%	17.4%	18.2%	18.7%	19.3%	19.6%	20.0%	20.2%	20.4%	20.6%
Uchimbaji Madini na Mawe	1.6%	1.8%	1.9%	2.1%	2.3%	2.4%	2.6%	2.7%	2.6%	2.5%	2.4%
Bidhaa za Viwandani	8.5%	8.4%	8.4%	8.6%	8.7%	8.9%	9.0%	9.2%	9.4%	9.5%	9.6%
Umeme na Gesi	2.2%	2.2%	2.1%	2.1%	2.1%	2.2%	2.0%	2.1%	2.0%	2.1%	2.1%
Maji	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%
Ujenzi	4.3%	4.4%	4.7%	5.0%	5.3%	5.5%	5.6%	5.7%	5.9%	6.0%	6.2%
Huduma	41.5%	41.7%	42.0%	42.4%	42.5%	42.8%	43.3%	43.8%	44.3%	44.7%	45.3%
Uuzaji wa jumla, rejareja na matengenezo	12.9%	13.0%	13.1%	13.5%	13.2%	13.1%	13.5%	13.6%	14.1%	14.3%	14.5%
Hoteli na Migahawa	2.8%	2.8%	2.7%	2.6%	2.5%	2.5%	2.4%	2.4%	2.3%	2.3%	2.3%
Uchukuzi	5.4%	5.4%	5.3%	5.2%	5.2%	5.2%	5.1%	5.1%	5.1%	5.1%	5.1%
Mawasiliano	1.2%	1.2%	1.3%	1.4%	1.5%	1.7%	1.9%	2.1%	2.3%	2.7%	3.1%
Fedha	1.5%	1.5%	1.6%	1.6%	1.6%	1.7%	1.8%	1.8%	1.9%	1.9%	2.0%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	6.7%	6.5%	6.6%	6.6%	6.5%	6.6%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%
Utawala	6.8%	7.0%	7.2%	7.4%	7.8%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	7.8%	7.8%
Elimu	2.0%	2.1%	2.1%	2.0%	1.9%	1.9%	1.8%	1.8%	1.8%	1.8%	1.8%
Afya	1.3%	1.3%	1.3%	1.3%	1.3%	1.4%	1.4%	1.4%	1.4%	1.4%	1.4%
Huduma nyingine za kijamii na binafsi	0.9%	0.9%	0.9%	0.8%	0.8%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.6%	0.6%
Jumla ya ongezeko la thamani kabla ya marekebisho	77.7%	78.1%	78.5%	78.9%	79.0%	79.6%	79.9%	80.3%	80.5%	80.6%	81.1%
Toa ushuru wa huduma za Mabenki	-0.9%	-0.9%	-0.9%	-0.9%	-1.0%	-1.0%	-1.1%	-1.1%	-1.2%	-1.2%	-1.2%
Jumla ya ongezeko la thamani kwa bei za mwaka 2001	76.8%	77.2%	77.6%	78.0%	78.0%	78.6%	78.8%	79.2%	79.4%	79.4%	79.9%
Ongeza kodi katika bidhaa	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%	6.7%
B. SEHEMU ISIYOUZIKA	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	16.5%	16.1%	15.7%	15.3%	15.3%	14.6%	14.4%	14.1%	13.9%	13.9%	13.4%
Kilimo,Uwindaji na Misitu	11.7%	11.3%	11.0%	10.7%	10.8%	10.2%	10.0%	9.7%	9.5%	9.4%	8.9%
Mazao	9.1%	8.7%	8.5%	8.3%	8.5%	8.0%	7.8%	7.7%	7.5%	7.5%	7.1%
Mifugo	1.7%	1.7%	1.6%	1.5%	1.5%	1.4%	1.4%	1.3%	1.2%	1.2%	1.2%
Uwindaji na Misitu	0.9%	0.9%	0.8%	0.8%	0.8%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.6%
Uvuvi	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	[illegible]
Viwanda na Ujenzi	1.0%	1.0%	0.9%	0.9%	0.9%	0.9%	0.9%	0.9%	1.0%	0.9%	1.0%
Maji	0.2%	0.2%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
Ujenzi	0.8%	0.8%	0.8%	0.8%	0.7%	0.8%	0.8%	0.8%	0.8%	0.8%	0.8%
Huduma	3.8%	3.8%	3.7%	3.7%	3.6%	3.6%	3.5%	3.5%	3.5%	3.6%	3.6%
Upangishaji majengo na huduma za biashara	3.8%	3.8%	3.7%	3.7%	3.6%	3.6%	3.5%	3.5%	3.5%	3.6%	3.6%
Jumla ya Pato la Taifa (GDP mp)	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

PATO LA TAIFA NA MATUMIZI YAKE KWA BEI ZA SOKO
Kwa bei za mwaka 2001

Jedwali Na. 4D | Sh. Milioni

Aina ya Matumizi	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pato la Taifa kwa Gharama zake (GDPbp)	9096251	972[illegible]62	10483313	11255608	12013295	12874170	13828681	14663656	157[illegible]057
Kodi za uzalishaji	655926	701372	756422	812482	867868	927751	999664	1057645	1128507
Pato la Taifa kwa Bei za Soko (GDPmp)	9752177	10423734	11239735	12068090	12881163	13801921	14828345	15721301	16828563
MATUMIZI YA PATO LA TAIFA									
Pato la Taifa kwa Bei za Soko (GDPmp)	9752178	10423735	11239734	12068090	12881163	13801921	14828345	15721301	16828563
Matumizi ya mwisho (Final consumption)	8486320	9052080	9748544	10855260	11735476	12517666	13337233	13838779	15010200
Binafsi	7213608	7410284	7866521	8748590	9456059	10021704	10512581	10870070	11538082
Serikali	1272712	1641796	1882023	2106670	2279417	2495962	2824652	2968710	3472119
Ukuzaji rasilimali	1711262	1945657	2144198	2535317	2938619	3358305	3616866	3982283	4385837
Rasilimali ya kudumu	1669823	1903295	2100914	2493633	2893604	3313177	3571629	3928805	4332960
Ongezeko la limbikizo	41439	42362	43284	41684	45015	45128	45237	53478	52877
Mauzonje	1666860	1991479	2157615	2449820	2369701	2768705	3311236	3479706	4533457
Bidhaa - fob	814494	1049683	1120049	1256370	1004797	1089513	1441642	1519800	2401333
Huduma	852366	941796	1037566	1193450	1364904	1679192	1869594	1959906	2132124
Uagizaji	2112264	2565481	2810623	3772307	-4162633	-4842754	-5436991	-5579468	7100931
Bidhaa-fob	-1489051	-1865350	2018283	2689212	-3146854	-3861190	-4499134	-4455068	5822908
Huduma	623213	-700131	-792340	-1083095	-1015779	981564	-937856	-1124400	-1278024

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

UKUZAJI RASILIMALI KWA AINA YA SHUGHULI
(Kwa bei za Miaka inayohusika)

Jedwali Na. 5 (Sh. milioni)

Aina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Majengo									
Ya kuishi	150,406	173,687	266.443	349,977	390,219	484,652	581,583	709,531	865,628
Ujenzi vijijini	292,190	348,806	467,417	552,039	585,329	701,224	820.432	951,702	1,103,974
Yasiyo ya kuishi	260.413	509,560	706,356	947,093	1,036,628	1,282,108	1,538,914	1,877,475	2,290,520
Jumla	703,009	1,032,053	1,440,216	1,849,109	2,011,176	2,467,985	2,940,930	3,538,708	4,260,122
Shughuli nyingine									
Uendelezaji ardhi	74,044	42,408	110,434	119.416	125,256	137,170	149,515	182,409	222,539
Barabara na madaraja	34,259	35,589	36,920	39,580	43,239	51,455	61,797	75,393	91,979
Maji	223,668	400,163	479,828	629,842	701,791	827,411	984,619	1,153,974	1,352,457
Mengineyo	121,949	88,023	181,805	245,349	271,512	344,820	413,784	508,954	626,014
Jumla	453,920	566.183	808,987	1,034,187	1,141,798	1,360,856	1,609,716	1,920,729	2,292,989
Vifaa									
Usafiri	219,771	252,439	293,604	410,919	629,648	817,913	956,958	972,933	1,613,525
Mitambo na vinginevyo	374,117	438,122	552,715	665,348	1,100,867	1,472,259	1,766,711	1,588,599	2,011,057
Jumla	593,888	690,561	846,319	1,076,267	1,730,515	2,290,172	2,723,669	2,561,532	3,624,582
Rasilimali ya kudumu	1,750,817	2,288,797	3,095,522	3,959,563	4,883,489	6,119,013	7,274,314	8,020,970	10,177,693
Ongezeko la Imbikizo	44,596	43,387	57,845	64,405	74,292	90,728	106,943	152,252	164,843
Jumla ya Ukuzaji Rasilimali	1,795,413	2,332,184	3,153,367	4,023,968	4,957,781	6,209,741	7,381,257	8,173,221	10,342,536

Chanzo:Ofisi ya Taifa ya Takwimu

UKUZAJI RASILIMALI KWA AINA YA SHUGHULI
(Bei za mwaka 2001)

Jedwali Na. 6 (Sh. milioni)

Aina	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko, 2009/10
Majengo										
Ya kuishi	145,986	141,750	176,418	185,882	206,555	230,059	244,363	260,491	277,683	6.6%
Ujenzi vijijini	270,713	271,724	283,345	295,766	314,832	321,112	339,078	357,405	376,705	5.4%
Yasiyo ya kuishi	252,762	415,860	460,289	473,808	491,387	525,622	557,960	593,111	630,477	6.3%
Jumla	**669,461**	**829,334**	**920,052**	**955,456**	**1,012,774**	**1,076,793**	**1,141,401**	**1,211,008**	**1,284,866**	**6.1%**
Shughuli nyingine										
Uendelezaji ardhi	68,506	32,988	46,779	75,517	111,237	143,282	151,009	159,013	167,440	5.3%
Barabara na madaraja	32,277	28,289	22,813	21,178	23,724	26,018	27,666	25,875	23,234	-10.2%
Maji	206,945	311,305	311,908	359,854	396,306	439,900	466,694	496,096	527,350	6.3%
Mengineyo	112,833	68,480	88,285	130,762	185,891	242,773	256,940	271,329	286,523	5.6%
Jumla	**420,561**	**441,062**	**469,785**	**587,311**	**717,158**	**851,973**	**902,309**	**952,312**	**1,004,548**	**5.5%**
Vifaa										
Usafiri	186,549	226,955	262,150	350,639	386,998	452,401	484,069	670,407	855,005	27.5%
Mitambo na vinginevyo	393,251	415,201	448,928	612,469	776,675	932,009	1,043,851	1,095,078	1,188,541	8.5%
Jumla	**579,800**	**642,156**	**711,078**	**963,108**	**1,163,673**	**1,384,410**	**1,527,920**	**1,765,485**	**2,043,546**	**15.7%**
Rasilimali ya kudumu	1,669,822	1,912,552	2,100,915	2,505,875	2,893,605	3,313,177	3,571,629	3,928,805	4,332,960	10.3%
Ongezeko la limbikizo	41,439	42,362	43,284	41,684	45,015	45,128	45,237	53,478	52,877	-1.1%
Jumla ya Ukuzaji Rasilimali	**1,711,261**	**1,954,914**	**2,144,199**	**2,547,559**	**2,938,620**	**3,358,305**	**3,616,866**	**3,982,283**	**4,385,837**	**10.1%**

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

UKUZAJI WA RASILIMALI KATIKA SEHEMU ZA UCHUMI WA KITAIFA NA BINAFSI
(Kwa bei za miaka inayohusika)

Jedwali Na. 7 (sh. milioni)

Sekta	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sekta ya umma:									
Serikali	568022	753610	953157	1039910	1134578	1352763	1628172	1921243	2267067
Mashirika	59405	72745	119245	162413	141822	141570	148299	157197	166629
Taasisi++	72900	89624	120042	138362	141822	144659	152971	163067	173830
Jumla:	**700327**	**915979**	**1192444**	**1340685**	**1418222**	**1638992**	**1929442**	**2241507**	**2607525**
Sekta ya binafsi	1050490	1372817	1903078	2618878	3465267	4480021	5344872	5779463	7570168
Jumla ya rasilimali ya kudumu	1750817	2288796	3095522	3959563	4883489	6119013	7274314	8020970	10177693
Ongezeko la limbikizo	**44596**	**43387**	**57845**	**64405**	**74292**	**90728**	**106943**	**152252**	**164843**
Jumla Ukuzaji Rasilimali	**1795413**	**2332183**	**3153367**	**4023968**	**4957781**	**6209741**	**7381257**	**8173221**	**10342536**

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

++ Zisizo za kiserikali

FAHIRISI YA BEI ZA REJAREJA YA BIDHAA ZITUMIWAZO NA WATU WA KIPATO CHA CHINI DAR-ES-SALAAM (2001=100)

JEDWALI Na.8

MWAKA	BIDHAAZOTE FAHIRISI	BIDHAAZOTE BADILIKO ASILIMIA	CHAKULA FAHIRISI	CHAKULA BADILIKO ASILIMIA
1982	2.7	-	3.2	-
1983	3.3	22.2	3.9	21.9
1984	3.9	18.2	4.2	7.7
1985	5.6	43.6	6.1	45.2
1986	8.0	42.9	9.2	50.8
1987	10.1	26.3	11.5	25.0
1988	13.1	29.7	15.1	31.3
1989	17.1	30.5	19.5	29.1
1990	22.5	31.6	24.7	26.7
1991	30.6	36.0	33.1	34.0
1992	32.7	7.0	41.6	25.7
1993	40.2	22.8	50.1	20.4
1994*	60.5	30.4	68.9	37.5
1995	65.7	7.4	73.7	7.0
1996	78.8	19.8	85.0	15.3
1997	84.1	6.8	89.1	4.8
1998	89.8	6.8	94.8	6.4
1999	90.6	0.9	93.7	-1.2
2000	92.2	1.7	91.8	-2.0
2001	100.0	8.5	100.0	8.9
2002	103.8	3.8	104.0	4.0
2003	109.8	5.8	109.6	5.4
2004	116.8	6.4	117.1	6.8
2005	126.5	8.3	125.7	7.3
2006	141.1	11.5	138.6	10.3
2007	154.2	9.3	151.5	9.3
2008	180.9	17.3	174.6	15.2
2009	211.3	16.8	208.5	19.4
MWAKA	BIDHAAZOTE FAHIRISI	BIDHAAZOTE BADILIKO %	CHAKULA FAHIRISI	CHAKULA BADILIKO ASILIMIA
2009	87.0		95.5	
2010*	98.7	13.4	100.8	5.6

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kusnzia mwaka 2010. Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa matumizi Binafsi (COICOP)

FAHIRISI YA BEI ZA REJA REJA YA BIDHAA ZITUMIKAZO
NA WATU WA KIPATO CHA CHINI DAR ES SALAAM (2001 = 100)

JEDWALI Na.9

Mwaka	Chakula	Vinywaji na Sigara	Kodi ya Nyumba	Umeme, Mafuta ya Taa, Maji	Nguo na Viatu	Fenicha, Vyombo Vya Nyumbani	Huduma Mahitaji ya Nyumbani	Huduma za Afya	Michezo na Starehe	Usafiri	Elimu	Vinginevyo	Fahirisi Bidhaa Zote
2004 Robo ya kwanza	125.3	124.1	100.0	124.1	100.1	141.3	73.6	85.3	108.4	103.7	193.6	122.7	121.4
Robo ya pili	124.2	123.9	100.0	132.3	97.5	146.6	95.0	84.1	98.7	100.7	189.7	117.7	121.7
Robo ya tatu	121.3	120.4	100.0	155.4	96.4	139.8	76.1	85.6	98.2	106.4	191.8	129.4	121.8
Robo ya nne	123.4	123.3	100.0	156.2	94.7	122.0	77.1	85.6	92.2	105.8	189.3	122.1	122.9
2005 Robo ya kwanza	124.1	120.3	113.6	149.0	107.5	119.2	109.3	110.2	108.2	103.4	118.0	112.8	123.3
Robo ya pili	123.2	117.7	113.6	163.4	109.6	115.3	109.4	111.0	110.0	106.4	116.7	114.5	124.7
Robo ya tatu	125.7	119.9	113.6	165.9	108.9	114.5	110.2	113.8	111.7	110.4	105.3	119.9	126.8
Robo ya nne	129.9	119.9	113.6	170.9	108.8	113.7	111.3	119.2	111.6	116.8	120.1	137.3	131.0
2006 Robo ya kwanza	135.2	130.2	129.9	179.6	107.7	114.4	108.4	119.8	117.6	133.0	98.0	149.7	137.0
Robo ya pili	139.7	137.6	132.8	195.0	106.1	114.6	108.9	119.9	114.1	133.8	89.9	148.4	141.7
Robo ya tatu	137.4	148.6	134.3	199.1	106.8	116.3	110.0	117.8	112.9	134.5	91.2	129.0	140.9
Robo ya nne	142.0	150.9	134.3	201.1	111.4	116.3	111.0	117.8	109.7	134.7	94.1	130.1	144.6
2007 Robo ya kwanza	150.0	156.6	146.1	203.1	117.0	122.7	112.9	117.7	110.3	135.6	99.7	125.9	150.8
Robo ya pili	150.1	158.4	146.1	199.8	124.0	133.6	112.6	117.0	115.7	135.7	105.2	128.8	151.1
Robo ya tatu	148.3	159.3	146.1	217.1	124.2	133.5	123.7	110.6	118.1	156.2	107.3	130.4	153.6
Robo ya nne	157.7	163.8	146.1	216.5	131.2	137.0	127.4	113.9	115.4	166.4	103.6	128.6	161.2
2008 Robo ya kwanza	167.2	169.9	195.1	262.7	143.5	154.7	122.2	126.1	103.4	168.5	96.5	129.9	172.5
Robo ya pili	172.6	171.2	195.1	262.7	143.2	155.6	134.0	132.3	107.8	168.4	96.5	135.3	177.5
Robo ya tatu	173.1	178.0	203.5	283.5	136.2	163.4	146.7	138.1	112.1	187.4	102.2	141.3	182.2
Robo ya nne	185.4	181.0	203.5	280.4	134.4	168.2	150.6	141.7	120.1	197.9	101.8	142.5	191.4
2009 Robo ya kwanza	198.3	200.2	206.6	267.8	142.7	171.8	168.6	152.3	121.7	219.0	109.0	147.3	202.0
Robo ya pili	202.6	205.8	206.6	264.4	145.8	171.8	170.2	157.3	121.7	229.6	108.5	148.2	205.9
Robo ya tatu	210.3	216.1	206.6	284.2	156.3	174.9	170.7	171.4	128.7	230.1	112.6	147.3	214.1
Robo ya nne	222.9	220.9	206.6	289.9	166.5	174.9	158.7	174.3	128.6	225.2	114.0	148.1	223.2
Mwaka	**Vyakula na vinywaji baridi**	**Vinywaji vyenye kilevi na bidhaa za tumbaku**	**Mavazi ya riguo na viatu**	**Nishati, Maji na Makazi**	**Samani, vifaa vya nyumbani na ukarabati wa nyumba**	**Gharama za Afya**	**Usafirishaji**	**Mawasiliano**	**Utamaduni na Burudani**	**Elimu**	**Hoteli na Migahawa**	**Bidhaa na huduma nyinginezo**	**FAHIRISI BIDHAA ZOTE**
*2010	101.0	100.0	93.8	92.9	100.3	95.7	91.9	98.6	92.9	99.8	102.3	101.6	99.3

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

FAHIRISI YA BEI YA BIDHAA NA HUDUMAZITUMIWAZO NA WAFANYAKAZI WA KIMA CHA KATI - DAR-ES-SALAAM (2001=100)

Jedwali Na. 10

Mwaka	MIEZI				Wastani	Badiliko Asilimia
	Machi	Juni	Septemba	Desemba		
1982	1.9	2	2.2	2.5	2.2	-
1983	2.6	2.6	2.7	2.8	2.7	22.7
1984	2.9	3	3.6	4.0	3.4	25.9
1985	4.2	4.3	5.2	5.7	4.9	44.1
1986	6.3	6.3	6.6	7.5	6.7	36.7
1987	8.3	8.1	8.7	9.8	8.725	29.9
1988	10.3	11.4	11.5	13.3	11.625	33.3
1989	14.4	15.6	15.2	15.3	15.125	30.2
1990	17.4	18.3	19.3	21.1	19.025	25.8
1991	24.6	26.9	26.1	29.8	26.85	41.6
1992	30.1	31.3	32.9	34.8	32.275	20.1
1993	40.3	39.2	39.6	47.4	41.625	28.8
1994	49.9	56.3	54.5	62.5	55.8	34.1
	Robo ya Kwanza	Robo ya Pili	Robo ya Tatu	Robo ya Nne		
1995	67.4	69.3	71.7	77.1	71.375	28
1996	84.5	85.5	80.9	81.1	83	16.2
1997	87.1	89.3	86.7	89.9	88.4	6.4
1998	95.5	92.6	89.6	92.8	92.6	4.9
1999	95.2	96.4	89.8	92.1	93.4	0.9
2000	92.5	96.3	93.3	100.8	95.7	2.5
2001	104.7	99.2	98.6	97.6	100.0	4.5
2002*	103.1	103.0	103.7	104.2	103.5	3.5
2003*	104.2	104.2	106.2	108.8	105.9	2.3
2004*	112.5	113.6	115.1	117.3	114.6	8.2
2005	119.7	121.3	126.0	127.9	123.7	7.9
2006	131.5	135.2	135.6	137.9	135.0	9.2
2007	143.2	148.7	152.3	157.9	150.5	11.5
2008	166.5	171.4	175.7	180.8	173.6	15.3
2009	191.1	196.7	206.9	213.8	202.1	16.1

Mwaka	Robo ya Mwaka				Wastani	Badiliko Asilimia
	Robo ya Kwanza	Robo ya Pili	Robo ya Tatu	Robo ya Nne		
2009	85.3	87.8	91.5	93.2	89.5	
*2010	96.0	99.4	100.3	94.3	97.5	9.0

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

FAHIRISI YA BIDHAA NA HUDUMA ZITUMIWAZO
NA WAFANYAKAZI WA KIMA CHA KATI DAR-ES-SALAAM (2001 = 100)

Jedwali Na.11

Mwaka	Chakula	Vinywaji na Sigara	Kodi ya Nyumba	Umeme, Mafuta ya Taa, Maji	Nguo na Viatu	Fanicha, Vyombo vya Nyumbani	Huduma, Mahitaji ya Nyumbani	Huduma za Afya	Michezo na Starehe	Usafiri	Elimu	Vinginevyo	Fahirisi Bidhaa Zote
2004 Robo ya kwanza	113.5	120.1	111.9	126.0	105.3	103.5	111.0	104.5	105.5	102.7	103.3	116.5	112.5
Robo ya pili	114.7	115.3	111.9	135.8	107.3	104.6	107.4	102.3	105.4	103.6	102.6	117.7	113.6
Robo ya tatu	116.9	103.3	111.9	147.1	106.5	104.2	109.7	101.3	105.1	107.7	102.8	123.2	115.1
Robo ya nne	120.3	103.3	111.9	147.7	107.8	102.3	108.5	101.1	102.3	110.2	102.3	120.6	117.3
2005 Robo ya kwanza	123.3	104.1	111.9	152.3	104.3	107.8	103.4	105.5	109.4	113.1	105.6	120.6	119.7
Robo ya pili	124.3	106.0	111.9	162.9	104.9	109.9	105.0	106.4	110.5	113.2	107.5	121.0	121.3
Robo ya tatu	130.5	109.1	126.7	165.7	105.4	112.1	107.2	107.9	119.2	115.7	109.1	122.7	126.0
Robo ya nne	133.2	109.6	126.5	170.6	105.4	112.9	107.7	106.6	116.7	115.2	110.0	127.3	127.9
2006 Robo ya kwanza	134.5	114.0	129.9	178.7	109.1	126.9	108.4	110.9	118.7	127.6	115.3	123.8	131.5
Robo ya pili	136.7	119.1	132.8	195.1	110.8	131.2	109.0	115.2	114.2	132.7	117.3	119.3	135.2
Robo ya tatu	134.3	126.8	134.3	204.8	110.2	135.3	110.5	118.0	113.4	137.1	116.7	108.5	135.6
Robo ya nne	136.8	130.9	134.3	207.6	113.8	139.1	111.7	118.6	110.9	137.1	119.1	109.8	137.9
2007 Robo ya kwanza	142.5	133.3	146.1	215.7	118.8	144.2	113.6	117.3	114.4	140.0	143.4	106.4	143.2
Robo ya pili	148.7	142.8	146.1	215.1	128.9	148.8	112.6	117.8	118.1	142.0	151.7	106.3	148.7
Robo ya tatu	149.4	144.2	146.1	227.2	134.0	148.6	120.2	114.7	119.3	157.4	157.8	106.1	152.3
Robo ya nne	157.3	150.1	146.1	221.2	135.4	148.1	133.8	117.9	119.5	164.0	156.4	105.3	157.9
2008 Robo ya kwanza	166.4	160.2	195.1	259.4	122.7	163.5	130.5	125.8	124.2	161.4	168.4	103.9	166.5
Robo ya pili	173.8	160.8	195.1	266.9	119.1	167.7	140.7	128.2	129.0	162.1	168.4	104.0	171.4
Robo ya tatu	174.0	165.5	197.9	286.6	120.3	172.9	157.8	132.2	129.5	176.7	182.7	106.9	175.7
Robo ya nne	184.1	171.2	203.5	287.1	121.7	175.6	165.8	137.5	130.6	183.9	179.4	107.8	180.8
2009 Robo ya kwanza	194.7	183.2	206.6	275.9	125.7	178.4	168.5	155.5	132.1	192.1	183.1	109.4	191.1
Robo ya pili	202.1	189.1	206.6	276.2	128.3	178.9	169.9	156.2	135.1	196.5	184.9	109.3	196.7
Robo ya tatu	214.8	195.8	227.8	295.3	134.3	179.6	172.9	170.3	131.5	195.1	203.3	114.4	206.9
Robo ya nne	224.0	196.2	270.1	306.8	136.8	178.6	157.2	187.4	129.7	193.8	217.2	118.9	213.8
Mwaka	**Vyakula na vinywaji baridi**	**Vinywaji vyenye kilevi na bidhaa za tumbaku**	**Mavazi ya nguo na viatu**	**Nishati, Maji na Makazi**	**Samani, vifaa vya nyumbani na ukarabati wa nyumba**	**Gharama za Afya**	**Usafirishaji**	**Mawasiliano**	**Utamaduni na Burudani**	**Elimu**	**Hoteli na Migahawa**	**Bidhaa na huduma nyinginezo**	**FAHIRISI BIDHAA ZOTE**
2010* Robo ya kwanza	96.8	95.1	90.4	88.4	96.8	100.0	99.5	99.7	87.6	100.0	102.0	95.5	96.0
Robo ya pili	101.2	100.5	89.0	94.4	96.6	100.0	100.0	99.9	89.0	100.0	102.0	98.3	99.4
Robo ya tatu	101.2	100.6	94.7	99.7	99.3	100.0	100.0	99.9	93.0	100.0	100.1	97.6	100.3
Robo ya nne	92.3	100.4	105.3	97.1	97.4	98.4	93.3	100.0	87.4	100.0	93.5	99.7	94.3

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

FAHIRISI YA BIDHAA NA HUDUMA ZITUMIWAZO NA WENYE KIPATO CHA JUU DAR-ES-SALAAM (2001 = 100)

Jedwali Na.12

Mwaka	Chakula	Vinywaji na Sigara	Kodi ya Nyumba	Umeme, Mafuta ya Taa, Maji	Nguo na Viatu	Fenicha, Vyombo vya Nyumbani	Huduma, Matengenezo ya Nyumbani	Huduma za Afya	Michezo na Starehe	Usafiri	Elimu	Vinginevyo	Fahirisi Bidhaa Zote
2004 Machi	111.3	112.0	118.0	127.6	112.4	104.2	111.3	101.6	107.2	107.2	107.5	106.4	110.7
Juni	114.2	112.0	118.0	134.6	110.2	109.9	108.7	105.2	107.1	111.4	107.3	105.4	113.5
Septemba	114.6	112.0	118.0	149.2	108.4	113.7	106.9	111.6	107.1	114.7	107.7	104.4	115.4
Desemba	117.7	112.0	118.0	149.6	109.6	115.3	109.2	112.9	112.3	118.7	108.3	101.0	118.0
2005 Machi	120.4	111.9	120.0	158.5	112.0	116.4	101.4	113.3	115.3	119.8	114.1	104.6	120.1
Juni	119.3	111.9	120.0	161.9	113.4	116.7	102.4	114.0	116.8	122.8	114.0	105.3	121.1
Septemba	120.9	116.5	120.0	170.0	113.9	117.3	114.9	117.8	112.3	127.5	117.4	109.6	124.2
Desemba	131.1	116.6	120.0	176.7	114.7	115.5	116.4	126.8	114.8	136.5	117.4	108.0	131.5
2006 Machi	141.1	118.2	120.0	182.7	120.2	119.4	112.8	122.8	106.1	135.2	114.3	112.3	135.4
Juni	124.1	124.0	123.3	188.8	119.8	122.6	113.8	122.4	105.3	136.2	115.1	108.3	137.6
Septemba	141.5	137.2	125.0	200.5	123.9	125.7	115.8	122.7	108.0	140.0	115.4	93.5	139.0
Desemba	145.2	142.3	125.0	204.7	127.7	127.0	121.9	122.5	107.0	147.0	119.2	93.0	143.4
2007 Machi*	153.3	144.3	140.0	215.6	131.1	131.2	127.1	120.3	110.0	150.4	152.3	90.9	150.7
Juni	158.3	152.0	140.0	217.0	136.4	131.6	127.3	119.1	110.9	155.7	155.6	92.7	155.3
Septemba	157.8	153.1	140.0	225.2	139.6	130.1	128.7	116.3	111.6	170.8	159.4	88.0	159.7
Desemba	164.9	161.5	140.0	216.8	144.1	129.1	140.1	119.5	112.9	175.6	156.7	81.1	164.2
2008 Machi	177.3	172.0	160.0	253.9	135.2	130.2	142.4	125.8	124.5	178.7	185.1	79.3	174.6
Juni	184.2	171.4	173.3	260.0	135.3	133.8	146.7	128.2	129.5	181.5	185.1	86.1	179.1
Septemba	191.6	182.0	180.0	270.7	128.8	140.5	155.8	131.3	131.8	217.1	188.9	91.1	192.5
Desemba	198.3	192.3	186.7	301.4	130.9	149.4	164.2	135.8	135.4	214.2	190.9	91.8	198.0
2009 Machi	219.8	198.3	200.0	275.0	130.0	157.4	169.0	149.3	181.2	212.7	193.0	92.0	206.3
Juni	225.3	199.3	200.0	275.2	134.5	163.9	170.7	156.0	183.1	210.2	193.3	93.0	208.7
Septemba	237.8	237.8	200.0	293.0	139.7	176.4	180.1	172.5	190.8	225.0	193.5	94.9	220.2
Desemba	247.4	207.4	200.0	305.1	147.2	137.0	163.7	185.5	189.4	228.1	195.9	94.7	225.9

Mwaka	Vyakula na vinywaji baridi	Vinywaji vyenye kilevi na bidhaa za tumbaku	Mavazi ya nguo na viatu	Nishati, Maji na Makazi	Samani, vifaa vya nyumbani na ukarabati wa nyumba	Gharama za Afya	Usafirishaji	Mawasiliano	Utamaduni na Burudani	Elimu	Hoteli na Migahawa	Bidhaa na huduma nyinginezo	FAHIRISI BIDHAA ZOTE
*2010 Robo ya kwanza	103.1	95.1	89.2	85.2	94.4	101.8	99.3	99.4	90.3	100.0	99.4	97.4	97.0
Robo ya pili	107.4	100.2	88.4	90.5	95.4	101.9	99.2	99.7	97.0	100.0	99.9	101.4	100.0
Robo ya tatu	100.8	100.4	94.8	99.1	98.8	101.3	100.3	100.0	99.4	100.0	100.6	100.6	99.8
Robo ya nne	94.0	100.9	104.6	102.7	98.9	100.0	97.5	100.0	98.1	100.0	97.9	102.1	98.1

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

FAHIRISI YA GHARAMA YA MAISHA YA WENYE KIPATO CHA JUU DAR-ES-SALAAM (2001=100)

Jedwali Na. 13

Mwaka	M E Z I				Wastani	Badiliko Asilimia
	Machi	Juni	Sept.	Desemba		
1980	-	1.1	-	1.4	1.2	16.7
1981	-	1.5	-	1.7	1.5	26.9
1982	-	1.8	-	2.2	1.9	27.5
1983	-	2.3	-	2.7	2.4	24.2
1984	-	2.5	-	3.4	2.8	18.4
1985	-	3.2	-	4.1	3.5	23.6
1986	-	4.5	-	5.8	4.9	41.2
1987	-	6.3	-	9.1	7.4	49.3
1988	-	9.6	-	12.2	10.5	41.8
1989	-	13.2	-	18.2	15.1	43.8
1990	-	19.1	-	22.4	19.9	32.2
1991	-	25.4	-	28.9	26.1	31.0
1992	-	32.0	-	36.4	32.9	26.0
1993	-	37.1	-	46.8	40.2	22.4
1994	-	51.1	-	61.2	53.9	34.1
1995	61.6	59.1	62.6	67.3	62.6	16.1
1996	74.7	72.8	73.2	72.7	73.4	17.1
1997	77.4	75.7	77.1	78.7	77.2	5.2
1998	77.5	78.9	78.7	79.6	78.7	1.9
1999	82.8	82.2	85.0	92.1	83.6	6.3
2000	86.4	86.4	90.3	92.3	88.9	6.2
2001	110.3	100.6	96.6	92.3	100.0	12.5
2002	103.5	103.2	103.4	103.2	103.3	6.6
2003	106.9	108.0	107.9	108.1	107.7	4.2
2004	110.7	113.5	115.4	118.0	114.4	6.2
2005	120.1	121.1	124.2	131.5	124.2	8.6
2006	135.4	137.6	139.0	143.4	138.9	11.8
2007	150.7	155.3	159.7	163.5	157.3	13.3
2008	174.6	179.1	192.6	198.0	186.1	18.3
2009	206.3	208.7	220.2	225.9	215.3	15.7
Mwaka	Robo ya Mwaka				Wastani	Badiliko Asilimia
	Robo ya Kwanza	Robo ya Pili	Robo ya Tatu	Robo ya Nne		
2009	87.7	88.7	93.6	96.0	91.5	
*2010	97.0	100.0	99.8	98.1	98.7	7.9

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

FAHIRISI YA BEI YA BIDHAA NA HUDUMA ZITUMIWAZO NA WAKAZI WA MIJINI TANZANIA BARA (2001=100)

Jedwali Na.14

Mwaka	Chakula	Vinywaji na Sigara	Kodi ya Nyumba	Umeme, Mafuta ya Taa, Maji	Nguo na Viatu	Fenicha, Vyombo vya Nyumbani	Huduma, Matengenezo ya Nyumbani	Huduma za Afya	Michezo na Starehe	Usafiri	Elimu	Vinginevyo	Fahirisi Bidhaa Zote
2004 Robo ya kwanza	122.8	111.7	107.7	113.2	89.1	95.5	101.6	95.7	91.4	99.7	108.6	92.0	113.8
Robo ya pili	122.8	112.6	108.8	114.1	92.9	94.2	98.8	97.2	85.3	98.4	105.3	93.3	114.0
Robo ya tatu	121.3	111.1	113.7	122.0	91.3	94.7	100.7	94.2	87.0	103.6	105.1	93.6	114.2
Robo ya nne	127.4	110.6	113.8	127.7	89.2	95.2	100.1	92.0	91.8	106.5	101.5	93.4	115.1
2005 Robo ya kwanza	127.0	113.3	118.7	128.8	90.9	96.3	102.1	92.1	93.4	107.2	90.0	93.3	118.7
Robo ya pili	129.5	114.5	122.1	132.9	91.5	96.3	102.4	93.4	92.4	108.2	89.7	93.8	120.2
Robo ya tatu	126.8	116.3	129.5	135.5	93.3	96.2	102.4	97.2	91.9	110.4	89.9	93.5	120.7
Robo ya nne	131.5	120.0	131.5	140.3	95.6	98.1	102.7	105.2	98.2	114.8	94.5	95.1	12[illegible].9
2006 Robo ya kwanza	138.6	119.7	128.8	138.2	98.1	10[illegible].8	101.0	107.6	98.0	115.3	90.2	102.0	127.9
Robo ya pili	142.4	121.4	131.5	145.5	98.2	102.9	102.7	106.2	97.5	119.1	91.5	101.0	131.3
Robo ya tatu	133.3	127.7	134.5	151.7	99.7	105.9	105.0	107.3	98.3	122.7	94.4	101.6	127.8
Robo ya nne	139.7	131.1	134.5	147.9	101.2	107.6	108.9	110.3	100.8	123.8	96.9	101.3	131.7
2007 Robo ya kwanza	147.3	133.6	136.0	149.1	101.5	111.4	111.6	109.9	105.3	125.9	10[illegible].6	101.8	137.0
Robo ya pili	148.2	137.6	136.6	154.7	105.3	112.3	114.0	110.6	106.9	127.8	101.4	103.1	138.7
Robo ya tatu	147.0	138.0	137.5	158.3	105.2	112.4	114.3	110.9	108.5	129.9	102.8	102.0	135.5
Robo ya nne	156.2	143.0	135.3	157.0	105.6	113.8	113.8	112.3	108.9	130.9	103.1	102.2	140.8
2008 Robo ya kwanza	163.4	146.8	138.9	161.6	105.3	116.6	115.1	113.6	110.0	132.9	106.2	103.4	149.2
Robo ya pili	165.1	143.5	139.5	172.0	106.4	118.1	117.1	114.7	111.4	136.5	107.8	103.9	151.7
Robo ya tatu	164.5	149.7	141.6	179.2	106.4	120.1	116.8	117.4	114.5	141.0	110.8	104.2	152.8
Robo ya nne	175.0	152.1	141.6	172.5	108.6	122.1	119.1	120.3	117.6	139.6	112.7	105.2	158.4
2009 Robo ya kwanza	193.5	151.8	156.4	164.5	109.7	124.8	120.7	122.3	121.4	137.7	116.9	105.9	168.7
Robo ya pili	194.0	153.2	156.5	158.7	112.5	126.1	122.7	125.9	121.4	135.3	122.4	108.6	165.9
Robo ya tatu	193.6	165.7	159.4	168.9	115.7	128.0	123.0	126.1	124.6	140.3	122.4	108.3	170.6
Robo ya nne	203.8	170.0	159.6	181.7	115.6	127.1	126.0	125.1	127.6	140.3	12[illegible].7	106.3	178.2

Mwaka	Vyakula na vinywaji baridi	Vinywaji vyenye kilevi na bidhaa za tumbaku	Mavazi ya nguo na viatu	Nishati, Maji na Makazi	Samani, vifaa vya nyumbani na ukarabati wa nyumba	Gharama za Afya	Usafirishaji	Mawasiliano	Utamaduni na Burudani	Elimu	Hoteli na Migahawa	Bidhaa na huduma nyinginezo	FAHIRISI BIDHAA ZOTE
*2010 Robo ya kwanza	100.4	99.7	95.9	92.4	96.5	99.7	101.0	98.8	95.7	102.6	100.7	97.1	98.9
Robo ya pili	101.9	97.7	96.3	97.2	97.7	100.0	100.8	99.4	96.8	102.7	100.7	97.8	100.2
Robo ya tatu	99.9	99.8	96.8	98.9	99.3	100.1	100.4	99.7	96.6	100.8	101.2	100.0	99.8
Robo ya nne	101.3	100.5	100.9	98.9	100.3	99.7	100.5	99.7	98.2	100.1	99.9	99.9	100.6

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

*FAHIRISI YA BEI YA BIDHAA NA HUDUMA ZITUMIWAZO NA WAKAZI WA MJINI TANZANIA BARA (2001=100)

Jedwali Na.15

Mwaka	Robo ya Mwaka: Robo ya Kwanza	Robo ya Pili	Robo ya Tatu	Robo ya Nne	Wastani wa Fahirisi	Badiliko Asilimia
1980	0.9	1.0	1.1	1.2	1.0	-
1981	1.2	1.3	1.4	1.4	1.3	25.7
1982	1.5	1.6	1.8	1.9	1.7	28.9
1983	1.9	2.1	2.2	2.4	2.2	27.1
1984	2.5	2.7	3.1	3.4	2.9	36.1
1985	3.6	3.7	3.9	4.4	3.9	33.3
1986	4.8	4.8	5.3	5.9	5.2	32.4
1987	6.3	6.3	6.7	7.6	6.7	29.9
1988	8.2	8.3	9.1	9.7	8.8	31.2
1989	10.5	11.3	11.8	12.5	11.5	30.4
1990	14.5	14.9	16.0	17.3	15.6	35.9
1991	18.8	19.8	20.4	21.7	20.2	28.8
1992	23.6	23.7	24.8	26.3	24.6	21.9
1993	28.4	30.0	30.2	33.1	30.5	24.0
1994	37.7	40.6	41.2	45.4	41.2	35.3
1995	50.8	51.5	52.5	55.3	52.5	27.4
1996	63.7	63.9	62.2	64.5	63.6	21.0
1997	73.3	74.6	72.8	74.5	73.8	16.1
1998	83.6	84.0	81.8	83.3	83.3	12.9
1999	91.2	90.9	87.8	89.2	69.6	7.8
2000	97.1	96.3	92.9	94.2	95.1	6.0
2001	102.2	101.4	97.6	96.9	100.0	5.1
2002	103.5	104.1	103.8	105.9	104.3	4.3
2003	108.5	109.9	109.1	112.0	109.9	5.3
2004	113.9	114.0	114.2	118.1	115.1	4.7
2005	118.7	120.2	120.7	123.9	120.9	5.0
2006	127.9	131.3	127.8	131.7	129.6	7.3
2007	137.0	138.7	138.5	140.8	138.7	7.0
2008	149.2	151.7	152.8	158.4	153.0	10.3
2009	168.7	168.9	170.6	178.2	171.6	12.1
Mwaka	**Robo ya Mwaka: Robo ya Kwanza**	**Robo ya Pili**	**Robo ya Tatu**	**Robo ya Nne**	**Wastani**	**Badiliko Asilimia**
2009	93.1	93.2	94.2	98.3	94.7	
2010*	98.9	100.2	99.8	100.6	99.9	5.5

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010, Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa Matumizi Binafsi (COICOP)

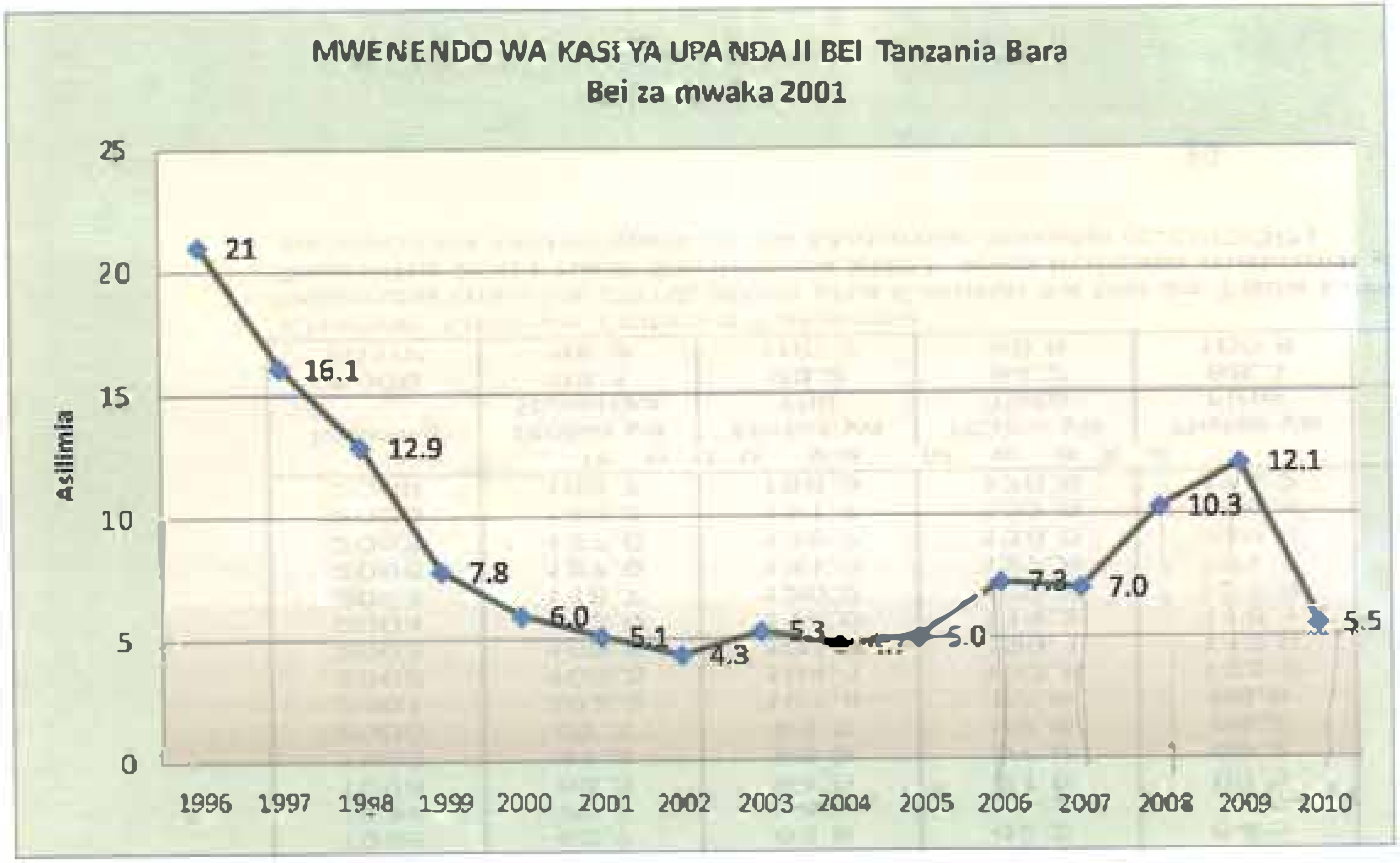

MWENENDO WA KASI YA UPANDAJI BEI Tanzania Bara
Bei za mwaka 2001
Asilimia
25
20
15
10
5
0
21
16.1
12.9
7.8
6.0
5.1
4.3
5.3
5.0
7.3
7.0
10.3
12.1
5.5
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010

FAHIRISI MBALIMBALI ZA BIDHAA NA HUDUMA ZITUMIWAZO NA WAKAZI WA MIJINI-TANZANIA BARA (2001=100)

Jedwali Na.16

Mwaka	FAHIRISI: KIPATO CHA: CHINI	FAHIRISI: KIPATO CHA: KATI	FAHIRISI: KIPATO CHA: JUU	FAHIRISI: WAKAZI MIJINI TANZ. BARA	BADILIKO (%): KIPATO CHA: CHINI	BADILIKO (%): KIPATO CHA: KATI	BADILIKO (%): KIPATO CHA: JUU	BADILIKO (%): WAKAZI MIJINI TANZ. BARA
1982	2.7	2.1	1.9	1.7	21.8	25.9	25.9	27.6
1983	3.3	2.6	2.4	2.2	23.6	23.5	26.5	29.7
1984	3.9	3.3	2.8	2.9	17.5	28.6	16.3	35.4
1985	5.7	4.7	3.5	3.9	46.6	42.6	24.0	32.3
1986	8.1	6.5	5.0	5.2	41.3	37.7	41.9	32.6
1987	10.2	8.6	7.4	6.7	26.2	32.1	48.9	29.8
1988	13.2	11.4	10.5	8.8	29.5	32.9	42.0	31.8
1989	17.3	14.9	15.1	11.5	30.7	30.1	43.5	30.3
1990	22.7	18.7	19.9	15.7	31.5	25.6	32.2	35.8
1991	30.9	26.5	26.1	20.1	36.3	41.4	31.2	28.7
1992	38.2	31.8	32.9	24.5	23.5	20.0	25.9	21.8
1993	46.9	41.0	40.2	30.4	22.9	29.1	22.3	24.0
1994	61.2	55.0	54.0	41.2	30.4	34.1	34.1	35.5
1995	65.7	70.3	62.6	52.5	7.3	27.9	16.1	27.4
1996	78.8	81.7	73.4	63.6	19.9	16.3	17.1	21.0
1997	84.1	86.9	77.2	73.8	6.8	6.3	5.2	16.1
1998	89.8	91.2	78.7	83.3	6.8	5.0	1.9	12.9
1999	90.6	91.9	83.6	89.8	0.9	0.8	6.3	7.8
2000	92.2	94.2	88.9	95.1	1.7	2.5	6.3	6.0
2001	100.0	100.0	100.0	100.0	8.5	6.1	12.5	5.1
2002	103.8	103.5	103.3	104.3	3.8	3.5	3.3	4.3
2003	109.8	105.9	107.7	109.9	5.8	2.3	4.3	5.3
2004	116.8	114.6	114.4	115.1	6.4	8.2	6.2	4.7
2005	126.5	123.7	124.2	120.9	8.3	7.9	8.6	5.0
2006	141.1	135.0	138.9	129.6	11.5	9.2	11.8	7.3
2007	154.2	150.5	157.3	138.7	9.3	11.5	13.3	7.0
2008	180.9	173.6	186.1	153.0	17.3	15.3	18.3	10.3
2009	211.3	202.1	215.3	171.6	16.8	16.4	15.7	12.1

Mwaka	FAHIRISI: KIPATO CHA: CHINI	FAHIRISI: KIPATO CHA: KATI	FAHIRISI: KIPATO CHA: JUU	FAHIRISI: WAKAZI MIJINI TANZ. BARA	BADILIKO (%): KIPATO CHA: CHINI	BADILIKO (%): KIPATO CHA: KATI	BADILIKO (%): KIPATO CHA: JUU	BADILIKO (%): WAKAZI MIJINI TANZ. BARA
2009	87.0	89.5	91.5	94.7				
2010*	98.7	97.5	98.7	99.9	13.4	9.0	7.9	5.5

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

*Kuanzia mwaka 2010. Kizio cha Fahirisi za bei za Taifa kimebadilishwa kutoka Disemba 2001 hadi Septemba 2007, kwa kufuata makundi yanayokubalika kimataifa yanayoitwa Mchanganuo wa matumizi Binafsi (COICOP)

SURA YA 2

HALI YA UCHUMI DUNIANI NA USHIRIKIANO WA KIMATAIFA

HALI YA UCHUMI DUNIANI

Ukuaji wa Uchumi Duniani

33. Mwaka 2010, Uchumi wa Dunia ulianza kuimarika baada ya kuathiriwa na matokeo ya kuyumba kwa uchumi kulikosababishwa na kuanguka kwa masoko ya fedha na mitaji katika nchi za Marekani na Ulaya. Kasi ya ukuaji wa Pato la dunia iliongezeka hadi kufikia asilimia 5.0, ikilinganishwa na uporomokaji wa asilimia 0.5 mwaka 2009. Kuimarika kwa uchumi wa dunia ni matokeo ya mikakati ya kunusuru uchumi, ambapo sera za fedha na bajeti zilitumiwa na nchi zilizoathiriwa na mdororo wa uchumi. Kukua kwa uchumi wa dunia kumekwenda sambamba na ukuaji wa Pato la Nchi Zilizoendelea ambapo kiwango cha ukuaji kiliimarika na kufikia asilimia 3.0 mwaka 2010, ikilinganishwa na uporomokaji wa asilimia 3.4 mwaka 2009.

34. Pato la Nchi Zinazoendelea liliongezeka ambapo kasi ya ukuaji ilipanda hadi asilimia 7.3 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 2.7 mwaka 2009. Kuongezeka huku kulichangiwa na kushamiri kwa uwekezaji na uuzaji bidhaa nje, kupanda kwa bei ya bidhaa na uvutiaji wa mitaji toka nje ya nchi.

35. Kasi ya ukuaji wa pato la Nchi za Asia Zinazoendelea za China na India iliongezeka hadi asilimia 9.5 mwaka 2010, kutoka asilimia 7.2 mwaka 2009. Kupanda huku kulichangiwa na kuongezeka kwa uuzaji bidhaa nje ya nchi ambao uchumi wa nchi hizi umeegemea kwa kiasi kikubwa.

Jedwali Na 2.1: Pato la Dunia 2003 – 2010 (Ukuaji Asilimia)

Sehemu	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pato la Dunia	4.0	5.1	4.6	5.2	5.4	2.9	-0.5	5.0
Nchi Zilizoendelea	2.0	3.4	2.7	3.0	2.7	0.2	-3.4	3.0
Nchi Zinazoendelea	6.4	7.5	7.3	8.2	8.8	6.1	2.7	7.3
Nchi za Asia Zinazoendelea	8.1	8.6	9.5	10.4	11.4	7.7	7.2	9.5
Afrika Kusini ya Jangwa la Sahara	4.2	5.6	6.0	6.4	7.2	5.6	2.8	5.0

Chanzo : Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF), Aprili 2011

Mwenendo wa Biashara Duniani

36. Mwaka 2010, kasi ya ukuaji wa biashara duniani ilifikia asilimia 14.5, kutoka mporomoko wa asilimia 12.3 mwaka 2009, ukuaji huu umekuwa mkubwa, ikilinganishwa na takwimu zilizopo tangu mwaka 1950. Hali hiyo ilitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya bidhaa katika Nchi Zilizoendelea na Zinazoendelea na kupelekea kuongezeka kwa ukuaji wa biashara ya Kimaitafa. Aidha, kuimarika kwa masoko ya fedha na mitaji kulichangia kuongezeka kwa kiwango cha biashara duniani.

37. Thamani ya mauzo ya bidhaa nje kwa dunia ilikuwa dola za Kimarekani trilioni 14.9 mwaka 2010, ikilinganishwa na dola za Kimarekani trilioni 12.2 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 22.0. Ongezeko la thamani ya mauzo ya bidhaa nje lilitokana na kupanda kwa bei ya bidhaa hizo kwenye soko la dunia ikichangiwa na kuporomoka kwa thamani ya dola ya kimarekani ikilinganishwa na sarafu nyingine kuu duniani.

38. Vile vile kwa nchi za Afrika, mauzo ya bidhaa nje yaliongezeka kutoka mporomoko wa asilimia 30.0 mwaka 2009, na kufikia asilimia 28.0 mwaka 2010. Kwa upande wa manunuzi ya bidhaa kutoka nje, kulikuwa na ongezeko la asilimia 14.0 mwaka 2010, kutoka ukuaji hasi wa asilimia 15.0 mwaka 2009. Kutokana na mwenendo mzuri wa biashara, nchi za Afrika ziliweza kupata ziada kwenye urari wa biashara ya bidhaa nje yenye thamani ya dola za Kimarekani bilioni 37.0 mwaka 2010, ikilinganishwa na urari wa biashara hasi wa dola za Kimarekani bilioni 15.5 mwaka 2009.

Jedwali Na.2.2: Mwenendo wa Biashara Duniani 2010 (USD bilioni na Asilimia)

	Mauzo ya Nje					Manunuzi kutoka Nje				
	Thamani	Badiliko kwa mwaka (Asilimia)				Thamani	Badiliko kwa mwaka (Asilimia)			
	2010	2005-10	2008	2009	2010	2010	2005-10	2008	2009	2010
Dunia	14,855	6.0	15.0	-23.0	22.0	15,050	7.0	16.0	-23.0	21.0
Amerika ya Kaskazini	1,565	6.0	11.0	-21.0	23.0	2,681	3.0	8.0	-25.0	23.0
Marekani	1,278	7.0	12.0	-18.0	21.0	1,968	3.0	7.0	-26.0	23.0
Canada	387	1.0	9.0	-31.0	22.0	402	4.0	7.0	-21.0	22.0
Mexico	298	7.0	7.0	-21.0	30.0	311	6.0	10.0	-24.0	29.0
Amerika ya Kusini na Kati	575	10.0	21.0	-24.0	25.0	576	14.0	30.0	-26.0	30.0
Brazil	202	12.0	23.0	-23.0	32.0	191	20.0	44.0	-27.0	43.0
Nchi nyingine za Amerika ya Kusini na Kati	373	9.0	20.0	-25.0	22.0	385	12.0	25.0	-25.0	24.0
Ulaya	5,626	5.0	12.0	-22.0	12.0	5,861	5.0	13.0	-25.0	13.0
Umoja wa Nchi za Ulaya	5,147	5.0	11.0	-22.0	12.0	5,337	5.0	12.0	-25.0	12.0
Ujerumani	1,269	5.0	9.0	-23.0	13.0	1,067	7.0	12.0	-22.0	15.0
Ufaransa	521	2.0	10.0	-21.0	7.0	606	4.0	13.0	-22.0	8.0
Uholanzi	572	7.0	16.0	-22.0	15.0	517	7.0	18.0	-24.0	17.0
Uingereza	405	1.0	5.0	-23.0	15.0	558	2.0	2.0	-24.0	15.0
Italia	448	4.0	9.0	-25.0	10.0	484	5.0	10.0	-26.0	17.0
Jumuiya ya Madola ya Nchi huru (CIS)	588	12.0	35.0	-36.0	30.0	414	14.0	32.0	-33.0	24.0
Shirikisho la Urusi	400	10.0	33.0	-36.0	32.0	248	15.0	31.0	-34.0	30.0
Afrika	500	20.0	29.0	-30.0	28.0	453	13.0	28.0	-15.0	14.0
Afrika ya Kusini	82	30.0	16.0	-24.0	33.0	94	9.0	14.0	-27.0	29.0
Afrika bila Afrika ya Kusini	438	10.0	31.0	-31.0	28.0	360	14.0	33.0	-12.0	11.0
Wauza mafuta Nje	277	9.0	34.0	-38.0	31.0	133	14.0	39.0	-9.0	4.0
Wasiouza Mafuta Nje	141	12.0	20.0	-15.0	21.0	231	13.0	29.0	-14.0	15.0
Mashariki ya Kati	916	11.0	34.0	-31.0	30.0	572	11.0	28.0	-15.0	13.0
Asia	4,685	11.0	18.0	-18.0	31.0	4,503	11.0	22.0	-20.0	32.0
China	1,578	16.0	17.0	-16.0	32.0	1,395	16.0	19.0	-11.0	39.0
Japan	770	5.0	9.0	-26.0	33.0	693	6.0	23.0	-28.0	25.0
India	216	17.0	30.0	-15.0	31.0	323	18.0	40.0	-20.0	25.0
Nchi zinazochipukia kiviwanda	1,112	9.0	10.0	-17.0	30.0	1,103	9.0	17.0	-24.0	33.0
Nchi Maskini Duniani	161	15.0	32.0	-24.0	28.0	174	15.0	30.0	-5.0	13.0

Chanzo: Shirika la Biashara Duniani (WTO) Aprili 2011

Hali ya Uchumi wa Nchi za Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara

39. Mwaka 2010, kasi ya ukuaji wa Pato la nchi za Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara iliongezeka hadi asilimia 5.0 kutoka asilimia 2.8 mwaka 2009. Ongezeko hilo, lilichangiwa na kuimarika kwa bei na mahitaji ya bidhaa za kilimo katika nchi zilizoendelea. Aidha, ukuaji huu wa uchumi kwa nchi za Afrika kusini mwa Jangwa la Sahara kulitokana na ukuaji wa juu kwa nchi zinazouza mafuta nje ambapo kiwango cha ukuaji kilikuwa asilimia 6.5 mwaka 2010, kutoka ukuaji wa asilimia 4.8 mwaka 2009.

40. Mwaka 2010, kiwango cha ukuaji wa uchumi kwa nchi za Kipato cha Kati kusini mwa Jangwa la Sahara kiliimarika kutoka asilimia -1.7 mwaka 2009, hadi asilimia 3.1 mwaka 2010. Vile vile, kiwango cha ukuaji wa uchumi kwa nchi za kipato cha chini kusini mwa Jangwa la Sahara kiliongezeka kutoka asilimia 4.7 mwaka 2009, hadi asilimia 5.3 mwaka 2010. Kwa wastani, ukuaji wa Pato la nchi za Afrika kusini mwa Jangwa la Sahara unaonesha kurejea

kwenye ukuaji wake wa kawaida kabla ya msukosuko wa fedha na uchumi duniani kutokea na kuudhoolisha mwaka 2009.

Jedwali Na.2.3: Mwenendo wa Baadhi ya Viashiria vya Uchumi kwa Baadhi ya Nchi za Afrika: 2008 – 2010

	Mauzo ya Nje					Manunuzi kutoka Nje				
	Thamani	Badiliko kwa mwaka (Asilimia)				Thamani	Badiliko kwa mwaka (Asilimia)			
	2010	2005-10	2008	2009	2010	2010	2005-10	2008	2009	2010
Dunia	14,855	6.0	15.0	-23.0	22.0	15,050	7.0	16.0	-23.0	21.0
Amerika ya Kaskazini	1,964	6.0	11.0	-21.0	25.0	2,681	3.0	8.0	-25.0	23.0
Marekani	1,278	7.0	12.0	-18.0	21.0	1,968	3.0	7.0	-26.0	23.0
Canada	387	1.0	9.0	-31.0	22.0	402	4.0	7.0	-21.0	22.0
Mexico	298	7.0	7.0	-21.0	30.0	311	6.0	10.0	-24.0	29.0
Amerika ya Kusini na Kati	575	10.0	21.0	-24.0	25.0	576	14.0	30.0	-26.0	30.0
Brazil	202	11.0	23.0	-23.0	32.0	191	20.0	44.0	-27.0	43.0
Nchi nyingine za Amerika ya Kusini na Kati	373	9.0	20.0	-25.0	22.0	385	12.0	25.0	-25.0	24.0
Ulaya	5,626	5.0	12.0	-22.0	12.0	5,841	5.0	13.0	-25.0	13.0
Umoja wa Nchi za Ulaya	5,147	5.0	11.0	-22.0	12.0	5,337	5.0	12.0	-25.0	12.0
Ujerumani	1,269	5.0	9.0	-23.0	13.0	1067	7.0	12.0	-22.0	15.0
Ufaransa	521	2.0	10.0	-21.0	7.0	606	4.0	13.0	-22.0	8.0
Uholanzi	572	7.0	16.0	-22.0	15.0	517	7.0	18.0	-24.0	17.0
Uingereza	405	1.0	5.0	-23.0	15.0	558	1.0	2.0	-24.0	15.0
Italia	448	4.0	9.0	-25.0	10.0	484	5.0	10.0	-26.0	17.0
Jumuiya ya Madola ya Nchi Huru (CIS)	588	11.0	35.0	-36.0	30.0	424	14.0	32.0	-33.0	24.0
Shirikisho la Urusi	400	10.0	33.0	-36.0	37.0	248	15.0	31.0	-34.0	30.0
Afrika	500	10.0	29.0	-30.0	28.0	463	13.0	28.0	-15.0	14.0
Afrika ya Kusini	82	10.0	16.0	-24.0	33.0	94	9.0	14.0	-27.0	23.0
Afrika bila Afrika ya Kusini	418	10.0	31.0	-31.0	28.0	369	14.0	33.0	-12.0	11.0
Wauza mafuta Nje	277	9.0	34.0	-38.0	31.0	138	14.0	39.0	-9.0	4.0
Wasiouza Mafuta Nje	141	12.0	24.0	-14.0	21.0	231	13.0	29.0	-14.0	15.0
Mashariki ya Kati	916	11.0	34.0	-31.0	30.0	572	11.0	28.0	-15.0	13.0
Asia	4,685	11.0	15.0	-18.0	31.0	4,503	11.0	21.0	-20.0	32.0
China	1,578	16.0	17.0	-16.0	31.0	1,395	16.0	18.0	-11.0	39.0
Japan	770	5.0	9.0	-26.0	33.0	693	6.0	23.0	-28.0	25.0
India	216	17.0	30.0	-15.0	31.0	323	18.0	40.0	-20.0	25.0
Nchi zinazochipukia Kiviwanda	1,111	9.0	10.0	-17.0	30.0	1,103	9.0	17.0	-24.0	33.0
Nchi Maskini Duniani	164	15.0	32.0	-24.0	28.0	174	15.0	30.0	5.0	13.0

Chanzo.-Shirika la Fedha Duniani (IMF) Aprili 2011.

41. Aidha, mwaka 2010, kasi ya ukuaji wa bei za mlaji kwa nchi za Afrika kusini mwa Jangwa la Sahara ilipungua hadi kufikia asilimia 7.5 kutoka asilimia 10.5 mwaka 2009, upunguaji wa kasi ya kuongezeka kwa bei ya mlaji ilienda sawia na mwenendo na bei hizo kwa nchi za kipato cha kati na zile za kipato cha chini. Kwa nchi zinazouza mafuta nje zilionesha mwenendo tofauti ambapo kasi ya ukuaji wa bei za mlaji iliongezeka hadi asilimia 12.4 mwaka 2010, kutoka kiwango cha asilimia 11.0 mwaka 2009.

USHIRIKIANO WA UCHUMI KIMATAIFA

Jumuiya ya Afrika Mashariki

42. Mwezi Desemba 2010, Wakuu wa Nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki walikutana mjini Arusha, na kuichagua Burundi kuwa Mwenyekiti kwa kipindi cha mwaka mmoja . Kikao hicho kilitilia mkazo kuangalia mambo muhimu wakati wa kuandaa Mkakati wa Maendeleo ya Afrika Mashariki kwa kuangalia uhalali wa kuchagua vipaumbele vinavyotekelezeka kulingana na uwezo wa kibajeti. Aidha, ilisisitizwa ni muhimu Mawaziri wa Fedha wahudhurie mikutano kuhusiana na maandalizi ya bajeti.

43. Kwa upande wa Itifaki ya kuanzishwa Soko la Pamoja la Jumuiya, kikao cha wakuu wa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki kilielekeza Baraza la Mawaziri kukamilisha majadiliano ili kuweka mpangilio wa taasisi zitakazosaidia utekelezaji wake ifikapo 2011. Kuhusu maandalizi ya kuwa na sarafu moja, Nchi wanachama zimehimizwa kuongeza kasi ya kufikia malengo ya pamoja ya uchumi jumla kwa nchi za Jumuiya ambayo ni kigezo muhimu kwa ajili ya kuanzisha matumizi ya sarafu moja.

44. Aidha, Baraza la Mawaziri wa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki walielekezwa kutafuta namna bora zaidi ya kuharakisha utekelezaji wa miradi ya Jumuiya, hususan ile ya kuzalisha umeme. Wakuu wa Jumuiya walihimiza kuwepo kwa Mpango wa Muda Mrefu wa Nishati hadi mwaka 2050 ambao utaonesha aina na kiasi cha nishati kitakachozalishwa na kila nchi kwa muda uliowekwa.

45. Vile vile, kumekuwa na matukio ya meli kutekwa kwenye eneo la Bahari ya Hindi hadi kufikia pwani za baadhi ya nchi za Jumuiya. Hali hii inahatarisha usalama na uchumi wa nchi wanachama. Hivyo, Wakuu wa Nchi walipendekeza zichukuliwe jitihada za kukabiliana na tishio hilo katika ngazi za kitaifa, kijumuiya na kimataifa.

Umoja wa Afrika na Tume ya Uchumi ya Bara la Afrika

46. Pamoja na ukuaji wa uchumi kwa nchi za Afrika katika kipindi cha muongo mmoja uliopita, tatizo la ajira limeendelea kuwa kubwa na kuongezeka. Hivyo, Umoja wa Afrika (AU) na Tume ya Uchumi ya Bara la Afrika (ECA) katika kikao chake cha tatu cha pamoja kilichofanyika Machi 2010 kilijadili namna ya kusaidia Ukuaji wa Uchumi endelevu kwa lengo la kupunguza ukosefu wa ajira ndani ya Afrika. Hii ni kwa sababu ukosefu wa ajira sio kwamba unakwamisha tu jitiada za kupunguza umaskini bali pia ni chanzo cha kudidimiza rasilimali watu, kuongezeka kwa tofauti za vipato na kusababisha vurugu za kijamii katika nchi za Afrika.

47. Nchi za Afrika zilisisitizwa kuangalia namna ya kutengeneza nafasi za kazi kwa ajili ya kutoa ajira, hususan kundi la vijana na makundi mengineyo. Vile vile, nchi zilishauriwa kuwa na mwelekeo wa kukuza uchumi unaoendana na kuongezeka kwa wingi wa ajira ili kufanikisha lengo la kupunguza umaskini.

48. Kikao hiki pia kilialiki Azimio la 11 la "Kuwa na Usalama wa Chakula Ndani ya Miaka Mitano Afrika". Azimio lenyewe linahimiza Nchi za Afrika kutoa msukumo wa uwekezaji kwenye kilimo na kuhakikisha kiasi kikubwa cha bajeti kinatengwa kwa ajili ya kuendeleza sekta hiyo.

Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano (JPC)

49. Tume za Ushirikiano kati ya Tanzania na nchi marafiki ziliendeleza mahusiano mazuri mwaka 2010. Kutokana na mahusiano hayo mazuri, mkutano wa nne wa Tume ya Kudumu ya Ushirikiano kati ya Tanzania na Algeria ulifanyika Dar es Salaam mwezi wa Juni 2010. Mkutano huo ulikuwa wa manufaa makubwa kwa Tanzania kwani ulipelekea utiwaji wa saini kwa mkataba wa kufuta deni la dola za kimarekani milioni 144.14, deni ambalo Tanzania ilikuwa inadaiwa na Algeria tangu miaka ya 1970 na 1980. Aidha,

mazungumzo juu ya makubaliano ya kutotoza kodi mara mbili (*Avoidance of Double Taxation Agreement*) baina ya nchi hizi mbili bado yanaendelea.

50. Mkutano wa wataalam kati ya Tanzania na Brazil ulifanyika pia mwezi June 2010, ambapo masuala mbalimbali yalizungumziwa ikiwa ni pamoja na kuwapo masharti nafuu ya kulipa deni la Tanzania inalodaiwa na Brazil kiasi cha dola za kimarekani milioni 237.0.

51. Vile vile, ushirikiano mzuri kati ya Tanzania na Msumbiji umefanikisha ujenzi wa daraja la Umoja kati ya nchi mbili hizi, ambapo uzinduzi wake ulifanyika mwezi Mei 2010. Daraji hili la Umoja liko kilomita 300 toka Mtwara mjini. Inatarajiwa daraja hili litaimarisha umoja na ushirikiano kati ya Tanzania na Msumbiji, pia litakuwa msaada mkubwa katika kupambana na umaskini kwa kukuza uwekezaji, biashara, utalii, mawasiliano na shughuli nyingine za kiuchumi kwenye maeneo ya mpakani.

Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC)

52. Mwaka 2010, Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADC) ilishiriki kwenye Mkutano wa pamoja wa Uwekezaji kwenye Miundombinu kwa Jumuiya Tatu za Afrika Mashariki (EAC), Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC) na Soko la Pamoja la Nchi za Afrika Mashariki na Kusini mwa Afrika (COMESA) mjini Nairobi. Mkutano huu wa pamoja kwa Jumuiya tatu ulikuwa nafasi ya pekee kwa SADC kuonesha maeneo ya uwekezaji ya miundombinu Mashariki na Kusini mwa Afrika kwa Wafadhili, Washirika wa Maendeleo, Taasisi za fedha za kimataifa na Wawekezaji binafsi kutoka sehemu mbalimbali za dunia. Kikao hiki kilienda sambamba na Programu ya Uhamasishaji wa Uwekezaji ndani ya SADC ya mwaka 2010 ambapo vipaumbele vilionekana katika miradi ya ukanda wa usafirishaji, usambazaji wa maji na usafi, nishati na mawasiliano.

53. SADC inaendelea kutekeleza programu zake kwa lengo la kuimarisha ushirikiano na kuharakisha maendeleo. Baadhi ya programu hizo zinahusu kurahisisha taratibu za uhamiaji ili kuruhusu raia wa nchi moja kuingia nchi nyingine. Programu nyingine zinahusu: madawa ya binadamu na udhibiti wa

magonjwa ya kuambukiza; uanzishwaji wa Mfuko wa kupambana na UKIMWI; na uanzisbwaji wa Mfuko wa Maendeleo. Aidha, SADC inatekeleza programu za ushirikiano katika kupambana na fedha haramu, usafiri wa barabara na bandari, uendelezaji utalii, kilimo na usalama wa chakula na maendeleo na jinsia.

Mpango wa Kujitathimini na Kujipima Afrika Kuhusu Utawala Bora (APRM)

54. Mwaka 2010, mpango wa tathimini na kujipima hapa nchini uliendelea kutekeleza shughuli zake hasa katika maeneo ya utawala bora, utawala wa sheria, kujenga demokrasia shirikishi na kulinda haki za binadamu hususan makundi yaliyoko pembezoni. Ripoti ya utawala bora iliyoandaliwa mwaka 2009 kuhusu maeneo yaliyotajwa hapo juu iliendelea kuhuishwa ili iendane na mabadiliko na muktadha wa sasa kisiasa, kiuchumi na kijamii, kazi ambayo itakamilika katika mwaka wa fedha 2010/11.

55. Aidha, semina za uhamasishaji juu ya mchakato ziliendelea kufanyika kwa kuwashirikisha wananchi wengi. Takribani semina zaidi ya 320 za ana kwa ana zilifanyika mwaka 2010. Vile vile, vipeperushi vipatavyo 6,600 vilisambazwa na njia nyingine mbalimbali za mawasiliano zilitumika zikihusisha radio, TV na magazeti.

Mdahalo wa Uchumi Duniani (WEF)

56. Mwaka 2010, Mdahalo wa Uchumi Duniani ulifanyika mjini Dar es Salaam kwa ajili ya kujadili changamoto zinazolikabili bara la Afrika kwa muda wa siku tatu kuanzia tarehe 5 Mei 2010. Mkutano huo ulihusisha wajumbe zaidi ya 1,000 kutoka nchi 85 duniani wakiwemo, Marais, Wakuu wa nchi, mawaziri, wanazuoni, wafanyabiashara, miongoni mwa wajumbe kadhaa. Katika mdahalo huo, mada kuu ilikuwa "Kufikiria Upya Mikakati ya Kukuza Uchumi wa Afrika na Changamoto Zake" baada ya kudhoofishwa na msukosuko wa uchumi duniani. Aidha, mdahalo ulitazama mabadiliko yanayotokea duniani na baadaye kutambulisha fursa zitakazosaidia kukwamua uwezo wa Afrika kukua na mipaka kwa maendeleo ya kijamii na kiuchumi.

57. Vile vile, mkutano ulijadili changamoto zilizopo kwenye Elimu ya Juu na umuhimu wake kwa maendeleo ya baadaye kiuchumi, ambapo vigezo kama vile kiwango cha chini cha kudahili na upungufu wa wahadhiri vilitazamwa.

SURA YA 3

SEKTA YA NJE

UTANGULIZI

58. Mwaka 2010, mwenendo wa biashara ya bidhaa na huduma nje uliendelea vizuri na ulikuwa wa kuridhisha ikilinganishwa na mwaka 2009. Thamani ya mauzo ya bidhaa na huduma nje iliongezeka kwa asilimia 24.1, ikilinganishwa na upungufu wa asilimia 7.7 mwaka 2009. Ongezeko hilo lilichangiwa zaidi na kuongezeka kwa bidhaa zisizo asilia hususan, madini ya dhahabu. Kwa upande mwingine, thamani ya uagizaji wa bidhaa na huduma kutoka nje iliongezeka kwa asilimia 19.0 kutokana na kupanda kwa bei ya bidhaa katika soko la dunia.

BIDHAA ZILIZOUZWA NJE

59. Thamani ya mauzo ya bidhaa nje iliongezeka kutoka dola za Kimarekani 3,294.7 milioni mwaka 2009, hadi dola za Kimarekani 4,296.8 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 30.4. Aidha, thamani ya mauzo ya bidhaa asilia iliongezeka hadi Dola za Kimarekani 559.0 mwaka 2010, kutoka Dola za Kimarekani 479.6 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 16.5. Thamani ya mauzo ya bidhaa zisizo asilia iliongezeka hadi Dola za Kimarekani 3,177.3 kutoka Dola za Kimarekani 2,376.1 mwaka 2009, sawa ongezeko la asilimia 33.7. Mchango wa mauzo ya bidhaa asilia kwa ya mauzo yote ya bidhaa nje ulikuwa asilimia 13.1, bidhaa zisizo asilia ulikuwa asilimia 73.9 na bidhaa zisizorekodiwa zilikuwa asilimia 13.0. Dhahabu iliendelea kutoa mchango mkubwa katika mauzo yote ya bidhaa zisizo asilia.

Bidhaa Asilia

60. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa asilia iliongezeka hadi dola za Kimarekani 559.0 milioni, kutoka dola 479.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 16.6. Ongezeko hili lilichangiwa na kuongezeka kwa kiasi na bei ya tumbaku na korosho kilichouzwa nje. Mazao hayo yalichangia asilimia 41.6 na asilimia 17.3 ya mauzo ya bidhaa asilia kwa mtiririko huo. Vile

vile, mwaka 2010 wastani wa bei ya kahawa, pamba, chai, tumbaku, korosho na karafuu uliongezeka ikilinganishwa na mwaka 2009. Hata hivyo, thamani ya mauzo ya kahawa, pamba, chai na karafuu ilipungua.

Kahawa

61. Thamani ya mauzo ya kahawa nje ilipungua kutoka dola za Kimarekani 111.2 mwaka 2009 hadi dola za Kimarekani 101.7 milioni mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 8.6. Upungufu huu ulitokana na kupungua kwa kiasi cha mauzo ya kahawa nje. Kiasi cha kahawa kilichouzwa nje kilikuwa tani 35,600 ikilinganishwa na tani 56,000 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 36.4. Hata hivyo, wastani wa bei ya kahawa katika soko la dunia mwaka 2010 uliongezeka hadi dola za Kimarekani 2,852.4 kwa tani kutoka dola za Kimarekani 1,984.6 kwa tani mwaka 2009.

Pamba

62. Thamani ya mauzo ya pamba nje ilipungua hadi dola za Kimarekani 84.0 milioni mwaka 2010, kutoka dola 111.0 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 24.3. Upungufu huu ulitokana na kushuka kwa kiasi cha pamba kilichouzwa nje kulikotokana na kupungua kwa uzalishaji wa pamba nchini. Hata hivyo, wastani wa bei ya pamba katika soko la dunia uliongezeka kwa asilimia 11.2 kutoka dola 1,116.7 kwa tani mwaka 2009, hadi wastani wa dola 1,241.8 kwa tani mwaka 2010.

Chai

63. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya chai nje ilipungua hadi dola za Kimarekani 36.4 milioni ikilinganishwa na dola 47.2 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 22.8. Upungufu huo ulitokana na kupungua kwa kiasi cha chai kilichouzwa nje kulikotokana na kupungua kwa uzalishaji wa chai nchini. Kiasi cha mauzo ya chai nje kilipungua hadi tani 18,700, kutoka tani 30,600 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 39.0. Aidha, wastani wa bei ya chai katika soko la dunia uliongezeka kutoka dola 1,538.7 kwa tani mwaka 2009, hadi dola 1, 948.9 kwa tani mwaka 2010.

Tumbaku

64. Mwaka 2010, tumbaku iliyouzwa nje ilikuwa na thamani ya dola za Kimarekani 232.4 milioni, ikilinganishwa na dola 127.4 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 82.4. Ongezeko hili lilichangiwa na kuongezeka kwa kiasi cha tumbaku kilichouzwa nje kutoka tani 33,800 mwaka 2009 hadi tani 53,500 mwaka 2010. Aidha, wastani wa bei ya tumbaku katika soko la dunia ulikuwa dola 4,339.3 kwa tani mwaka 2010 ikilinganishwa na dola 3,764.0 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 15.3.

Korosho

65. Thamani ya mauzo ya korosho nje iliongezeka hadi dola za Kimarekani 96.9 milioni mwaka 2010, kutoka dola 68.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 41.3. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa kiasi cha mauzo ya korosho kutoka tani 95,500 mwaka 2009, hadi tani 125,000 mwaka 2010. Aidha, wastani wa bei ya korosho katika soko la dunia uliongezeka kwa asilimia 7.9, kutoka dola 718.2 kwa tani mwaka 2009 hadi dola 775.3 kwa tani mwaka 2010.

Karafuu

66. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya karafuu ilipungua hadi dola za Kimarekani 7.6 milioni kutoka dola 14.4 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 47.0. Upungufu huu ulichangiwa na kupungua kwa kiasi cha mauzo nje kutoka tani 4,800 mwaka 2009, hadi tani 2,200 mwaka 2010. Hata hivyo, wastani wa bei ya karafuu katika soko la dunia uliongezeka kutoka dola 2,977.9 milioni kwa tani mwaka 2009, hadi dola 3,449.6 milioni kwa tani mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 15.8.

Bidhaa Zisizo Asilia

67. Thamani ya mauzo ya bidhaa zisizo asilia iliongezeka hadi dola za Kimarekani 3,177.8 milioni mwaka 2010, kutoka dola 2,376.2 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 33.7. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa za madini hasa dhahabu. Mauzo ya bidhaa zisizo asilia yalichangia asilimia 73.9 ya mauzo yote ya bidhaa nje ikilinganishwa na asilimia 72.1 mwaka 2009. Kuongezeka kwa thamani ya

mauzo ya bidhaa zisizo asilia kulitokana na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa za viwandani (asilimia 90.3), bidhaa za madini (asilimia 22.7) na bidhaa nyinginezo (asilimia 20.5).

Madini

68. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya madini iliongezeka hadi dola za Kimarekani 1,560.2 milioni kutoka dola 1,271.4 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 22.7. Dhahabu peke yake ilichangia asilimia 97.2 ya mauzo yote ya madini nje. Thamani ya mauzo ya dhahabu iliongezeka kutoka dola za Kimarekani 1,229.5 milioni mwaka 2009, hadi dola 1,516.6 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 23.4. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa kiasi cha mauzo ya dhahabu nje na bei ya dhahabu katika soko la dunia. Hata hivyo, mauzo ya almasi yalipungua hadi dola 10.1 milioni mwaka 2010 ikilinganishwa na dola 15.5 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 34.8. Aidha, dhahabu ilichangia asilimia 47.7 ya bidhaa zisizo asilia.

Bidhaa za Viwandani

69. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa za viwandani iliongezeka hadi dola za Kimarekani 963.9 milioni, kutoka dola 506.5 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 90.3. Kuongezeka kwa thamani ya mauzo ya bidhaa za viwandani kulitokana na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa zitokanazo na pamba na tumbaku. Hata hivyo, mauzo ya bidhaa zitokanazo na mkonge yalipungua kutokana na kupungua kwa mahitaji ya bidhaa hiyo duniani. Mauzo ya bidhaa za viwandani yalichangia asilimia 30.3 ya mauzo ya bidhaa zisizo asilia kwa mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 21.3 mwaka 2009.

Samaki na Mazao ya Samaki

70. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya samaki na mazao ya samaki ilipungua hadi dola za Kimarekani 141.0 milioni, kutoka dola 155.0 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 9.0. Upungufu huu ulitokana na kupungua kwa mahitaji ya samaki na mazao ya samaki katika soko la nje.

Mazao ya Mboga na Maua

71. Thamani ya mauzo ya mazao ya mboga na maua ilipungua kwa asilimia 6.6, kutoka dola za Kimarekani 33.3 milioni mwaka 2009, hadi dola 31.1 milioni mwaka 2010.

Bidhaa Nyinginezo Zilizouzwa Nje

72. Thamani ya mauzo ya bidhaa nyinginezo iliongezeka hadi dola za Kimarekani 349.1 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na dola 289.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 20.5. Aidha, thamani ya mauzo ya bidhaa zilizouzwa tena ilikuwa dola 132.5 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na dola 120.4 milioni mwaka 2009. Vilevile, mauzo ya bidhaa ambazo hazikurekodiwa yalikuwa na thamani ya dola 560.4 milioni mwaka 2010.

Jedwali Na.3.1: THAMANI, KIASI NA BEI YA BIDHAA ZILIZOUZWA NJE (2006-2010)

Bidhaa	2006	2007	2008	2009r	2010p	2009-2010 (Badiliko)
Bidhaa Asilia						
Kahawa						
Thamani (US$ milioni)	61.4	98.1	99.1	111.2	101.7	-8.6
Kiasi ('000 tani)	31.5	45.0	44.2	56.1	35.6	-36.4
Bei (US$ kwa tani)	1,953.1	2,177.6	2,203.4	1,984.6	2,852.4	43.7
Pamba						
Thamani (US$ milioni)	55.8	66.4	115.0	111.0	84.0	-24.3
Kiasi ('000 tani)	55.0	59.1	91.4	99.4	67.6	-32.0
Bei (US$ kwa tani)	1,014.2	1,123.8	1,257.8	1,116.7	1,241.8	11.2
Katani						
Thamani (US$ milioni)	6.1	8.8	3.3	-	-	-
Kiasi ('000 tani)	8.0	9.5	2.7	-	-	-
Bei (US$ kwa tani)	766.7	928.4	1,251.4	-	-	-
Chai						
Thamani (US$ milioni)	31.0	28.7	40.8	47.2	36.4	-22.8
Kiasi ('000 tani)	22.4	21.5	28.1	30.6	18.7	-389.0
Bei (US$ kwa tani)	1,384.9	1,334.8	1,511.2	1,538.7	1,948.9	26.7
Tumbaku						
Thamani (US$ milioni)	65.2	87.8	176.4	127.4	232.4	82.4
Kiasi ('000 tani)	25.0	37.9	35.6	33.8	53.5	58.2
Bei (US$ kwa tani)	2,611.4	2,291.5	3,041.2	3,764.0	4,339.3	15.3
Korosho						
Thamani (US$ milioni)	39.4	25.6	40.2	68.6	96.9	41.3
Kiasi ('000 tani)	66.3	41.3	55.0	95.5	125.0	30.9
Bei (US$ kwa tani)	594.4	621.1	730.1	718.2	775.3	7.9
Karafuu						
Thamani (US$ milioni)	8.2	4.2	13.5	14.4	7.6	-47.0
Kiasi ('000 tani)	2.4	1.4	3.8	4.8	2.2	-54.3
Bei (US$ kwa tani)	3,346.2	2,968.3	3577.5	2,977.9	3,449.6	15.8
Jumla (Bidhaa Asilia)	**267.1**	**319.7**	**507.3**	**479.8**	**559.0**	**16.5**
Bidhaa Zisizo Asilia						
Madini	**836.8**	**848.7**	**1,186.7**	**1,271.4**	**1,560.2**	**22.7**
Dhahabu	786.4	788.2	1108.3	1,229.5	1,516.6	23.4
Almasi	22.2	26.0	20.3	15.5	10.1	-34.8
Madini mengine	28.3	34.4	58.1	26.4	33.5	26.9
Bidhaa za Viwandani	**195.8**	**309.8**	**741.8**	**506.5**	**963.9**	**90.3**
Samaki na Mazao ya Samaki	**145.9**	**163.6**	**184.7**	**155.0**	**141.0**	**-9.0**
Mazao ya mbogo na Maua	**15.4**	**19.1**	**45.7**	**33.3**	**31.1**	**-6.6**
Bidhaa zilizouzwa tena (re-exports)	**128.3**	**149.7**	**160.3**	**120.4**	**132.5**	**10.0**
Bidhaa nyinginezo	**154.0**	**213.7**	**285.5**	**289.6**	**349.1**	**20.5**
Jumla (Bidhaa zisizo Asilia)	**1,476.2**	**1704.5**	**2604.7**	**2,376.1**	**3,177.3**	**33.7**
Bidhaa zisizorekodiwa	**174.3**	**202.4**	**347.8**	**438.9**	**560.4**	**27.7**
JUMLA KUU (BIDHAA ZOTE)	**1917.6**	**2226.6**	**3459.8**	**3,294.9**	**4,297.1**	**30.4**

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania na Wizara ya Fedha

\- Takwimu Hazikupatikana

Mapato ya Huduma

73. Mwaka 2010, mapato yatokanayo na huduma yaliongezeka hadi dola za Kimarekani 2,091.5 milioni kutoka dola 1,854.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 12.8. Hii ilitokana na kuongezeka kwa mapato yatokanayo na usafirishaji na utalii. Mapato yatokanayo na huduma za usafirishaji yaliongezeka kwa asilimia 33.2 kutoka dola 334.4 milioni mwaka 2009, hadi dola 445.5 milioni mwaka 2010. Vilevile, mapato yatokanayo na huduma za utalii yaliongezeka kwa asilimia 8.2 kutoka dola 1,159.8 milioni mwaka 2009, hadi dola 1,254.5 milioni mwaka 2010. Aidha, mapato yatokanayo na huduma nyingine zinazojumuisha huduma za kisheria, uhasibu, ushauri wa kitaalam na tafiti yaliongezeka kwa asilimia 8.6, kutoka dola 360.4 milioni mwaka 2009, hadi dola 391.5 mwaka 2010. Hata hivyo, mapato yatokanayo na huduma za mawasiliano yalipungua kwa asilimia 19.6 mwaka 2010.

BIDHAA ZILIZOAGIZWA KUTOKA NJE

74. Mwaka 2010, thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nje (f.o.b) iliongezeka hadi dola za Kimarekani 7,125.1 milioni kutoka dola 5,834.1 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 22.1, ikilinganishwa na upungufu wa asilimia 16.8 mwaka 2009. Hii ilitokana na kuongezeka kwa uagizaji wa bidhaa za bidhaa za kati hususan, mafuta na malighafi za viwandani.

Bidhaa za Kukuza Mitaji

75. Mwaka 2010, thamani ya bidhaa za kukuza mitaji zilizoagizwa nje iliongezeka hadi dola za Kimarekani 2,715.2 milioni kutoka dola 2,539.2 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 6.9. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa uagizaji wa vifaa vya usafirishaji na ujenzi. Uagizaji wa vifaa vya usafirishaji uliongezeka kwa asilimia 20.4, kutoka dola 748.5 milioni mwaka 2009, hadi kufikia dola 901.1 mwaka 2010. Uagizaji wa vifaa vya ujenzi uliongezeka kwa asilimia 9.4, kutoka dola 558.2 milioni mwaka 2009 hadi dola 610.6 milioni mwaka 2010. Hata hivyo, thamani ya uagizaji wa mitambo ilipungua hadi dola za Kimarekani 1,203.4 milioni mwaka

2010 kutoka dola 1,232.5 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 2.4.

Bidhaa za Kati

76. Thamani ya uagizaji wa bidhaa za kati iliongezeka kutoka dola za Kimarekani 1,890.3 milioni mwaka 2009, hadi dola 2,700.8 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 42.9. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa thamani ya uagizaji wa mafuta na malighafi za viwandani. Thamani ya uagizaji wa mafuta ilikuwa dola za Kimarekani 1,983.8 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na dola 1,323.0 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 49.9. Ongezeko la uagizaji wa mafuta lilitokana na kuongezeka kwa bei ya mafuta katika soko la dunia na kuongezeka kwa kiasi cha mafuta yaliyoagizwa. Aidha, thamani ya uagizaji wa malighafi za viwanda iliongezeka hadi dola za Kimarekani 602.0 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na dola 472.1 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 27.5. Vilevile, uagizaji wa mbolea uliongezeka kwa asilimia 20.8, ikilinganishwa na upungufu wa asilimia 36.7 mwaka 2009.

Bidhaa za Matumizi ya Kawaida

77. Mwaka 2010, uagizaji wa bidhaa za matumizi ya kawaida uliongezeka hadi dola za Kimarekani 1,709.2 milioni kutoka dola 1,404.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 21.7. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa uagizaji wa bidhaa za chakula na bidhaa nyinginezo za matumizi ya kawaida. Thamani ya uagizaji wa bidhaa za chakula ilifikia dola za Kimarekani 461.6 milioni mwaka 2010, kutoka dola 343.3 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 34.5. Kuongezeka kwa thamani ya uagizaji wa bidhaa za chakula kulitokana na kuongezeka kwa uagizaji wa nafaka hasa ngano. Vile vile, uagizaji wa bidhaa nyingine za matumizi ya kawaida zikiwemo dawa, bidhaa za plastiki, na bidhaa za makaratasi, uliongezeka kwa asilimia 17.5 kutoka dola 1,061.3 milioni mwaka 2009, hadi dola 1,247.5 milioni mwaka 2010.

MALIPO YA HUDUMA

78. Mwaka 2010, malipo ya huduma yaliongezeka hadi dola za Kimarekani 1,849.6 milioni, kutoka dola 1,709.1 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 8.2. Hii ilitokana na kupanda kwa gharama za malipo ya huduma za usafirishaji. Thamani ya gharama za usafirishaji iliongezeka kutoka dola 604.9 milioni mwaka 2009 hadi dola 716.1 milioni 2010, sawa na ongezeko la asilimia 18.4.

MWENENDO WA BIASHARA BAINA YA TANZANIA NA NCHI MBALIMBALI

79. Tanzania iliendelea kuwa na mahusiano mazuri ya kibiashara na nchi mbalimbali duniani zikiwemo nchi za Bara la Ulaya, Amerika, Asia na Afrika. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa za Tanzania kwa nchi za Bara la Ulaya iliongezeka hadi dola za Kimarekani 1,151.1 milioni, kutoka dola 909.0 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 26.6. Hii ilitokana na kuongezeka kwa mauzo kwa nchi ya Uswisi na nchi za Jumuiya ya Ulaya. Thamani ya mauzo kwa nchi ya Uswisi iliongezeka kwa asilimia 46.7 kufikia dola 685.9 milioni mwaka 2010 na mauzo kwa nchi za Jumuiya ya Ulaya yaliongezeka kwa asilimia 5.5, kufikia dola 464.0 milioni mwaka 2010. Thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nchi za Bara hilo iliongezeka kutoka dola 1,222.1 milioni mwaka 2009, hadi dola 1,669.8 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 36.6. Aidha, urari wa biashara ya bidhaa kati ya Tanzania na nchi za Bara la Ulaya ulikuwa na nakisi ya dola 518.7 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na nakisi ya dola 313.1 milioni mwaka 2009.

80. Thamani ya mauzo ya bidhaa za Tanzania kwa nchi za Jumuiya ya Afrika ya Mashariki iliongezeka kwa asilimia 70.6 kutoka dola za Kimarekani 263.8 milioni mwaka 2009, hadi dola 450.0 milioni mwaka 2010. Ongezeko hilo lilichangiwa na mauzo zaidi kwenda nchi ya Kenya. Thamani ya mauzo kwa nchi ya Kenya iliongezeka kwa asilimia 67.6 kufikia dola 297.3 milioni mwaka 2010. Aidha, mauzo ya bidhaa kwa nchi ya Kenya yalichangia asilimia 66.1, Rwanda asilimia 12.2, Burundi asilimia 11.3 na Uganda ilichangia asilimia 10.4, ya mauzo yote kwa Jumuiya. Thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nchi

za Afrika ya Mashariki ilipungua hadi dola za Kimarekani 285.2 milioni mwaka 2010 kutoka dola 310.5 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 8.2. Urari wa biashara ya bidhaa kati ya Tanzania na nchi nyingine za Jumuiya ya Afrika ya Mashariki ulikuwa na ziada ya dola 164.8 milioni mwaka 2010 ikilinganishwa na nakisi ya dola 46.7 milioni mwaka 2009.

81. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa za Tanzania kwa nchi za Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) iliongezeka kwa asilimia 67.0 hadi dola za Kimarekani 625.1 milioni kutoka dola 374.2 milioni mwaka 2009. Ongezeko hilo lilichangiwa zaidi na kuongezeka kwa mauzo kwenda nchi ya Afrika ya Kusini na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo. Kati ya mauzo hayo, asilimia 66.7 yalikwenda nchi ya Afrika ya Kusini na asilimia 21.9 yalikwenda Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo. Thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nchi za SADC iliongezeka kwa asilimia 12.9, hadi dola 827.7 milioni mwaka 2010, kutoka dola 733.2 milioni mwaka 2009. Hii ilitokana na kuongezeka kwa uagizaji wa bidhaa kutoka nchi za Afrika ya Kusini, Swaziland, Zambia na Msumbiji. Urari wa biashara ya bidhaa kati ya Tanzania na nchi za SADC ulikuwa na nakisi ya dola za Kimarekani 202.6 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na nakisi ya dola 417.8 milioni mwaka 2009.

82. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa za Tanzania kwa nchi zote za Afrika iliongezeka hadi dola za Kimarekani 1,080.9 milioni, kutoka dola 638.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 69.3. Hii ilitokana na kuongezeka kwa mauzo kwenda nchi za Afrika ya Kusini, Kenya na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo. Aidha, thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka Afrika iliongezeka kwa asilimia 6.6, kutoka dola za Kimarekani 1,044.0 milioni mwaka 2009, hadi dola 1,112.9 milioni mwaka 2010. Hii ilitokana na kuongezeka kwa thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nchi za Afrika ya Kusini na Kenya. Urari wa biashara ya bidhaa kati ya Tanzania na nchi zote za Afrika ulikuwa na nakisi ya dola 32.0 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na nakisi ya dola 464.2 milioni mwaka 2009.

83. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa kwenda nchi za Bara la Asia zikiwemo China, Japan, India, Hong Kong na Umoja wa Falme za Kiarabu iliongezeka kwa asilimia 29.0, hadi dola za Kimarekani 1,200.2 milioni kutoka dola 930.3 milioni mwaka 2009. Hii ilichangiwa na kuongezeka kwa mauzo kwenda nchi za China, India na Japan. Vilevile, thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nchi za Bara hilo iliongezeka hadi dola 4,158.1 milioni mwaka 2010, kutoka dola 3,282.5 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 26.7. Urari wa biashara ya bidhaa kati ya Tanzania na nchi za Bara la Asia ulikuwa na nakisi ya dola 2,957.9 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na nakisi ya dola 2,352.2 milioni mwaka 2009.

84. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya bidhaa kwenda Bara la Amerika iliongezeka hadi dola za Kimarekani 51.0 milioni, kutoka dola 45.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 12.0. Hii ilitokana na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa kwenda Marekani. Thamani ya uagizaji wa bidhaa kutoka Bara hilo ilipungua kwa asilimia 1.4, hadi dola za Kimarekani 259.0 milioni mwaka 2010, kutoka dola 262.7 milioni mwaka 2009. Aidha, urari wa biashara ya bidhaa kati ya Tanzania na nchi za Bara la Amerika ulikuwa na nakisi ya dola za Kimarekani 208.0 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na nakisi ya dola 217.1 milioni mwaka 2009.

Jedwali Na. 3.2: Urari wa Biashara ya Bidhaa Kati ya Tanzania na Jumuiya Mbalimbali za Ushirikiano Kikanda (Dola milioni)

Jumuiya/ Mwaka	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009r	2010p
Bara la Ulaya	(210.5)	176.7	3.9	(77.8)	(515.2)	(567.0)	(313.1)	(518.7)
Jumuiya ya nchi za SADC	(233.7)	213.4	(103.2)	(284.8)	(355.4)	(510.2)	(417.8)	(202.6)
Jumuiya ya Afrika Mashariki	(35.6)	(42.3)	(64.0)	(56.7)	66.5	110.7	(46.7)	164.8
Bara la Asia	-	-	-	-	(1,582.0)	(2,212.8)	(2,352.2)	(2,957.9)
Bara la Amerika	-	-	-	(174)	(291.5)	(313.7)	(217.1)	(208.0)

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania na Wizara ya Fedha, r = iliyorekebishwa
p = ya muda

Jedwali Na. 3.3: Thamani ya Bidhaa Zilizouzwa Nje (Dola Milioni)

JUMUIYA/NCHI	2005	2006	2007	2008r	2009r	2010p	2009/10 (Badiliko)
JUMUIYA YA ULAYA	359.7	334.1	340.7	461.9	440	464	5.5%
NCHI NYINGINE ZA ULAYA	259.9	421.6	454.2	533.3	469	687.1	46.5%
JUMLA - BARA LA ULAYA	619.6	755.7	800.9	995.2	909	1151.1	26.6%
JUMUIYA YA NCHI ZA KUSINI MWA AFRIKA (SADC)							
Afrika ya kusini	275.4	268.9	176.1	232.5	170.9	416.8	143.9%
Zambia	8.7	18.5	22.4	36.6	44.3	53.5	20.8%
Swaziland	0.6	1.9	0.2	0.6	20.8	0	
Zimbabwe	1.6	1.2	0.7	1.2	5.7	0	
Msumbiji	6.5	10.6	19.1	31.4	20.3	17.7	-12.8%
Jamhuri ya kidemokrasia ya Kongo	12.6	18.3	58.9	124	79.9	137.1	71.6%
Nchi nyingine za SADC	16.9	21.7	23.7	17.8	32.3	0	
JUMLA-SADC	322.3	341.1	301.1	443.4	374.2	625.1	67.0%
JUMUIYA YA AFRIKA MASHARIKI (EAC)							
Burundi	0	0	41.5	19.5	23.6	51	116.1%
Kenya	76.3	97.2	101.1	235	177.4	297.3	67.6%
Rwanda	0	0	11.2	20.6	15.1	55	264.2 %
Uganda	20.1	20.5	19.3	40.5	47.7	46.8	-1.9%
JUMLA – EAC	96.4	117.7	173.1	315.5	263.8	450	70.6%
Nchi nyingine za Afrika	34.7	29.9	72.8	96.1	0.6	5.8	866.7%
JUMLA –AFRIKA	453.4	488.7	547.0	855.0	638.6	1080.9	69.3%
BARA LA AMERIKA							
Marekani	16.5	20.7	34.2	55.1	39.5	46.5	17.7%
Canada	39.2	6	2.3	3.8	6.1	4.6	-24.6%
Nchi nyingine za Bara la Amerika	3.7	1.1	6	5.4	0	0	
JUMLA-BARA LA AMERIKA	59.4	27.8	42.5	64.3	45.6	51.1	12.1%
ASIA							
China	0	0	141.3	223.5	363.9	634.2	74.3%
India	63.2	63.8	77.3	171.8	183.8	218.5	18.9%
Japan	68.7	82	57.1	136.9	164.7	209.7	27.3%
Umoja wa Falme za Kiarabu	33.7	47.3	88.4	65.4	66.8	55.3	-17.2%
Hong Kong	9.6	7.6	14.1	13.4	85.6	12.6	-85.3%
Singapore	18.7	4.4	4.0	11.0	6.4	13.5	110.9%
Nchi nyingine za Asia	133.8	123.1	65.1	52.4	59.1	56.4	-4.6%
JUMLA- ASIA	327.7	328.2	447.3	674.4	930.3	1200.2	29.0%
NCHI NYINGINEZO	242.4	317.2	388.9	989.9	771.1	813.4	5.5%
JUMLA KUU	1,702.50	1,917.60	2,226.60	3,578.80	3,294.60	4,296.70	30.4%

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania na Wizara ya Fedha

r = iliyorekebishwaa

p = ya muda

Jedwali Na. 3.4: Thamani ya Bidhaa Zilizoagizwa Nje (USD Milioni)

JUMUIYA/NCHI	2006	2007	2008r	2009r	2010p	2009/10 (Badiliko)
JUMUIYA YA ULAYA NA USWISI	744.4	1,061.60	1,280.80	1,076.60	1,111.40	3.2%
NCHI NYINGINE ZA ULAYA	74.7	181.7	153.8	145.5	558.4	283.8%
JUMLA - BARA LA ULAYA	819.1	1,243.3	1,434.6	1,222.1	1,669.8	36.6%
AFRIKA						
JUMUIYA YA NCHI ZA KUSINI MWA AFRIKA (SADC)						
Afrika ya Kusini	569.6	585.8	791	672.8	745.3	10.8%
Zimbabwe	1.3	1.8	27.6	0.6	1.1	83.3%
Zambia	11.6	18.5	27.0	23.3	29.8	27.9%
Msumbiji	17.2	16.9	18.2	9	18.5	105.6%
Jamhuri ya kidemokrasia ya Kongo	0.2	0.6	19.6	1.2	1.1	-8.3%
Swaziland	16.8	20.1	76.5	26.3	31.7	20.5%
Nchi nyingine za SADC	9.2	12.4	19.2	0	0	
JUMLA -SADC	625.9	656.1	979.7	733.2	827.7	12.9%
JUMUIYA YA AFRIKA MASHARIKI (EAC)						
Burundi	0	0.02	0.4	0.3	0.6	100.0%
Kenya	169.1	100.1	197.9	298.3	265.9	-10.9%
Rwanda	0	0.01	0.1	0.02	1.4	6900.0%
Uganda	5.3	6.4	6.4	11.9	17.3	45.4%
JUMLA -EAC	174.4	106.5	204.8	310.5	285.2	-8.2%
Nchi nyingine za Afrika	62.9	60.2	71.9	0.3	0.03	-90.0%
JUMLA NCHI ZOTE ZA AFRIKA	863.2	822.8	1,256.4	1,044.0	1,112.9	6.6%
BARA LA AMERIKA						
Marekani	123.3	187.1	200.4	136	150.6	10.7%
Canada	37.3	35.6	57.1	35.2	36.4	3.4%
Nchi nyingine za Bara la Amerika	41.2	111.2	120.3	91.4	72	-21.2%
JUMLA - BARA LA AMERIKA	201.8	333.9	377.8	262.6	259.0	-1.4%
ASIA						
Japan	257.5	261.8	711.8	413.6	548.8	32.7%
Umoja wa Falme za Kiarabu	500.6	773.6	839.7	618.8	649.3	4.9%
China	309.4	406	711.8	678.1	846.8	24.9%
India	241.3	507	891.2	757.3	864.6	14.2%
Hong Kong	0	11.8	18.1	30.7	23.3	-24.1%
Singapore	13.2	25.3	433	188.2	429.3	128.1%
Nchi nyingine za Asia	653.3	475.1	398.4	595.8	721.3	21.1%
JUMLA - ASIA	1,975.3	2,480.6	4,024.0	3,282.5	4,083.4	24.4%
NCHI NYINGINEZO	4.7	0	80.5	22.9	0	
JUMLA KUU	3,864.1	4,860.6	7,012.3	5,834.1	7,125.3	22.1%

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

p = ya muda

r = iliyorekebishwa

MIZANIA YA MALIPO NA NCHI ZA NJE

Urari wa Biashara ya Bidhaa

85. Urari wa biashara ya bidhaa kwa mwaka 2010 ulikuwa na nakisi ya dola za Kimarekani 2,828.3 milioni ikilinganishwa na nakisi ya dola 2,539.3 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 13.4. Kuongezeka kwa nakisi kulitokana na kuongezeka kwa kasi ya uagizaji wa bidhaa kutoka nje dhidi ya kasi ya uongezekaji wa mauzo ya bidhaa nje.

Urari wa Biashara ya Huduma

86. Mwaka 2010, urari wa biashara ya huduma ulikuwa na ziada ya dola za Kimarekani 242.0 milioni ikilinganishwa na ziada ya dola 145.6 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 66.2. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa mapato yatokanayo na biashara ya usafirishaji na utalii kufuatia kuimarika kwa uchumi wa dunia.

Urari wa Mapato ya Vitega Uchumi

87. Mwaka 2010, urari wa mapato ya vitega uchumi yanayojumuisha fidia kwa wafanyakazi, mapato ya uwekezaji na malipo ya riba uliongezeka kwa asilimia 27.6 hadi nakisi ya dola za Kimarekani 90.9 milioni kutoka nakisi ya dola za Marekani 71.2 milioni mwaka 2009. Hii ilitokana na kuongezeka kwa malipo ya fidia kwa wafanyakazi wasio wakazi wa Tanzania.

Urari wa Uhamisho Mali wa Kawaida

88. Urari wa uhamisho mali wa kawaida unaojumuisha uhamisho wa fedha, misaada na unafuu wa kulipa deni ulikuwa na ziada ya dola za Kimarekani 823.9 milioni mwaka 2010 ikilinganishwa na ziada ya dola 696.9 mwaka 2009. Ongezeko hili lilisababishwa na kuongezeka kwa misaada ya nchi wahisani kwa Serikali toka dola za Kimarekani 658.4 milioni mwaka 2009 mpaka dola 798.1 milioni.

Urari wa Malipo ya Kawaida

89. Mwaka 2010, urari wa malipo ya kawaida, unaojumuisha urari wa biashara ya bidhaa, huduma, mapato ya vitega uchumi, na uhamisho mali wa kawaida ulikuwa na nakisi ya dola za Kimarekani 2,677.2 milioni kutoka nakisi ya dola 2,465.2 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 8.6. Kuongezeka kwa nakisi kulitokana na kuongezeka kwa kasi ya uagizaji wa bidhaa nje.

Urari wa Uhamisho wa Mitaji

90. Mwaka 2010, urari wa uhamisho wa mitaji, unaojumuisha misaada ya vitega uchumi na misamaha ya madeni ya nje kutoka kwa mashirika ya fedha ya kimataifa na nchi wahisani, uliongezeka kwa asilimia 25.1 na kufikia ziada ya dola za Kimarekani 616.5 milioni ikilinganishwa na ziada ya dola 492.8 mwaka 2009. Ongezeko hili lilichangiwa zaidi na kuongezeka kwa misaada ya vitega uchumi kwa Serikali.

Urari wa Malipo ya Fedha katika Uwekezaji

91. Urari wa malipo ya fedha unaojumuisha uwekezaji wa moja kwa moja na mikopo ya fedha kutoka nje ulikuwa na ziada ya dola za Kimarekani 1,587.8 milioni mwaka 2010 ikilinganishwa na ziada ya dola 1,328.2 milioni mwaka 2009. Ongezeko hili lilitokana na kupungua kwa rasilimali za kigeni zinazomilikiwa na benki za biashara nchini kutoka rasilimali zenye thamani ya dola za Kimarekani 333.8 milioni mwaka 2009 hadi rasilimali zenye thamani ya dola 75.2 milioni mwaka 2010.

Urari wa Malipo Yote

92. Mwaka 2010, urari wa malipo yote ulikuwa na ziada ya dola 369.8 milioni ikilinganishwa na ziada ya dola 366.2 milioni mwaka 2009.

Akiba ya Fedha za Kigeni

93. Mwaka 2010, akiba ya fedha za kigeni iliongezeka hadi kufikia dola za Kimarekani 3,948.0 milioni, kutoka dola 3,552.5 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 11.1. Hata hivyo, kiasi hiki kilikuwa na uwezo wa kuagiza bidhaa na huduma kwa miezi 5.3 tu ikilinganishwa na miezi 5.7 iliyofikiwa mwaka 2009.

Thamani ya Fedha ya Tanzania

94. Mwaka 2010, thamani ya Shilingi ya Tanzania ilikuwa na wastani wa shilingi 1,432.3 kwa dola moja ya Kimarekani ikilinganishwa na wastani wa shilingi 1,320.0 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 8.5. Hata hivyo, upungufu huu ni mdogo ukilinganisha na mwaka 2009 ambapo thamani ya shilingi ilishuka kwa asilimia 10.4. Kushuka kwa thamani ya shilingi kulitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya dola nchini pamoja na kuimarika kwa dola ya Kimarekani dhidi ya sarafu za mataifa mengine. Aidha, bei ya dola moja ya Kimarekani ilikuwa na thamani ya shilingi 1,453.5 mwishoni mwa Desemba 2010 ikilinganishwa na shilingi 1,313.3 mwishoni mwa Desemba 2009.

THAMANI YA BIDHAA ZA BIASHARA BAINA YA TANZANIA NA NCHI ZA NJE

Jedwali Na.17 — Sh. Milioni

Aina ya Bidhaa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zilizouzwa Nje	926,892	1,267,322	1,582,111	1,874,265	2,156,732	2,628,866	3,194,929	3,671,935	5604496
Bidhaa Halisi	853,158	1,178,027	1,437,423	1,726,241	1,967,358	2,413,809	2,992,530	3,568,071	3921648
Zilizouzwa Tena	73,734	89,295	144,688	148,024	189,374	215,057	202,399	103,864	128913
Zilizoagizwa	1,615,037	2,277,176	2,758,953	3,659,962	5,534,418	7,296,763	8,839,274	8,446,721	11086891
Jumla	2,541,929	3,544,498	4,341,064	5,534,227	7,691,150	9,925,629	12,034,203	12,118,656	16691387
Urari	-688,145	-1,009,854	-1,176,842	-1,785,697	-3,377,686	-4,667,897	-5,644,345	(4,774,785)	-5482395
Thamani ya Fedha (Shs/US$)	966.7	1038.4	1,089.4	1,122.7	1,251.9	1,232.8	1,196.3	1,320	1409.3

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu na Idara ya Forodha, Mamlaka ya Mapato Tanzania

KIASI NA THAMANI YA BIDHAA MUHIMU ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE

Jedwali Na. 18

Bidhaa	Kiasi (Tani) 2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%) 2009/10
Kahawa	38,822	53,685	46,229	56,079	35,359	-37%
Pamba	46,467	40,743	54,089	100,361	74,859	-25%
Katani	9,964	7,101	13,786	8,198	9,041	10%
Chai	24,803	30,506	26,654	19,191	44,254	131%
Tumbaku	37,325	40,743	45,284	33,839	69,095	104%
Korosho	99,160	14,841	60,468	99,313	132,675	34%
Karafuu	3,033	3,200	3,605	4,853	2,566	-47%
Almasi (Carat)	201,782	149,592	132,477	158,838	367,649	132%
Dhahabu (gms)	44,449,460	67,334,000	32,319,880	34,600,000	33,560,000	-3%

Bidhaa	Thamani (Sh. Milioni) 2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%) 2009/10
Kahawa	92794	143255	122162	147427	162310	10%
Pamba	56780	49807	98613	146752	133087	9%
Katani	9296	7438	13046	28190	11774	-58%
Chai	41682	48258	49615	45552	65479	44%
Tumbaku	129108	118893	208004	168057	178748	6%
Korosho	62663	33816	82025	94413	173572	84%
Karafuu	9964	10628	15891	19453	11266	-42%
Almasi (Carat)	28023	23381	20891	24988	12410	-50%
Dhahabu (gms)	968026	672111	1115163	1420756	1335700	6%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu na Mamlaka ya Mapato Tanzania

KIASI NA THAMANI YA BIDHAA ZA ASILIA NA ZISIZO ZA ASILIA ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE

Jedwali Na. 19

Bidhaa	Kiasi (Tani)								Thamani (Mil.US$)					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko(%) 2009/10	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko(%) 2009/10
Bidhaa Asilia:														
Kahawa	38528	46100	38,832	53685	44,246	56,079	35,359	(37)	61.4	98.1	99.1	111.2	101.7	-8.5
Pamba	47334	112900	46467	43743	86995	100,361	74,853	(25)	56.8	66.4	115.8	111.0	84.0	24.3
Katani	11933	9300	9.984	7.101	2,659	8,198	9,041	10	6.1	8.8	15.7	-	-	-
Chai	21716	21800	24803	30,506	25,898	19,191	44,254	131	31.0	28.7	42.5	47.2	36.4	22.9
Tumbaku	29198	31109	37,525	40,743	35,567	33,839	69,095	104	65.2	87.8	176.4	127.4	232.4	82.4
Korosho	83192	62000	59,180	14,841	55,011	99,313	132,675	34	39.4	25.6	44.3	68.6	96.9	41.3
Karafuu	4353	3000	3,033	3,200	3774	4,863	2566	(47)	8.2	4.2	13.5	14.4	7.6	-47.2
Jumla									267.1	319.6	507.3	479.8	559.0	16.5
Bidhaa zisizo asilia:														
Bidhaa za Petroli									0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Madini									886.8	848.7	1108.7	1271.4	1560.2	22.7
Bidhaa za Viwandani									195.8	309.8	741.8	506.5	963.9	90.3
Samaki na Mazao ya Samaki									145.9	163.6	184.7	155.0	141.0	9.0
Mazao ya Mboga na Maua									15.4	19.1	45.7	33.3	31.1	-6.6
Bidhaa zilizouzwa tena									128.3	149.7	160.3	120.4	132.5	10.0
Bidhaa nyinginezo									154.0	213.7	285.5	289.6	349.1	20.5
Jumla									1476.2	1704.6	2604.7	2376.2	3177.8	33.7
Bidhaa Zisizorekodiwa									174.3	202.4	347.8	438.9	560.4	27.7
JUMLA KUBWA									1917.6	2226.6	3459.8	3294.9	4297.2	30.4

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania na Ofisi ya Taifa ya Takwimu

- Takwimu Hazikupatikana

I: BIDHAA ASILIA NA ZISIZO ASILIA ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE
(US$ Milioni)

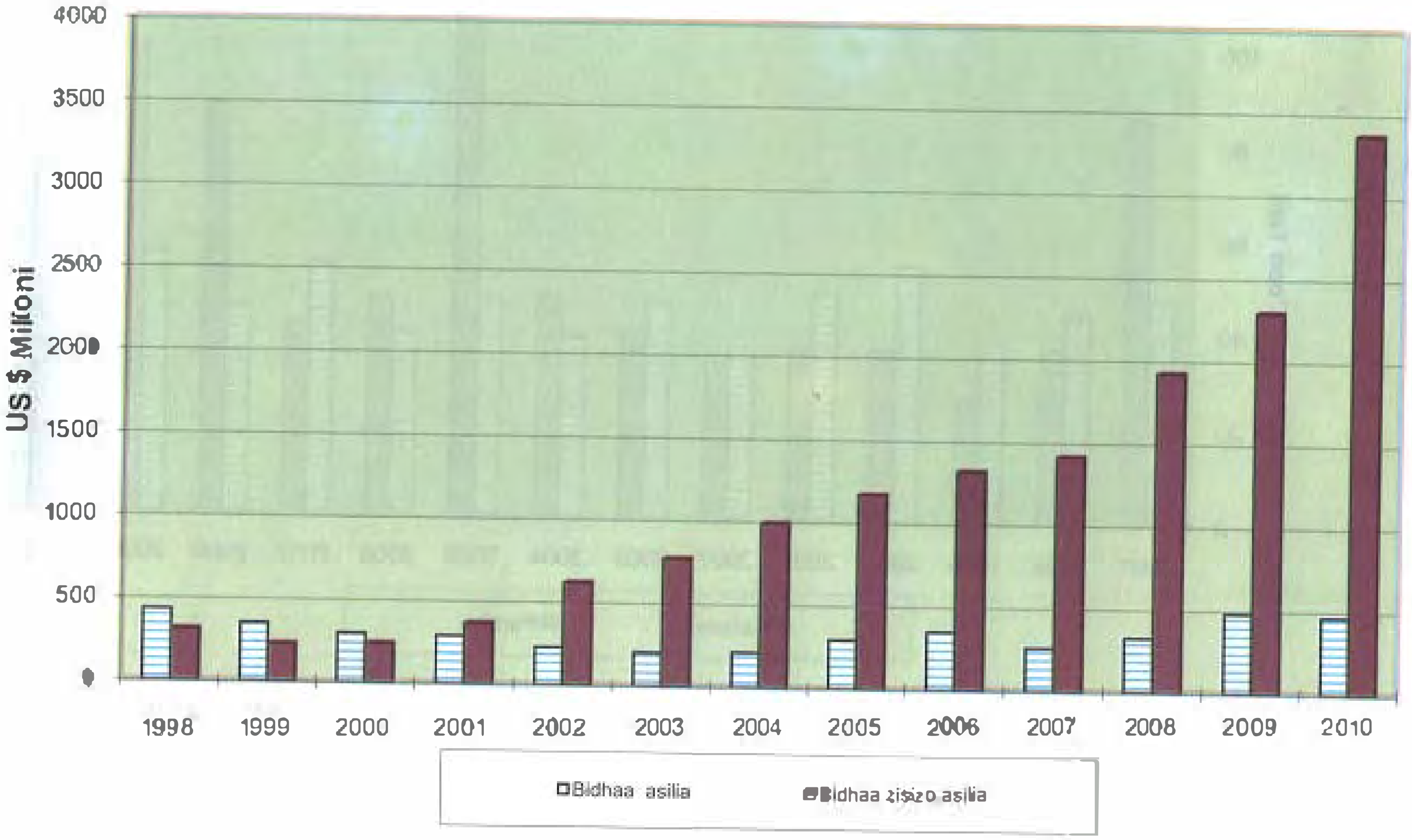

II: PAMBA NA KAHAWA ILIYOUZWA NCHI ZA NJE
(Kiasi kwa Tani '000)

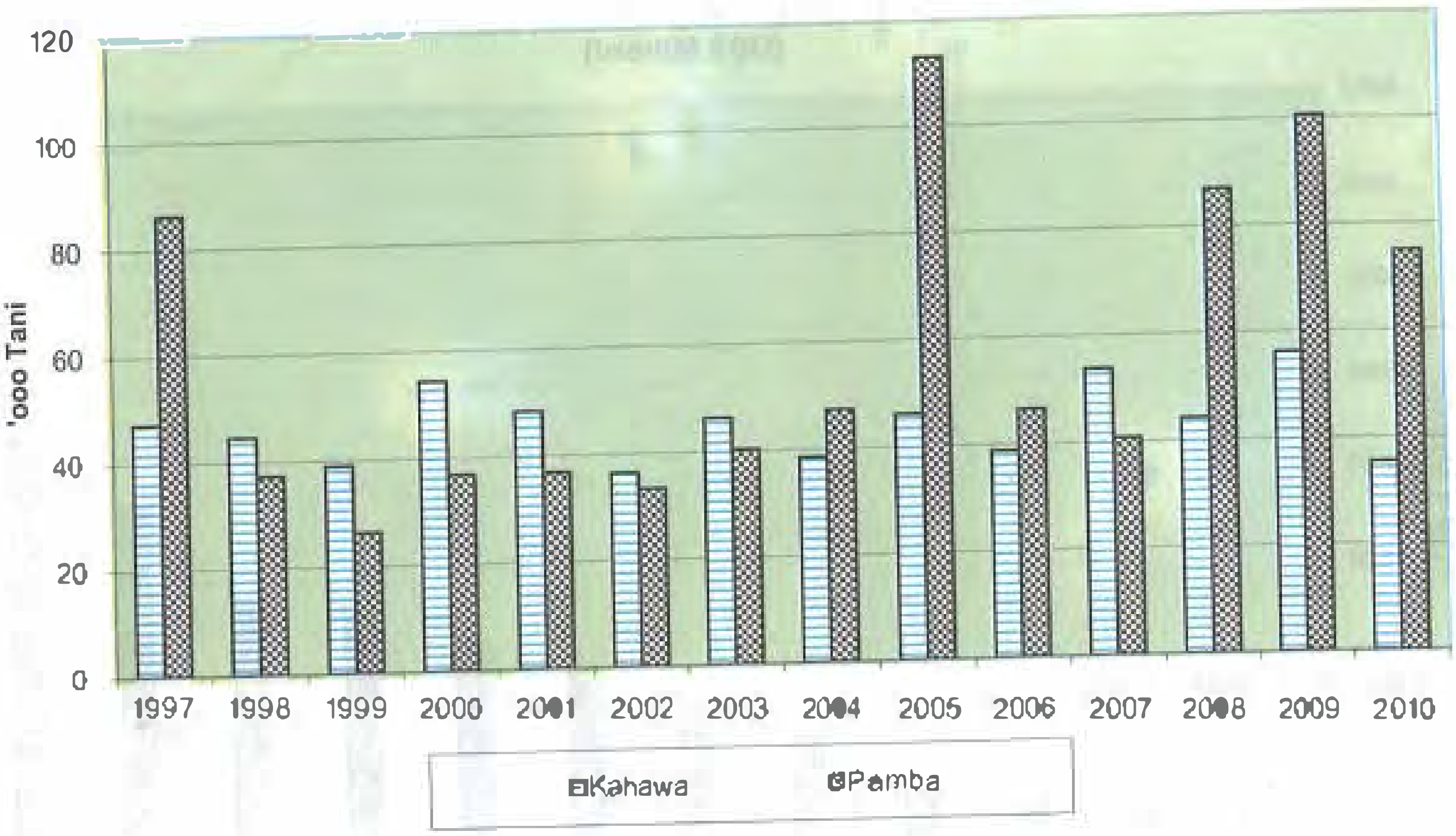

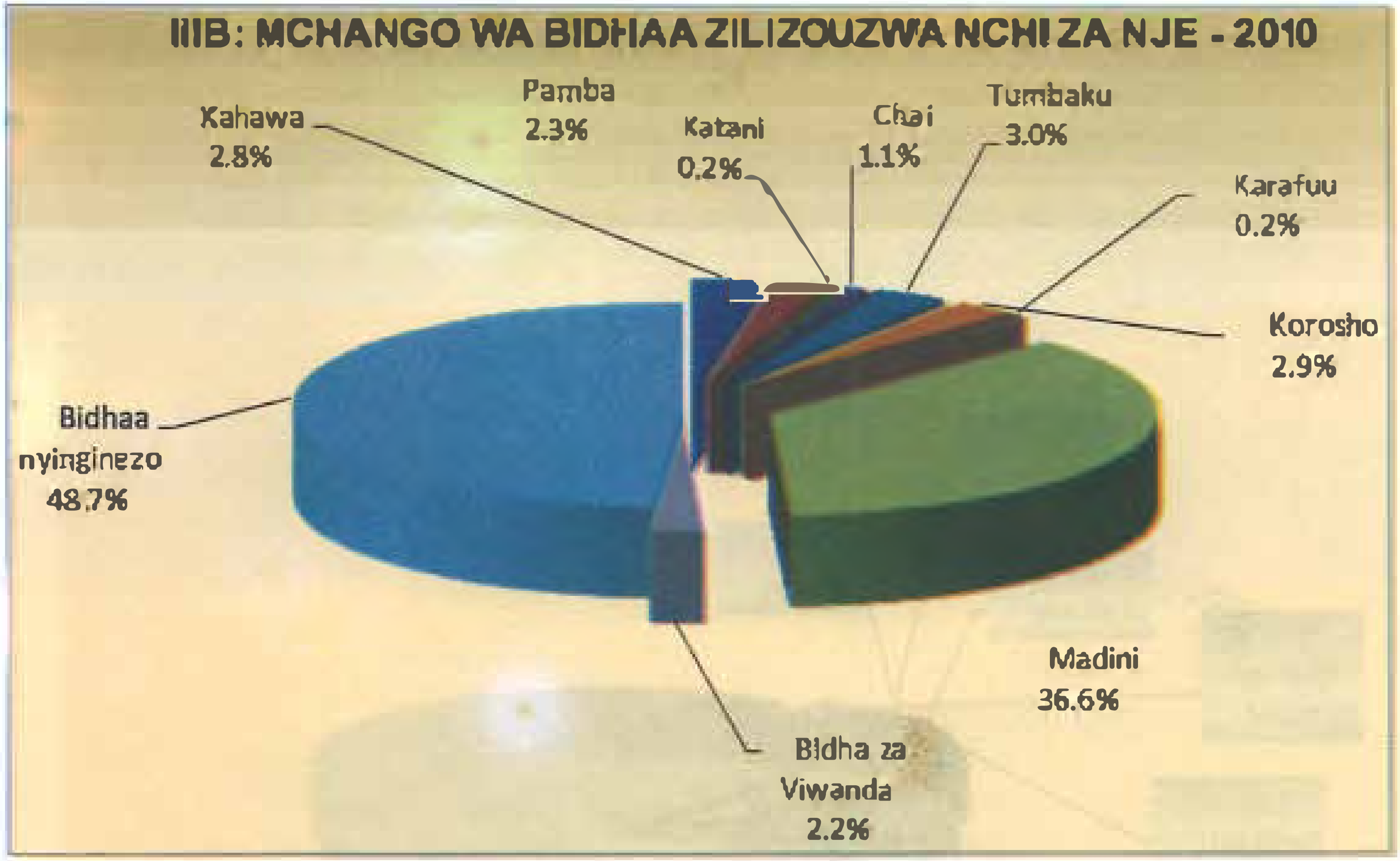
IIIB: MCHANGO WA BIDHAA ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE - 2010
Kahawa 2.8%
Pamba 2.3%
Katani 0.2%
Chai 1.1%
Tumbaku 3.0%
Karafuu 0.2%
Korosho 2.9%
Bidhaa nyinginezo 48.7%
Madini 36.6%
Bidha za Viwanda 2.2%

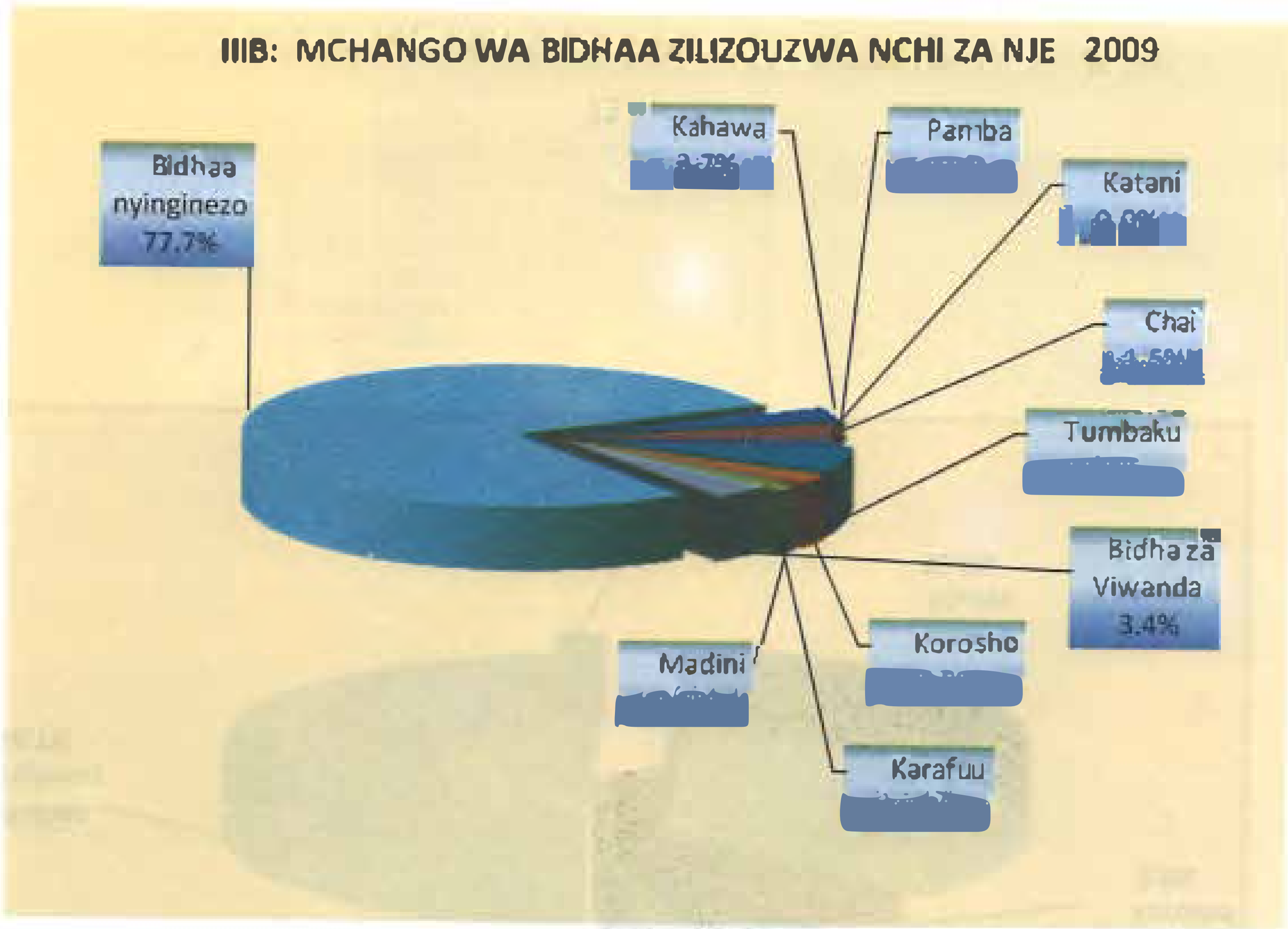
IIIB: MCHANGO WA BIDHAA ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE 2009
Bidhaa nyinginezo 77.7%
Kahawa
Pamba
Katani
Chai
Tumbaku
Bidha za Viwanda 3.4%
Korosho
Madini
Karafuu

WASTANI WA BEI YA BIDHAA MUHIMU ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE

Jedwali Na. 20

Sh/Tani*

Bidhaa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko(%) 2009/10
Kahawa	926,170.0	1,107,030.0	1380,191.0	1,812,959.0	2390,242.6	2,668,414.0	2,642,540.0	2,628.933.6	4,069,398.6	54.8%
Pamba	811,982.0	1,051,900.0	1,147,061.0	1,126,467.0	1,221,942.5	1,222,475.0	1,767,694.2	1,462,235.9	1,775,007.6	21.4%
Katani	491,650.0	533,190.0	624,068.0	879,366.0	931,089.7	1,047,444.0	946,323.4	3,475,212.6	1,302,328.7	-62.5%
Chai	1,166,030.0	1,233,010.0	1,495,671.0	1,322,780.0	1,680,522.5	1,581,921.0	1,861,434.9	2,373,682.9	2,501,896.8	5.4%
Tumbaku	1,993,530.0	2,101,200.0	2,109,220.0	2,938,727.0	3,440,586.3	2,869,021.0	4,593,309.3	4,966,396.2	2,586,996.0	-47.9%
Korosho	596,730.0	618,290.0	890,338.0	874,903.0	1,058,854.3	2,278,459.0	1,356,503.9	950.656.4	1,284,307.6	35.1%
Karafuu	3,117,980.0	1,901,360.0	2,524,410.0	3,210,533.0	3,285,196.2	3,321,160.0	4,202,786.1	4,008,131.5	4,390,289.5	9.5%
Almasi (kwa carat)	114,719.0	29,421.0	128,582.0	129,576.0	138,878.0	156,300.0	157,692.0	15,731.9	33,737.8	114.5%
Dhahabu (kwa gramu)	7,409.0	8,679.0	11,316.0	24,223.0	21,778.0	9,982.0	34,503.9	41,062.3	39,830.1	3.0%

Chanzo: Idara ya Forodha, Mamlaka ya Mapato Tanzania

- Takwimu hazikupatikana

* Isipokuwa kwa almasi na dhahabu

WASTANI WA BEI YA BIDHAA MUHIMU ZILIZOUZWA NCHI ZA NJE

Jedwali Na. 21

US$/Tani*

Bidhaa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010p	Badiliko(%) 2009/10
Kahawa	970	1,080	1,285	1,612	1,932	2,165	2,203	1,991	3,318	66.6%
Pamba	840	1,020	1,063	988	988	992	1,321	1,108	1,306	18.0%
Katani	510	520	578	785	751	850	1,251	2,632	924	-64.9%
Chai	1,220	1,200	1,386	1,174	1,359	1,283	1,575	1,798	1,069	-40.5%
Tumbaku	2,090	2,050	2,079	2,598	2,779	2,327	3,041	3,762	1870	-50.3%
Korosho	620	600	831	752	855	1,848	730	720	945	31.2%
Karafuu	3,260	1,850	2,338	2,833	2,638	2,694	3,578	3,036	3,173	4.5%
Almasi (kwa carat)	120	29	119	115	111	127	133	1,192	2,747	130.5%
Dhahabu (kwa gramu)	7.70	8.45	10.47	2.30	17.40	8.10	1.78	6.22	4.52	-27.4%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu, Mamlaka ya Mapato Tanzania

* Isipokuwa kwa almasi na dhahabu

p=Provisional

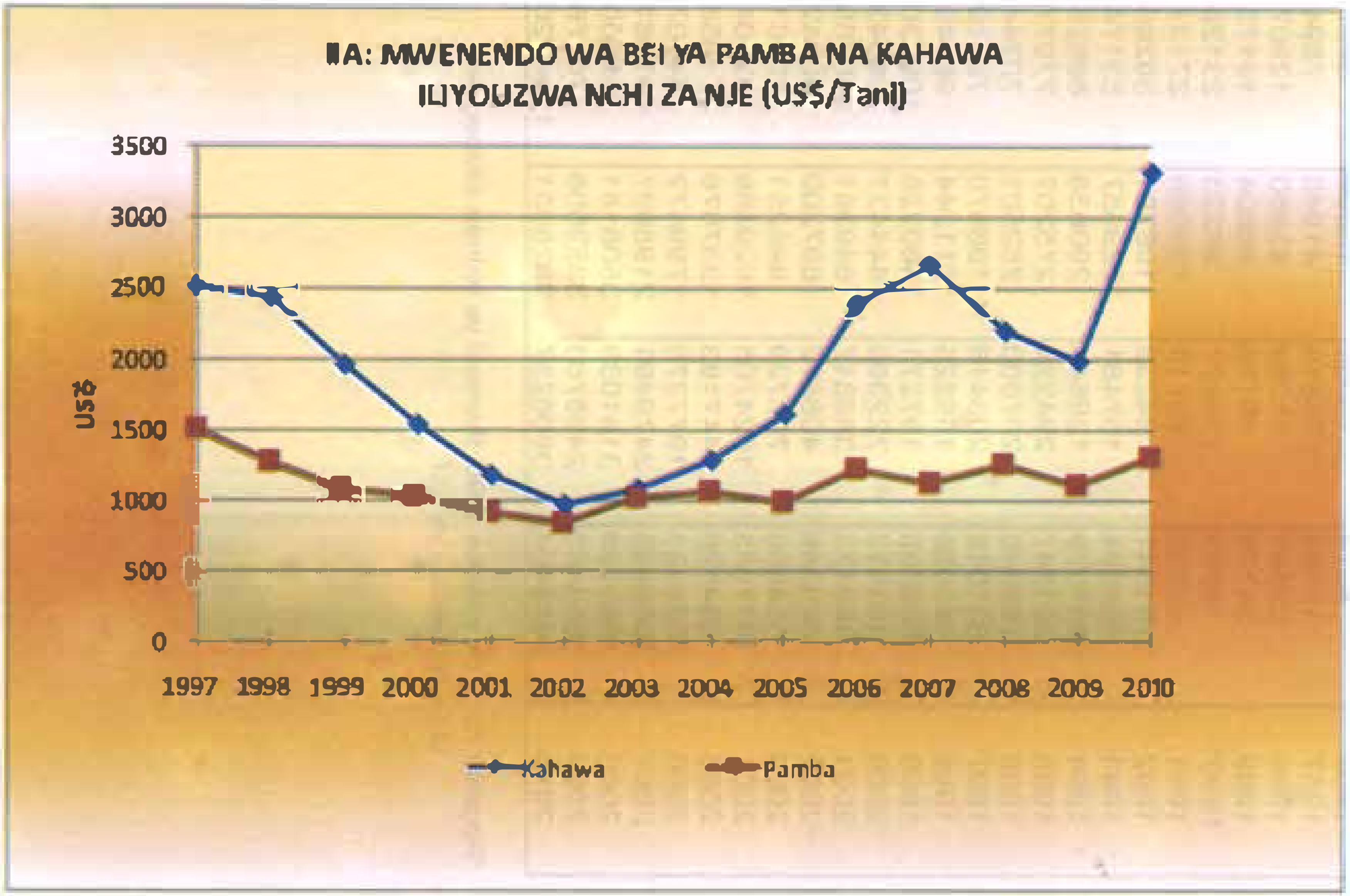

IIA: MWENENDO WA BEI YA PAMBA NA KAHAWA ILIYOUZWA NCHI ZA NJE (US$/Tani)
3500
3000
2500
2000
1500
1000
500
0
US$
1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010
Kahawa
Pamba

Jedwali Na. 23 Sh. Milion

Mwaka	Bidhaa za Matumizi ya Kawaida	Bidhaa za Kati	Bidhaa za Viwanda	Jumla
1986	8014	13058	18899	39971
1987	13180	23819	41948	78947
1988	29841	55284	43950	129075
1989	34779	60176	96804	191759
1990*	18783	116277	96223	231283
1991	62000	69710	139668	271378
1992	101641	94233	196791	392665
1993	194604	107481	229657	531742
1994	247076	128544	290638	666258
1995	201347	294224	275207	770778
1996	182340	267600	252501	702441
1997	301018	203418	198670	703106
1998	441025	155225	311244	907495
1999	503868	197271	360225	1061363
2000	401612	222399	444427	1068438
2001	468173	386317	648361	1502851
2002	499346	408872	697209	1605426
2003	654630	705729	846251	2206610
2004	917953	1024705	1029389	2972046
2005	934526	1447183	1337876	3719585
2006	1068323	1977275	1799472	4845070
2007	1399488	2479491	2195837	6074816
2008	1689789	3191039	3508181	8389009
2009	1854493	2495763	3352506	7702762
2010	2408494	3806237	3826531	10041262

*Angalia: Kuanzia mwaka 1990, thamani ya bidhaa zilizoagizwa ni f.o.b. badala ya c.i.f.

MIZANIA YA MALIPO NA NCHI ZA NJE

Jedwali Na. 24

USS milioni

	2002 Halisi	2003 Halisi	2004 Halisi	2005 Halisi	2006 Halisi	2007 Halisi	2008 Halisi	2009 Halisi	2010 Matarajio
Urari wa Biashara	**-531.7**	**-717.4**	**-1009.7**	**-1321.8**	**-1946.5**	**-2634.0**	**-3433.5**	**-2539.5**	**-2828.3**
Zilizouzwa nje (fob)	979.6	1216.1	1473.1	1675.8	1917.6	2226.6	3578.8	3294.6	4296.8
Zilizonunuliwa toka nje (fob)*	1511.3	1933.5	2482.8	2997.6	3864.1	4860.6	7012.3	5834.1	7125.1
Urari wa Huduma	287.6	222.1	158.9	61.8	278.8	462.0	349.9	145.5	241.9
Mapato	920.1	947.8	1133.6	1269.2	1528.1	1875.7	1998.8	1854.6	2091.5
Malipo	632.5	725.7	974.7	1207.3	1249.3	1413.7	1648.9	1709.1	1849.6
Urari wa Mapato ya Vitega Uchumi	-88.9	-149.1	-119.1	-104.1	-94.8	-123.1	-121.6	-71.2	-90.9
Yaliyoingia	67.9	87.1	81.8	80.9	80.3	107.3	122.7	161.1	164.6
Yaliyotoka	156.8	236.2	200.9	185.0	175.1	230.4	244.3	232.3	255.5
Urari wa Uhamisho Mali wa Kawaida	431.3	556.9	586.7	496.4	588.7	652.0	609.8	696.9	823.8
Iliyoingia	494.3	619.9	651.7	563.9	654.6	724.0	689.0	765.3	902.8
Serikalini	427.7	553.3	582.0	478.5	559.7	626.9	588.5	658.4	798.1
Sekta nyingine	66.6	66.6	69.7	85.4	94.9	97.1	100.5	106.9	104.7
Iliyotoka	63.0	63.0	65.0	67.5	65.9	71.9	79.1	68.4	79.0
Urari wa Biashara ya Bidhaa, Huduma na Uhamisho Mali	**98.3**	**-87.5**	**-383.2**	**-867.6**	**-1173.8**	**-1643.1**	**-2595.4**	**-1768.3**	**-1853.5**
Urari wa Uhamisho wa Mitaji	785.7	692.8	460.0	393.2	5183.5	911.7	537.0	492.8	616.5
Iliyoingia	785.7	692.8	460	393.2	5183.5	911.7	537.0	492.8	616.5
Iliyotoka	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Urari katika uwekezaji	255.4	61.2	275.6	807.6	-4081.6	853.3	1621.0	1328.2	1587.8
Uwekezaji katika miradi	387.6	308.2	330.6	494.1	403.0	581.5	400.0	414.5	433.4
Uwekezaji katika hisa	2.2	2.7	2.4	2.5	2.6	2.8	2.9	3.0	3.2
Uwekezaji aina nyingine	-134.4	-249.7	-57.4	311.0	-4487.3	269.0	1218.1	910.7	1151.2
Makosa na Masahihisho	-806.8	-277.4	-146.3	-555.4	532.6	282.7	585.4	313.4	18.8
Urari wa Malipo yote	**332.6**	**389.1**	**206.1**	**-222.2**	**460.8**	**404.6**	**148.0**	**366.1**	**369.7**

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

* Kuanzia mwaka 2006 bidhaa zilizouzwa nje zinajumuisha pia zile zisizorekodiwa (Unrecorded trade)

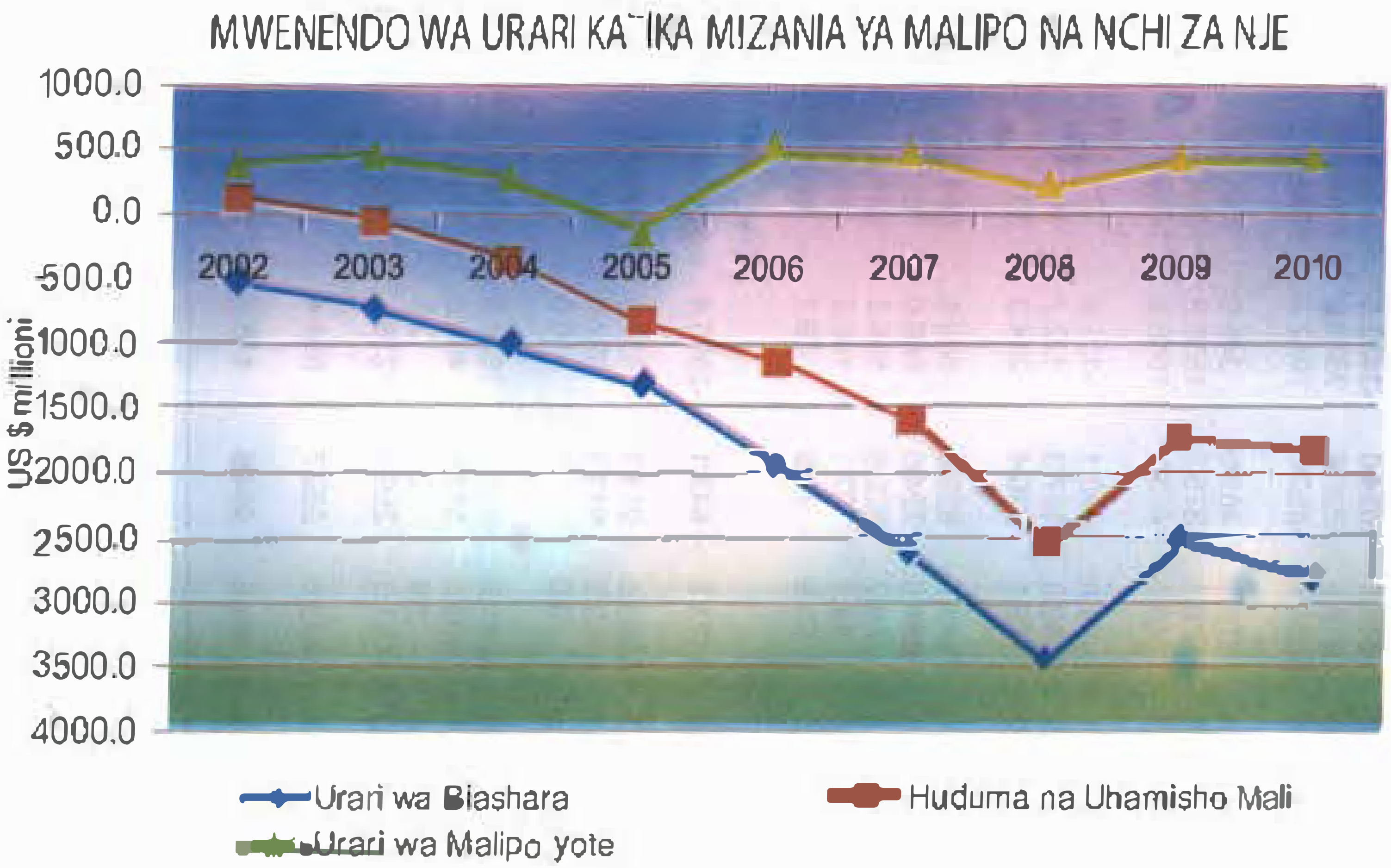
MWENENDO WA URARI KATIKA MIZANIA YA MALIPO NA NCHI ZA NJE
US $ milioni
1000.0
500.0
0.0
-500.0
-1000.0
-1500.0
-2000.0
-2500.0
-3000.0
-3500.0
-4000.0
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
Urari wa Biashara
Huduma na Uhamisho Mali
Urari wa Malipo yote

SURA YA 4

FEDHA ZA SERIKALI

95. Utekelezaji wa bajeti ya mwaka 2010/11, ulizingatia Dira ya Maendeleo ya Taifa 2025; Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini (MKUKUTA); Malengo ya Maendeleo ya Milenia (MDGs); Mkakati wa Taifa wa Kudhibiti Madeni; Vipaumbele vya uwekezaji wa umma kama vilivyoainishwa katika Mwongozo wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2010/11-2012/13; na Mkakati wa Pamoja wa Misaada Tanzania (MPAMITA). Kwa kuzingatia sera za uchumi jumla pamoja na misingi na shabaha za bajeti ya Serikali kwa mwaka 2010/11, Serikali ilikadiria kupata jumla ya shilingi milioni 11,609,557 ikijumuisha mapato ya ndani, mikopo na misaada kutoka nje, na kutumia kiasi hicho kwa ajili ya kugharamia matumizi ya kawaida na ya maendeleo. Kati ya fedha hizo, shilingi milioni 6,003,590 zilikadiriwa kupatikana kutokana na mapato ya ndani; shilingi milioni 172,582 mapato kutoka Serikali za Mitaa; shilingi milioni 821,645 misaada na mikopo ya kibajeti; shilingi milioni 2,452,908 misaada na mikopo ya miradi ya maendeleo na ya kisekta; shilingi milioni 1,331,212 mikopo ya ndani na nje; shilingi milioni 797,620 mikopo ya kulipia dhamana na hatifungani; na shilingi milioni 30,000 mapato kutokana na ubinafsishaji.

Mapato ya Ndani

96. Katika kipindi cha Julai 2010 – Machi 2011, mapato ya ndani yakijumuisha ya Halmashauri yalikuwa shilingi bilioni 4,256.3 au asilimia 92, ikilinganishwa na makisio ya shilingi bilioni 4,629.9. Kati ya makusanyo hayo, shilingi bilioni 3,910.6, au asilimia 91.9 ya mapato yote, zilitokana na kodi, shilingi bilioni 227.4 au asilimia 5.3 ya mapato yote zilitokana na mapato yasio ya kodi na shilingi bilioni 118.2 au asilimia 2.8 ni mapato ya Halmashauri. Vilevile, katika kipindi hicho makusanyo ya kodi yalifikia asilimia 93 ya makisio ya shilingi bilioni 4,216.1 na makusanyo yasiyo ya kodi yalikuwa asilimia 80, ikilinganishwa na makisio ya shilingi bilioni 284.3. Hii ilitokana na kupungua kwa nishati ya umeme ambayo inaathiri shughuli za kiuchumi, kupanda kwa

bei ya mafuta katika soko la dunia; tishio la maharamia wanaoteka meli kwenye bahari ya Hindi; kupungua kwa samaki katika maziwa na bahari na uvuvi haramu. Pamoja na kutokufikiwa kwa malengo, mapato ya ndani yaliongezeka kwa asilimia 21, ikilinganishwa na kipindi kama hicho mwaka 2009/10 na wastani wa makusanyo kwa mwezi uliongezeka kutoka shilingi 390 bilioni mwaka 2009/10, hadi shilingi 473 bilioni mwaka 2010/11.

Maboresho Katika Mfumo wa Kodi

97. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kupanua wigo wa kodi na kuboresha mfumo wa ukusanyaji wa mapato ili kuweza kugharamia sehemu kubwa ya bajeti. Aidha, Serikali iliendelea kurejea sheria na taratibu zinazosimamia misamaha ya kodi kwa nia ya kupunguza na kudhibiti usimamizi wake. Vilevile, Mamlaka ya Mapato Tanzania iliendelea kutekeleza Mpango wa Tatu wa Maboresho wa miaka mitano (2008/09 – 2012/13) ambao ndio umekuwa msingi wa kukua kwa mapato ya ndani. Kwa upande wa mapato yasiyo ya kodi, Serikali iliimarisha usimamizi na ukusanyaji wa mapato hayo ili yaweze kutoa mchango mkubwa zaidi katika Pato la Taifa.

Misaada na mikopo

98. Katika kipindi cha Julai 2010 – Machi 2011, Serikali iliendelea kuratibu utekelezaji wa Mkakati wa Pamoja wa Misaada, kudumisha uhusiano mzuri na Washirika wa Maendeleo na Mashirika ya Fedha ya Kimataifa katika kutafuta misaada na mikopo yenye masharti nafuu ili kusaidia jitihada za Serikali katika kutekeleza MKUKUTA, sambamba na Malengo ya Maendeleo ya Milenia na Dira ya Maendeleo ya Taifa ya mwaka 2025. Jumla ya shilingi 845,748 milioni zilipatikana kama misaada na mikopo ya Bajeti (GBS) katika kipindi cha Julai 2010 – Machi, 2011, ikiwa ni asilimia 103 ya shilingi milioni 821,645 zilizokadiriwa kwenye bajeti. Hii ilitokana hasa na mabadiliko ya viwango vya ubadilishaji wa fedha kati ya sarafu yetu na zile za nchi wafadhili ikilinganishwa na makadirio ya awali.

99. Misaada na mikopo kwa ajili ya miradi ya maendeleo ikijumuisha Mfuko wa Basketi, ilifikia shilingi 1,427,604 milioni, ambayo ni asilimia 77 ya makadirio katika kipindi hicho. Upungufu uliojitokeza unatokana hasa na

kutopatikana kwa wakati kwa taarifa za misaada inayopelekwa moja kwa moja kwa watekelezaji wa miradi (D-Fund), pamoja na baadhi ya fedha za wafadhili kutokutolewa kwa wakati.

100. Serikali pia ililenga kukopa kutoka vyanzo vya ndani kwa ajili ya kugharamia miradi ya maendeleo, ambapo hadi kufikia mwezi Machi 2011 kiasi cha shilingi milioni 1,107,471 kilipatikana. Kiasi hiki kinajumuisha shilingi milioni 607,621 zilizotumika kulipia dhamana na hati fungani zilizoiva na shilingi milioni 499,850 zilitumika kugharamia miradi mbalimbali ya miundombinu.

Mikopo ya Kibiashara

101. Mwaka 2010/11, Serikali ilipanga kukopa dola za Kimarekani milioni 525 kwa masharti ya kibiashara. Hadi Machi 2011, Serikali ilikuwa imeshakamilisha majadiliano na Benki ya HSBC kwa ajili ya kupata mkopo wenye thamani ya Dola 192.7 milioni. Mkopo huo utagharamia ununuzi wa mitambo miwili ya kuzalisha umeme Dar es Salaam na Mwanza. Kati ya kiasi hicho, dola milioni 103 ni kwa ajili ya mradi wa umeme Ubungo – Dar es Salaam. Vilevile, Serikali ilifanya majadiliano na Benki ya Standard kwa ajili ya mkopo wa dola milioni 250 na maandalizi ya mkataba wa mkopo huo yanaendelea. Aidha, majadiliano na taasisi nyingine za fedha yanaendelea ili kupata kiasi cha dola milioni 84 kilichobakia kulingana na malengo ya kukopa dola milioni 525 kutoka chanzo hicho.

Matumizi

102. Katika kipindi cha Julai 2010 hadi Machi 2011, Serikali iliendelea kuwianisha matumizi na mapato. Matumizi halisi katika kipindi hicho yalikuwa shilingi 7,169.3 milioni sawa na asilimia 90 ya makadirio ya shilingi 8,009,917 milioni. Kati ya fedha hizo, shilingi 5,226,893 milioni zilikuwa za matumizi ya kawaida na shilingi 1,942,443 milioni ni matumizi ya maendeleo.

103. Malipo ya mishahara ya watumishi wa Serikali kwa kipindi cha Julai 2010 hadi Machi, 2011 yalikuwa shilingi 1,749,096 milioni, sawa na asilimia 79 ya lengo la mwaka 2010/11 la shilingi 2,205,430 milioni. Kati ya fedha hizo, shilingi milioni 569,962 zilitolewa kwa ajili ya Wizara na Idara zinazojitegemea, shilingi 52,928 milioni zilitolewa kwa ajili ya watumishi wa Sekretarieti za Mikoa na shilingi 1,126,206 milioni kwa ajili ya mishahara ya Halmashauri. Aidha, shilingi 443,987 milioni zilitumika kulipia mishahara ya Taasisi na Mashirika ya Serikali.

104. Katika kipindi cha Julai 2010 – Machi 2011, matumizi mengineyo katika Wizara, Idara, Taasisi za Serikali, Mikoa na Halmashauri yalifikia shilingi 1,955,278 milioni ikiwa ni asilimia 89 ya makadirio kwa kipindi hicho. Aidha, matumizi katika miradi ya maendeleo yalifikia shilingi 1,942,443 milioni, ambapo fedha za ndani zilikuwa shilingi 514,839 milioni, sawa na asilimia 52 ya makadirio ya shilingi 1,000,537 milioni. Matumizi ya maendeleo yanayogharamiwa na fedha za nje yalifikia shilingi 1,427,604 milioni, sawa na asilimia 77, ikilinganishwa na makadirio ya shilingi 1,839,681 milioni.

Mgawanyo wa Bajeti Kwenye Huduma za Serikali

105. Serikali iliendelea kutenga fedha katika bajeti za sekta mbalimbali kwa mwaka 2010/11. Katika Bajeti ya mwaka 2010/11 ilitenga asilimia 6.0 ya bajeti yote kwa ajili ya kugharamia matumizi katika sekta ya elimu, ikilinganishwa na asilimia 5.7 mwaka 2009/10. Bajeti ya elimu ya sekondari na elimu ya juu zimeendelea kuchangia ongezeko hilo kwa kiasi kikubwa. Bajeti ya sekta ya afya iliongezeka hadi asilimia 5.5 ya bajeti mwaka 2010/11, kutoka asilimia 5.2 mwaka 2009/10. Hii inaonesha juhudi za Serikali kuendeleza kugharamia huduma za afya.

106. Sekta ya kilimo, misitu, uvuvi na uwindaji ilitengewa asilimia 3.0 ya bajeti yote ya mwaka 2010/11. Bajeti hiyo ya kilimo iliongezeka kwa asilimia 4 ikilinganishwa na ile ya mwaka 2009/10, ambapo sehemu kubwa ya ongezeko hilo ilichangiwa na bajeti ya shughuli za kilimo. Vile vile, bajeti ya sekta ya madini, viwanda na ujenzi iliendelea kutengewa asilimia 0.4 ya bajeti kama ilivyokuwa mwaka 2009/10. Licha ya mwenendo huo, bajeti ya shughuli za

madini iliongezeka kwa asilimia 24 ikilinganishwa na ile ya mwaka 2009/10. Sekta ya usafiri na mawasiliano imeonesha ongezeko kubwa katika bajeti yake, ambapo asilimia 10.1ya bajeti ilitengwa kwa ajili hiyo ikilinganishwa na asilimia 8.9 iliyotolewa mwaka 2009/10. Sekta nyingine iliyoonesha ongezeko kubwa ni huduma zingine za kiuchumi ambayo ilitengewa asilimia 7.7 mwaka 2010/11 ikilinganishwa na asilimia 7.2 mwaka 2009/10.

Deni la Taifa

107. Hadi kufikia Desemba 2010, deni la Taifa linalojumuisha deni la Serikali na sekta binafsi lilifikia Dola za Kimarekani 11,380.2 milioni, sawa na ongezeko la asilimia 6.1 ikilinganishwa na kipindi kama hicho mwaka 2009/10. Kati ya kiasi hicho, Dola za Kimarekani 9,516.8 milioni zilikuwa deni la Serikali na Dola za Kimarekani 1,863.4 milioni ni deni la sekta binafsi. Ongezeko hilo lilitokana na malimbikizo ya riba ya deni la nje hasa kwenye nchi zisizo wanachama wa kundi la Paris ambazo hazijatoa misamaha ya madeni kulingana na makubaliano. Vilevile, mikopo mipya iliyotokana na kuongezeka kwa mahitaji ya Serikali kwa ajili ya kugharamia miradi ya uendelezaji wa miundombinu ilisababisha kuongezeka kwa deni la taifa. Aidha, kati ya Dola za Kimarekani 9,516.8 milioni ambazo ni deni la Serikali, Dola za Kimarekani 6,529.6 milioni ni deni la nje na Dola za Kimarekani 2,986.9 milioni ni deni la ndani.

108. Katika kutekeleza mkakati wa madeni wa Taifa, Serikali iliendelea kusimamia kwa umakini deni lake kwa kukopa zaidi kutoka vyanzo nafuu na kuchambua athari zinazotokana na mikopo mipya. Aidha, katika kipindi cha Julai – Desemba 2010, Serikali ilifanya tathmini ya uhimilifu wa deni (Debt Sustainability Analysis) ambayo ilionesha deni la taifa ni himilifu kulingana na viwango vya kimataifa vya viashiria vya madeni.

Jedwali Na.4.1: Tathmini ya Viashiria vya Deni la Taifa

Viashiria %	2010	2013	2015	2020	2030	Msingi (Threshold)
Deni la Taifa (PV) kwa Pato la Taifa	14.6	16.6	14.1	12.9	10.3	50
Deni la Taifa (PV) kwa kwa Mauzonje	56.3	55.8	45.6	38.1	25	200
Deni la Taifa (PV) kwa Mapato ya ndani	85.05	88.2	73.3	63.5	45.1	300
Ulipaji wa deni la Taifa la nje kwa mapato ya ndani	1.7	3.4	3.8	1.3	1.0	25
Ulipaji wa deni la nje la Taifa kwa mauzo nje	2.5	5.3	6.1	2.2	1.8	35

Chanzo: Wizara ya Fedha

Deni la Nje

109. Deni la nje lilikuwa Dola za Kimarekani 8,363 milioni Desemba 2010 ikilinganishwa na Dola za Kimarekani 7,641.9 milioni mwishoni wa mwezi Desemba 2009, hii ikiwa ni sawa na ongezeko la asilimia 9. Kati ya Dola za Kimarekani 8,363 milioni; Dola za Kimarekani 7,699.6 milioni ni bakaa halisi ya deni, na Dola za Kimarekani 693.7 milioni ni malimbikizo ya riba. Kuongezeka kwa deni kulitokana na mikopo mipya na malimbikizo ya riba hasa kutoka nchi za kundi lisilo la wanachama wa Paris ambazo hazijatoa misamaha ya madeni kulingana na makubaliano. Aidha, kati ya deni la nje Dola za Kimarekani 6,529.6 milioni ni deni la Serikali na Dola za Kimarekani 1863.4 milioni ni deni la sekta binafsi. Uchambuzi wa deni la nje kwa sarafu unaonesha kuwa, sehemu kubwa ya deni la taifa lilikuwa katika sarafu za Dola za Kimarekani, Euro na Yen ambazo ni asilimia 37, 28 na 11 kwa mtiririko huo.

Kielelezo Na. 4.1: Bakaa Halisi la Deni kwa Sarafu Desemba 2010

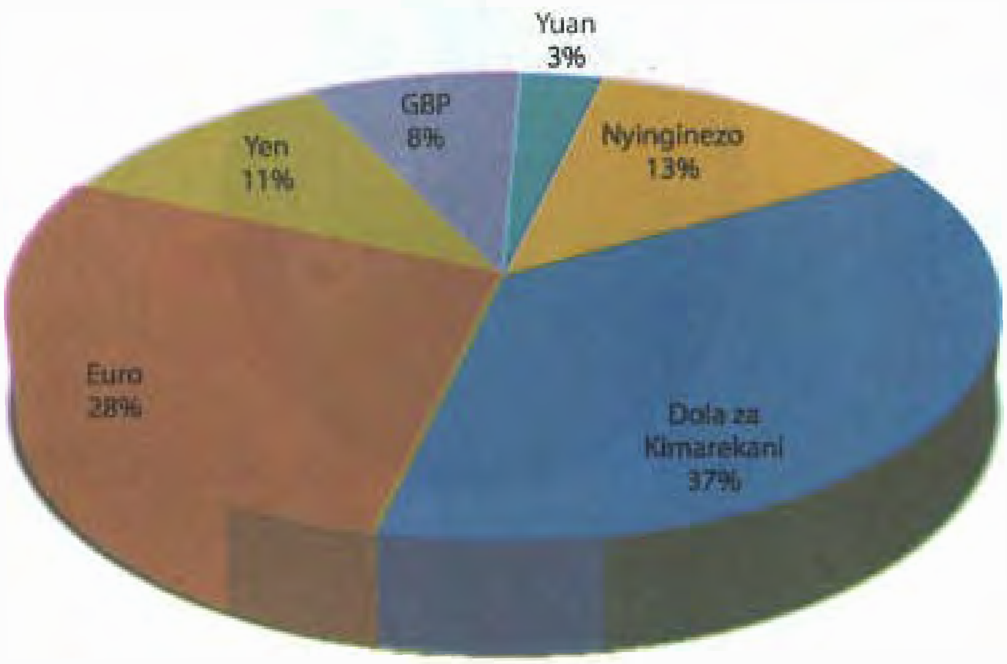

Deni la nje kwa Wakopeshaji

110. Mchanganuo wa deni kwa wakopeshaji ulionesha kwamba, wakopeshaji wakubwa ni mashirika ya fedha ya kimataifa ambayo yalichangia asilimia 72 ya deni la nje. Nchi wahisani zilichangia asilimia 25 na wengine walichangia asilimia 3. Serikali imekuwa ikikopa zaidi kutoka katika mashirika makubwa ya kifedha kwa sababu ya unafuu wa masharti katika mikopo hiyo.

Kielelezo Na. 4.2: Deni la Nje kwa Mkopeshaji, hadi Desemba 2010

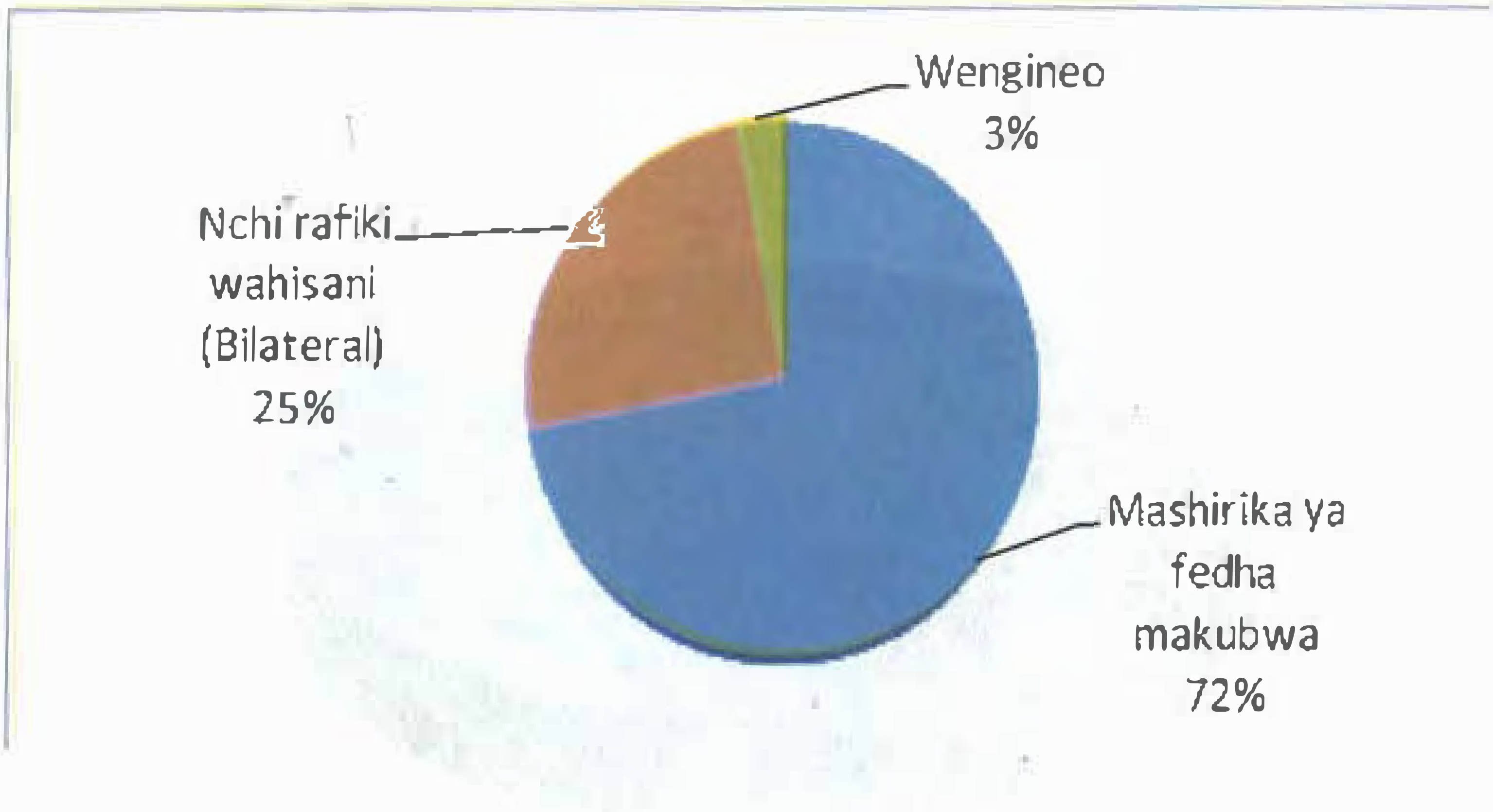

Deni la Ndani

111. Hadi kufikia Desemba 2010, Deni la ndani la Serikali lililikia kiasi cha shilingi 4,385.4 bilioni, (au Dola za Kimarekani 2,986.9 milioni) ikilinganishwa na shilingi 3,837.7 bilioni mwezi Desemba, 2009, sawa na ongezeko la asilimia 14.3. Hii ilitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya Serikali kugharamia miradi ya miundombinu na utumiaji wa dhamana za Serikali kwa ajili ya kudhibiti mfumuko wa bei katika uchumi. Kiasi kikubwa cha deni la ndani kilitokana na: Hati Fungani za Serikali ambazo ni sawa na asilimia 61.1; dhamana za Serikali za muda mfupi asilimia 38.7; na madeni mengine asilimia 0.2.

112. Uchambuzi wa deni la ndani la Serikali kwa makundi yanayohodhi ulibainisha kuwa benki za biashara zinahodhi sehemu kubwa ya deni hilo. Hadi kufikia Desemba 2010, benki za biashara zilikuwa zinahodhi asilimia 48.8 ya deni la ndani. Hii ilichangiwa na kukua kwa sekta ya benki nchini pamoja na hofu ndogo ya kuikopesha Serikali ikilinganishwa na sekta binafsi. Benki Kuu ya Tanzania ni ya pili ikihodhi asilimia 30.0, mifuko ya hifadhi ya jamii asilimia 20.7 na watu binafsi na mashirika madogo asilimia 0.5

Ulipaji wa Deni la Serikali

113. Katika kipindi cha Julai 2010 – Machi 2011, Serikali ilitumia Shilingi 801,443 milioni kulipia madeni. Kati ya kiasi hicho, shilingi 71,193 milioni zilitumika kulipia madeni ya nje na shilingi milioni 730,250 milioni zilitumika kulipia madeni ya ndani. Malipo ya mtaji wa deni la nje yaligharimu shilingi 26,610 milioni wakati malipo ya riba yalikuwa shilingi 44,583 milioni. Aidha, kati ya shilingi 730,250 milioni zilizotumika kulipia madeni la ndani, shilingi 556,695 milioni zililipia dhamana za Serikali zilizoiva kwa utaratibu wa utoaji wa hatifungani mpya kulipia zinazoiva tuu (rollover), na shilingi 173,555 milioni zilitumika kulipia ya riba.

MWENENDO WA MAPATO NA MATUMIZI YA SERIKALI

Jedwali Na. 25

Sh. milioni

	2006/07 Halisi	2007/08 Halisi	2008/09 halisi	2009/10 halisi	2010/11 Bajeti	2010/11 Matokeo hadi Machi	2010/11 Matarajio hadi Juni
A. MAPATO YA NDANI (yakijumuisha Halmashauri)	2739022	3634581	4293075	4661540	6176172	4256288	5726253
MAPATO YA NDANI	2739022	3634581	4293075	4661540	6003590	4138082	5553671
1. Mapatoyatokanayo na Kodi	2529439	3359250	4043674	4427834	5638593	3910654	5266169
Ushuru wa Forodha na Excise Duty	765644	965498	1130860	1214626	1520194	1056823	1451404
Kodi ya Ongezeko la Thamani (VAT)	861050	1110951	1333789	1488452	1991653	1275766	1737990
Bidhaa toka nje	431614	550289	641392	729040	999329	664609	899989
Bidhaa za ndani	429436	560661	692397	759412	992324	611158	838002
Kodi ya Mapato	790877	1028902	1257861	1388778	1702338	1255840	1634733
Kodi nyingine	218581	382792	462544	499497	620912	449725	615715
Merejesho (Refunds Accounts)	-106713	-128893	-141380	-163519	-196504	-127499	-173673
2. Mapato yasiyotokana na Kodi	209583	275331	249401	233707	364997	227427	287502
3. Mapato ya Halmashauri					172582	118206	172582
B. JUMLA YA MATUMIZI	4474680	5208996	6811827	8173749	10769612	7169336	9557706
1. Matumizi ya Kawaida	3137469	3398024	4681459	5562443	6950561	5226893	6316281
2. Matumizi ya Maendeleo	1337211	1810972	2130368	2611306	3819051	1942443	3241425
Fedha za ndani	503291	567421	906023	1004530	1366143	514839	978425
Fedha za nje	833920	1243551	1224345	1606776	2452908	1427604	2263000
C. NAKISI/SALIO (A-B)	-1735658	-1574415	-2518752	-3512209	-4593440	-2913048	-3831453
D. KUZIBA NAKISI	1735660	1574415	2518752	3512209	4593440	2913048	3831453
1. Fedha kutoka nje	1689337	2302805	2201485	2784944	3963440	2246742	3484933
Ruzuku	971547	1573195	1257283	1405288	2020907	1287187	2050677
Basket support	47331	200628	151370	194071	256219	207684	246150
Mikopo ya uagizaji bidhaa/OGL	266946	365038	331315	558320	189837	173806	201806
Mikopo ya miradi	433203	209342	488795	695597	807590	604674	692300
Mikopo ya masharti ya kibiashara					731212	0	342000
Kulipia madeni ya nje (Amortization Fore	-29690	-45399	-27278	-68331	-42326	-26610	-48000
2. Fedha za Ndani	46323	-728390	317267	727265	630000	666306	346520
Mikopo isiyo ya mabenki	212475	-19795	1108	24754	0	0	0
Mikopo ya mabenki	25533	-316755	212567	593023	600000	760972	346520
Mikopo ya ndani (Rollover)				714315	797620	556695	797620
Mapato ya Ubinafsishaji	0	0	45000	9659	30000	0	0
Marekebisho (Adjustment to Cash)	-60370	-78308	275298	595034	0	385461	0
Kulipia madeni ya ndani (amortization)	0	-14648	0	-723776	-797620	-556695	-797620
Expenditure float	-131315	-298884	-216706	-436236	0	-480127	0

Chanzo: Wizara ya Fedha

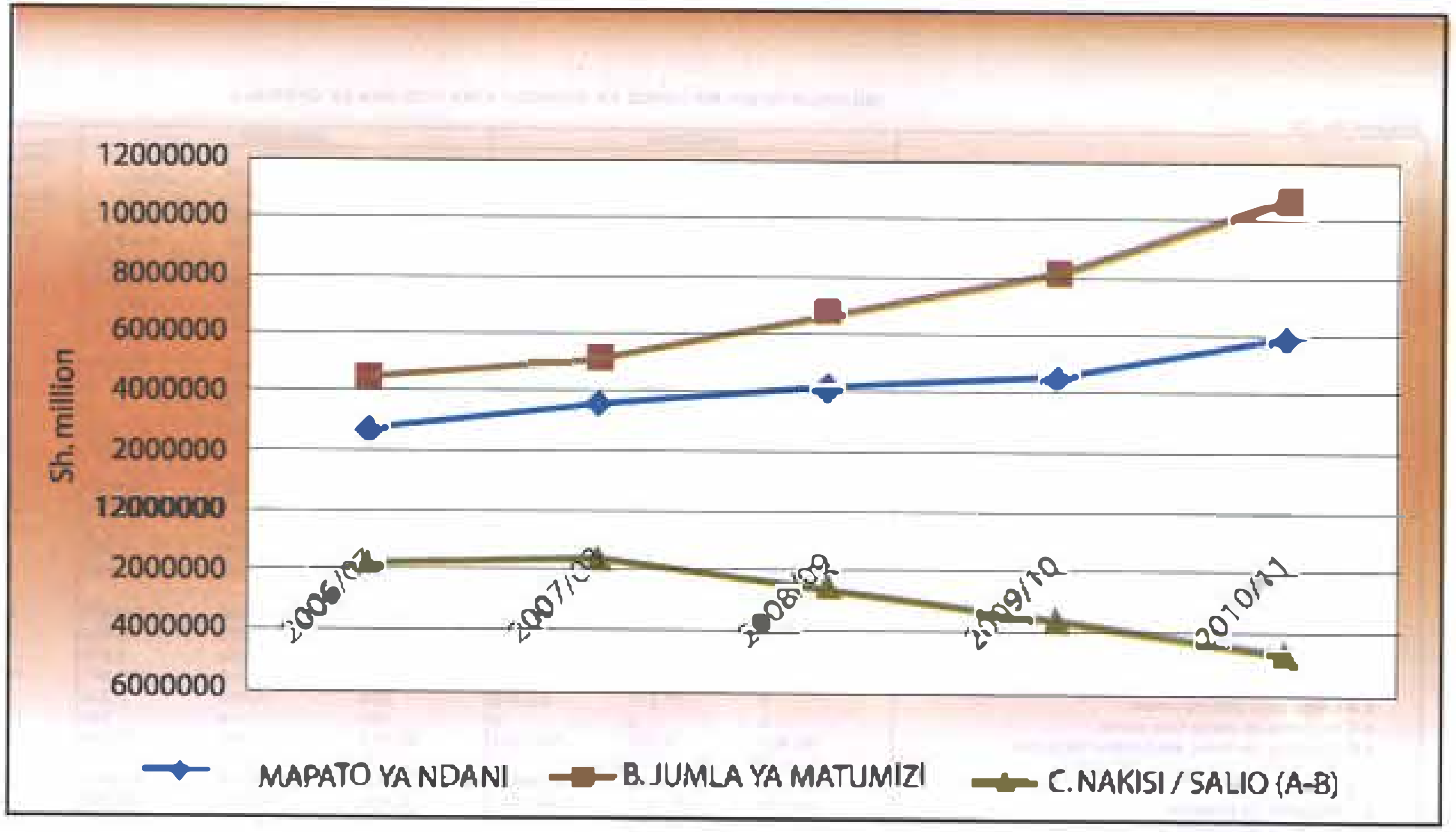

Sh. million
12000000
10000000
8000000
6000000
4000000
2000000
12000000
2000000
4000000
6000000
2007/08
2008/09
2009/10
2010/11
MAPATO YA NDANI
B. JUMLA YA MATUMIZI
C. NAKISI / SALIO (A-B)

MGAWANYO WA MATUMIZI YA SERIKALI KWA HUDUMA ZA SERIKALI

Jedwali Na. 26 — Sh milioni

	2008/2009			2009/2010			2010/2011*		
	Matumizi ya Kawaida	Matumizi ya Maendeleo	Jumla	Matumizi ya Kawaida	Matumizi Ya Maendeleo	Jumla	Matumizi ya Kawaida	Matumizi ya Maendeleo	Jumla
1 HUDUMA ZA KAWAIDA	1985848	516184	2522191	2895011	717801	3612812	3413018	973032	4386[illegible]
1.1 Utawala	1,811,107	432,037	1926 4690	2,695,305	613,601	3308906	3,153 243	830,220	3583403
1.2 Misaada ya kiuchumi kutoka nje	10,179	0	69145	6 826	0	6826	7 261	0	7261
1.3 Huduma za ubifu	19 727	[illegible]495	1310092	21,751	14,586	36337	22,934	42,731	65665
1.4 Huduma	161 298	70,470	4425489	163,031	79586	242619	171 509	84,756	256265
1.5 Huduma za utawala zisizotajwa hapo juu	3,446	7 782	130397	8,098	10,026	1812[illegible]	56071	15 326	72395
2 ULINZI	331524	55079	3840174	393868	33650	427518	459669	145304	604970
2.1 Utawala	287,445	8,959	3,743,225	372,082	33,850	406,732	330,900	31,104	362004
2.2 Misaada ya nje ya ulinzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3 Utafiti na maendeleo ya ulinzi	242	46,920	47,162	360	0	386	213	114 200	114413
2.4 Huduma za ulinzi zisizotajwa hapo juu	43637	0	49,787	21,426	0	21,426	128553	0	128553
3 USALAMA	226497	35341	2158661	268311	63957	332287	329624	55087	384611
3.1 Polisi na zimamoto	160 619	14,876	1,346,685	162,938	25,371	187,908	210,770	17,718	221,486
3.2 Mahakama	49 298	3,812	413,046	52,882	18,433	71 315	57,114	7 661	64,775
3.3 Magereza	10 453	600	79,054	8,602	800	9,402	[illegible] 782	800	7 652
3.4 Huduma za usalama zisizotajwa hapo juu	25,927	11,350	320,055	44,289	19 363	63 642	34,988	28,809	83,796
4 ELIMU	510015	105614	5266541	406638	135302	511939	552274	148316	700590
4.1 Elimu ya msingi	6,027	7,925	871,271	6,977	3,889	10,866	2,639	3,115	5,955
4.2 Elimu ya sekondari	165,278	26,879	1,138,879	2,308	550	2,858	1,732	14,680	16,412
4.3 Elimu ya juu	302,703	45,570	2,988,829	338,446	113,112	451,557	483,532	113,213	596,748
4.4 Elimu isiyo pambanuliwa	0	17,213	66,616	546	4,300	5,246	3,315	6,798	10,110
4.5 Huduma za ziada kwa elimu	0	0	0	184	0	184	125	0	125
4.6 Huduma za elimu zisizotajwa hapo juu	40,908	6,027	511,245	57,779	13,450	71,230	60,731	10,512	71,244
5 AFYA	221093	187226	3728936	236600	255412	491912	248942	389403	636425
5.1 Huduma za hospitali	34,573	146,037	1,291,595	318,466	190,201	236,667	31,005	304,103	335,108
5.2 Kliniki, maabara, huduma za meno n.k.	179 284	40,939	2079,507	191,027	64,673	255,990	202,287	84,880	287,167
5.3 Huduma za afya	0	250	150,519	0	338	338	0	500	50
5.4 Madawa na vifaa	3,513	0	4(5978	6,390	0	5,398	6678	0	6,678
5.5 Utafiti wa afya	0	0	0	0	0	0	0	0	[illegible]
5.6 Huduma za afya zisizotajwa hapo juu	3,723	0	169,995	3,610	0	3,610	4,772	0	4,772
6 USALAMA, USTAWI NA HUDUMA ZA JAMII	70275	7928	843617	99366	13633	112,999	95068	9396	104464
6.1 Usalama wa jamii	1,966	290	57,616	1 800	590	2,390	1,494	736	2 231
6.2 Ustawi na huduma za jamii	64940	7,112	757,473	95,620	12,665	108,285	92,114	5,804	97,910
6.3 Huduma nyingine za jamii zisizotajwa hapo juu	3,369	526	28 727	1,947	378	2,325	1 460	2,855	4,315
7 NYUMBA NA HUDUMA ZA JAMII	20337	148471	2315015	26179	215862	242040	32621	223760	256381
7.1 Nyumba na ustawi wa jamii	5,620	556	254,945	8,143	607	8,750	7 615	477	8 092
7.2 Usambazaji wa Maji	7,032	140,988	1,675,936	8 763	205,889	214,652	8 868	204,410	213 278
7.3 Usafi wa mazingira	6367	2,656	181,600	7 345	9,365	16,711	4,446	18,072	23,318
7.4 Umeme wa barabarani	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.5 Huduma za nyumba na za jamii zisizotajwa hapo juu	1,316	0	3,234	1926	0	1 926	11693	0	11693
8 HUDUMA ZINGINE ZA JAMII	9715	7926	17 641	13 434	6939	22373	19996	9218	29214
8.1 Upumzikaji, burudani, dini na huduma zingine	9,715	7926	17 641	13,434	8939	22373	19 996	9,218	29 214

500

Jedwali hili linaendelea ukurasa unaofuata....

Jedwali Na. 28 linaendelea

	2008/09			2009/10			2010/11*		
	Matumizi ya Kawaida	Matumizi ya Maendeleo	Jumla	Matumizi Ya Kawaida	Matumizi ya Maendeleo	Jumla	Matumizi Ya Kawaida	Matumizi Ya Maendeleo	Jumla
9 MAFUTA NA UMEME	33127	116822	149946	32801	153517	186344	36735	166453	203188
9.1 Mafuta	33,127	116,822	149,948	32,801	153,547	186,348	36,735	166,453	203,188
9.2 Umeme	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9.3 Huduma zingine za mafuta na umeme	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10 KILIMO, MISITU, UVUVI NA UWINDAJI	177264	80511	257775	178485	161972	340457	182951	160312	353263
10.1 Kilimo	127,232	55,631	182,863	122,722	117,640	240,362	142,217	129,681	271,897
10.2 Misitu	11,681	6,401	18,180	14,754	12,399	27,153	16,420	5,473	21,893
10.3 Uvuvi na uwindaji	17,116	8,648	25,764	19,888	17,998	37,887	20,764	13,309	34,073
10.4 Utafiti wa kilimo	14,700	9,751	24,450	14,621	13,133	27,754	12,926	11,351	24,277
10.5 Huduma zingine za kilimo, misitu, uvuvi na uwindaji	6,535	0	6,535	6,501	800	7,301	626	496	1,122
11 MADINI, VIWANDA NA UJENZI	7450	3729	11179	18627	20295	38923	27208	19394	46602
11.1 Madini	5,544	1,537	7,081	13,590	16,095	29,685	21,121	15,580	36,701
11.2 Viwanda	192	392	584	497	1,200	1,697	431	816	1,247
11.3 Ujenzi	1,715	1,800	3,514	4,540	3,000	7,540	5,653	3,000	8,653
11.4 Huduma zingine za madini, viwanda na ujenzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12 USAFIRI NA MAWASILIANO	219957	219191	439148	280063	567736	847800	303075	870961	1174037
12.1 Usafiri wa Barabara	166,065	210,883	376,948	552	0	552	3,021	0	3,021
12.2 Usafiri majini	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.3 Huduma za reli	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.4 Usafiri wa anga	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.5 Usafirishaji kwa mabomba	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.6 Huduma ya usafirishaji	40,914	3,850	44,764	257,226	539,668	796,894	280,240	854,967	1,135,206
12.7 Mawasiliano	11,561	3,580	15,141	14,231	2,100	16,334	11,729	5,582	17,311
12.8 Huduma zingine za usafiri na mawasiliano	1,417	878	2,295	8,051	25,968	34,019	8,086	10,413	18,499
13 HUDUMA ZINGINE ZA KI - UCHUMI	224295	219400	443695	244652	441795	686446	251750	638170	889921
13.1 Biashara - maghala, hoteli na migahawa	6,211	3,077	9,288	9,520	4,867	14,387	9,795	7,470	17,264
13.2 Utalii	6,074	1,753	7,827	6,127	4,444	10,571	11,521	62	11,583
13.3 Huduma za miradi	194,163	145,816	339,978	204,160	235,445	439,605	204,755	332,744	537,499
13.4 Huduma za uchumi na biashara mbali na zilizochukuliwa	9,338	13,337	22,675	10,837	2,275	13,112	12,052	2,389	14,440
13.5 Huduma za kazi	3,048	2,934	5,981	4,693	5,010	9,704	4,986	778	5,765
13.6 Huduma nyinginezo za maendeleo	5,461	52,484	57,945	9,314	189,753	199,067	8,642	294,728	303,370
14 MATUMIZI MENGINEYO	788840	4211	763051	1613418	12051	1625460	1829578	10265	1839843
14.1 Deni la Taifa	693,748	0	693,748	1,528,094	0	1,528,094	1,757,093	0	1,757,093
14.2 Huduma za Fedha	94,218	4,211	98,429	84,483	12,051	96,534	71,922	10,265	82,187
14.3 Malipo ya uzeeni	875	0	875	842	0	842	562	0	562
JUMLA	4,817,137	1,704,934	45,508,092	6,707,354	2,801,950	9,509,304	7,790,507	3,819,051	11,609,558

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

* Makadirio

SURA YA 5

FEDHA NA TAASISI ZA FEDHA

Ujazi wa Fedha na Karadha

114. Katika mwaka 2009/10, ujazi wa fedha kwa tafsiri finyu (M1) uliongezeka na kufikia shilingi 4,134.7 bilioni, kutoka shilingi 3,149.1 bilioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 31.3. Ujazi wa fedha kwa tafsiri pana (M2) uliongezeka kwa asilimia 26.3, kutoka shilingi 5,772.5 bilioni mwaka 2008/09 hadi shilingi 7,288.1bilioni mwaka 2009/10. Aidha, ujazi wa fedha kwa tafsiri pana zaidi (M3) uliongezeka na kufikia shilingi 9,801.8 bilioni mwaka 2009/10, kutoka shilingi 7,834.1 bilioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 25.1. Ukuaji wa ujazi wa fedha ulitokana na kuongezeka kwa akiba halisi ya mali/rasilimali za kigeni kwenye mabenki na kuongezeka kwa mikopo ya Serikali katika kipindi hicho.

115. Hadi kufikia mwezi Desemba 2010, ujazi wa fedha kwa tafsiri pana (M2) ulikua kwa asilimia 21.8, ikiwa ni juu kidogo ya lengo la asilimia 20.7 kwa kipindi hicho. Vivyo hivyo, ujazi wa fedha kwa tafsiri pana zaidi (M3) ulikua kwa asilimia 25.3, ikilinganishwa na lengo la asilimia 23.5. Mwenendo huu ulitokana na kuongezeka kwa amana za fedha za kigeni na kuimarika kwa thamani ya Dola ya Kimarekani dhidi ya shilingi ya Tanzania.

116. Karadha nchini iliongezeka kutoka shilingi 4,771.7 bilioni mwaka 2008/09 hadi kufikia shilingi 6,124.1 bilioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 28.3. Hadi kufikia Desemba 2010, karadha iliongezeka na kufikia shilingi 6,798.5 bilioni, sawa na ukuaji wa asilimia 32.8 ikilinganishwa na shilingi 5,120.2 bilioni Desemba 2009. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa mikopo kwa sekta binafsi.

Mikopo ya Benki za Biashara kwa shughuli za Kiuchumi

117. Hadi kufikia Desemba 2010, mikopo kwa sekta binafsi ilikuwa shilingi 6,029.4 bilioni, ikilinganishwa na shilingi 4,805.8 bilioni Desemba 2009, sawa na ongezeko la asilimia 25.5. Ongezeko hili ni juu ya lengo la asilimia 19.2

katika kipindi hicho ambalo lilitokana na kujengeka kwa imani kwa mabenki katika utoaji wa mikopo kwa sekta binafsi kufuatia kuimarika kwa hali ya uchumi wa dunia. Mikopo ilielekezwa katika shughuli mbalimbali za kiuchumi kama ifuatavyo: shughuli binafsi (asilimia 23.1); shughuli za biashara (asilimia 17.6); uzalishaji viwandani (asilimia 13.6); kilimo (asilimia 12.3); na shughuli za uchukuzi na mawasiliano (asilimia 9.0).

118. Mwaka 2010, dhamana zilizouzwa na Serikali zilikuwa na thamani ya shilingi 3,124.3 bilioni ikilinganishwa na shilingi 2,746.5 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 13.8. Aidha, hatifungani za Serikali zilizouzwa mwaka 2010 zilikuwa na thamani ya shilingi 714.0 bilioni, ikilinganishwa na shilingi 392.1 bilioni zilizouzwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 82.1. Ongezeko kubwa katika hatifungani za Serikali zilizouzwa mwaka 2010 lilitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya fedha serikalini kwa ajili ya kugharamia miradi ya miundombinu.

Amana katika Benki za Biashara

119. Mwaka 2010, amana katika benki za biashara ziliongezeka na kufikia shilingi 9,748.7 bilioni, kutoka shilingi 7,852.7 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 24.1. Kati ya hizo, sekta binafsi ilichangia shilingi 9,049.5 bilioni, sawa na asilimia 92.8 kwenye amana zote katika benki za biashara na Serikali Kuu ilichangia asilimia iliyobakia. Ongezeko hilo lilitokana na uboreshaji na uanzishwaji wa huduma mpya za kibenki. Aidha, uwiano wa amana za fedha za kigeni katika amana zote uliongezeka na kufikia asilimia 30.0, kutoka asilimia 27.5 mwaka 2009. Ongezeko hili lilitokana hasa na kuimarika kwa Dola ya Marekani dhidi ya sarafu za mataifa mengine.

Mwenendo wa Viwango vya Riba

120. Wastani wa jumla wa viwango vya riba za mikopo katika benki za biashara ulipungua hadi asilimia 13.45 Desemba 2010, kutoka asilimia 14.38 Desemba 2009. Wastani wa riba za kukopa kwa muda mfupi (hadi mwaka mmoja) ulipungua kutoka asilimia 13.96 Desemba 2009, hadi asilimia 12.40 Desemba 2010. Aidha, wastani wa jumla wa amana za akiba za muda maalum ulipungua kutoka asilimia 6.36 Desemba 2009, hadi asilimia 5.11 Desemba

2010. Vilevile, wastani wa riba za amana za akiba za muda maalum (miezi 12) ulipungua na kufikia asilimia 7.09 Desemba 2010 kutoka asilimia 8.99 Desemba 2009. Kutokana na mwelekeo huo wa riba, tofauti baina ya viwango vya riba za amana na mikopo (mwaka mmoja) iliongezeka kutoka asilimia 4.97 Desemba 2009, hadi asilimia 5.31 Desemba 2010.

Mfuko wa Pensheni wa Mashirika ya Umma (PPF)

121. Mwaka 2010, idadi ya wanachama katika Mfuko wa Pensheni wa Mashirika ya Umma iliongezeka na kufikia wanachama 160,068, kutoka wanachama 132,878 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 20.5. Ongezeko hilo lilitokana na juhudi za Mfuko kuendelea kuandikisha wanachama wapya kutoka sekta binafsi. Ukusanyaji wa michango ya wanachama uliongezeka na kufikia shilingi 146,943.6 milioni mwaka 2010, kutoka shilingi 126,963.5 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 15.7. Aidha, Mfuko ulilipa mafao ya shilingi 63,527.8 milioni kwa wanachama, ikilinganishwa na shilingi 47,191.25 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 34.6. Mafao kwa wanachama yaliongezeka kutokana na: kupanda kwa kima cha chini cha pensheni kutoka shilingi 21,000 hadi shilingi 50,000 kwa mwezi; nyongeza ya pensheni kwa wastaafu; na kuongezeka kwa wanachama waliostaafu kwa kutimiza umri na baadhi kuacha ajira zao.

122. Thamani ya Mfuko kwa mwaka 2010 iliongezeka kwa asilimia 17.1 na kufikia shilingi 731,421.7 milioni, kutoka shilingi 624,850 milioni mwaka 2009. Vilevile, uwekezaji wa Mfuko katika dhamana za Serikali uliongezeka kutoka shilingi 86,875.4 mwaka 2009, hadi shilingi 117,100.95 milioni mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 34.8. Aidha, mapato yatokanayo na uwekezaji yalipungua kwa asilimia 10.5, kutoka shilingi 67,079.3 milioni mwaka 2009, hadi shilingi 60,047.8 mwaka 2010. Hii ilitokana na athari za mtikisiko wa uchumi duniani ambao uliathiri viwango vya riba katika mabenki na dhamana za Serikali pamoja na vitega uchumi vipya.

Mfuko wa Pensheni kwa Watumishi wa Umma (PSPF)

123. Mwaka 2009/10, idadi ya wanachama wa Mfuko wa Pensheni kwa Watumishi wa Umma ilikuwa 298,046, ikilinganishwa na 285,329 mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 4.6. Makusanyo ya Mfuko kutokana na vitega uchumi vilivyokomaa yalipungua na kufikia shilingi 400,164.4 milioni mwaka 2009/10, kutoka shilingi 408,836.5 milioni mwaka 2008/09, sawa na upungufu wa asilimia 2.1. Aidha, katika kipindi hicho, faida kutokana na mapato ya uwekezaji katika vitega uchumi yalifikia shilingi 63.6 bilioni, kutoka shilingi 56.2 bilioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 13.2. Hadi Juni 2010, thamani ya Mfuko ilifikia shilingi 732,111 milioni, ikilinganishwa na shilingi 715,825.43 milioni Juni 2009, sawa na ongezeko la asilimia 2.3.

124. Katika mwaka 2009/10, malipo ya mafao kwa wastaafu yaliongezeka na kufikia shilingi 274.3 bilioni, kutoka shilingi 142.4 bilioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 92.6. Hii ilitokana na ongezeko la mishahara ya watumishi wa umma ambayo ilipelekea wastaafu kulipwa mafao makubwa na kuongezeka kwa idadi ya wastaafu.

125. Mwaka 2009/10, uwekezaji katika dhamana za Serikali ulishuka hadi shilingi 7,584 milioni, kutoka shilingi 141,516 milioni mwaka 2008/09, sawa na upungufu wa asilimia 94.6. Upungufu huo ulitokana na kushuka kwa faida itokanayo na riba katika dhamana za Serikali.

Mfuko wa Taifa wa Hifadhi ya Jamii (NSSF)

126. Katika mwaka 2009/10, Mfuko wa Taifa wa Hifadhi ya Jamii ulisajili wanachama 506,218 ikilinganishwa na wanachama 475,993 mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 6.35. Mfuko ulikusanya michango kutoka kwa wanachama yenye thamani ya shilingi 295,787.14 milioni mwaka 2009/10, ikilinganishwa na shilingi 253,343.47 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilima 16.8. Ongezeko hilo lilitokana na usajili wa wanachama wapya 89,255 na waajiri wapya 1,755 kuwasilisha michango kwa wakati.

127. Mwaka 2009/10, mafao yaliyotolewa kwa wanachama yalikuwa shilingi 111,651.15 milioni ikilinganishwa na shilingi 84,638.22 milioni mwaka

2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 31.9. Aidha, idadi ya wanachama waliopata mafao ilipungua hadi 138,999 mwaka 2009/10 kutoka 207,860 mwaka 2008/09.

128. Thamani ya uwekezaji katika vitega uchumi iliongezeka kutoka shilingi 847,486.6 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 1,029,206.2 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 21.4. Vilevile, thamani ya uwekezaji katika dhamana za Serikali iliongezeka kutoka shilingi 158,838.5 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 185,316.8 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 16.7. Aidha, mapato kutokana na uwekezaji katika vitega uchumi yalifikia shilingi 73,920.0 milioni mwaka 2009/10, kutoka shilingi 45,606.0 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 62.1. Hii ilitokana na kuongezeka kwa shughuli za uwekezaji katika mitaji mbalimbali ikiwemo mali zisizohamishika, mikopo ya muda mrefu, amana za muda maalum na dhamana za Serikali.

129. Thamani halisi ya mali za Mfuko kwa ajili ya mafao ilikuwa shilingi 1,129,179.9 milioni mwaka 2009/10, ikilinganishwa na shilingi 921,192.8 milioni mwaka 2008/09. Mali za Mfuko zilikuwa na thamani ya shilingi 1,198,201.0 milioni mwaka 2009/10, ikilinganishwa na shilingi 969,835.0 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 23.6.

Mfuko wa Akiba ya Wafanyakazi wa Serikali (GEPF)

130. Mwaka 2009/10, idadi ya wanachama wa Mfuko wa Akiba ya Wafanyakazi wa Serikali iliongezeka na kufikia 35,279, kutoka wanachama 30,227 mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 16.7. Aidha, mafao yaliyotolewa kwa wanachama yaliongezeka kutoka shilingi 1,575.7 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 3,323.7 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 110.9.

131. Thamani ya uwekezaji katika vitega uchumi vya Mfuko iliongezeka kutoka shilingi 64,935.8 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 81,673.5 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 25.8. Aidha, mapato yatokanayo

na vitega uchumi hivyo yaliongezeka hadi shilingi 7,693.6 milioni mwaka 2009/10, kutoka shilingi 5,475.1 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 40.0.

Jedwali Na. 5.1: Thamani ya Uwekezaji katika Vitega Uchumi vya Mfuko (Shs.Milioni)

Aina ya Uwekezaji	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Badiliko (%)
Hati fungani	9,082.73	12,365.55	11,845.49	14,556.60	2,099.94	-85.6%
Hawala za Serikali	7,183.13	10,974.80	16,727.45	21,787.89	31,230.34	43.3%
Mali za Serikali	78.35	78.35	4.40	4.40	4.41	0.2%
Amana za Muda Maalumu	4,915.00	10,030.00	15,790.00	20,040.00	37,864.90	88.9%
Hisa	941.14	2,077.63	2,314.96	3,320.94	3,320.94	0.0%
"Corporate Bond"	1,000.00	1,000.00	800.00	1,600.00	1,400.00	-12.5%
Mikopo	-		2,000.00	2,000.00	4,100.00	105.0%
UTT	1,000.00	799.99	799.99	799.99	799.99	0.0%
Majengo	-	-	-	826.00	853.00	3.3%
Jumla	**24,200.35**	37,326.32	50,282.29	64,935.82	81,673.52	25.8%

Chanzo: Mfuko wa Akiba ya Wafanyakazi wa Serikali

Jedwali Na. 5.2: Mapato kutokana na Uwekezaji mwaka 2005/06 – 2009/10 (Shs.miln)

Aina	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Badiliko (%)
Hawala za Hazina	968.70	994.41	1,702.55	1,064.88	812.30	-23.7%
Hawala za Serikali	519.20	890.81	1,510.25	2,233.26	3,454.94	54.7%
Mali za Serikali	13.70	13.70	15.42	1.28	1.28	
Amana za Muda Maalumu	437.50	717.49	1,337.17	1,591.56	2,525.21	58.7%
Gawio	68.70	119.76	177.23	171.96	296.75	72.6%
"Corporate Bond"	127.00	126.65	120.98	95.26	226.47	137.7%
UTT	-	233.47	-	-	-	
Riba	-	-	-	311.50	376.67	20.9%
Kodi ya Pango	-	-	-	5.40	-	-
Jumla	2,134.80	3,096.29	4,863.60	5,475.10	7,693.62	40.5%

Chanzo: Mfuko wa Akiba ya Wafanyakazi wa Serikali

Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF)

132. Idadi ya wanachama wa Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya iliongezeka na kufikia 373,326 mwaka 2009/10, ikilinganishwa na wanachama 332,650 mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 12.2. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa wafanyakazi wapya Serikalini na marekebisho yaliyofanyika katika Sheria ya Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya ambayo yalijumuisha makundi mengine kama wanafunzi, vikundi vya dini na halmashauri. Vilevile, michango kutoka kwa wanachama iliongezeka kutoka shilingi 79,388.5 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 96,618.8 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 21.7. Michango hii ilitokana na ongezeko la mishahara ya wafanyakazi wa Serikali na wanachama katika Mfuko.

133. Hadi kufikia Juni, 2010, Mfuko ulisajili vituo vya afya 5,576, ikilinganishwa na vituo vya afya 4,493 Juni 2009. Kati ya hivyo, vituo 4,652

sawa na asilimia 83.4 ni vya Serikali; vituo 658 sawa na asilimia 11.8 ni vya mashirika ya dini; na vituo 266 sawa na asilimia 4.8 ni vya watu binafsi.

134. Mwaka 2010, Mfuko uliendelea kutoa huduma mbalimbali za mafao kama vile, ada ya uandikishaji; huduma kwa wagonjwa wa nje; huduma kwa wagonjwa waliolazwa; huduma ya upasuaji na vipimo vya uchunguzi. Mfuko pia ulitoa huduma ya matibabu ya meno; na miwani ya kuonea na kusomea.

135. Mwaka 2009/10, Mfuko ulitoa mafao yenye thamani ya shilingi 25,154.1 milioni, kati ya maombi ya shilingi 27,825.3 milioni ikilinganishwa na mafao yenye thamani ya shilingi 16,359.0 milioni, kati ya maombi ya shilingi 17,781.6 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 53.8 ya mafao yaliyolipwa. Hii ilitokana na kuongezeka kwa wanachama wanaotumia kadi za bima ya afya.

136. Mwaka 2009/10, mapato yatokanayo na vitega uchumi yaliongezeka hadi shilingi 17,115.7 milioni kutoka shilingi 16,359.0 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 4.6. Mapato kutoka vyanzo vinginevyo yalipungua kutoka shilingi 274.5 milioni mwaka 2008/09 hadi shilingi 205.6 milioni mwaka 2009/10, sawa na upungufu wa asilimia 25.1.

Mfuko wa Pensheni wa Serikali za Mitaa (LAPF)

137. Katika mwaka 2009/10, idadi ya wanachama wa Mfuko wa Pensheni wa Serikali za Mitaa iliongezeka na kufikia 73,833, kutoka wanachama 66,394 mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 11.2. Aidha, Mfuko ulikusanya michango kutoka kwa wanachama wake kiasi cha shilingi 54,235.9 milioni katika mwaka 2009/10, ikilinganishwa na shilingi 47,048.5 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 16.8. Hii ilitokana na kuongezeka kwa usajili wa wanachama wapya. Vilevile, mafao yaliyolipwa kwa wanachama mwaka 2009/10 yalikuwa shilingi 22,507.9 milioni, ikilinganishwa na shilingi 14,892.4 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 51.1. Aidha, mwaka 2010, Mfuko uliongeza mafao mapya mawili ambayo ni: mafao ya

uzazi na mafao ya msaada wa mazishi, na hivyo kufanya jumla ya mafao yanayotolewa na Mfuko kufikia sita.

138. Thamani ya uwekezaji katika vitega uchumi iliongezeka kutoka shilingi 209,698.4 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 265,567.2 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 26.6. Thamani ya uwekezaji katika dhamana za Serikali iliongezeka kutoka shilingi 104,767.6 milioni mwaka 2008/09, hadi shilingi 133,487.0 milioni mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la la asilimia 27.4 .

139. Mwaka 2009/10, mapato kutokana na uwekezaji katika vitega uchumi yalifikia shilingi 26,648.9 milioni, kutoka shilingi 20,911.7 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 27.4. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa shughuli za uwekezaji katika mitaji mbalimbali ikiwemo mali zisizohamishika, mikopo ya muda mrefu, amana za muda maalum na dhamana za Serikali. Aidha, thamani halisi ya mali za Mfuko ilikuwa ni shilingi 361,959.4 milioni mwaka 2009/10, ikilinganishwa na shilingi 271,478.8 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 33.3.

Mamlaka ya Usimamizi wa Shughuli za Bima Tanzania (TIRA)

140. Mwaka 2010, idadi ya makampuni yaliyoandikishwa kufanya biashara ya bima nchini yalikuwa 25, ikilinganishwa na makampuni 24 mwaka 2009. Kati ya hayo, makampuni 19 yaliandikishwa kufanya biashara ya bima za kawaida pekee, makampuni mawili yalifanya biashara ya bima za maisha pekee na makampuni manne yalifanya bima za kawaida na za maisha. Aidha, mauzo katika soko la Bima kwa mwaka 2010 yalikua kwa asilimia 18.4, kufikia shilingi 283.2 bilioni, ikilinganishwa na shilingi 231.2 bilioni mwaka 2009. Bima za kawaida zilichangia asilimia 89.3 na bima za maisha zilichangia asilimia 10.7 ya jumla ya mauzo hayo.

Jedwali Na 5.3: Mauzo ya Bima 2006 – 2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Bima za Kawaida (Sh.milioni)	105,268	135,891	164,497	209,559	252,947
Ukuaji %	16%	22.5%	17.4%	21.5%	17.2%
Mchango kwa Jumla (%)	91.3%	88.2%	86.2%	90.6%	89.3%
Bima za Maisha (Sh.milioni)	10,014	18,149	26,338	21,678	30,273
Ukuaji %	9.0%	44.8%	31.1%	-21.5%	28.4%
Mchango kwa Jumla (%)	8.7%	11.8%	13.8%	9.4%	10.7%
Jumla ya Mauzo (Sh.milioni)	115,282	154,040	190,835	231,237	283,220
Ukuaji %	15.1%	25.2%	19.3%	17.5%	18.4%

Chanzo: Mamlaka ya Usimamizi wa Shughuli za Bima Tanzania

141. Thamani ya mali za makampuni ya bima kwa mwaka 2010 zilifikia shilingi 369.2 bilioni kutoka shilingi 320.6 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 13.2. Madeni ya makampuni ya bima yaliongezeka na kufikia shilingi 248.2 bilioni mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi 219.0 bilioni mwaka 2009.

Jedwali 5.4: Thamani za Mali na Madeni ya Makampuni ya Bima 2006 - 2010

Mali na Madeni	2006	2007	2008	2009	2010
Jumla ya Mali (Sh. milioni)	183,717	212,458	289,456	320,611	369,187
Ukuaji (%)	28.00	13.53	26.60	9.72	13.16
Jumla ya Madeni (Sh. milioni)	111,367	133,081	202,238	219,022	248,223
Ukuaji (%)	12.00	16.32	34.20	7.66	11.76
Ziada ya Mali (Shs. milioni)	72,350	79,377	87,218	101,589	120,960
Ukuaji (%)	-	8.85	8.99	14.15	16.02

Chanzo: Mamlaka ya Usimamizi wa Shughuli za Bima Tanzania

Soko la Hisa la Dar es salaam (DSE)

142. Mwaka 2010, thamani ya hisa zote zilizoorodheshwa katika Soko la Hisa la Dar es salaam ilishuka kufikia shilingi 4,895.5. bilioni kutoka shilingi 5,013.2 bilioni Mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 2.4. Upungufu huo ulitokana na kushuka kwa bei ya hisa za NMB, CRDB na Kenya Airways. Aidha, Vilevile, katika kipindi kilichoishia Desemba 2010, jumla ya hisa 190.4 milioni zenye thamani ya shilingi 35.99 bilioni ziliuzwa na kununuliwa katika Soko la hisa ikilinganishwa na hisa 121.1 milioni zenye thamani ya shilingi 48.7 bilioni Desemba 2009, sawa na upungufu wa asilimia 26.1 kwa upande wa thamani ya mauzo na asilimia 57.3 kwa upande wa idadi ya hisa. Aidha, Katika kipindi hicho, fahirisi katika Soko ilipungua kutoka 1,239.93 mwaka 2009, hadi 1,163.89 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 6.1.

143. Hatifungani za Serikali zenye thamani ya shilingi 1,615.79 bilioni ziliorodheshwa katika Soko la Hisa la Dar es salaam mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi 966.41 bilioni zilizoorodheshwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 67.2. Aidha, thamani ya hatifungani za Serikali zilizouzwa na kununuliwa katika soko la hisa ziliongezeka na kufikia shilingi 205.8 bilioni mwaka 2010, kutoka shilingi 139.4 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 47.6. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka uhamasishaji na elimu inayotolewa kwa umma kuhusu masoko ya mitaji, dhamana na uwekezaji. Aidha, katika mwaka 2009/10, faida katika Soko la Hisa iliongezeka hadi shilingi 196.8 milioni, kutoka shilingi 133.4 milioni mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 47.5.

Jedwali Na. 5.5: Muhtasari wa Utendaji wa Soko la Hisa 2010

Kigezo cha Soko	2009	2010	Badiliko, %
Jumla ya Hisa zote zilizotolewa sokoni	6,981,012,160	6,981,012,160	0.0%
Thamani ya Hisa zote Zilizouzwa/Kununuliwa kwa Shilingi za Tanzania (Bilioni)	48,698.98	35,986.31	-26.1%
Thamani ya Hisa zote zilizoorodheshwa kwa Shilingi ya Tanzania (Bilioni)	5,013.17	4,895.47	-2.3%
Idadi ya hisa zilizouzwa na kununuliwa	121,065,172	190,387,510	57.3%
Idadi ya Maafikiano	21,149	11,336	-46.4%
Fahirisi	1,239.9256	1,163.891	-6.1%

Chanzo: Soko la Hisa la Dar es salaam

Benki ya Posta

144. Mwaka 2010, idadi ya wateja wapya waliojiunga na benki walikuwa 57,505, hivyo kufanya jumla ya wateja kufikia 582,774, ikilinganishwa na wateja 525,269 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 10.9. Aidha, amana za wateja katika Benki ya Posta ziliongezeka hadi shilingi 107,797 milioni, kutoka shilingi 88,331 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 22.0. Ongezeko hilo lilitokana na mikakati ya kuongeza amana ikiwa ni pamoja na uhamasishaji na kampeni za ukuzaji wa masoko na vilevile mikakati ya kuboresha huduma kwa kutumia ATM.

145. Mwaka 2010, Benki iliendelea kuwekeza rasilimali zake katika mabenki mengine, dhamana za Serikali za muda mrefu na dhamana za makampuni binafsi. Hadi Desemba 2010, thamani ya vitega uchumi iliongezeka na kufikia shilingi 112,464 milioni, ikilinganishwa na shilingi 86,572 milioni Desemba 2009, sawa na ongezeko la asilimia 29.9. Uwekezaji katika hatifungani za Serikali uliongezeka hadi shilingi 25,229 milioni mwaka 2010, kutoka shilingi 21,229 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 19.8. Mikopo iliyotolewa ilikuwa na thamani ya shilingi 64,790 milioni mwaka 2010,

ikilinganishwa na shilingi 37,069 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 74.8. Aidha, idadi ya wakopaji iliongezeka kutoka 27,899 hadi wakopaji 30,564 katika kipindi hicho. Mchanganuo wa mikopo unaonesha kuwa sehemu kubwa ya mikopo ilitolewa kwa watumishi (asilimia 90.7) kama inavyoonekana katika jedwali hapa chini.

Jedwali Na. 5.6. Mchanganuo wa Mikopo katika

Benki ya Posta (Sh. Milioni)

Aina ya Mkopo	2009	2010	Mchango (%)
Mikopo ya biashara	2,325.0	4,244.0	6.6
Mikopo ya watumishi	33,204.0	58,757.0	90.7
Mikopo midogo midogo	1,143.0	1,534.0	2.4
Mikopo ya uwezeshaji	397.0	255.0	0.4
Jumla	**37,069.0**	**64,790.0**	100.0

Chanzo: Benki ya Posta Tanzania

146. Mwaka 2010, mapato ya Benki kutokana na riba na mapato mengineyo yalikuwa shilingi 20,122 milioni, ikilinganishwa na shilingi 17,887 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 12.5. Ongezeko hili lilitokana ukuaji wa mikopo iliyotolewa na Benki. Aidha, faida ya Benki kabla ya kodi iliongezeka na kufikia shilingi 955 milioni, kutoka shilingi 897 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 6.5.

Jedwali Na.27

MWENENDO WA KARADHA NA UJAZI WA FEDHA - TANZANIA BARA

Sh. milioni

	Kipindi kinachoishia mwezi Juni									Badiliko 2009-2010	
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2006	2009	2010	Kiasi	%
Ujazi wa fedha, maana finyu zaidi (M0)*	429384	473704	590441	734912	853959	1047221	2079537	2678959	3369300	690341	25.8%
Ujazi wa fedha, maana finyu (M1)	815576	981148	1186063	1528833	1810429	2170664	2829944	3149153	4134700	985547	31.3%
Amana za Akiba na za Muda Maalum	517948	577636	670263	837675	1226999	1480065	2000773	2623306	3153400	530094	20.2%
Ujazi wa fedha, maana pana (M2)	1333524	1558784	1856326	2366508	3037428	3650728	4830716	5772458	7288100	1515642	26.3%
Amana za fedha za kigeni	464366	647109	746609	899976	1368687	1666476	1781555	2061636	2513800	452164	21.9%
Ujazi wa fedha, maana pana zaidi (M3)	1797890	2205893	2602935	3266484	4406115	5317204	6612271	7834095	9801900	1967805	25.1%
Akiba halisi ya mali za kigeni (Foreign Assets)	1293645	1871286	2134183	2279294	2914493	3383818	3628827	4196787	5265500	1068713	25.5%
Amana Halisi Nchini	750102	334607	468752	987131	1491622	1936424	2983319	3669241	4536400	867159	23.6%
Karadha Nchini	684920	858203	1123588	1504012	2439087	2785793	3384781	4771737	6124100	1352363	28.3%
Mikopo kwa Serikali	202879	199679	157607	284638	729393	449793	-151058	61509	721300	659791	1072.7%
Mikopo kwa sekta isiyo serikali	482041	658524	965981	1219374	1709694	2336000	3535839	4710228	5402800	692572	14.7%
Amali halisi nyinginezo (net other items)	65181	-523596	-654836	-516881	-947466	-849365	-401462	-1102495	-1587700	-485205	44.0%

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania.

* Fedha zilizo kwenye mzunguko nje ya mabenki

VIWANGO VYA UKUAJI WA KARADHA NA UJAZI WA FEDHA - TANZANIA BARA

Jedwali Na. 28

	Kipindi kinachoishia Juni								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ujazi wa fedha, maana finyu zaidi (M0)*	14.5%	10.3%	24.6%	24.5%	16.2%	22.6%	98.6%	28.8%	25.8%
Ujazi wa fedha, maana finyu (M1)	18.0%	20.3%	20.9%	28.9%	18.4%	19.9%	67.7%	21.0%	31.3%
Amana za Akiba na za Muda maalum	27.0%	11.5%	16.0%	25.0%	46.5%	20.6%	35.2%	31.1%	20.2%
Ujazi wa fedha, maana pana (M2)	21.3%	16.9%	19.1%	27.5%	28.4%	20.2%	52.9%	24.7%	26.3%
Amana za fedha za kigeni	24.2%	39.4%	15.4%	20.5%	52.1%	21.8%	6.9%	17.5%	21.9%
Ujazi wa fedha, maana pana zaidi (M3)	22.1%	22.7%	18.0%	25.5%	34.9%	20.7%	38.5%	22.9%	25.1%
Akiba halisi ya mali za kigeni (Foreign Assets)	29.2%	44.7%	14.0%	6.8%	27.9%	16.1%	7.2%	15.7%	25.5%
Amana Halisi Nchini	59.1%	-55.4%	40.1%	110.6%	51.1%	29.8%	54.1%	23.0%	23.6%
Karadha Nchini	5.8%	25.3%	30.9%	33.9%	62.2%	14.2%	21.5%	41.0%	28.3%
Mikopo kwa serikali	-24.6%	-1.6%	-21.1%	80.6%	156.3%	-38.3%	-133.6%	-140.7%	1072.7%
Mikopo kwa sekta isiyo serikali	27.4%	36.6%	46.7%	26.2%	40.2%	36.6%	51.4%	33.2%	14.7%
Amali halisi nyinginezo (other items net)	-137.1%	903.3%	25.1%	-21.1%	83.3%	-10.4%	-52.7%	174.6%	44.0%

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

* Fedha zilizo kwenye mzunguko nje ya mabenki

MWENENDO WA VIWANGO VYA UBADILISHAJI KATI YA SHILINGI NA DOLA YA MAREKANI

Jedwali Na. 29

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Shs/dola mwishoni mwa mwaka	888.0	946.9	1047.4	1107.3	1126.3	1258.5	1268.3	1180.9	1299.41	1379.4
Shs/dola wastani wa mwaka	830.5	931.2	1003.4	1089.4	1122.7	1182.9	1267.2	1183.8	1313.5	1331.5
Badiliko la wastani wa thamani ya shilingi (%)	4.1%	12.1%	7.8%	8.6%	3.1%	5.4%	7.1%	[illegible]6%	11.0%	1.4%

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

MIKOPO YA BENKI ZA BIASHARA KWA SHUGHULI ZA KIUCHUMI

Jedwali Na. 30

Aina ya Shughuli	Kiwango kilichokuwa mwezi Desemba (Sh. Milioni)				Ukuaji (%)	Mchango (%)
	2007	2008	2009	2010		
Sekta ya Umma	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-
Uzalishaji katika kilimo	298,419.8	515,936.0	467,097.1	741,288.7	58.7	53.2
Uvuvi	18,180.1	17,227.6	15,660.1	35,363.7	125.8	2.5
Misitu	6,800.2	7,183.3	18,058.5	19,219.9	6.4	1.4
Uwindaji	4,323.0	242.3	56.2	122.3	117.8	0.0
Huduma za kifedha	92,269.3	122,001.1	105,843.7	123,314.9	16.5	8.9
Madini na Uchimbaji mawe	41,480.8	37,727.8	18,926.3	44,545.4	135.4	3.2
Bidhaa za Viwandani	559,422.8	612,670.6	565,775.5	819,315.0	44.8	58.8
Majengo na Ujenzi	104,102.5	142,992.8	148,713.4	192,777.8	29.6	13.8
Mali Isiyohamishika	49,137.9	76,446.0	101,055.8	240,162.2	137.7	17.2
Kukodisha	890.5	11,906.3	3,438.7	13,031.4	279.0	0.9
Uchukuzi na Mawasiliano	208,556.8	320,600.6	457,407.2	543,724.5	18.9	39.0
Biashara	511,317.6	737,105.8	926,626.3	1060,807.5	14.5	76.1
Utalii	15,903.4	29,165.5	27,097.6	43,935.7	62.1	3.2
Mahoteli na Migahawa	112,782.0	150,978.4	187,204.6	297,162.0	58.7	21.3
Ghala na Uhifadhi	16,202.1	4,020.3	5,061.4	148.1	-97.1	0.0
Umeme	117,059.9	183,487.0	193,609.6	153,626.0	-20.7	11.0
Gesi	12,466.0	20,938.2	37,097.1	135,680.9	265.7	9.7
Maji	1,453.8	2,035.7	2,193.8	2,235.4	1.9	0.2
Elimu	33,309.1	42,927.7	70,921.5	70,849.7	-0.1	5.1
Afya	10,310.2	21,713.3	20,847.6	12,692.6	-39.1	0.9
Huduma nyingine zo	253,069.7	390,654.2	369,979.3	86,207.3	-76.7	6.2
Watu Binafsi	508,818.3	928,510.5	1,063,142.9	1,393,170.7	31.0	100.0
Jumla	2,976,276.0	4,376,471.1	4,805,814.0	6,029,381.9	25.5	432.8
Dhamana za Serikali	1,211,837.0	1049,237.6	1,127,500.0	1,429,403.7	26.8	

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

Jedwali Na. 31

MWENENDO WA AMANA KATIKA BENKI ZA BIASHARA

Sh. milioni

Aina ya amana	Kipindi kinachoishia mwezi Juni							Badiliko 2009/10
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Kiasi	%
Amana za hundi	793920	942660	1125533	1556902	1721150	2454300	733150	42.6
Amana za muda maaium	328711	455180	541020	-	-	-	-	-
Amana za akiba/Transferable deposits*	508964	691508	864118	2000252	2622901	3153400	530499	20.2
Amana za fedha za kigeni	899976	1353523	1666479	1780934	2037101	2513800	476699	23.4
Jumla	2531571.8	3442871.0	4197150.1	5338087.3	6381151.9	8121500.0	1740348	27.3

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

* Kuanzia Juni 2009 Amana za muda maalum na zile za akiba zimejumuishwa pamoja

Jedwali Na. 32

VIWANGO VYA WASTANI VYA RIBA

Aina ya riba	Kipindi kinachoishia mwezi Juni					Kuishia
	2006	2007	2008	2009	2010	Dec. 2010
Riba ya Benki Kuu (Discount rate)	13.40	21.42	12.84	10.31	7.58	7.58
Riba za Amana						
Amana za akiba	2.50	2.63	2.79	2.69	2.82	2.41
Amana za muda maalum	6.60	7.69	6.66	6.77	5.88	5.11
Riba za mikopo						
Mikopo ya muda mfupi	15.80	13.95	13.93	14.57	13.92	12.40
Mikopo ya muda wa kati na mrefu	14.53	15.68	16.64	15.23	14.73	12.48
Riba za Hawala za Hazina						
Siku 91	7.80	12.62	5.76	5.56	2.89	5.24
Siku 182	8.50	16.74	7.63	7.86	2.59	6.20
Siku 364	9.60	18.39	10.00	9.11	6.08	7.67

Chanzo:Benki Kuu ya Tazania

SURA YA 6

RASILIMALI WATU

Idadi ya Watu na Maendeleo

147. Idadi ya watu Tanzania kwa mwaka 2010 ilikadiriwa kuwa 43,187,823. Kati ya hao, wanawake walikuwa 21,935,400, sawa na asilimia 50.8 na wanaume walikuwa 21,252,423, sawa na asilimia 49.2. Tanzania Bara ilikadiriwa kuwa na jumla ya watu 41,914,311, sawa na asilimia 97.1 ya watu wote ambapo Tanzania Zanzibar ilikuwa na watu 1,273,512, sawa na asilimia 2.9 ya watu wote. Mgawanyo wa watu unaonesha kuwa watu 31,809,808, sawa na asilimia 73.7 ya watu wote wanaishi vijijini, wakati watu 11,378,015, sawa na asilimia 26.3 wanaishi mijini. Makadirio haya yanatokana na kiwango cha ukuaji wa idadi ya watu cha asilimia 2.9 cha Sensa ya Watu na Makazi ya mwaka 2002.

148. Mchanganuo wa idadi ya watu Tanzania mwaka 2010 unaonesha kuwa asilimia 44.4 ya watu wote ni wenye umri chini ya miaka 15. Idadi ya watu wenye umri chini ya miaka mitano ni 7,798,254, sawa na asilimia 18.1 ya watu wote. Kati ya hao, wanaume walikadiriwa kuwa 3,932,089 na wanawake 3,866,165. Idadi ya watu wenye umri kati ya miaka 5-14 ilikuwa ni 11,366,854, sawa na asilimia 26.3 ya watu wote. Kati ya hao, wanaume walikuwa 5,700,541 na wanawake 5,666,403. Idadi ya watu waliokuwa na umri kati ya miaka 15 - 24 walikadiriwa kuwa 8,580,351, sawa na asilimia 19.9 ya watu wote. Kati ya hao, 4,279,696 walikuwa ni wanawake na wanaume 4,300,655. Idadi ya watu wenye umri kati ya miaka 25 - 64 ilikadiriwa kuwa 14,080,929, sawa na asilimia 32.6 ya watu wote. Idadi ya watu wenye miaka kati ya 15 - 64, ambao ndio nguvukazi, ilikuwa ni 22,661,280, sawa na asilimia 52.5 ya watu wote. Kati ya hao 11,684,533 walikuwa ni wanawake na wanaume 10,976,747. Watu wenye umri wa miaka 65 au zaidi walikuwa ni 1,361,435, sawa na asilimia 3.2 ya watu wote. Kati ya hao, wanawake walikuwa 718,299 na wanaume ni 643,136.

Jedwali Na. 6.1: Mchanganuo wa Idadi ya Watu kwa Umri

Umri	Wanaume	Wanawake	Jumla	Asilimia
< 5	3,932,089	3,866,165	7,798,254	18.1%
5 hadi 14	5,700,451	5,666,403	11,366,854	26.3%
15 hadi 24	4,300,655	4,279,696	8,580,351	19.9%
25 hadi 64	6,676,092	7,404,837	14,080,929	32.6%
65+	643,136	718,299	1,361,435	3.2%
Jumla kuu	21,252,423	21,935,400	43,187,823	
15 hadi 64	10,976,747	11,684,533	22,661,280	52.5%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

149. Kutokana na makadirio ya idadi ya watu ya mwaka 2010, msongamano wa watu ulikadiriwa kuwa watu 49 kwa kila kilometa moja ya mraba. Kwa upande wa Tanzania Bara, msongamano wa watu ulikuwa ni watu 47 wakati upande wa Tanzania Zanzibar ulikuwa ni watu 518 kwa kila kilometa ya mraba. Mgawanyiko wa watu unaonesha kuwa mkoa wenye msongamano mkubwa zaidi wa watu ni Dar es Salaam, ambao una watu 2,238 kwa kila kilometa ya mraba, ikifuatiwa na Mwanza iliyokuwa na watu 181 kwa kila kilometa ya mraba, Kilimanjaro watu 123 kwa kila kilometa ya mraba na Mara watu 84 kwa kila kilometa ya mraba. Mkoa uliokuwa na kiwango kidogo zaidi cha msongamano wa watu ulikuwa ni Lindi, ambao ulikuwa na watu 14 kwa kila kilometa ya mraba ukifuatiwa na Ruvuma na Rukwa ambayo ilikuwa na watu 22 kwa kilometa ya mraba kila mmoja. Kwa upande wa Tanzania Zanzibar, mikoa yote ina msongamano mkubwa wa watu, kuanzia watu 132 hadi 2,101 kwa kilometa ya mraba.

150. Mwaka 2010, mtawanyiko wa watu kimkoa unaonesha kuwa mkoa wa Shinyanga uliendelea kuwa na idadi kubwa zaidi ya watu. Mkoa huo ulikuwa na watu 3,841,788 mwaka 2010, sawa na asilimia 8.9 ya watu wote Tanzania; ukifuatiwa na Mwanza wenye jumla ya watu 3,566,263 (asilimia 8.3); na Dar es Salaam watu 3,118,132 (asilimia 7.2). Idadi kubwa ya watu mkoani Shinyanga

inatokana na kiwango kikubwa cha uzazi kilichofikia watoto 7.3 kwa mwanamke mmoja. Mwaka 2010, mkoa wa Lindi ulikuwa na watu 923,607 ambayo ni idadi ndogo zaidi ya watu ikilinganishwa na mikoa mingine ya Tanzania Bara. Kwa upande wa Tanzania Zanzibar, mkoa uliokuwa na watu wengi zaidi ulikuwa ni Mjini Magharibi (483,205) na mkoa uliokuwa na idadi ndogo ya watu ulikuwa ni Kusini Unguja (112,612). Idadi ndogo ya watu katika mikoa ya Lindi na Kusini Unguja ilitokana na idadi kubwa ya watu kuhamia mikoa mingine.

151. Mwaka 2010, idadi ya watu waliozaliwa walikadiriwa kuwa 1,678,325 na idadi ya vifo ilikadiriwa kuwa 573,213. Wastani wa idadi ya watoto waliozaliwa ilikuwa 38.1 kwa kila watu 1,000 *(Crude Birth Rate)* wakati kiwango cha vifo kilikuwa wastani wa watu 13.5 kwa kila watu 1,000. Kiwango cha uzazi *(Total Fertility Rate)* nchini kilikadiriwa kuwa watoto 5.4 kwa mwanamke mmoja. Kiwango cha vifo vya watoto wachanga kilikadiriwa kuwa vifo 51.0 kwa kila watoto 1,000 waliozaliwa, wakati kiwango cha vifo vya watoto chini ya umri wa miaka mitano kilikadiriwa kuwa vifo 81.0 kwa kila watoto 1,000 waliozaliwa.

Nguvukazi na Ajira

152. Kulingana na matokeo ya Utafiti wa Nguvukazi na Ajira ya mwaka 2006, nguvukazi nchini ilikuwa watu milioni 18.8 ambapo milioni 9.0 walikuwa wanaume na milioni 9.7 walikuwa wanawake. Vilevile, matokeo hayo yanaonesha kuwa watu milioni 16.6 walikuwa wameajiriwa na milioni 2.2 walikuwa hawajaajiriwa, sawa na asilimia 11.7 ya nguvukazi yote nchini. Kati ya walioajiriwa, watu milioni 8.5 walikuwa wanawake na wanaume milioni 8.0. Kati ya wasiokuwa na ajira, wanaume walikuwa 967,847 na wanawake walikuwa 1,226,545. Hata hivyo, kulingana na matokeo ya Sensa ya Idadi ya Watu na Makazi ya mwaka 2002, maoteo ya nguvukazi nchini (miaka 15 – 64) mwaka 2010 ilikadiriwa kuwa watu 22,661,280. Sekta ya kilimo iliendelea kuongoza, ambapo zaidi ya asilimia 70 ya waliojiriwa nchini wanajishughulisha na kilimo.

153. Mwaka 2010, Wakala wa Huduma za Ajira (TaESA) ilisaidia wananchi 6,645 kupata ajira. Kati ya hao wanaume walikuwa 4,398, sawa na asilimia

66.2 na wanawake 2,247, sawa na asilimia 33.8. Aidha, Wakala ulitoa huduma kwa wateja wanaotafuta ajira kwa kuboresha wasifu wao na kuwaelekeza mbinu za ujasiriamali. TaESA pia iliendesha mafunzo kwa wanaotafuta ajira juu ya mbinu mbalimbali za kutafuta ajira, kufaulu usaili, taarifa za soko la ajira na ushauri juu ya masuala yanayohusu huduma za ajira. Vilevile, katika kuhakikisha uwepo wa viwango na ubora katika utoaji wa huduma za ajira nchini, TaESA ilisajili wakala binafsi 14 za huduma za ajira nchini na kuzitambua kampuni nyingine 20 za huduma hiyo.

JUMLA YA IDADI YA WATU NCHINI TANZANIA KIMKOA: 2005-2009

Jedwali Na. 33

Mkoa	2005	2006	2007	2008	2009*	2010**
Dodoma	1,786,073	1,896,786	1,951,071	2,004,544	2,058,630	2111764
Arusha	1,427,904	1,475,489	1,522,975	1,570,394	1,617,728	1664780
Kilimanjaro	1,435,847	1,503,014	1,535,975	1,569,212	1,602,530	1635870
Tanga	1,716,271	1,753,284	1,837,661	1,880,389	1,923,468	1966908
Morogoro	1,881,113	1,929,087	1,975,160	2,021,713	2,068,426	2115275
Pwani	944,145	968,637	991,586	1,014,968	1,038,654	1062574
Dar es Salaam	2,799,241	2,801,675	2,881,548	2,961,150	3,040,118	3118132
Lindi	816,815	851,764	869,522	887,434	905,480	923607
Mtwara	1,176,112	1,220,248	1,246,089	1,271,912	1,297,751	1323568
Ruvuma	1,192,680	1,235,161	1,268,738	1,303,330	1,338,800	1375017
Iringa	1,553,392	1,617,696	1,649,200	1,679,828	1,709,225	1737382
Mbeya	2,201,206	2,346,388	2,423,635	2,502,258	2,581,792	2662156
Singida	1,150,367	1,222,810	1,258,545	1,294,584	1,330,931	1367481
Tabora	1,887,507	2,004,115	2,086,048	2,170,926	2,258,664	2349374
Rukwa	1,251,697	1,302,278	1,349,579	1,398,866	1,450,118	1503184
Kigoma	1,910,592	1970,750	1,601,020	1,669,078	1,740,111	1814158
Shinyanga	3,060,176	3,277,784	3,411,023	3,549,342	3,692,941	3841787
Kagera	2,206,814	2,210,217	2,293,093	2,379,637	2,469,904	2563870
Mwanza	3,196,714	3,168,904	3,265,729	3,364,378	3,464,566	3566263
Mara	1,461,270	1,572,068	1,631,031	1,692,449	1,756,442	1822866
Manyara	1,141,376	1,198,051	1,241,994	1,288,280	1,337,015	1388295
Tanzania Bara	**36,197,312**	**37,526,206**	**38,291,222**	**39,474,672**	**40,683,294**	**41,914,311**
Kaskazini Unguja	146,221	155,066	160.175	165,544	171,150	177095
Kusini Unguja	99,678	103,191	105,456	107,811	110,183	112612
Mjini Magharibi	441446	461,759	447,716	459,502	471,341	483205
Kaskazini Pemba	196,221	216,174	224,951	234,142	243,759	253999
Kusini Pemba	186,651	207,348	216,479	226,055	236,072	246601
Zanzibar	**1,070,217**	**1,143,538**	**1,154,777**	**1,193,054**	**1,232,505**	**1,273,512**
Tanzania	**37,267,529**	**38,669,744**	**39,445,999**	**40,667,726**	**41,915,799**	**43,187,823**

Chanzo: Wizara ya Fedha

Kielelezo: Kwa miaka kati ya 1988 - 2002, jedwali limetayarishwa kutokana na takwimu za Sensa ya Watu ya mwak

* Takwimu za matokeo ya Sensa 2002

** Makadirio kulingana na takwimu za matokeo ya sensa mwaka 2002

SEHEMU YA PILI

UENDELEZAJI SEKTA BINAFSI

SURA YA 7

UENDELEZAJI WA SEKTA BINAFSI

Uwekezaji Vitega Uchumi Nchini

154. Mwaka 2010, miradi 509 yenye thamani ya sh. milioni 7,092,618.68 na fursa za ajira 43,640 ilisajiliwa, ikilinganishwa na miradi 572 yenye thamani ya sh. milioni 2,970,730.1 na fursa za ajira 56,615 iliyosajiliwa mwaka 2009. Kati ya miradi iliyosajiliwa, miradi 438 ilikuwa mipya, ambapo 71 ilikuwa ya upanuzi na ukarabati. Miradi inayomilikiwa na wawekezaji wa ndani ilikuwa 242, wawekezaji wa nje ni 160 na miradi ya ubia ilikuwa 139.

155. Mwaka 2010, shughuli zinazohusiana na uzalishaji viwandani zilivutia wawekezaji wengi zaidi, zikiwa na miradi 183 yenye thamani ya sh.705, 299.14 milioni na fursa za ajira 14,327. Mchanganuo wa uwekezaji katika sekta nyingine ni kama ifuatavyo: Utalii miradi 103 yenye thamani ya sh. 417,083.94 milioni na fursa za ajira 5,452; Majengo ya biashara miradi 92 yenye thamani ya sh. 1,925,186.06 milioni na fursa za ajira 5,078; usafirishaji miradi 62 yenye thamani ya sh. 436,513.14 milioni na fursa za ajira 7,197; kilimo miradi 23 yenye thamani ya sh. 663,710.60 milioni na fursa za ajira 5,169; rasilimali watu miradi 8 yenye thamani ya sh. 6,076.6 milioni na fursa za ajira 412; huduma kwa vitega uchumi miradi 19 yenye thamani ya sh. 213,127.60 milioni na fursa za ajira 4,717; taasisi za fedha miradi 4 yenye thamani ya sh. 2,294.6 milioni na fursa za ajira 86; miundombinu ya kiuchumi miradi 1 yenye thamani ya sh. 6,076.00 milioni na fursa za ajira 22; mawasiliano miradi 5 yenye thamani ya sh. 260,008.00 milioni na fursa za ajira 529; utangazaji miradi 4 yenye thamani ya sh. 158,886.00 milioni na fursa za ajira 463; kompyuta miradi 1 wenye thamani ya sh. 1,218.60 milioni na fursa za ajira 43 na maliasili mradi 1 wenye thamani ya sh. 4,494.00 na fursa za ajira 100.

Mchanganuo wa Miradi Kimkoa

156. Mwaka 2010, mikoa iliyoongoza kwa kupata miradi mingi zaidi ya uwekezaji ni Dar es Salaam iliyosajili miradi 321 ikifuatiwa na Arusha iliyosajili miradi 55. Uwekezaji katika mikoa mingine ulikuwa kama ifuatavyo: Pwani 28; Mwanza 20; Tanga 12; Morogoro 11; Iringa 9; Kilimanjaro, Mbeya, Dodoma miradi sita kila mmoja; Mara 5, Shinyanga, Mtwara, Ruvuma, Lindi miradi minne kila mmoja; Kigoma, Kagera na Manyara miradi mitatu kila mmoja; Tabora, Singida miradi miwili kila mmoja na Rukwa mradi mmoja.

157. Mwaka 2010, idadi ya maombi 11,098 yalishughulikiwa na Kituo cha Taifa cha Uwekezaji, ikilinganishwa na maombi 12,703 mwaka 2009. Mchanganuo wa maombi unaoneshwa katika Jedwali Na. 7.1.

Jedwali Na 7.1: Maombi Yaliyoshughulikiwa na Kituo cha Uwekezaji Tanzania

Huduma	2009	2010
Uhamiaji: Daraja A	327	276
Daraja B	2,578	2,386
Kazi	3,473	3,284
Usajili wa Makampuni	104	49
Leseni za Biashara	62	75
Ardhi	2,191	1,677
Kodi	3,968	3,351
JUMLA	**12,703**	**11,098**

Chanzo: Kituo cha Taifa cha Uwekezaji

158. Mwaka 2010, thamani ya mitaji ya kigeni ya moja kwa moja ilikuwa Dola za Kimarekani milioni 573.3, ikilinganishwa na dola za Kimarekani milioni 558.4 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 2.7.

Jedwali Na. 7.2 Uwekezaji Mitaji ya Kigeni ya Moja kwa Moja, 1995-2010

Mwaka	Thamani ya Mitaji iliyowekezwa (Dola za Kimarekani Milioni)
1995	150.9
1996	148.6
1997	157.8
1998	172.2
1999	516.7
2000	463.4
2001	467.2
2002	387.6
2003	308.2
2004	330.6
2005	447.6
2006	616.6
2007	653.4
2008	744.0
2009	558.4
2010	573.3*

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

*Makisio

Uboreshaji wa mazingira wezeshi kwa sekta binafsi

159. Mwaka 2010, Serikali iliidhinisha Sera na Sheria ya Ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi. Madhumuni ya Sera na Sheria hii ni kuweka mfumo mzuri wa kisheria kwa ajili ya kuratibu ushiriki wa sekta binafsi katika uwekezaji wa miradi na huduma za ubia baina ya sekta ya umma na sekta binafsi. Sambamba na hilo, Serikali kupitia programu za maboresho katika sekta za Sheria (LSRP), Umma (PSRP), Usimamizi wa Fedha za Umma (PFMRP), Serikali za Mitaa (LGRP) na Maboresho ya Mazingira ya Biashara (BEST), inaendeleza jitihada za kuondoa urasimu ili kupunguza muda na gharama za kuendesha shughuli za uchumi na biashara. Aidha, Tanzania ilishika nafasi ya 131 ya wepesi wa kufanya biashara (ease of doing business index) kati ya nchi 183, kwa mujibu wa Ripoti ya Benki ya Dunia, ikilinganishwa na nafasi ya 127 kwa mwaka 2009.

160. Mwaka 2010, Serikali iliidhinisha rasmi utekelezaji wa Mpango wa Kuboresha Mazingira Wezeshi ya Uwekezaji na Biashara. Mpango huu umeainisha majukumu ya kutekelezwa katika viashiria kumi ambavyo ni: uanzishaji wa biashara; ufungaji wa biashara; upatikanaji wa vibali vya ujenzi; uandikishaji wa rasilimali; kuajiri wafanyakazi; ulipaji kodi; wepesi wa biashara ya nje; urahisi wa kupata mikopo; ulinzi wa mikataba ya biashara; na ulinzi wa wawekezaji. Mafanikio kadhaa yalipatikana katika utekelezaji wa Mpango huu ikiwa ni pamoja na: kurahisisha uhakiki wa jina la biashara kupitia tovuti ya BRELA (www.brela-tz.org), pasipo kulazimika kuandika barua kama ilivyokuwa hapo awali; Kuwekwa kwa '*Memorandum and Article of Association*' ya mfano kwenye tovuti ya BRELA kwa lengo la kupunguza gharama kwa wanaohitaji kusajili kampuni; na Kuanza kwa utekelezaji wa Sheria ya Usajili wa shughuli za biashara inayozingatia kikamilifu dhana ya *One Stop Centre*.

161. Vilevile, katika kuboresha mazingira ya biashara ya usafirishaji, mwaka 2010 Serikali ilisaini mkataba wa kutekeleza mradi wa kuboresha usafirishaji katika barabara kuu. Lengo la mradi huu ni kuainisha na kupunguza vikwazo vya kudumu vya barabarani. Tayari uchambuzi unaolenga kuondoa vizuizi vya kuhamahama na kubaki na vizuizi vya kudumu kwenye maeneo ya mizani umeanza kufanyika ambapo katika barabara ya Dar es Salaam-Rusumo, jumla ya vizuizi vya barabarani 15 vya kudumu vimebainishwa kuwa ndivyo vitabaki.

UWEZESHAJI WANANCHI KIUCHUMI

Mfuko wa Uwezeshaji Wananchi

162. Hadi kufikia Desemba 2010, Serikali kupitia Mfuko wa Uwezeshaji Wananchi ilitoa mikopo yenye masharti nafuu ya thamani ya shilingi bilioni 4.6 kwa wajasiriamali, ikilinganishwa na mikopo yenye thamani ya shilingi bilioni 3.4 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 35.3. Mikopo hiyo ilitolewa kwa vyama 30 vya akiba na mikopo (SACCOS) katika mikoa ya Mtwara, Lindi, Manyara, Singida na Rukwa. Aidha, mikopo hiyo iliwawezesha wajasiriamali kukuza uchumi wao kwa kusaidia ununuzi wa pembejeo za kilimo, kama matrekta ya mikono (power tillers) na hivyo kuwa na uwezo wa kuongeza

ukubwa wa mashamba na kipato. Hadi kufikia Desemba 2010, kiasi cha shilingi bilioni 4.34 zilirejeshwa, ikiwa ni sawa na asilimia 94 ya fedha zilizokopeshwa.

Utoaji na Upatikanaji wa Mikopo

163. Utekelezaji wa Mpango wa Uwezeshaji wa Wananchi Kiuchumi na kuongeza Ajira uliendelea mwaka 2010 kupitia Benki za CRDB na NMB na Asasi nyingine 12 zilizoidhinishwa. Mwaka 2010, mikopo yenye thamani ya shilingi bilioni 47.14 ilitolewa kwa wajasiriamali 72,197. Kati ya wajisiriamali hao, wanaume walikuwa 45,858, sawa na asilimia 64 na wanawake walikuwa 26,339, sawa na asilimia 36. Hadi kufikia Desemba 2010, shilingi bilioni 36.1 ambazo ni sawa na asilimia 76.6 ya mikopo iliyotolewa zilikuwa zimerejeshwa.

164. Mwaka 2010, Serikali kupitia Mradi wa Kuhudumia Biashara Ndogo (SELF) ilitoa mikopo yenye thamani ya shilingi bilioni 8.7. Pia, katika kipindi hicho, Mradi ulikusanya marejesho ya mikopo kiasi cha shilingi bilioni 6.1, sawa na asilimia 70.1 ya mikopo iliyotolewa. Mikopo hiyo iliwafikia wananchi 8,631, wenye kipato cha chini waliopo mijini na vijijini, kati ya hao wanawake walikuwa 5,092, sawa na asilimia 58 na wanaume walikuwa 3,539 sawa na asilimia 41.

Jedwali Na. 7.1: Mgawanyo wa Miradi Kisekta Katika Mikoa kwa Mwaka 2010

Na.	SEKTA	D'SALAAM	MWANZA	MOROGORO	ARUSHA	K/NJARO	TANGA	MBEYA	DODOMA	S'NYANGA	TABORA	KIGOMA	KAGERA	RUKWA	MTWARA	LINDI	RUVUMA	COAST	MARA	SINGIDA	MANYARA	JUMLA
1	Kilimo na Ufugaji	1	0	4	2	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	1	0	1	23
2	Maliasili	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
3	Utalii	55	3	2	22	3	4	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	5	2	1	1	103
4	Uzalishaji Viwandani	104	15	5	16	2	4	2	2	3	0	1	2	1	2	2	1	15	1	0	0	183
5	Bidhaa za Petroli na Madini	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Majengo ya Biashara	76	1	0	7	0	1	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	92
7	Usafirishaji	49	0	0	5	0	1	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	62
8	Huduma	17	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19
9	Kompyuta	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
10	Asasi za Fedha	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
11	Mawasiliano	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
12	Nishati	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	3
13	Rasiliamali watu	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	8
14	Miundombinu ya Kiuchumi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
15	Utangazaji	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4
16	**JUMLA**	**321**	**20**	**11**	55	**6**	**12**	**6**	**6**	**4**	**2**	**3**	**3**	**1**	**4**	**4**	**4**	**28**	**5**	**2**	**3**	**509**

Chanzo: Kituo cha Uwekezaji Tanzania

KITUO CHA UWEKEZAJI TANZANIA (TIC): MIRADI ILIYOPITISHWA KWA MWAKA 2010

Jedwali Na. 34

Sekta	Jumla ya miradi iliyopitishwa	Miradi Mipya	Miradi ya zamani (Upanuzi na Ukarabati)	Miradi ya Nchini	Miradi ya Nje	Miradi ya Ubia	Jumla ya Ajira	Jumla ya Thamani ya uwekezaji (Million Tsh.)
Kilimo na Ufugaji	23	21	2	12	6	5	5169	663,710.6
Maliasili	1	1	0	0	1	0	100	4,494.0
Utalii	103	84	19	66	22	15	5452	417,083.9
Uzalishaji Viwandani	183	162	21	68	76	39	14327	705,299.1
Bidhaa za Petroli na Madini	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Majengo ya Biashara	92	85	7	43	30	19	5078	1,925,186.1
Usafirishaji	62	44	18	37	13	12	7197	436,513.1
Huduma	19	19	0	4	10	5	4717	213,127.6
Kompyuta	1	1	0	0	0	1	43	1,218.0
Asasi za Fedha	4	2	2	0	0	4	86	2,294.6
Mawasiliano	5	5	0	2	1	2	529	260,008.0
Nishati	3	3	0	1	1	1	45	2,277,800.0
Rasiliamali watu	8	6	2	5	0	3	412	20,921.6
Miundombinu ya Kiuchumi	1	1	0	1	0	0	22	6,076.0
Utangazaji	4	4	0	3	0	1	463	158,886.0
JUMLA	509	438	71	242	160	107	43640	7,092,618.7

Chanzo: Kituo cha Uwekezaji Tanzania

SURA YA 8

MASUALA MTAMBUKA

UKIMWI

165. Katika kipindi cha mwaka 2010, Serikali iliendelea kutekeleza Mpango wa Taifa wa Kudhibiti UKIMWI kwa kutoa huduma za tiba na matunzo kwa wagonjwa wa UKIMWI, ushauri nasaha na upimaji wa virusi vya UKIMWI. Pia Serikali iliendelea kuboresha huduma hizi kwa kuhakikisha kuwa dawa za kupunguza makali ya VVU zinapatikana katika vituo vya kutoa huduma. Aidha, katika kipindi hicho upanuzi wa huduma za wagonjwa ulifanyika ambapo huduma ziliongezeka kutoka halmashauri 110 mwaka 2009, hadi halmashauri 133. Idadi ya watu wanaoishi na virusi vya UKIMWI na ambao wanapata dawa za kupunguza makali ya VVU iliongezeka kwa asilimia 10.3, kutoka watu 284,227 mwaka 2009 hadi 313,384 mwaka 2010. Katika idadi hiyo watoto chini ya miaka 15 walikuwa 28,309 na watu wazima zaidi ya miaka 15 walikuwa 285,075.

166. Mwaka 2010, vituo vinavyotoa huduma ya unasihi na upimaji viliongezeka kwa asilimia 24.5, kutoka vituo 1,743 mwaka 2009, hadi vituo 2,170. Mafunzo mbalimbali yalitolewa kwa washauri nasaha 300 zaidi na kufanya idadi ya watoa huduma kuwa 5,365 nchini kote. Mwaka 2010, upanuzi wa huduma za wagonjwa ulifanyika ambapo huduma ziliongezeka kutoka halmashauri 110 mwaka 2009, hadi halmashauri 133. Hadi mwezi Desemba 2010, watu wapatao 8,890,207 walikuwa wamepimwa na kupewa majibu yao.

Mazingira

167. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutekeleza sera, mikakati, sheria na kanuni ya usimamizi wa mazingira (Sura ya 191). Mwaka 2010, kanuni tatu kwa ajili ya kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ziliandaliwa, na hivyo kufanya sheria iwe na kanuni 15, ikilinganishwa na kanuni 12 mwaka 2009, kati ya kanuni 29 zinazohitajika. Aidha, miongozo mitatu ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira iliandaliwa. Miongozo hiyo ni: Mwongozo wa Kuandaa Mipango ya Usimamizi wa Mazingira ya Wizara, Wakala wa Serikali

na Serikali za Mitaa; Mwongozo wa Ujenzi na Minara ya Mawasiliano; na Mwongozo wa Kushughulikia Changamoto za Mabadiliko ya Tabianchi.

168. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kuwabana wawekezaji mbalimbali hapa nchini kufanya Tathmini ya Athari ya Mazingira (TAM) kabla ya kuanza kutekeleza miradi yao. Aidha, kumekuwa na ongezeko la miradi iliyofanyiwa tathmini na kupatiwa hati kutoka miradi 160 mwaka 2008/09, hadi miradi 220 mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 37.5. Hii inatokana na wawekezaji wengi kupata mwamko wa kufuata na kutimiza matakwa ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura ya 191, ambayo pamoja na mambo mengine inawataka kutimiza masharti ya TAM kabla na baada ya uwekezaji. Hadi Desemba 2010, wataalamu 49 wa TAM na 22 wa ukaguzi wa Mazingira walikuwa wamesajiliwa na kutangazwa kwenye Gazeti la Serikali. Vilevile, makampuni 12 yanayotoa utaalamu elekezi wa TAM na 10 ya ukaguzi wa mazingira yalisajiliwa.

169. Mwaka 2010, Serikali ilikamilisha Mkakati wa Kitaifa wa Usimamizi wa Taka. Mkakati huu unabainisha usimamizi wa taka za aina nane ambazo zinatokana na shughuli mbalimbali mijini; madini; kilimo na mifugo; huduma za afya; plastiki; vifaa vya umeme na elektroniki; bidhaa za petroli ikiwa ni pamoja na mafuta machafu; na viwanda. Aidha, Serikali ilikamilisha makubaliano na Serikali ya Jamhuri ya Korea Kusini kuhusu utekelezaji wa mradi wa kuboresha usimamizi wa taka katika miji ya Dar es Salaam, Mwanza na Arusha. Upembuzi yakinifu kuhusu utekelezaji wa Mradi huo umeshafanyika. Serikali iliendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu wa kutenganisha taka ngumu ili kudhibiti uchafuzi wa mazingira. Jumla ya vipindi 60 kuhusu wajibu wa wadau katika udhibiti wa taka vilirushwa kupitia vituo vya luninga vya TBC, ITV na STAR TV.

170. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutekeleza programu na miradi mbalimbali kwa ajili ya kuhifadhi baoanuwai. Programu hizi ni pamoja na: Programu ya Hifadhi ya Mazingira ya Ziwa Tanganyika, katika Programu hii, Serikali ilielekeza uanzishwaji wa vikundi shirikishi (Beach Management Units) katika vijiji 10 kwa mikoa ya Kigoma na Rukwa kwa lengo la

kuhamasisha uvuvi endelevu pamoja na hifadhi endelevu ya Bonde la Ziwa Tanganyika; Mradi wa Kuhifadhi Mazingira ya Bonde la Kihansi, ambapo Serikali iliendelea kutekeleza mpango wa mazalia ya vyura katika bustani za Bronx na Toledo zilizopo Marekani, ambapo hadi Mei 2010 kulikuwepo na vyura zaidi ya 5,500 katika bustani hizo; Mradi wa Kuhifadhi Mazingira ya Bahari ya Pwani (MACEMP), ambapo Serikali imewezesha uandaaji na utekelezaji wa mipango kazi ya usimamizi kamilifu wa mazingira ya Pwani katika Halmashauri 14 za pwani; na Programu ya Kikanda ya Usimamizi Endelevu wa Ukanda wa Pwani wa Bahari ya Hindi (ReCoMap), ambapo jumla ya miradi 16 inayosimamiwa na Asasi za Kijamii na zisizo za Kiserikali imefadhiliwa .

171. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kukabiliana na mabadiliko ya tabia nchi kwa kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Kyoto unaolenga kupunguza uzalishaji wa hewa ukaa. Serikali pia iliidhinisha Miradi mitatu ya kupunguza gesijoto. Miradi hiyo ni: Mradi wa kuzalisha umeme kwa kutumia nishati ya maji ya mto Mwega (Mufindi); Mradi wa kuzalisha umeme kwa kutumia maji ya mto Ruhudji (Njombe); na mradi wa kuzalisha umeme kwa kutumia nishati ya mabaki ya miti na pumba za mpunga katika kiwanda cha saruji Mbeya. Miradi hii inalenga katika kuzalisha nishati jadidifu na kuunganisha katika Gridi ya Taifa.

Utawala Bora

172. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutekeleza azma yake ya utoaji haki kwa wote kwa kutafsiri Sheria kumi na nne kutoka lugha ya Kiingereza kwenda Kiswahili. Vilevile, Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora iliendelea na juhudi zake za kukuza, kulinda na kuhifadhi haki za binadamu na utawala bora katika jamii.

173. Mwaka 2010, Tume iliendelea kushughulikia malalamiko ya wananchi ambapo jumla ya malalamiko mapya na ya zamani 7,858 yalishughulikiwa. Kati ya hayo, malalamiko 1,003 yalihitimishwa na 6,855 yaliendelea kushughulikiwa, ikilinganishwa na malalamiko 1,746 yaliyopokelewa mwaka 2009, ambapo malalamiko 657 yalishughulikiwa na kuhitimishwa.

174. Kwa upande wa Mahakama ya Rufani, mwaka 2010, jumla ya mashauri 2,624 yalipokelewa, kati ya hayo, mashauri 627 yalikamilishwa na mashauri 1,997 yaliendelea kushughulikiwa ikilinganishwa na mashauri 18,805 katika mwaka 2009 ambapo mashauri 9,590 yalishughulikiwa. Aidha, katika Mahakama ya Hakimu Mkazi na Wilaya kulikuwa na jumla ya mashauri 62,154. Kati ya hayo, mashauri 46,977 yalisikilizwa na mashauri 15,177 yaliendelea kufanyiwa kazi ikilinganishwa na mashauri 61,237 yaliyopokelewa mwaka 2009 ambapo mashauri 42,725 yalishughulikiwa na kukamilishwa. Vilevile, katika Mahakama za Mwanzo, jumla ya mashauri 218,767 yalitolewa taarifa ambapo mashauri 167,228 yalisikilizwa na 51,939 yaliendelea kushughulikiwa.

175. Mwaka 2010, Serikali iliendelea na utekelezaji wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa (NACSAP II). Katika utekelezaji wa Mkakati huo, mwaka 2010 TAKUKURU ilipokea na kufanyia uchunguzi kesi za rushwa 870, kati ya kesi hizo, kesi 587 zilifikishwa mahakamani na kesi 64 zilitolewa hukumu ikilinganishwa na kesi 884 zilizofanyiwa uchunguzi mwaka 2009 ambapo kesi 463 zilifikishwa mahakamani na kesi 46 zilitolewa hukumu.

176. Mwaka 2010, Serikali iliendelea na utoaji wa mafunzo ya Utawala Bora ambapo kamati za maadili za wizara 21 na taasisi za umma 32 zilipatiwa mafunzo ya utawala bora na usimamiaji wa Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa ikilinganishwa na kamati za maadili za wizara 15 na taasisi za umma 25 mwaka 2009.

Jinsia

177. Mwaka 2010, washiriki 40 kutoka sekta mbalimbali walipata mafunzo ya uingizaji wa masuala ya jinsia katika mipango, programu na bajeti. Washiriki hao walijumuisha wajumbe 11 kutoka Kamati ya jinsia ya Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto na maafisa 29 kutoka wizara mbalimbali. Idadi hii ya washiriki katika mafunzo hayo ilipungua toka washiriki 175 mwaka 2009 hadi washiriki 40 mwaka 2010 kutokana na ufinyu wa bajeti.

178. Mwaka 2010, mafunzo kuhusu "Utokomezaji wa Ukatili Dhidi ya Wanawake, Watoto na Albino" yalitolewa. Mafunzo haya yalijumuisha wakuu

wa vituo vya polisi 40 na viongozi wa vijiji 43, kutoka Mikoa ya Kigoma, Arusha, Dodoma, Tabora na Manyara. Aidha, mafunzo hayo pia yalitolewa kwa wasimamizi wa sheria 106 katika wilaya ya Rorya, Tarime, Bukombe na Kahama.

Usalama wa Raia

179. Mwaka 2010, hali ya usalama nchini ilikuwa tulivu kwa ujumla pamoja na kuwepo kwa matukio ya uhalifu na matukio ya makosa ya usalama barabarani ambayo yalijenga hisia kwa wananchi. Makosa ya jinai 62,133 yaliripotiwa katika vituo vyote vya Polisi mwaka 2010 ikilinganishwa na makosa 69,134 yaliyoripotiwa mwaka 2009. Idadi ya makosa ilipungua kwa makosa 7,001 sawa na punguzo la makosa kwa asilimia 10.1.

180. Mwaka 2010, matukio 24,926 ya ajali barabarani yaliripotiwa katika vituo vya Polisi, ikilinganishwa na ajali 22,019 mwaka 2009, sawa na ongezeko la ajali 2,907 au asilimia 13.2. Aidha, jumla ya watu 3,687 walikufa na wengine 22,064 kujeruhiwa katika ajali hizo ikilinganishwa na watu 3,851 waliokufa na 18,830 waliojeruhiwa mwaka 2009. Idadi ya vifo ilipungua kwa asilimia 4.3 ambapo idadi ya watu waliojeruhiwa iliongezeka kwa asilimia 17.2. Ongezeko kubwa la ajali za barabarani lilitokana na: uzembe wa madereva; mwendo kasi kwa baadhi ya madereva; miundombinu duni katika baadhi ya maeneo nchini; ubovu wa magari; baadhi ya watumiaji wa barabara (waenda kwa miguu, wapanda pikipiki na baiskeli) kutozingatia kanuni za usalama barabarani; na ulevi.

181. Hadi kufikia Desemba, 2010 idadi ya wakimbizi nchini ilifikia 109,286, ikilinganishwa na wakimbizi 273,782 mwaka 2009. Wakimbizi hawa walitoka Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Somalia na mataifa mengine ya Rwanda, Uganda, Sudan, Ethiopia na Zimbabwe. Mchanganuo wa idadi hii ni kama ifuatavyo: Burundi 47,350; Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo 60,186; Somalia 1,488; Mataifa mengine 262. Aidha, mwaka 2010 jumla ya wakimbizi 162,256 walipewa uraia wa Tanzania na jumla ya wakimbizi 1,092 walirejea nchini Burundi.

182. Mwaka 2010, jumla ya wageni 628,795 waliingia nchini kutoka mataifa mbalimbali, ikilinganishwa na wageni 756,363 walioingia nchini mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 16.9. Aidha, wageni 775,310 walitoka nchini mwaka 2010, ikilinganishwa na wageni 755,004 waliotoka nchini mwaka 2009 ikiwa ni ongezeko la asilimia 2.7. Mwaka 2010, jumla ya hati za ukaazi 19,550 zilitolewa kwa wageni walioingia nchini kwa ajili ya kufanya shughuli mbalimbali ikilinganishwa na hati za ukaazi 17,650 zilizotolewa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 10.8.

SURA YA 9

MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MKAKATI WA KUKUZA UCHUMI NA KUPUNGUZA UMASKINI TANZANIA (MKUKUTA)

Utangulizi

183. Utekelezaji wa Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umaskini Tanzania (MKUKUTA) awamu ya kwanza ulikamilika mwaka 2010. Mkakati huu ulitekelezwa kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia mwaka 2005/06 hadi 2009/10. Katika utekelezaji wake, wadau mbalimbali ikijumuisha taasisi za Serikali, asasi za kiraia, sekta binafsi na washirika wa maendeleo walishiriki kikamilifu katika maeneo makuu matatu yaliyoainishwa ambayo ni: Ukuaji wa uchumi na kupunguza umaskini wa kipato; Uboreshaji wa maisha na ustawi wa jamii; na Utawala bora na Uwajibikaji. Mafanikio yaliyopatikana, changamoto, na mambo tuliyojifunza katika kipindi chote hicho yamechambuliwa kwa kina katika Taarifa ya Utekelezaji wa MKUKUTA I kwa mwaka 2009/10 (MAIR). Aidha, kufuatia kufikia ukomo wa MKUKUTA I, Serikali iliandaa awamu ya pili ya MKUKUTA ambao ulipitishwa mwezi Oktoba 2010. Maandalizi ya MKUKUTA II yalizingatia changamoto na mambo tuliyojifunza wakati wa utekelezaji wa MKUKUTA I ili kuboresha utekelezaji. Mchakato wa maandalizi ya MKUKUTA II uliwahusisha wadau wengi na utatekelezwa kwa kipindi cha miaka mitano (2010/11 – 2014/15). Baadhi ya mambo yanayoendelea kutekelezwa katika awamu hii ya pili ya MKUKUTA ni pamoja na: Maandalizi ya Mwongozo wa Utekelezaji na kuainisha programu za vipaumbele za ki-sekta, Mfumo wa Ufuatiliaji MKUKUTA na Mkakati wa Mawasiliano.

184. Kwa vile mwaka 2010 ulikuwa wa mwisho katika utekelezaji wa MKUKUTA I, uchambuzi wa mwenendo wa viashiria mbalimbali vya MKUKUTA umeainishwa katika nguzo kuu tatu katika kipindi chote cha utekelezaji kama ifuatavyo:

Ukuaji wa Uchumi na Kupunguza Umaskini wa Kipato

185. Katika kipindi cha miaka minne (2006 2009), ya utekelezaji wa MKUKUTA awamu ya kwanza uchumi, wa Tanzania umeendelea kuimarika licha ya kukumbwa na misukosuko ya kupanda kwa bei za mafuta ya petroli

katika soko la dunia, ukame uliotokea katika maeneo mengi nchini katika kipindi cha mwaka 2005/06 na 2008/09 na ukosefu wa umeme wa uhakika. Wastani wa kiwango cha ukuaji wa uchumi ulikuwa asilimia 6.9 kati ya mwaka 2005 na 2010 na hivyo kuwa ndani ya shabaha ya MKUKUTA ya asilimia 6 – 8 hadi mwaka 2010.

186. Matokeo ya utafiti wa nguvu kazi na ajira wa mwaka 2005/2006 yalionesha kwamba ajira imekuwa ikipanuka kwa kasi ya watu 40,000 kwa mwaka wakati ambapo watu 760,000 wanaingia katika soko la ajira kila mwaka. Lengo la MKUKUTA ni kupunguza tatizo la ukosefu wa ajira hadi kufikia asilimia 6.9 mwaka 2010, kutoka asilimia 12.9 uliokuwepo mwaka 2000/01. Utafiti uliofanyika mwaka 2006, ulionesha kuwa asilimia 11 ya Watanzania hawana ajira. Tatizo la ukosefu wa ajira ni kubwa zaidi jiji la Dar es Salaam ambalo takwimu zinaonesha kwamba asilimia 31.4 ya wakazi wake hawana ajira. Katika miji mingine, ukosefu wa ajira ni asilimia 16.3. Kadhalika takwimu zinaonesha kuwa idadi ya wanawake wasio na ajira ni kubwa kuzidi ile ya wanaume katika maeneo ya mijini.

187. Tafiti za Mapato na Matumizi ya Kaya kwa Tanzania Bara za mwaka 2000/01 na 2007 zinaonesha kuwa idadi ya watanzania walioko katika viwango vya chini vya mahitaji ya msingi vilipungua kutoka asilimia 35.6 mwaka 2000/01, hadi asilimia 33.4 mwaka 2007. Hali ya umaskini vijijini imepungua kutoka asilimia 38.7 mwaka 2000/01 hadi asilimia 37.4 mwaka 2007. Katika Jiji la Dar es Salaam umaskini ulipungua kutoka asilimia 17.6 mwaka 2000/01, hadi asilimia16.2 mwaka 2007 na maeneo mengine ya mijini umaskini ulipungua kutoka asilimia 25.8, hadi asilimia 24.1 katika kipindi hicho. Kwa ujumla, kiwango cha umaskini kimepungua kwa asilimia 2.2 katika kipindi cha mwaka 2000/01 hadi 2007.

188. Ripoti ya Umaskini na Maendeleo ya Binadamu ya mwaka 2009 inaonesha kwamba, kuna uhusiano wa karibu kati ya umaskini, ukuaji wa uchumi na tofauti ya kipato. Matokeo ya uchambuzi katika ripoti hiyo yanaonesha pia kuwa kukua kwa uchumi tangu mwaka 2000/01 hakujaweza kupunguza umaskini wa kipato kwa kiwango kikubwa. Kuongezeka kwa tofauti ya kipato ingekuwa sababu mojawapo, lakini tofauti ya kipato miongoni mwa

watanzania haijabadilika. Matokeo ya uchambuzi wa utafiti wa matumizi ya kaya wa miaka ya 2000/01 na 2007 unaonyesha kuwa tofauti ya kipato (kwa kipimo cha Gini Coefficient) iliendelea kubakia asilimia 35. Katika Jiji la Dar es Salaam tofauti ya kipato ilipungua kutoka asilimia 36 hadi asilimia 34 katika kipindi hicho.

Jedwali Na. 9.1: Mwenendo wa Viashiria vya Umaskini

Viashiria	Mwaka wa Utafiti	Kitaifa	DSM	Miji Mingine	Vijijini
Umaskini	2000/01	35.6	17.6	25.8	38.7
Tofauti ya Kipato		0.35	0.36	0.36	0.33
Umaskini	2007	33.4	16.2	24.1	37.4
Tofauti ya Kipato		0.35	0.34	0.35	0.33
Badiliko (2001-2007)		2.2	1.4	1.7	1.3

Chanzo: PHDR 2009

189. Katika kuboresha hali ya maisha na ustawi wa jamii viashiria vinavyoangaliwa zaidi ni vile vinavyohusu masuala ya elimu, afya na maji. Taarifa zinazotokana na mfumo wa ufuatiliaji wa hali ya umaskini, zinaonesha kuwa kumekuwa na mafanikio makubwa kwa mwaka 2009/10 katika ngazi zote za elimu, ikiwa ni pamoja na kuongezeka kwa uandikishaji katika ngazi ya elimu ya awali, msingi, sekondari, vyuo vya ufundi na elimu ya juu. Mafanikio pia yamepatikana katika huduma ya afya ya mama na mtoto kwa kupungua kwa vifo vya akina mama wakati wa kujifungua , hii ni kulingana na Utafiti wa Afya na Idadi ya Watu wa mwaka 2009/10. Mpango na Mkakati wa kuzuia Malaria nao umekuwa na mafanikio kwani idadi ya kaya zinazomiliki angalau chandarua kimoja imeongezeka kutoka asilimia 56.3 mwaka 2007/08 na kufikia asilimia 74.7 mwaka 2009/10. Idadi ya wanawake wenye VVU wanaopata dawa za kurefusha maisha (ARV) na kuzuia maambukizi kutoka kwa mama kwenda kwa mtoto (MTCT) na idadi ya watu wenye maambukizi ya VVU katika kiwango cha juu wanaopata muunganiko wa dawa za kurefusha maisha, imeongezeka. Idadi ya watu wanaopata maji safi na salama mijini na vijijini

nayo imeongezeka. Mwenendo wa baadhi ya viashiria vya Ustawi wa Jamii ni kama inavyoonekana katika jedwali lifuatalo:

Jedwali Na. 9.2: Mwenendo wa Viashiria vya Maisha na Ustawi wa Jamii

	2005/06	2010	2010
Kiashiria	Kianzio (Baseline)	Halisi	Lengo
Vifo vya watoto (<5) kati ya 1000	112	81	79
Vifo vya watoto wachanga kati ya 1000	68	51	50
Vifo vya mama wajawazito kati ya 1000	578	454	
Maambukizi ya virusi vya UKIMWI	7.4%	5.7%	5%
Kiwango halisi cha uandikishaji elimu ya msingi	96.1%	95.4%	99%
Kiwango cha ukatishaji masomo kwa elimu ya msingi		2.6%	
Uwiano wa wanafunzi kwa mwalimu elimu ya msingi	56:1	51:1	45:1
Watoto (umri<5) wenye upungufu wa uzito	21.9%	21%	
Watoto (umri<5) waliodumaa	21.9%	35%	

Utawala Bora na Uwajibikaji

190. Katika kipindi cha utekelezaji wa MKUKUTA awamu ya kwanza, kumekuwepo na usimamizi mzuri wa mapato na matumizi ya Serikali. Serikali kwa kushirikiana na wadau wengine iliendelea kuimarisha uwajibikaji katika taasisi zake hususan serikali za mitaa. Sera ya kupeleka madaraka katika ngazi za chini, yaani`D by D` imeboresha upatikanaji wa fedha katika halmashauri na hivyo kuboresha uwajibikaji katika matumizi ya fedha. Hivi sasa, serikali za

mitaa hulazimika kubandika taarifa za bajeti, ikiwa ni mapato na matumizi kwenye mbao za matangazo ili zisomwe na watu wote.

191. Mwaka 2009/10 Serikali ilianza mchakato wa kuwa na mfumo wa vitambulisho vya taifa kwa kuanzisha Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa. Wakala hii imepewa mamlaka ya kuratibu mfumo ambao hatimaye utatoa vitambulisho vya taifa kwa raia wote. Kampeni za kutoa elimu kwa umma ili kuwaandaa wananchi juu ya umuhimu wa vitambulisho vya taifa zinaendelea nchini.

192. Katika kuleta usawa wa jinsia katika ngazi ya utawala na uongozi, wanawake katika nafasi za maamuzi wameongezeka kutoka asilimia 26 mwaka 2005 na kufikia asilimia 31 mwaka 2010. Idadi ya wanawake katika ngazi za maamuzi kati ya mwaka 2005 na 2010 imeongezeka kama ifuatavyo: Majaji 13 hadi 34; mawaziri 4 hadi 7; makatibu wakuu 7 hadi 9; Makatibu Tawala wa Mikoa 4 hadi 10; Wakuu wa Wilaya 20 hadi 25; Wakurugenzi wa Halmashauri 14 hadi 35; na Wakurugenzi katika wizara na wakala 19 hadi 133.

193. Katika mwaka 2009/10, Serikali iliendelea kuimarisha usimamizi wa matumizi ya ardhi katika nyanja mbalimbali. Viwanja 21,160 vilipimwa chini ya Mpango wa Kurasimisha Biashara na Mali (MKURABITA). Viwanja 17,526 kati ya vilivyopimwa vilisajiliwa katika mfumo wa kompyuta ili kuandaa hati za ardhi na kati ya hivyo, hati 8,109 ziliandaliwa. Suala la kutoa hati ni la msingi katika kutatua migogoro, kupata rasilimali mbalimbali kama vile mikopo na pia kukuza makusanyo ya mapato ya Serikali.

194. Idadi ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa zenye ripoti nzuri za ukaguzi imeongezeka kutoka Mamlaka 53 mwaka 2005/06 na kufikia 77 mwaka 2008/09. Mafanikio haya yanatokana na kuongezeka kwa uwezo wa rasilimali watu, hususan kada ya wahasibu, pamoja na kuongezeka kwa matumizi ya mfumo wa usimamizi wa fedha (IFMIS) na Mipango na Ripoti (Plan Rep).

195. Katika kuimarisha mapambano dhidi ya rushwa, kati ya mwaka 2005 na 2010, kesi mpya 755 za rushwa zilifunguliwa katika mahakama za kisheria. Kati ya hizo, Serikali ilishinda jumla ya kesi 155 na ikaokoa kiasi cha TZS 28,827,667,374. Aidha, Serikali imefungua jumla ya kesi kubwa za rushwa 19 tangu mwaka 2005. Ili kuongeza kasi ya usikilizwaji wa kesi mahakamani, juhudi mbalimbali zilichukuliwa na Serikali, zikiwa ni pamoja na: kuteua majaji wengi zaidi, mahakimu wakazi, mahakimu wa mahakama za mwanzo, mawakili wa Serikali na makatibu wa sheria. Kwa mfano, idadi ya majaji katika Mahakama ya Rufaa iliongezeka kutoka majaji 8 mwaka 2005 na kufika 21 mwaka 2010, na katika mahakama kuu, waliongezeka kutoka majaji 24 mwaka 2005 na kufika 68 mwaka 2010.

SEHEMU YA TATU

SUALA MAALUM KIMAENDELEO

SURA YA 10

USHIRIKISHWAJI KATIKA HUDUMA ZA FEDHA KWA WATU WA KIPATO CHA CHINI

Utangulizi

196. Mpango wa upanuzi wa huduma za kifedha una lengo la kuhakikisha kuwa hudutna za kibenki zinawafikia watu wengi zaidi ambao walikuwa hawapati huduma hizi hususan wale wa vijijini, kwa wakati na kwa gharama nafuu. Mpango huu unajumuisha dhana kuu tnbili za kupanua huduma za kifedha kulingana na tafsiri ya Umoja wa Mataifa ya mwaka 2006. Kwanza, ushirikishwaji katika huduma za fedha kunamaanisha kuwa wananchi wanakuwa na uwezo wa kupata huduma mbalimbali za kifedha katika mfumo rasmi kuanzia zile za kawaida kama kuweka na kukopa fedha mpaka zile za juu kama bima na mafao ya uzeeni. Pili, ushirikishwaji katika huduma za fedha, kunamaanisha kuwa wateja wanapata huduma za kibenki kutoka kwa mtoa huduma zaidi ya mmoja, ili wananchi waweze kulinganisha aina ya huduma na kuchagua huduma iliyo bora na nafuu. Serikali inauchukulia Mpango huu kama jambo muhimu la kuzingatia kwani tafiti mbalimbali zimebainisha kuwa mfumo wa kibenki unaofanya kazi kwa ufanisi unaweza siyo tu kuharakisha ukuaji wa uchumi, bali pia ukuaji ulio na uwiano sawa.

Chimbuko

197. Umasikini katika Afrika umejikita zaidi katika maenco ya vijijini, ingawa kasi ya ukuaji wa umasikini mijini inaongezeka kutokana na kuendelea kukua kwa miji kwa kasi ambayo haiendani na ongezeko la ajira. Shughuli za kilimo, sekta isiyo rasmi, na ujasiriamali mdogo na wa-kati kwa pamoja ndizo njia kuu za kipato kwa maisha ya watu wengi hususan maskini. Ukuaji wa sekta hizi kama inavyobainishwa katika taarifa mbalimbali unakwamishwa na upatikanaji wa mikopo na huduma nyingine za kifedha. Mfano, kulingana na utafiti uliofanywa na "Overseas Development Initiative – ODI" mwaka 2010, ulibainisha kuwa huduma za kifedha zinaziwezesha kaya kuwekeza kwenye shughuli ambazo zina uwezekano mkubwa wa kuchangia katika kuongeza

kipato na hivyo kupelekea kuongezeka kwa ukuaji wa uchumi. Utafiti huo uliofanyika katika nchi za Kenya na Tanzania, ulionesha kuwa kuna uhusiano wa karibu kati ya kufikiwa na huduma za kibenki, na uwekezaji wa kaya katika elimu au biashara, ambao utachangia kwenye ukuaji wa uchumi. Watu waliohojiwa walieleza sababu kubwa za kukopa kuwa ni kuwekeza katika biashara kwa upande wa Tanzania na elimu kwa upande wa Kenya. Aidha, pamoja na kwamba huduma za kifedha kupitia mfumo usio rasmi zina umuhimu wake na ni rahisi kupatikana, kaya nyingi nchini Kenya zinapendelea kuwekeza kwa kutumia mfumo rasmi wa huduma za kifedha kuliko kaya za Kitanzania.

198. Taarifa ya "Alliance for Financial Inclusion" ya mwaka 2009 ilibainisha kuwa zaidi ya nusu ya watu wazima wote duniani, ambao ni kama watu milioni 2.5 hawapati huduma za kifedha kupitia mfumo rasmi. Takriban asilimia 90 ya jamii ambazo hazitumii mfumo rasmi wa kifedha zipo katika nchi zinazoendelea. Taarifa iliendelea kubainisha kuwa utaratibu wa ushirikishwaji katika huduma za fedha unaweza kuziweka jamii hizi kwenye mfumo wa kifedha na hivyo kuwa na fursa za kupata huduma za kibenki, zikiwemo kuweka fedha, kufanya malipo, kuhamisha fedha na huduma za bima. Mpango huu utaleta matokeo mazuri kwenye ukuaji wa uchumi, utulivu wa kifedha na utengemano wa kijamii.

199. Aidha, kulingana na utafiti wa Benki ya Dunia, inakadiriwa kuwa ni asilimia 20 tu ya kaya zote zilizoko Afrika kusini mwa Jangwa la Sahara ambazo zimefungua akaunti katika taasisi za fedha, ikilinganishwa na asilimia 90 ya kaya katika nchi zilizoendelea. Hali kadhalika, ni asilimia 15 tu ya uwekezaji mpya unafanyika na kampuni ndogo kwa msaada wa mikopo ya benki, ikilinganishwa na asilimia 30 kwa kampuni kubwa, hali inayokwamisha uwezo wa kampuni kukua. Makampuni mengi katika Afrika yanalalamikia zaidi kuhusu ukosefu wa mikopo na huduma za bima kuliko makampuni katika sehemu zingine duniani. Katika nchi za Kusini mwa Jangwa la Sahara, tawi moja la benki linahudumia watu zaidi ya 50,000 ukilinganisha na watu chini ya 4,000 katika nchi zilizoendelea.

200. Hata hivyo, wastani huu wa jumla kwa Afrika, unaficha hali halisi na utofauti mkubwa ulioko baina ya nchi na nchi. Utafiti uliofanywa na "FinScope Africa Brief" mwaka 2010 unaonesha kuwa uwiano wa watu ambao hawapati huduma za kibenki ni kubwa zaidi nchini Uganda (asilimia 62), Rwanda asilimia 56, Tanzania asilimia 52 na Kenya ni asilimia 32 tu. Idadi ya watu ambao hawapati kabisa huduma kutoka taasisi za fedha ziwe rasmi au zisizo rasmi ni zaidi ya asilimia 40 kwa nchi nyingi za Kusini mwa Jangwa la Sahara. Uwiano wa watu wanaopata huduma za kifedha kupitia mfumo usio rasmi katika nchi nyingi za ukanda huu, unazidi wale wanaopata huduma kupitia mfumo rasmi wa kibenki.

201. Katika kipindi cha miongo miwili iliyopita, muundo wa sekta ya fedha katika nchi za Kusini mwa Jangwa la Sahara umebadilika kwa kasi, ambapo kwa sasa mfumo wa benki unatoa huduma za aina mbalimbali kwa kiwango kikubwa na kusambaa katika eneo kubwa. Mambo kadhaa yamechangia katika maendeleo haya, matatu muhimu kati ya hayo ni pamoja na:

i) Maboresho katika sekta ya fedha ambayo yamepunguza kwa kisasi kikubwa urasimu na vikwazo vya uanzishwaji wa asasi za kifedha, kuimarisha uwezo wa taasisi za fedha kuhimiza uwekaji akiba na kuongeza ushindani katika utoaji huduma za kifedha;

ii) Uvumbuzi wa Tekinologia, ambayo imewezesha huduma za kibenki kuwa rahisi na za uhakika hasa kwa maeneo ya vijijini; na

iii) Ukuaji wa taasisi ndogo za kifedha zilizobobea, ambazo zimevumbua njia rahisi za kutoa mikopo kama kutoa mikopo kwa watu maskini waliojiunga pamoja katika vikundi.

202. Pamoja na kuwa mfumo wa fedha katika nchi zilizo Afrika kusini mwa Jangwa la Sahara umeonesha kukua kwa kasi katika miongo ya hivi karibuni, bado kuna changamoto ambapo kundi kubwa la watu hasa wanaoishi mazingira hatarishi kama vile watu wa kipato cha chini, wanaendelea kutengwa hata

katika fursa za msingi na huduma zinazotolewa katika sekta ya fedha. Sababu zinaweza kutofautiana kati ya nchi moja hadi nyingine, hivyo mkakati wa kuondokana na hali hii unaweza pia kutofautiana. Hata hivyo, mpango wa kupanua huduma za kifedha kuwafikia watu wenye kipato cha chini, unaweza kuboresha hali zao za maisha na hatimaye kuweza kuchangia katika ukuaji wa uchumi.

Sekta ya Fedha Tanzania

203. Sekta ya fedha nchini Tanzania imeendelea kufanyiwa maboresho makubwa tangu kuanza kwa mageuzi katika sekta ya fedha mwaka 1991. Sekta ya fedha zaidi inajumuisha mabenki, mifuko ya pensheni, makampuni ya bima na mawakala wa fedha. Hata hivyo, sekta ya fedha imetawaliwa na benki ambazo kwa pamoja zina asilimia 75 ya mali zote za taasisi za fedha, ikifuatiwa na mifuko ya pensheni ambayo mali zake ni asilimia 21 na mali za makampuni ya bima zikiwa na uwiano wa asilimia 2.0 za mali zote, wakati asilimia 2 iliyobaki ni mali za mawakala wa fedha. Kielelezo hapa chini kinaonesha mgawanyo huo.

Mgawanyo katika Sekta ya Fedha – Juni 2010

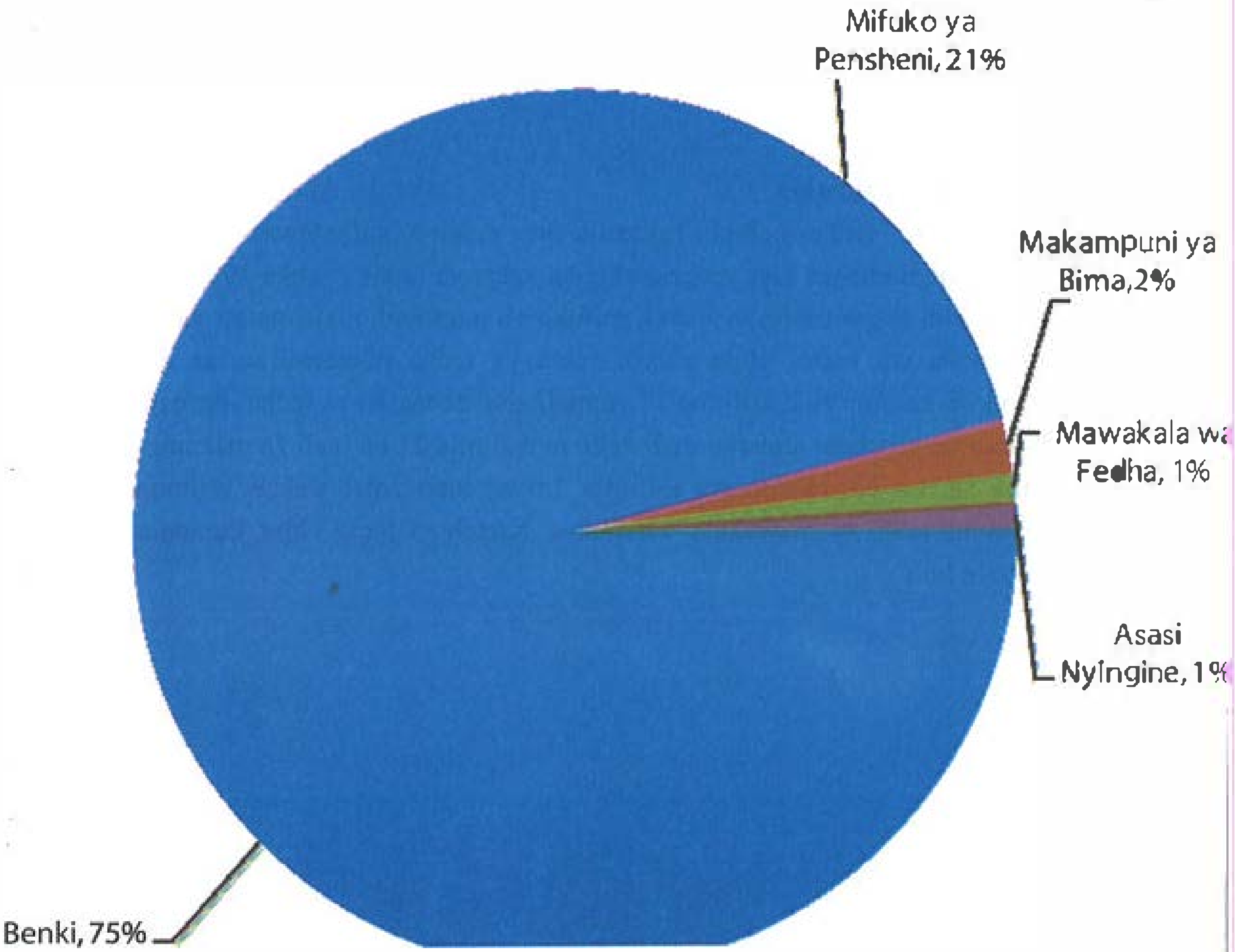

204. Mali za sekta ya fedha zimeongezeka kwa haraka katika kipindi cha mwongo mmoja uliopita, kutoka jumla ya shilingi bilioni 1,637 mwishoni mwa mwezi Desemba 2001, hadi kufikia shilingi bilioni 10,040 mwezi Desemba 2009. Ukuaji huu ulichangiwa kwa kiasi kikubwa na amana za sekta binafsi katika mfumo wa benki.

205. Pamoja na ukuaji wa haraka wa mali za sekta ya fedha, bado mfumo wa fedha nchini haujawafikia watu wengi na upatikanaji wa huduma za fedha ni mdogo kwa sehemu zote za mijini na vijijini. Kwa mujibu wa matokeo ya utafiti uliofanywa na "Fin-Scope" mwaka 2009, ni asilimia 12.4 tu ya watu wazima wanatumia huduma za kibenki na za taasisi nyingine za kifedha zilizo katika mfumo rasmi sawa na watu wazima milioni mbili (wengi wakiwa wa mjini), kati ya makadirio ya watu wazima milioni ishirini. Jitihada za kuimarisha ufahamu wa mambo ya fedha ili kuongeza ushirikishwaji katika huduma za kifedha na kuwalinda wateja ni moja ya madhumuni ya Awamu ya Pili ya Maboresho ya Sekta ya Fedha. Programu ya kuongeza ufahamu katika masuala ya fedha inalenga kuwawezesha wananchi wengi katika kufanya maamuzi sahihi juu ya masuala ya fedha na kuongeza juhudi za kuwafikia walengwa wengi zaidi. Ni muhimu kutambua kuwa uwezo wa wateja kufanya maamuzi sahihi katika masuala ya kifedha kunachangia kuwepo kwa utulivu katika sekta ya fedha, kwa kuwezesha ufanisi katika kuwekeza na kuweka tahadhari katika matumizi ya huduma mbalimbali za kifedha. Kwa kuzingatia hayo, Benki Kuu ya Tanzania imeweka kipaumbele katika kupanua huduma za kifedha kama njia mojawapo ya kuimarisha ufanisi na utulivu katika mfumo wa fedha na ambao utawezesha ukuaji wa uchumi.

206. Mageuzi ya kitekinolojia yamekuwa na mchango mkubwa katika kuhakikisha upatikanaji wa huduma za kifedha kwa gharama nafuu hasa katika maeneo ya vijijini. Tekinolojia imeziwezesha taasisi za fedha kupunguza gharama za uendeshaji na kurahisisha huduma za kibenki kutolewa kwa haraka zaidi, kwa uhakika na kwa usalama zaidi katika eneo kubwa. Kwa mfano, uanzishwaji wa mashine za kutolea pesa (ATMs) katika miji ya Tanzania miaka ya hivi karibuni kumewezesha taasisi za fedha kutoa huduma masaa 24, na kwa siku 7 za juma. Vilevile, kuongezeka kwa kasi kwa watumiaji na watoa huduma za kifedha kupitia simu za mkononi kumesaidia kwa kiasi kikubwa kupeleka huduma sehemu kubwa ambayo hapo awali ilikuwa haipatikani, huduma hizi ni kama vile, kuhamisha fedha na huduma ya kufanya malipo.

Malipo ya Pesa kwa Kutumia Simu za Mkononi

207. Idadi ya watumiaji wa simu za mkononi nchini Tanzania inaongezeka kwa kasi kubwa. Kwa mujibu wa takwimu za awali, hadi kufikia tarehe 30 Juni 2010, idadi ya watumiaji wa simu za mkononi ilikuwa imefikia watu milioni 18.5, wakati waliojiandikisha kwa ajili ya kufanya malipo kwa kutumia simu za mkononi walikuwa wamefikia watu milioni 9.2 hadi kipindi kilichoishia Julai mwaka 2010. Kuongezeka kwa watumiaji wa simu za mkononi kwa ajili ya kufanya malipo kunatokana na uhaba wa huduma za kibenki katika maeneo mengi hasa ya vijijini. Kwa mantiki hiyo, huduma ya malipo kwa kutumia simu za mkononi imewezesha kuwaunganisha watu wenye akaunti benki na wale wanaoishi maeneo ambayo hayana huduma za kibenki. Aidha, huduma hii ya malipo kwa njia ya simu za mkononi imewezesha kufanya malipo ya ankara mbalimbali kama za maji na umeme bila usumbufu wowote. Vilevile, huduma ya malipo kwa njia ya simu za mkononi inatumiwa zaidi kuwezesha wateja kuongeza salio, kuhamisha muda wa maongezi kwa mtumiaji mwingine wa simu, kuhamisha malipo na kufanya malipo ya ankara kwa huduma zinazotolewa na makapuni mbalimbali.

208. Miaka michache iliyopita, watu walikuwa wanatembea na kiasi kikubwa cha fedha kwa ajili ya kufanya malipo mbalimbali. Watu wengine walikuwa wanatuma pesa kwa kutumia mabasi ambyo ni ya gharama kubwa na hatari kwa usalama wa fedha. Jamii ilikuwa inalazimika kufanya hivyo kwa sababu huduma rasmi za kibenki zilikuwa chache na za gharama kubwa. Katika siku za hivi karibuni, tekinolojia ya kutumia simu za mkononi imeleta mapinduzi katika sekta ya fedha na hivyo kuwezesha kupanua wigo wa upatikanaji wa huduma hizi ikijumuisha wadau wengine kama watoa huduma za simu za mkononi na makampuni yanayotoa huduma za mawasiliano kwa kutumia tekinologia ya habari na mawasiliano (TEKNOHAMA) kutoa huduma za fedha nje ya utaratibu wa kawaida wa kutumia mabenki, kwa kutumia huduma za simu za mkononi na tovuti (internet). Huduma za malipo kwa kutumia simu za mkononi inayojumuisha masuala yote ya huduma za fedha zimekuwa na ufanisi kwa kiasi kikubwa katika kufikisha huduma za kibenki maeneo mengi ya nchi ambayo yasingeweza kufikiwa na mabenki kwa urahisi.

209. Kuingia kwa watoa huduma hawa katika sekta ya fedha kumeongeza ufanisi katika huduma za fedha kwa maana ya kupata huduma kwa haraka, kwa njia rahisi, kwa gharama ndogo na kwa kuwezesha upatikanaji wake. Huduma zinazotolewa zinaweza kugawanyika katika sehemu kuu mbili: Huduma zinazohusisha mfumo wa kibenki na huduma zisizohusisha mfumo wa benki. Mfumo unaohusisha huduma za kibenki unatumika pale ambapo taasisi za fedha zinabuni na kutumia mfumo wao wenyewe wa kutoa huduma kwa njia ya mtandao na simu za mikononi. Kwa kutumia utaratibu huu wa simu za mkononi, wateja wenye akaunti benki wanapata fursa ya kuangalia mwenendo wa fedha zilizoingia na kutoka, kuulizia salio, na kufanya malipo kwa kiasi kinachoruhusiwa kupitia kwenye akaunti zao. Huduma za malipo zisizohusisha mfumo wa benki zinatumika pale ambapo mtoa huduma wa simu za mkononi hushirikiana na taasisi ya fedha kutoa huduma hiyo. Utaratibu huu unahusisha mtumizi ya fedha kupata huduma za kibenki kupitia simu ya mkononi na kwa kutumia mawakala wanaoweza kufanikisha huduma ya kutoa na kutuma fedha kwa kutumia njia za kielektroniki. Mawakala wanatumika kama kituo cha kutolea huduma wakati fedha halisi zinapotumwa au kupokelewa na kiwango cha fedha kinachozunguka sharti kiwe sawa na kile kilichowekwa kwenye akaunti maalumu iliyofunguliwa kwenye benki husika.

210. Tekinologia hii imeunganishwa na njia ambazo mteja aliyejiunga na huduma ya malipo kwa kutumia simu za mkononi anaweza kupata huduma za kifedha akiwa popote nchini. Huduma zinazotolewa ni pamoja na kuhamisha fedha kutoka mtu mmoja kwenda kwa mwingine (P2P), kutoka kwa mteja kwenda kwenye biashara (C2B), kutoka kwenye biashara kwenda kwa mteja (B2C), na kulipa na kupokea pesa taslimu kwenye vituo vya makala vilivyowekwa. Huduma hii imerahisisha kutuma fedha kwa ndugu na jamaa waliopo vijijini, kufanya malipo ya huduma mbalimbali kama vile za umeme (LUKU), maji (DAWASCO), TV za kulipia (DSTV), bima pamoja na kutoa na kurudisha mikopo.

211. Kwa hapa Tanzania huduma hizi hutolewa na M-Pesa ambayo inaendeshwa na kampuni ya simu za mkononi ya Vodacom ikishirikiana na benki ya NBC Ltd; ZAP inayoendeshwa na kampuni ya simu za mkononi ya

Airtel ikishirikiana na banki ya Citibank; na Z Pesa inayoendeshwa na kampuni ya simu za mkononi ya Zantel na E Fulusi wakishirikiana na benki ya FBME. Huduma hii ya malipo kwa kutumia simu za mkononi, ambayo nchini Tanzania ilizinduliwa kwa mara ya kwanza mwaka 2007, tayari imesha sajili watumiaji milioni 6 mpaka ilipofikia tarehe 31Mei 2010. Idadi ya wateja inatarajiwa kuongezeka kadiri makampuni haya yatakavyoendelea kuboresha na kupanua huduma.

212. Teknologia imedhihirisha kuwa inaweza kusaidia kuondoa vikwazo vya upatikanaji wa huduma hii kama vile kulika maeneo ya mbali na ya vijijini na gharama za utoaji wa huduma hii. Kulingana na matokeo ya utafiti uliofanywa na "FinAcccss" mwaka 2006 na 2009, upatikanaji wa huduma rasmi za kifedha (benki na sizizo za benki) ziliongezeka kutoka asilimia 26.4 mwaka 2006 hadi asilimia 40.5 mwaka 2009.

Maendeleo Katika Taasisi Ndogo Ndogo za Fedha

213. Ukuaji wa haraka wa taasisi ndogo ndogo za fedha nao pia umechangia kufikisha huduma za fedha kwa watu masikini vijijini. Benki za kawaida hazitoi huduma hii kwa watu masikini kwa sababu watu masikini: wanachukuliwa kuwa na uwezekano mdogo wa kurejesha mikopo; wanakopa mikopo midogo ambayo ina gharama kubwa ya uendeshaji, na hawana mali zisizohamishika zinazoweza kutumika kama rehani/dhamana kwa mikopo wanayohitaji.

214. Taasisi ndogo ndogo za fedha zimeweza kuziba pengo hilo kwa kutoa huduma maalum za kifedha kwa kundi hili la watu wa kipato cha chini. Taasisi hizi zinatumia njia mbalimbali za kiubunifu, kama vile kutoa mikopo kwa kikundi cha watu waliojiunga pamoja na mbinu nyingine kama njia ya kukabiliana na vikwazo vilivyopo katika kuwafikishia huduma za kifedha watu wa kipato cha chini. Kwa mfano, utafiti uliofanywa na ODI mwaka 2010 unaonesha kuwa mahitaji ya huduma za fedha ni makubwa miongoni mwa wananchi, lakini wanachi wamekuwa wakipata huduma hizi kupitia zaidi njia na mifumo isiyo rasmi kuliko njia zilizo rasmi. Huduma za fedha zilizo rasmi zinatumika zaidi nchini Kenya kuliko zinavyotumika nchini Tanzania. Katika

nchi zote mbili, kuna kiwango sawa cha kuweka akiba na kukopa fedha ambapo zaidi ya asilimia 70 ya wananchi wanaweka akiba na/au kukopa fedha, japokuwa kuna tofauti kubwa ya upatikanaji wa huduma za fedha. Uwiano wa watu wanaotumia huduma za fedha kupitia mifumo ambayo haijarasimishwa kikamilifu, kama vile Ushirika wa Kuweka na Kukopa; Vyama vya Kuweka na Kukopa kwa Mzunguko; na Vyama vya Kudunduliza Akiba na Kukopa, na maduka ya kutoa mikopo ni mkubwa nchini Kenya kuliko ilivyo Tanzania. Matokeo ya utafiti huo pia yanaonesha kuwa katika nchi hizi kuna matumizi makubwa ya huduma za fedha kupitia mfumo/utaratibu usio rasmi ikilinganishwa na matumizi ya huduma kwa mfumo rasmi. Kwa kuweza kugharamia shughuli za kuinua kipato miongoni mwa watu maskini, ni dhahiri kuwa taasisi ndogo ndogo za fedha zinatoa mchango mkubwa katika kukuza uchumi na kuondoa umasikini.

215. Kwa kiasi kikubwa, ubunifu ulitajwa hapo juu umetokana na maamuzi ya kujitolea yaliyofanywa na kampuni binafsi kwa manufaa yao, hususan ya kupata faida. Hata hivyo, hakuna shaka kwamba gharama za awali za uanzishwaji wa mpango huu zilikuwa kubwa na itachukua miaka mingi ili kuweza kuanza kupata faida. Kwa mantiki hiyo, watunga sera wanatakiwa kuvutia ubunifu zaidi wa kitekinologia kwa kuweka sera ambazo zinalinda kikamilifu hati miliki za uvumbuzi/ ubunifu wao ili makampuni yaweze kuingia gharama hizi kubwa za awali yakiwa na uhakika kuwa wao ndio watakaofaidika na uvumbuzi huo na wala siyo kampuni nyingine ambazo hazikuhusika na uwekezaji. Vile vile, watunga sera wanayo nafasi kubwa ya kuwajengea imani wananchi ili waweze kubuni/kuvumbua teknologia mpya za bidhaa na huduma za fedha. Jambo hili ni muhimu kwa kuwa, tofauti na masoko mengine ya bidhaa na huduma, soko la fedha linategemea imani na uaminifu kiasi kwamba, jukumu la waratibu na wasimamizi wa sekta ya fedha katika kujenga imani kwa umma juu ya ubunifu mpya wa bidhaa na huduma za fedha ni la muhimu sana.

Changamoto

216. Pamoja na mafanikio yaliyopatikana, huduma za malipo ya fedha kupitia simu za mkononi zimeleta changamoto kadhaa, ikiwemo suala zima la

usimamizi, kwani huu ni utaratibu mpya, ambapo watoa huduma za fedha ambao kimsingi sio taasisi za fedha, nao sasa wanaweza kutoa huduma za kifedha. Changamoto hapa ni kuweka mfumo imara wa usimamizi utakaowawezesha mamlaka husika kufuatilia kikamilifu athari zinazoweza kujitokeza katika utoaji wa huduma hizi. Kwa hivi sasa, huduma ya malipo kwa kutumia simu za mkononi hapa nchini Tanzania inatolewa na benki mbili za biashara na makampuni manne ya mitandao ya simu za mkononi. Sheria na taratibu za kuendesha mfumo huu wa malipo kwa kutumia simu za mkononi, inawataka watoa huduma ambao ni makampuni ya simu za mkononi kushirikiana na mabenki ya biashara katika kutoa huduma hizo. Utaratibu huu wa sasa unaweka pengo katika mfumo wa usimamizi kwa sababu huduma hii ya malipo kwa kutumia simu za mkononi inasimamiwa na mamlaka mbili tofauti na kila moja ikiwa na mipaka ya eneo la usimamizi. Wakati ambapo Benki Kuu ya Tanzania inasimamia masuala ya fedha, Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania inasimamia mitandao ya mawasiliano. Kwa kutambua umuhimu wa kuanzisha chombo imara cha usimamizi wa sekta ya huduma ya malipo kwa kutumia simu za mkononi ambayo inakuwa kwa haraka, Benki Kuu ya Tanzania ilisaini Kumbukumbu za Maelewano na Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania inayotoa utaratibu wa kuratibu na kusimamia huduma hii kwa pamoja. Benki Kuu ya Tanzania imeanza kuandaa mfumo rahisi wa utaratibu wa usimamizi. Madhumuni ya mfumo huu ni kuhamasisha uvumbuzi mpya utakaowezesha wateja kupata huduma ya fedha kwa urahisi na kupunguza matumizi ya fedha taslimu.

217. Changamoto nyingine ni kuongeza wigo wa upatikanaji wa huduma za fedha kuwafikia watu wengi zaidi na kuimarisha umadhubuti wa taasisi ndogo ndogo za kifedha. Pamoja na umuhimu wa kuendelea kuimarisha mafanikio yaliyopatikana kutokana na mchango wa taasisi ndogo ndogo za fedha wa kuongeza upatikanaji wa huduma za fedha, kuna changamoto kadhaa zinazohitaji kutafutiwa ufumbuzi. Mojawapo ya changamoto ni kuhakikisha kuwa taasisi hizi zinakuwa endelevu. Kutokana na maendeleo ya teknolojia, ubunifu na uboreshaji wa mazingira ya kibiashara, ufanisi wa taasisi ndogo ndogo za fedha katika nchi nyingi duniani umekuwa ukiimarika mwaka hadi mwaka. Hata hivyo, sehemu kubwa ya sekta ndogo ya fedha na hususan ile

inayohudumia watu wa kipato cha chini inategemea kwa kiasi kikubwa misaada na ruzuku kutoka kwa wafadhili wa nje. Wadau wakubwa wa misaada ambao ni wafadhili na serikali, wameonesha kuchoka kuendelea kutoa ruzuku kulipia gharama za uendeshaji wa taasisi hizi, na msimamo uliopo ni kuacha kutoa ufadhili ili taasisi hizo zijiendeshe kibiashara.

218. Changamoto nyingine inatokana na ukweli kwamba taasisi hizi zinalenga zaidi kutoa mikopo kwa kaya masikini na kampuni ndogo ndogo. Mbali ya mikopo, inafahamika kuwa watu wa kipato cha chini wanahitaji huduma zingine pia kama bima na huduma za kuazimana vifaa. Changamoto iliyopo hapa ni jinsi ya kuzisaidia taasisi hizi ndogo za fedha kujiingiza katika ubunifu wa utoaji wa aina tofauti za huduma na bidhaa hasa zikiwalenga watu wanaoishi vijijini na wa kipato cha chini. Kwa mfano, huduma ndogo ndogo za bima (mfano ya mazao shambani) zingeweza kutoa mchango mkubwa katika kupunguza makali ya athari zinazoweza kutokea kutokana na hali mbaya ya hewa.

219. Aidha, usimamizi wa sekta hizi ndogo za fedha ni changamoto nyingine inayoikabili sekta ya fedha kwa ujumla. Nchi nyingi ikiwemo Tanzania zina mamia ya taasisi za aina hii, hali inayowafanya Mamlaka husika kuwa na wakati mgumu katika kufuatilia kikamilifu utendaji wa taasisi hizi kwa lengo la kuhakikisha kuwa zinasimamiwa ipasavyo.

220. Changamoto nyingi zilizotajwa hapo juu ni za upande wa ugavi, hata hivyo kwa upande wa mahitaji napo kuna mapungufu, kama vile ukosefu wa mali zitakazotumika kama rehani ili kuweza kupata mkopo. Katika nchi nyingi, mali za vijijini kama vile ardhi na nyumba ambazo zingeweza kutumika kama rehani bado hazijaandikishwa katika mfumo rasmi na hata pale ambapo zimeandikishwa, thamani yake ni ya chini sana. Hali hii inahitaji serikali kuingilia kati na kuchukua hatua ambazo zitawezesha taasisi za fedha kutoa huduma za kifedha kwa watu wenye kipato cha chini na wa vijijini bila kuhitaji kuweka rehani mali zisizohamishika. Kwa mantiki hiyo, kuanzishwa kwa taasisi itakayokuwa inasimamia na kuweka kumbukumbu za wakopaji ("Credit Reference Bureau") kutaenda sambamba na upanuzi wa mfumo wa utoaji wa

huduma za fedha. Taasisi hiyo itazisaidia taasisi za fedha kupata taarifa za mwenendo wa wakopaji na hivyo kuwezesha wakopaji ambao hawana mali za kuweka rehani kutumia kumbukumbu zao za marejesho ya mkopo kama ishara ya uaminifu katika kupata mkopo. Baadhi ya nchi zimechukua hatua zaidi ya hii na zimefanikiwa kwa kiasi kikubwa kuondoa kikwazo cha rehani katika kuongeza upatikanaji wa huduma za fedha.

221. Njia nyingine inayotumika ni ya utaratibu wa kutoa sehemu ya Dhamana (Partial Guarantee Schemes) kwa lengo la kuongeza upatikanaji wa huduma za fedha, hususan, kwa wajasiriamali wadogo na wa-kati pamoja na wakulima. Mpango huu utawasaidia wakopaji wadogo wadogo na watu wa kipato cha chini kupunguza gharama zinazotozwa na taasisi za fedha, wakati wa kuchukua mikopo, ambapo mara nyingi gharama hizi zinakwamisha upatikanaji wa mikopo kwa ajili ya kutekeleza miradi yenye faida. Tofauti na utaratibu wa kutoa mikopo kwa maelekezo maalum, (Directed Lending Programmes), Mpango huu ni rahisi kutekeleza kwa sababu pamoja na kuwa Serikali inahusishwa kwa kiasi kikubwa katika kutoa fedha na usimamizi wa mpango huu, tathmini na ufuatiliaji wa mikopo hufanywa na sekta binafsi. Changamoto kubwa hapa ni kuepuka kujenga mazingira ambayo benki zitashawishika kutoa fedha kwa shughuli zile tu ambazo zimedhaminiwa na Serikali na kuziacha zile ambazo hazitadhaminiwa na serikali.

Hitimisho

222. Benki hazina budi kuweka mikakati maalum ya kuongeza upatikanaji wa huduma za fedha kuwafikia watu wenye kipato cha chini na hii itumike kama fursa ya kibiashara na wakati huo huo kama sehemu ya uwajibikaji kwa jamii. Namna mojawapo ya kufanikisha hili na kwa gharama ndogo, ni kuangalia jinsi ya kuunganisha taasisi ndogo ndogo za fedha na jamii, ikiwemo kutumia njia mpya za kiteknoligia.

223. Hara hivyo, watunga sera hawana budi kutambua kuwa mpango wa kueneza huduma za kifedha katika maeneo mengi sio wa mwisho bali njia tu ya kuelekea kwenye mafanikio. Hatima ya mpango huu ni kuwasaidia wananchi, hususan maskini kupata maendeleo ya kijamii na kiuchumi, na hivyo

kuchangia katika kupunguza umasikini. Ili kufanikisha hili, mpango wa kueneza/kuongeza huduma za kifedha lazima utekelezwe kwa pamoja na mikakati mingine ya kupunguza umasikini, kuanzia ngazi ya juu kitaifa, mpaka ngazi ya chini. Kwa mfano, sera ambazo zinaweka vipaumbele katika kuimarisha miundombinu ya vijijini, kama vile barabara, umeme na umwagiliaji, zinaweza kuwa na manufaa zaidi katika jamii kuliko sera ambazo zinalenga kupunguza gharama za kukopa.

SEHEMU YA NNE

MAENDELEO KATIKA SEKTA MBALIMBALI

SURA YA 11

KILIMO NA USHIRIKA

Kiwango cha Ukuaji

224. Shughuli za kiuchumi za kilimo zinazojumuisha: mazao; mifugo; na misitu na uwindaji zilikua kwa asilimia 4.2 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 3.2 mwaka 2009. Ukuaji katika shughuli ndogo za kiuchumi za mazao; mifugo; na misitu na uwindaji zilikuwa asilimia 4.4, 3.4 na 4.1 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 3.4, 2.3 na 3.5 mwaka 2009, kwa mtiririko huo. Shughuli za kilimo zilichangia asilimia 24.1 ya Pato la Taifa mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 24.6 mwaka 2009. Mchango wa shughuli ndogo za mazao na mifugo katika Pato la Taifa ulipungua kutoka asilimia 18.4 na 4.0 mwaka 2009, hadi asilimia 17.8 na 3.8 mwaka 2010, kwa mtiririko huo. Hata hivyo mchango wa shughuli ndogo za misitu na uwindaji katika Pato la Taifa uliongezeka kufikia asilimia 2.4 mwaka 2010, kutoka asilimia 2.2 mwaka 2009.

Mazao ya Chakula

225. Mwaka 2010, uzalishaji wa mazao ya chakula hususan mahindi, ulezi/mtama, ndizi na mihogo ulikuwa wa kuridhisha ikilinganishwa na mwaka 2009 kutokana na kuwepo kwa hali nzuri ya hewa katika msimu wa kilimo 2009/10. Uzalishaji wa zao la mahindi uliongezeka kutoka tani 3,324,000 mwaka 2009 hadi tani 3,326,000 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 0.1. Uzalishaji wa mazao ya ulezi na mtama uliongezeka hadi tani 929,000 kutoka tani 204,000, sawa na ongezeko la asilimia 355.4. Vilevile, uzalishaji wa zao la ngano uliongezeka kutoka tani 94,000 mwaka 2009, hadi tani 95,000 mwaka 2010 na uzalishaji wa zao la muhogo uliongezeka kutoka tani 1,759,000 mwaka 2009, hadi 1,972,000 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 12.1. Hata hivyo, uzalishaji wa mchele ulipungua kutoka tani 886,000 mwaka 2009, hadi tani 868,000 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 2.0. Uzalishaji wa mazao ya chakula ni kama inavyoonekana katika jedwali hapa chini.

Jedwali Na. 11.1: Uzalishaji wa mazao ya chakula 2007 – 2010 (Tani 000)

Zao	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%) 2009/10
Mahindi	3,302	3,555	3,324	3,326	0.1
Mchele	872	875	886	868	-2.0
Ngano	83	92	94	95	1.1
Mtama/Ulezi	1,165	1,064	204	929	355.4
Mihogo	1,733	1,797	1,759	1,972	12.1
Maharage/Mikunde	1,156	1,125	1,184	1,116	-5.7
Ndizi	1,027	982	991	1,073	8.3
Viazi vitamu	1,322	1,379	1,381	1,392	0.8

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika.

Uzalishaji wa Mazao ya Biashara

226. Mwaka 2010, uzalishaji wa mazao ya biashara hususan kahawa, pareto, mkonge, korosho, tumbaku, chai na sukari uliongezeka ikilinganishwa na mwaka 2009. Kuongezeka kwa uzalishaji kulitokana na kuongezeka kwa matumizi ya miche bora, wakulima kutumia mbinu bora za kilimo, kuongezeka kwa upanuzi wa mashamba ya kilimo na ufufuaji wa mashamba yaliyotelekezwa. Zao la pamba ndilo lililopungua kiwango cha uzalishaji ikilinganishwa na mazao mengine kwa mwaka 2010. Uzalishaji huo ulipungua kwa asilimia 38.7 mwaka 2010 ikilinganishwa na ongezeko la asilimia 33.1 mwaka 2009. Kushuka kwa uzalishaji wa pamba kulitokana na hali mbaya ya hewa kwenye maeneo yanayolima zao hilo.

Jedwali Na. 11.2: Uzalishaji wa Mazao ya Biashara 2007-2010 (Tani).

Zao	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%) 2009/10
Pamba	199,954	200,662	267,004	163,644	38.7
Tumbaku	50,784	55,356	60,900	130,000	113.5
Sukari	279,494	276,605	279,850	317,000	13.3
Chai	34,763	34,770	33,160	55,699.13	68.0
Pareto	1,000	1,500	3,320	5,000	50.6
Kahawa	33,708	58,052	40,000	60,575	51.4
Mkonge	33,039	33,000	26,363	35,000	32.8
Korosho	92,573	99,107	74,169	121,070	63.2

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika na Bodi za mazao husika

Uzalishaji wa Mazao ya Mafuta

227. Mwaka 2010, uzalishaji wa mazao ya mafuta yakiwemo alizeti, karanga, ufuta na soya uliongezeka ikilinganishwa na mwaka 2009. Ongezeko hilo lilitokana na kuwepo kwa hali nzuri ya hewa katika maeneo yanayozalisha kwa wingi mazao hayo na kuendelea kupanuka kwa wigo wa soko la ufuta. Mchanganuo wa uzalishaji wa mazao ya mafuta ni kama unavyoonekana katika jedwali hapa chini.

Jedwali Na. 11.3 Uzalishaji wa Mazao ya Mafuta 2007 – 2010 (Tani)

Zao	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%) 2009/10
Alizeti	369,803	418,317	466,831	489,387	4.8
Karanga	408,058	396,769	385,480	395,420	2.6
Ufuta	155,794	46,767	115,295	125,369	8.7
Soya	3,000	3,450	3,900	4,300	10.3

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika.

Uwekezaji katika Shughuli za Kiuchumi za Kilimo

228. Mwaka 2010, jumla ya matrekta makubwa mapya 1,586 yaliingizwa nchini, ikilinganishwa na matrekta 472 mwaka 2009. Vilevile, matrekta madogo (*Power Tillers*) 2,553 yaliingizwa nchini, ikilinganishwa na matrekta madogo 495 mwaka 2009. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya matrekta nchini kwa ajili ya kilimo pamoja na mikopo iliyotolewa kwa ajili ya ununuzi wa zana bora za kilimo.

Kilimo cha Umwagiliaji

229. Mwaka 2010, eneo la jumla ya hekta 90,000 za umwagiliaji lilifanyiwa upembuzi yakinifu na usanifu na kufikia jumla ya hekta 365,744, kutoka hekta 275,744 za mwaka 2009. Jumla ya hekta 331,490 za umwagiliaji ziliendelezwa ikilinganishwa na hekta 310,745 zilizoendelezwa mwaka 2009 kwa kujengewa miundombinu ya umwagiliaji, sawa na ongezeko la asilimia 6.7. Aidha, katika mwaka 2010, jumla ya wakulima 510 na wataalam 30 katika ngazi mbalimbali walipatiwa mafunzo kuhusu kuendeleza teknolojia sahihi za umwagiliaji na matumizi bora ya maji kwa umwagiliaji, ikilinganishwa na wakulima 300 na wataalam 50 katika mwaka 2009.

230. Mwaka 2010, tija katika skimu za umwagiliaji ziliboreshwa katika mazao ya mpunga, vitunguu, nyanya na mahindi ikilinganishwa na mwaka 2009. Tija katika uzalishaji wa mpunga uliongezeka na kufikia wastani wa tani 7.5 kwa hekta kutoka tani 2; vitunguu tani 26 kwa hekta kutoka tani 13; nyanya tani 18 kwa hekta kutoka tani 5 na mahindi ni wastani wa tani 4 kwa hekta kutoka tani 1.5. Ufanisi wa matumizi ya maji katika kilimo cha umwagiliaji kwenye skimu ambazo miundombinu yake iliboreshwa uliongezeka kati ya asilimia 30 hadi asilimia 45, ikilinganishwa na ufanisi wa kati ya asilimia 10 hadi asilimia15 katika skimu ambazo miundombinu yake ni ya asili. Muhtasari wa mafanikio kwa ujumla ni kama inavyoonekana katika Jedwali hapa chini.

Jedwali Na. 11.4: Huduma za Umwagiliaji

Mafanikio	2009	2010	Badiliko (%) 2009/10
Hekta zilizofanyiwa upembuzi yakinifu.	275,744	365,744	32.6
Ujenzi na ukarabati wa miundombinu ya mabwawa ya kuhifadhi maji kwa ajili ya umwagiliaji.	4	6	50
Hekta zilizoendelezwa.	310,745	331,490	6.7
Jumla ya idadi ya kaya zinazonufaika na miundombinu ya umwagiliaji katika skimu zilizoendelezwa.	342,700	351,720	2.6
Uundaji na usajili wa vikundi vya umwagiliaji.	182	210	15.4
Mafunzo kwa wakulima katika matumizi bora ya maji kwa umwagiliaji na teknolojia za umwagiliaji.	300	510	70

Chanzo: Wizara ya Kilimo Chakula na Ushirika.

Huduma za Ugani na Mafunzo

231. Mwaka 2010, jumla ya wanafunzi tarajali 5,442 wa ngazi ya Stashahada na Astashahada walidahiliwa na kufundishwa katika fani mbalimbali. Kati ya hao, wanafunzi 3,500 walikuwa wa mwaka wa kwanza na wa pili ambao wanaendelea na masomo na wanafunzi 1,942 wamemaliza masomo yao mwezi Novemba 2010. Kati ya waliomaliza, wanafunzi 1,911 wanasubiri kibali cha ajira.

232. Mwaka 2010, wataalam wapya 1,738 waliajiriwa katika Halmashauri za Wilaya nchini, nakufanya idadi ya wataalam wa ugani kufikia 6,175 ikilinganishwa na wataalam 4,437 waliokuwepo mwaka 2009.

233. Mwaka 2010, jumla ya wakulima 174,376 waliwezeshwa kupitia mbinu shirikishi ya Shamba Darasa ambapo walipatikana wakulima wawezeshaji 930 waliowez a kutoa huduma kwa wakulima wenzao 69,750 chini ya usimamizi wa wataalam wa ugani. Aidha, jumla ya wakulima 593,400 waliwezeshwa kupata mafunzo ya kilimo bora pamoja na taarifa za bei za mazao kupitia vituo vya

rasilimali za kilimo vya kata. Vilevile, Serikali kwa kushirikiana na sekta binafsi 199 (NGOs, CBOs na Vikundi vya wakulima) ilitoa huduma za ugani kwa wakulima katika Halmashuri 38 za mikoa 12 ya Iringa, Mbeya, Rukwa, Ruvuma, Mara, Dodoma, Singida, Manyara, Arusha, Kigoma, Tabora na Mwanza. Baadhi ya huduma hizo ni pamoja na mafunzo ya kanuni za kilimo bora kwa wakulima/wafugaji, huduma ya uhimilishaji na chanjo za mifugo, ujenzi wa malambo na utafutaji masoko.

234. Katika kuboresha huduma za ugani, Serikali kupitia Mpango wa Maendeleo ya Kilimo wa Wilaya (DADPs) ilinunua magari 100, pikipiki 1,612 na baiskeli 3,389 ili kurahisisha usafiri kwa waratibu wa ASDP na maafisa ugani. Hadi Desemba 2010, zaidi ya asilimia 80 ya wataalam katika ngazi ya kata walikuwa wamepata a pikipiki.

Shughuli za Utafiti

235. Mwaka 2010, mbegu mpya 25 za mazao ya chakula na biashara zilizogunduliwa mwaka 2009 zilipitishwa ili ziweze kutumika kwa wakulima. Jumla ya kilo 30,465 za mbegu na vipando 422,000 katika ngazi ya mbegu mama na vipando 1,260,000 katika ngazi ya mbegu ya msingi vilizalishwa. Uzalishaji wa mbegu hizo unaainishwa katika jedwali hapa chini.

Jedwali Na. 11.5 Uzalishaji wa Mbegu Mama

Na	Zao	Uzalishaji mbegu mama (tani)	
		2009	2010
1	Jamii ya nafaka	51.2	13.13
2	Jamii ya mikunde	43.5	11.53
3	Jamii ya mafuta	10.3	4.3
13	Pamba	6.0	1.48
14	*Muhogo (Vipingili)	27.6 milioni	422,000

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika.
*Jamii ya mizizi vipando

Mfuko wa Pembejeo

236. Mwaka 2010, Serikali kupitia Mfuko wa Pembejeo ilitoa mikopo 30 ya matrekta madogo ya mikono (power tillers), ikilinganishwa na mikopo 57 iliyotolewa mwaka 2009. Aidha, mikopo 89 ya matrekta makubwa ilitolewa mwaka 2010, ikilinganishwa na mikopo 165 mwaka 2009. Mikopo 46 ilitolewa kwa ajili ya pembejeo za kilimo na mifugo, ikilinganishwa na mikopo 238 mwaka 2009 . Vilevile, mkopo mmoja tu ulitolewa kwa zana za umwagiliaji mwaka 2010. Kupungua kwa utoaji wa mikopo hiyo kulitokana na ufinyu wa bajeti.

Jedwali Na. 11.6: Utoaji Mikopo kwa Mfuko wa Pembejeo (Idadi)

Na.	Aina ya mikopo	Mikopo iliyotolewa Mwaka 2009	Mikopo iliyotolewa Mwaka 2010	Badiliko (%)
1	Mikopo ya matrekta madogo ya mikono (Power tillers)	57	30	- 47.4
2	Mikopo ya matrekta makubwa mapya.	165	89	46.06
3	Mikopo ya ukarabati wa matrekta	1	3	200
4	Mikopo ya Pembejeo za kilimo na mifugo mchanganyiko	238	46	-80.7
5	Mikopo ya zana za umwagiliaji	0	1	100

Chanzo: Wizara ya Kilimo Chakula na Ushirika.

Utoaji wa Ruzuku za Pembejeo

237. Mwaka 2008/2009, Serikali iliamua kubadilisha utaratibu wa zamani wa kulipa fedha za ruzuku moja kwa moja kwa makampuni na kuamua kutoa ruzuku ya pembejeo za kilimo kwa kutumia utaratibu wa vocha. Katika utaratibu huo, Vocha zilizotolewa kwa mkulima ni za aina tatu: vocha moja ya mbegu bora; vocha moja kwa ajili ya mbolea ya kupandia na vocha moja kwa ajili ya mbolea ya kukuzia. Vocha hizi zilitolewa kwa mazao ya chakula, ambayo ni mahindi au mpunga. Vilevile, mwaka 2009/2010, Serikali iliamua kuongeza ruzuku kwa mkulima wa zao la pamba. Mkulima wa zao la pamba

alipata vocha za aina mbili: Vocha moja kwa ajili ya mbegu ya pamba na Vocha moja kwa ajili ya madawa ya pamba. Hadi kufikia mwaka 2010, mikoa 20 ilinufaika na ruzuku ya pembejeo za kilimo kwa utaratibu wa vocha, ikilinganishwa na mikoa 11 iliyonufaika mwaka 2008/09. Kutokana na utaratibu huo, uzalishaji wa zao la mahindi uliongezeka kwa asilimia 45.0, hadi wastani wa tani 3.35 milioni mwaka 2010 kutoka tani 2.31 milioni mwaka 2007, wakati ambapo uzalishaji katika zao la mpunga uliongezeka kwa asilimia 10.3 hadi wastani wa tani 0.96 milioni mwaka 2010, kutoka tani 0.87 milioni mwaka 2007.

MIFUGO

Uzalishaji wa Mifugo na Mazao yake

238. Mwaka 2010, uzalishaji wa nyama ya ng'ombe, mbuzi, kondoo, nguruwe na kuku uliongezeka na kufikia tani 449,673 kutoka tani 422,230 zilizozalishwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 6.5. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya nyama na mazao yake na kupanuka kwa wigo wa masoko.

239. Mwaka 2010, uzalishaji wa maziwa nchini uliongezeka kwa asilimia 2.9, kutoka lita 1.60 bilioni mwaka 2009, hadi lita 1.65 bilioni. Kati ya hizo, lita milioni 653 zilitokana na ng'ombe wa kisasa na lita milioni 997 zilitokana na ng'ombe wa asili. Hii ilitokana na ongezeko la ukusanyaji wa maziwa kutoka maeneo ya wafugaji na idadi ya ng'ombe wa maziwa. Uzalishaji wa mbegu bora za uhimilishaji kutoka Kituo cha uhimilishaji (National Artificial Insemination Centre – NAIC) uliongezeka kutoka dozi 74,200 mwaka 2009, hadi dozi 86,800 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 17.0. Aidha, idadi ya ng'ombe waliohimilishwa iliongezeka kutoka ng'ombe 68,900 mwaka 2009 hadi ng'ombe 73,900 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 7.3.

240. Uzalishaji wa mayai ya kuku uliongezeka kutoka mayai bilioni 2.81 mwaka 2009, hadi mayai bilioni 2.9 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 4.0. Idadi ya kuku wa asili iliongezeka kwa asilimia 2.9, kutoka kuku milioni 34 mwaka 2009 hadi kufikia kuku milioni 35 mwaka 2010. Ongezeko hilo lilitokana na wafugaji kuendelea kutumia chanjo stahimilifu ya joto ya kuzuia

ugonjwa wa mdondo wa kuku, ambayo ilisaidia kupunguza vifo vya kuku wa asili kutoka asilimia 90.0 hadi asilimia 4.0.

241. Mwaka 2010, tani 45.0 za mbegu bora za aina mbalimbali za malisho zilizalishwa katika mashamba ya Serikali, ikilinganishwa na tani 43.0 zilizozalishwa mwaka 2009. Aidha, jumla ya marobota 303,000 ya hei yalizalishwa kutoka katika mashamba ya Serikali, ikilinganishwa na marobota 420,000 yaliyozalishwa mwaka 2009. Pia, jumla ya marobota 418,831 ya hei yalizalishwa na sekta binafsi, ikilinganishwa na marobota 509,680 ya mwaka 2009. Mwaka 2010, tani 801,727 za aina mbalimbali ya vyakula vya mifugo zilizalishwa, ikilinganishwa na tani 717,231 zilizozalishwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 11.8.

Jedwali Na. 11.7: Uzalishaji wa Mazao yatokanayo na Mifugo 2006 - 2010

Mazao	Uzalishaji/Kipimo	2006	2007	2008	2009	2010	% Badiliko
Nyama:							
Ng'ombe	Tani	210,370	180,629	218,976	225,178	243,943	8.3%
Mbuzi/Kondoo	Tani	78,579	80,936	81,173	82,884	86,634	4.5%
Nguruwe	Tani	29,925	31,721	33,307	36,000	38,180	6.1%
Kuku	Tani	69,420	77,280	77,250	78,168	80,916	3.5%
Jumla		388,294	370,566	410,706	422,230	449,673	6.5
Maziwa:							
Ng'ombe asilia	Lita (000)	941,815	945,524	980,000	1,012,436	997,261	-1.5%
Ng'ombe wa kisasa	Lita (000)	470,971	475,681	520,000	591,690	652,596	10.3%
Jumla		1,412,786	1,421,205	1,500,000	1,604,126	1,649,857	2.9
Mayai	Idadi	2,145,000	2230,900	2,690,000	2,806,350	2,917,875	4.0%
Uzalishaji Vyakula vya Mifugo	Tani	-	-	-	801,827	720,711	-10.1%

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi

242. Mwaka 2010, idadi ya mifugo nchini ilikadiriwa kufikia ng'ombe milioni 19.2, mbuzi milioni 13.7, kondoo milioni 3.6, nguruwe milioni 1.9 na kuku milioni 58. Kati ya ng'ombe hao, 680,000 ni ng'ombe wa maziwa, vilevile kati ya kuku hao, milioni 35 ni kuku wa asili na milioni 23 ni kuku wa kisasa, ambapo milioni 7 kati yao ni kuku wa mayai na milioni 16 ni kuku wa nyama.

Wastani wa ulaji mazao ya mifugo kwa mtu kwa mwaka ni kilo 12 za nyama, lita 43 za maziwa na mayai 75. Ulaji huu ni mdogo ikilinganishwa na viwango vya Shirika la Chakula na Kilimo Duniani vya kilo 50 za nyama, lita 200 za maziwa na mayai 300 kwa mtu kwa mwaka.

Biashara ya Mifugo na Mazao yake

243. Mwaka 2010, idadi ya mifugo iliyouzwa minadani iliongezeka hadi kufikia ng'ombe 857,208, mbuzi 682,992 na kondoo 122,035, ikilinganishwa na ng'ombe 781,230, mbuzi 623,732 na kondoo 114,564 mwaka 2009. Aidha, idadi hiyo ya mifugo iliyouzwa minadani ilikuwa na thamani ya shilingi 382.2 bilioni mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi 319.2 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 19.7. Ongezeko hilo lilitokana na kuimarishwa kwa huduma za minada na wafugaji kuongeza mauzo ya mifugo yao.

244. Mwaka 2010, jumla ya ng'ombe 2,970 na mbuzi 302 wenye thamani ya shilingi 2.8 bilioni waliuzwa katika nchi za Comoro, Burundi na Kenya ikilinganishwa na jumla ya ng'ombe 3,264 na mbuzi na kondoo 1,834 wenye thamani ya shilingi 2.1 bilioni waliouzwa nje mwaka 2009. Aidha, jumla ya tani 36.9 za nyama ya ng'ombe zenye thamani ya shilingi 183,852,732, tani 122 za nyama ya mbuzi zenye thamani ya shilingi 550,516,392 na tani 34.6 za nyama ya kondoo zenye thamani ya shilingi 186,687,992 ziliuzwa nje katika nchi za Oman, Kuwait, Umoja wa fahne za Kiarabu (UAE), Muscat, Malawi na Jamhuri ya Demokrasia ya Kongo, ikilinganishwa na tani 139.8 za nyama ya ng'ombe zenye thamani ya shilingi 416.9 milioni, tani 35.4 za nyama ya kondoo zenye thamani ya shilingi 120.2 milioni na tani 46.7 za nyama ya mbuzi zenye thamani ya shilingi 117.3 milioni, zilizouzwa nje mwaka 2009.

245. Mwaka 2010, jumla ya vipande milioni 1.5 vya ngozi za ng'ombe, milioni 2.4 vya mbuzi na milioni 0.65 vya kondoo, vyenye thamani ya shilingi 8.5 bilioni vilikusanywa. Kati ya hivyo, vipande vya ngozi ya ng'ombe 739,315, mbuzi milioni 1.9 na kondoo 176,400 viliuzwa nje ya nchi, ikilinganishwa na vipande vya ngozi ya ng'ombe 982,668, mbuzi milioni 2.7 na kondoo 769,936 mwaka 2009. Mapato yatokanayo na mauzo ya ngozi yalishuka kwa asilimia 36.0, kutoka shilingi 12.8 bilioni mwaka 2009 hadi shilingi 8.19 bilioni mwaka 2010. Upungufu huo ulitokana na kushuka kwa bei ya ngozi katika soko la kimataifa.

246. Mwaka 2010, idadi ya vipande vya ngozi iliyosindikwa ilipungua hadi vipande milioni 1.96, kutoka vipande milioni 2.3 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 14.8. Aidha, thamani ya mauzo ya vipande vilivyosindikwa ilishuka hadi shilingi 6.57 bilioni, kutoka shilingi 7.3 bilioni mwaka 2009. Uwiano wa ngozi iliyosindikwa na kuuzwa nje ya nchi uliongezeka kutoka asilimia 57 mwaka 2009, hadi asilimia 69 mwaka 2010 ya ngozi zote zilizouzwa nje. Ongezeko la usindikaji lilitokana na kuhamasika kwa wafanyabiashara kuuza ngozi zilizosindikwa ili kupata bei nzuri kwenye masoko ya nje kuliko kuuza ngozi ghafi.

Jedwali Na. 11.8: Ukusanyaji, Uuzaji wa Ngozi Ndani na Nje ya Nchi na Madaraja ya Ngozi hizo – (2002 - 2010)

A. UKUSANYAJI WA NGOZI				
Mwaka	Ngozi za Ng'ombe	Ngozi za Mbuzi	Ngozi za Kondoo	Thamani Tshs.'000
2002	1,400,000	700,000	350,000	4,500,000
2003	1,400,000	800,000	460,000	5,500,000
2004	1,600,000	1,200,000	650,000	6,500,000
2005	1,600,000	1,500,000	750,160	5,500,000
2006	1,660,000	1,400,000	950,000	6,800,000
2007	1,980,000	1,520,000	1,200,000	8,700,000
2008	2,500,000	1,900,000	1,500,000	13,500,000
2009	1,650,000	2,990,000	1,250,000	10,900,000
2010	1,500,000	2,400,000	650,000	8,500,000

B. UUZAJI NGOZI NJE				
Mwaka	Ngozi za Ng'ombe	Ngozi za Mbuzi	Ngozi za Kondoo	Thamani Tshs.'000
2002	1,200,000	511,700	165,000	4,000,000
2003	1,300,000	600,000	300,000	4,600,000
2004	1,774,000	1,431,000	488,000	5,712,000
2005	1,400,000	1,200,000	597,155	4,025,400
2006	1,363,721	1,216,740	861,770	7,500,000
2007	1,700,000	1,055,000	925,530	16,200,000
2008	2,300,000	1,600,000	1,100,000	21,500,000
2009	982,668	2,700,000	769,936	12,800,000
2010	739,315	1,912,182	176,400	8,191,803

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi

USHIRIKA NA MASOKO

Maendeleo ya Ushirika

247. Mwaka 2010, Serikali iliendelea na Programu ya mageuzi na maboresho ya Ushirika nchini ambapo vyama vikuu vya ushirika vipya vilianzishwa na vilivyokuwa vinasuasua viliunganishwa na vingine vilifutwa. Hadi kufikia mwaka 2010, idadi ya vyama vya ushirika ilikuwa 9,501, ikilinganishwa na vyama 9,510 mwaka 2009. Aidha, katika mwaka 2010, elimu na mafunzo juu ya masuala mbali mbali ya ushirika yalitolewa kwa vyama 103 na vikundi 30 katika mikoa ya Dodoma, Singida, Tanga, Kigoma, Kagera, Kilimanjaro, Lindi na Mtwara. Vilevile, katika kutekeleza Mfumo wa Stakabadhi za Maghala, vyama vya ushirika katika mikoa ya Mtwara, Lindi, Ruvuma, na Pwani vilikusanya Korosho za wakulima takribani kilo 85,000,000 na kuwezesha wakulima kupata bei nzuri ya kati ya shilingi 800/= na 1,000/= kwa kilo tofauti na bei ya awali ya kati ya shilingi 250/= na 300/= kwa kilo.

248. Vyama vya ushirika vya akiba na mikopo (SACCOS) viliongezeka na kuendelea kuimarishwa ili viweze kutoa huduma za kifedha kwa wananchi wengi zaidi hususan, vijijini. Mwaka 2010, idadi ya SACCOS iliongezeka hadi kufikia 5,344 kutoka 5,332 mwaka 2009. Idadi ya wanachama iliongezeka na kufikia 911,873 kutoka 820,670 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 11.1. Hisa za wanachama ziliongezeka kwa asilimia 9.9, hadi bilioni 36.8 kutoka shilingi bilioni 33.5 mwaka 2009. Akiba na amana za wanachama ziliongezeka hadi bilioni 174.5, kutoka shilingi bilioni 148.1 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 17.8. Aidha, mikopo iliyotolewa kwa wanachama iliongezeka kwa asilimia 20.8 hadi shilingi bilioni 463.4, kutoka shilingi bilioni 383.5 mwaka 2009.

Jedwali Na. 11.11: Maendeleo ya Ushirika

Aina ya ushirika	Mwaka		Badiliko %
	2009	2010	
SACCOS	5,332	5,344	0.2
AMCOS	2,817	2798	-0.7
Ushirika wa Umwagiliaji	113	113	0

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika.

Mwenendo wa Bei za Mazao ya Biashara

249. Mwaka 2010, wastani wa bei ya kahawa aina ya robusta ilishuka kwa asilimia 29, kutoka wastani wa Dola za Kimarekani 2.20 kwa kilo hadi wastani wa Dola 1.57. Kushuka huku kulichangiwa na kupungua kwa mahitaji ya kahawa ya robusta katika soko la dunia. Wastani wa bei ya Kahawa-Arabica ilipanda na kufikia Dola za Kimarekani 3.45 kwa kilo, kutoka Dola 2.98 kwa kilo mwaka 2009. Bei ya Chai ilipanda hadi dola za Kimarekani 2.91 kwa kilo, kutoka Dola 2.40 mwaka 2009. Mwaka 2010, hakukuwa na mabadiliko katika bei ya Pamba ambapo ilibaki Dola za Kimarekani 1.99 kwa kilo. Bei ya Mkonge ilishuka hadi kufikia Dola za Kimarekani 856 kwa kilo, kutoka Dola 1,209.88 mwaka 2009. Wastani wa bei ya Karafuu ilipanda na kufikia dola za Kimarekani 4,335.88 kwa kilo, kutoka Dola 4,021.46 kwa kilo.

Jedwali Na. 11.12 Mwenendo wa Wastani wa Bei za Mazao ya Biashara katika Soko la Dunia (USD/Kg)

Zao	2008	2009	2010	Machi, 2010	April, 2010	Mei, 2010
Kahawa-robusta	2.20	2.20	1.57	1.48	1.58	1.56
Kahawa-Arabica	2.98	2.98	3.45	3.63	3.73	3.82
Chai	2.26	2.40	2.91	2.62	2.77	2.83
Pamba	1.92	1.99	1.99	1.66	1.46	1.71
Mkonge (M/T)	1053.56	1209.88	908.00	856.00	856.00	856.00
Karafuu (M/T)	3967.33	4021.46	4335.88	4500	4710	4700

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika.

UZALISHAJI WA MIWA NA SUKARI NCHINI

Jedwali Na. 35

Msimu[1]	Miwa				Sukari		
	Wakulima					Iliyotumika[3]	
	Umma (000 Tani)	Binafsi (000 Tani)	Jumla (000 Tani)	Bei[2] (Sh./Tan)	Iliyozalishwa Tani	Jumla Tani	Kilo kwa kila mtu[4]
1977/78	1008	116	1124	96.20	132979	111546	6.69
1978/79	1169	197	1366	96.20	114267	127712	7.42
1979/80	1180	210	1390	101.20	122530	112282	6.34
1980/81	854	193	1047	106.20	114667	115961	6.37
1981/82	1135	203	1338	137.30	124326	120629	6.44
1982/83	1090	113	1203	170.00	101996	93179	4.84
1983/84	1372	160	1532	238.00	131525	108369	54.8
1984/85	1148	105	1253	323.70	108102	111433	54.8
1985/86	1003	104	1107	352.30	100287	95379	4.56
1986/87	991	72	1063	463.00	94815	109462	5.09
1987/88	997	102	1099	600.00	101266	96271	4.35
1988/89	787	91	878	750.00	96227	126771	5.29
1989/90	963	98	1061	1748.45	111236	190750	5.47
1990/91	1068	116	1184	2525.90	118560	212585	5.93
1991/92	967	114	1081	3476.85	108480	202478	6.07
1992/93	1098	273	1371	5267.67	121414	204126	6.11
1993/94	1105	362	1467	6200.00	123949	139829	5.38
1994/95	914	370	1284	8600.00	104624	238424	5.38
1995/96	997	372	1369	8900.00	116810	268910	..
1996/97	951	347	1298	9500.00	116100	275700	5.54
1997/98	808	176	984	10500.00	116100	271790	5.70
1998/99	948	320	1268	12500.00	113622	101272	5.87
1999/00	907	341	1248	12500.00	116927	100127	6.70
2000/01	1050	284	1334	14000.00	135534	122534	10.00
2001/02	1134	389	1523	14700.00	164498	142398	10.10
2002/03	1402	411	1813	15000.00	190120	167300	10.42
2003/04	1672	670	2342	16800.00	223839	290711	10.90
2004/05	1594	752	2346	20568.00	229617	328005	10.90
2005/06	1545	956	2501	22383.00	263317	343292	12.00
2006/07	1430	611	2041	29000.00	192095	366708	12.00
2007/08	1967	799	2766	32767.00	265434	382518	13.00
2008/09	2056	693	2749	32770.51	279850	396113	13.10
2009/10	1972	597	2569	42046.00	263461	398070	13.68
Badiliko (%) 08/09-09/10	0.04	0.16	0.07	-0.22	0.06	0.00	0.02
Ongezeko (%) 77/78-09/10	0.96	4.15	1.29	436.07	0.98	2.57	1.01

Chanzo: Bodi ya Sukari Tanzania

1 Msimu ni Kati ya Julai na Juni
2 Bei ya Miwa ni ile iliyo na asilimia 10.5 za Sucrose
3 Ni pamoja na Sukari iliyopelekwa Zanzibar
4 Ni kwa Tanzania bara
* Sukari ya iliyozalishwa na wakulima/mashirika binafsi

PAMBA ILIYONUNULIWA NA MAUZO NCHINI

Jadwali Na. 36

Msimu [1]	Pamba yenye mbegu					Pamba iliyokobolewa mbegu					
	Uzalishaji Kiasi (tani)			Bei ya wastani (Shs/Kilo)		Kiasi (tani)			Mauzo nchini		
									Kiasi (tani)	Bei ya wastani (Shs/tani)	
	AR	BR	Jumla	AR	BR	AR	BR	Jumla	Jumla [2]	AR	BR
1976/77	176694	17800	194694	2.00	1.00	61549	6074	67623	8146	9487	7230
1977/78	153292	14790	168082	2.30	1.15	46555	5821	52376	14422	12186	9370
1978/79	152267	14248	166515	2.40	1.20	51072	4696	55768	14263	12340	8810
1979/80	162087	18367	180454	3.00	1.30	52546	3931	56477	17284	13750	11040
1980/81	166233	8344	174577	3.20	1.50	54189	2962	57151	15634	13750	11040
1981/82	126799	6127	132926	3.70	1.70	42439	2153	44592	14070	15480	11730
1982/83	124559	3351	127910	4.70	2.50	40521	2381	42902	12660	15420	11730
1983/84	136151	4647	140798	6.00	3.70	41779	2175	43954	11771	15867	12038
1984/85	152355	4490	156845	8.40	4.50	50858	1154	52012	16236	26000	17400
1985/86	97384	8515	105899	13.00	7.00	29715	17775	47490	13247	52250	37350
1986/87	210454	4115	214569	16.90	9.10	55108	2338	57446	11389	52250	37350
1987/88	252177	2738	254915	19.45	9.10	67057	659	67716	13247	81350	67250
1988/89	184524	4720	189244	22.35	10.00	61552	1880	63432	11084	175000	140000
1989/90	112333	572	112905	28.00	11.00	37652	192	37844	13184	225000	190000
1990/91	148124	1017	149141	41.00	14.00	46880	341	49221	300000	300000	240000
1991/92	26641	32	26873	70.00	28.00	90706	11	90717	14301	325000	255000
1992/93	281984	22000	303984	60.00	28.00	85784	..	85784	4405	542916	..
1993/94	125434	..	125434	120.00	..	42895	..	42895	..	..	..
1994/95	125434	..	125434	120.00	..	42645	..	42695	..	..	..
1995/96	221148	..	221146	207.00	..	64782	..	64782	..	..	..
1996/97	251751	74	251751	170.00	..	85162	25	85187	..	..	..
1997/98	202217	..	202217	180.00	..	67780	..	67780	..	..	..
1998/99	105853	..	105853	185.00	..	35460	..	35480	..	..	..
1999/00	100500	..	100500	123.00	..	33686	..	33686	..	..	..
2000/01	123556	..	123558	160.00	..	41415	..	41415	..	..	..
2001/02	148180	..	148180	165.00	..	49668	..	49415	..	..	..
2002/03	187908	781	188669	160.00	50	62963	262	63245	..	..	..
2003/04	139756	213	139969	280.00	100	46643	72	46915	..	..	..
2004/05	341589	..	341589	260.00	0	114496	..	114496	..	..	..
2005/06	376591	..	376591	220.00	0	126228	..	126228	..	..	..
2006/07	130585	..	130585	350.00	0	43770	..	43770	..	..	..
2007/08	200662	-	200662	450		70773	-	70773	37488	-	-
2008/09	368697	0	368697	480	0	123582	0	123582	66554	..	..
2009/10	267644	0	267644	480	0	54851	0	54851	0	0	0
Badiliko (%) 2008/09-2009/10	-0.27		-0.27	0.00		-0.56		-0.56	-100		
Ongezeko (%) 77/78-09/10	0.51		0.37	239.00		-0.11		-0.19			

Chanzo: Bodi ya Mazao ya Pamba

1 Msimu ni kati ya Juni na Mei

2 Ni jumla ya AR na BR

.. Takwimu hazikupatikana

ENEO LILILOPANDWA MICHAI NA MAJANI MABICHI YALIYOPATIKANA

Jedwali Na. 37

Msimu [1]	Eneo lililopandwa (hekta): mashamba			Majani Mabichi yaliyopatikana (tani)						Bei kwa mkulima (Shs/Kilo)	Mauzo[2] Nchini (tani)
				Kumi Kati: mashamba			Kikanda: mashamba				
	Makubwa	Madogo	Jumla	Makubwa	Madogo	Jumla	Kaskazini	Kusini	Jumla		
1976/77	9023	9217	18240	59300	13679	72979	27841	45138	72979	0.90	2994
1977/78	9214	9334	18548	65933	22598	88531	32784	55747	88531	1.50	4168
1978/79	9268	9280	18548	60062	24230	84292	27177	57115	842292	1.50	3735
1979/80	9268	9289	18557	61294	21780	83074	27249	55825	83074	1.50	4376
1980/81	9268	9289	18557	59603	18800	78403	25287	53136	78403	1.50	5487
1981/82	9268	9289	18557	59603	18800	784 03	25267	53136	78403	1.50	5487
1982/83	9288	9365	18633	56023	18540	74563	22622	51941	74563	1.50	6735
1983/84	9699	9177	18876	65309	18931	84240	22869	61371	84240	2.80	3763
1984/85	9699	9177	18876	51443	21493	72936	18346	54590	72936	2.80	4286
1985/86	9699	9177	18876	55680	21550	77230	22369	54861	77230	4.10	4714
1986/87	9699	9177	18876	52271	19201	71472	17564	53908	71472	4.90	6346
1987/88	9699	9177	18876	46752	17942	64694	12333	52361	64694	7.60	4556
1988/89	9699	9177	18876	45771	17851	63822	12749	50883	63832	9.90	4280
1989/90	9699	9177	18876	52194	18874	71068	18099	52969	71088	134.0	3559
1990/91	9699	9177	18876	70442	22434	92876	23531	69345	92876	17.00	3491
1991/92	9699	9177	18876	62994	20229	83223	19298	63927	83223	28.00	2750
1992/93	9699	9197	18896	80896	19934	100830	32218	68412	100630	45.00	3278
1993/94	10029	9197	19226	81159	21231	102390	32148	70242	102390	45.00	11124
1994/95	10149	9197	19346	93608	22641	116249	36825	79424	116249	50.00	..
1995/96	10652	9332	19984	79968	13803	93771	25935	67836	93771	55.00	2350
1996/97	11113	9451	20564	83126	7803	90929	21992	68937	93771	55.00	..
1997/98	11416	9451	20867	113448	7100	120548	30137	90411	120548	55.00	..
1998/99	11416	9451	20867	98800	7000	105800	26450	79350	150800	55.00	..
1999/2000	..	..	..	99848	6092	105940	24439	81502	105941	55.00	..
2000/2001	10811	10364	21175	109007	9728	118735	29419	89318	118735	65.00	2386
2001/2002	10811	10364	21175	97297	13999	111296	22794	88502	111296	80.00	2683
2002/2003	11097	9762	20899	100677	31718	132395	28679	103716	132395	85.00	3158
2003/2004	11485	10801	22286	95986	31993	127979	26384	101595	127979	88.00	3225
2004/2005	11271	11442	22713	94172	39246	133418	20849	112769	133418	86.00	4004
2005/2006	11310	10977	22287	91337	31881	123218	29046	94172	123218	93.00	3881
2006/2007	11271	11956	23227	109632	49024	158656	39673	118983	158656	100.00	4737
2007/08	11272	11449	22722	97310	51160	148470	33458	115015	148471	111.00	4263
2008/09	11271	11449	22721.55	100644	41167	141811	31677	110134	141811	118	4464
2009/10	11272.1	11449.45	22721.55	106021	44716	150737	33309	117428	150737	124	5084
Badiliko (%) 2008/09-2009/10	0.00	0.00	0.00	0.05	0.09	0.06	0.05	0.07	0.08	0.05	0.14
Ongezeko (%) 76/77-2009/10	0.25	0.24	0.25	0.79	2.27	1.07	0.20	1.60	1.07	138.78	0.70

Chanzo: Bodi ya Chai Tanzania

1 Msimu ni kati ya Julai na Juni

2 Chai iliyotengenezwa

.. Takwimu hazikupatikana

KAHAWA ILIYONUNULIWA NA MAUZO NCHINI

Jedwali Na. 38

Msimu[1]	Iliyonunuliwa (Tani)				Bei (Sh./kilo)			Mauzo nchini+	
	ARABICA		ROBUSTA	JUMLA	ARABICA		ROBUSTA	KIASI	THAMANI
	Laini	Ngumu			Laini	Ngumu	Maganda	(Tani)	(shs'000)
1976/77	35263	2424	10995	48682	15.00	11.00	8.90	1625	95
1977/78	38222	2851	12023	53096	10.89	17.50	5.27	758	63
1978/79	33853	2551	12946	49350	9.07	14.16	4.64	587	82
1979/80	30850	2968	14216	48034	11.42	13.32	5.55	336	56
1980/81	52301	3223	11237	66761	12.36	10.50	4.50	687	70
1981/82	36090	3753	10947	50790	14.90	10.50	5.93	997	130
1982/83	38852	2216	12728	53796	15.17	10.55	10.55	1020	20
1983/84	36436	1729	11509	49674	22.87	16.35	16.35	1730	25
1984/85	36270	1974	10836	49080	29.68	15.07	15.07	895	36
1985/86	41042	2820	11285	55147	45.80	20.90	20.90	1408	94
1986/87	39060	2702	16975	58737	50.75	29.00	29.00	1146	966
1987/88	32804	2514	10389	45707	66.00	37.70	37.00	1122	1206
1988/89	41230	2280	11620	55130	90.00	51.00	51.00	1220	2293
1989/90	34945	1702	16427	53074	165.00	66.50	55.00	783	1449
1990/91	31304	1416	11403	44123	165.00	66.50	60.50	783	1510
1991/92	37065	1926	8996	47987	230.00	100.00	70.00	1140	2558
1992/93	36901	2128	12217	51246	316.00	123.00	100.00	765	1282
1993/94	26361	2448	7577	36386	923.00	904.00	700.30	..	
1994/95	27137	1542	7157	35836	1965.00	1481.10	1453.60	..	
1995/96	35142	2096	9710	46948	1229.30	1301.60	1169.00	..	
1996/97	32933	1279	9279	43491	..	..	..	..	
1997/98	19789	1894	9165	30848	..	..	..	..	
1998/99	23605	2590	13523	39718	1936.00	1064.00	1040.00	..	
1999/00	18171	3593	1078	32842	1486.60	1894.80	476.47	..	
2000/01	37176	3805	17007	57988	..	..	..	..	
2001/02	38000	3500	12000	53500	..	..	..	..	
2002/03	37294	4766	34368	76428	..	..	..	..	
2003/04	20716	1850	16138	38704	1800.00	1200.00	600.00	38704	465
2004/05	23870	888	9133	33891	2593.50	1976.00	1235.00	33891	625
2005/06	24116	1362	8856	34334	1200.00	420.00	270.00	33300	793042
2006/07	33345	2417	19076	54838	2840.00	1796.00	1616.00	548	12986
2007/08	26330	1588	15606	43524	2995.00	1875.00	1734.00	43523	89
2008/09	37207	1727	29643	68577	2887	2172	1836	68577	1656155
2009/10	22217	915	11457	34599	3988	2475	1563	34599	1087410
Badiliko (%) 2008/09-09/10	-0.40	-0.47	0.61	0.-5	0.38	0.14	-0.15	-0.50	-0
Ongezeko (%) 1976/77-09/10	-0.4	-0.6	0.0	-0.3	264.9	224.0	174.6	20.3	1142

Chanzo: Bodi ya Kahawa Tanzania

\+ Kahawa iliyosafishwa

1 Msimu ni kati ya Julai na Juni

2 Ni ya muda

.. Takwimu hazikupatikana

ENEO LILILOPANDWA MKONGE NA KATANI ILIYOPATIKANA

Jedwali Na. 39

Msimu[1]	Eneo (Hekta)			Katani Iliyopatikana		Mauzo nchini*	
	Uliokomaa	Usiokomaa	Jumla	Kiasi (tani)	Bei kwa Mkulima (shs/tani)	Kiasi (tani)	Thamani (Sh. milioni)
1977/78	11626	38626	150252	91873	2474	25104	57.7
1978/79	107371	32589	139960	81384	2549	32023	95.8
1979/80	106866	26024	132890	85978	3135	35730	125.4
1980/81	99771	21642	121413	73753	3749	19687	68.0
1981/82	82257	17998	100255	60635	3784	30851	117.4
1982/83	85314	15720	101034	46187	4797	22384	94.9
1983/84	69799	13121	82920	38255	6410	12573	70.0
1984/85	62307	11796	74103	32247	7213	13075	88.3
1985/86	67606	13606	81212	30151	16099	19842	200.0
1986/87	67606	13606	81212	33170	19472	16477	407.0
1987/88	32932	20866	53798	33268	38750	20635	862.0
1988/89	47651	30584	78235	32265	64604	22661	1464.0
1989/90	48826	33780	82606	33743	94003	25563	2403.0
1990/91	49374	36240	85614	36001	89633	10398	932.0
1991/92	49374	36240	85614	24309	89203	17644	1582.2
1992/93	49374	36240	85614	21221	107079	18067	1517.8
1993/94	54485	24608	79093	29002	163540	17694	4031.0
1994/95	52953	25757	78710	24716	216028	18206	2829.0
1995/96	52018	27153	79171	28902	370807	18719	2549.0
1996/97	50459	28507	78967	25022	..	18606	3374.0
1997/98	48745	29997	78742	22180	..	18819	..
1998/99	151669	33997	185666	23229	..	6712	2146.0
1999/00	34645	7942	42587	41084	..	16033	5617.8
2000/01	34645	11473	46118	23542	368077	7569	2786.0
2001/02	34645	11473	46118	23641	337732	4947	1671.0
2002/03	39462	10611	50073	23280	450000	6300	2835.0
2003/04	29493	12204	41697	26768	540000	6370	4027.0
2004/05	45079	14500	59579	27794	617342	8218	5070.0
2005/06	26384	13264	39649	30934	810000	10787	8813.0
2006/07	28273	13608	41882	33327	975000	11010	10152.0
2007/08	28577	15622	44199	34057	1000000	16997	15800.0
2008/09	35751	18023	53774	25996	1000000	11496	10100
2009/10	30556	11849	42405	24092	1200000	12761	10375
Badiliko (%)							
2008/09-09/10	-14.5%	34.3%	-21.1%	-7.3%	20.0%	11.0%	2.7%
Ongezeko (%)							
1977/78-09/10	162.82%	69.32%	-71.78%	-73.78%	48404.45%	49.17%	17880.94%

Chanzo: Bodi ya Katani

* Katani aina ya Line fibre. Tow na Flume Tow

1 Msimu ni kati ya Julai na Juni

.. Takwimu hazikupatikana

TUMBAKU ILIYONUNULIWA NA MAUZO NCHINI

Jedwali Na. 40

Msimu[1]	Iliyonunuliwa (tani)				Bei (shs/kg)			Mauzo Nchini+			
	Mvuke	Moshi	Hewa	Jumla	Mvuke	Moshi	Hewa	Kiasi (tani)		Thamani (shs mil.)	
								Mvuke	Moshi	Mvuke	Moshi
1977/78	14451	2653	33	17137	7.40	5.20	4.80	3694	433	56.10	6.1
1978/79	14403	2654	30	17087	7.40	5.20	4.80	3254	1212	54.90	13.4
1979/80	13005	4195	34	17234	8.80	6.25	6.50	2829	1197	51.80	19.3
1980/81	12972	3670	33	16675	10.50	6.25	6.50	2981	958	57.70	4.3
1981/82	12164	4060	40	16264	12.60	7.70	6.80	3515	685	61.60	10.8
1982/83	9576	3987	52	13615	18.00	11.50	10.00	4048	462	99.00	31.1
1983/84	9009	1963	40	11012	18.00	11.50	10.00	3571	583	114.50	19.3
1984/85	10554	2726	36	13316	25.20	16.10	14.00	4417	333	179.80	13.2
1985/86	12113	415	21	12549	37.90	23.30	20.30	2302	281	126.30	13.3
1986/87	15009	1422	14	16445	49.25	30.30	26.40	4040	256	452.40	32.5
1987/88	11111	1807	8	12921	63.00	39.00	34.00	4089	259	651.90	45.1
1988/89	10187	1355	12	11554	75.60	48.75	37.32	4383	537	1074.10	88.2
1989/90	8461	3347	5	11808	93.04	76.49	40.25	8027	1057	2554.50	392.0
1990/91	10718	5733	8	16459	117.00	91.00	61.00	3645	531	4319.40	301.3
1991/92	18754	4566	2	23322	264.61	157.86	106.54	5364	172	7457.90	114.4
1992/93	18756	4566	2	23324	313.95	221.28	234.20	5372	209	7463.40	255.6
1993/94	21838	3953	6	25797	343.97	253.00	286.00	3164	285	4540.60	1120.0
1994/95	18269	4362	19	22650	364.58	353.30	373.22	18260	4360	10309.00	1984.0
1995/96	23415	5163	-	28598	561.00	455.00	-	1319	183	1785.00	1331.0
1996/97	27101	8279	-	35380	632.00	551.00	-	2914	86	1236.00	1332
1997/98	42041	9054	-	51095	714.00	477.00	-	2647	117	1890.00	1320
1998/99	32041	5482	-	37957	530.00	454.00	-	979	68	2077.00	2439
1999/00	18232	6202	-	24434	603.00	566.00	-	-	-	-	-
2000/01	18231	6578	-	24809	543.00	556.00	-	2176	3392	5649.00	-
2001/02	25905	1799	-	27704	519.00	428.00	-	1595	348	4996.00	-
2002/03	23074	4798	-	27872	563.00	547.00	-	2325	45	5940.00	-
2003/04	30124	3423	-	43547	725.00	680.00	-	2245	138	6862.00	-
2004/05	41394	5983	74	47451	918.11	781.83	729.23	3144	252	6881.00	427
2005/06	50494	5228	741	56464	983.00	735.00	635.00	3486	168	9335.00	392
2006/07	49576	1038	170	50784	1264.00	881.00	980.00	3685	0	14302.00	0
2007/08	52597	2474	286	55357	1144.000	849.000	957.000	4067	231	15392	1
2008/09	56,663	3641	437	60,741	2,741	1,659	1,698	5,544	0	26,167	0
2009/10	88,808	4901	497	94,202	2,946	1,691	1,773	2,210	148	9,699	593
Badiliko (%) 08/09 - 09/10	0.57	0.35	0.14	0.56	0.07	0.02	0.04	-0.60	-	-0.63	-
Ongezeko (%) 77/78-09/10	5.15	0.85	14.06	4.50	397.11	324.19	368.38	-0.40	-0.66	171.89	95.7

Chanzo: Bodi ya Tumbaku Tanzania

\+ Mauzo ya Tumbaku Moshi ni pamoja na Tumbaku Hewa

1 Msimu ni kati ya Aprili na Machi

\- Takwimu hazikupatikana

MAUA YA PARETO YALIYONUNULIWA NA MAUZO YA BIDHAA ZA PARETO NCHINI

Jedwali Na. 41

Msimu[1]	Maua yaliyonunuliwa (tani)				Mauzo Nchini: Kiasi (tani)			Mauzo Nchini: Thamani (Sh.'000)		
	Kaskazini	Kusini	Jumla	Bei[2] (Sh./kg)	Ulomvu (Crude Extract)	Poda	Dawa (Dry Mack)	Ulomvu (Crude Extract)	Poda	Dawa (Dry Mack)
1977/78	173	2379	2552	4.00	1.4	89.0	1609.0	332.00	880.00	555.00
1978/79	50	1550	1600	4.00	1.1	95.0	270.0	338.00	1298.00	224.00
1979/80	25	1596	1624	6.00	0.7	156.0	216.0	322.00	2829.00	550.00
1980/81	59	1943	2002	7.50	1.7	224.0	303.0	184.00	4870.00	846.00
1981/82	70	1817	1887	10.00	2.1	180.0	254.0	1280.00	4596.00	988.00
1982/83	32	1569	1601	10.00	0.7	175.0	241.0	500.00	4700.00	1330.00
1983/84	19	1419	1438	14.00	1.0	223.0	175.0	764.00	5936.00	1329.00
1984/85	8	1534	1542	19.50	2.1	151.0	373.0	3563.00	7100.00	1585.00
1985/86	12	1340	1352	21.10	0.5	215.0	207.0	978.00	12900.00	1419.00
1986/87	12	1219	1231	29.50	0.3	183.0	358.0	1092	17535.00	3663.00
1987/88	6	1406	1412	35.40	1.0	140.0	321.0	3900.00	16600.00	4100.00
1988/89	8	1305	1313	47.80	0.6	106.0	239.0	3021.00	15389.00	5436.00
1989/90	8	1582	1590	60.00	0.8	139.0	253.0	6681.00	22907.00	1636.00
1990/91	16	1656	1672	120.00	0.8	59.0	253.0	11654.00	26120.00	2315.00
1991/92	43	2425	2468	230.00	0.3	38.0	59.0	18390.00	19040.00	672.00
1992/93	60	2034	2004	230.00	1.0	70.0	-	26500.000	39900.00	-
1993/94	10	450	460	250.00	0.0	40.0	-	17500.00	22800.00	-
1994/95	10	450	480	260.00	0.0	284.0	-	2112.00	16180.00	-
1995/96	6	430	438	300.00	0.0	-	-	-	-	-
1996/97	6	262	262	300.00	0.0	-	-	-	-	-
1997/98	6	430	430	300.00	5.0	-	-	-	-	-
1998/99	-	500	500	320.00	5.0	-	-	-	-	-
1999/00		571	571	320.00	-	-	-	-	-	-
2000/01	3	1463	1466	400.00	-	-	-	-	-	-
2001/02	36	1899	1735	420.00	-	-	-	-	-	-
2002/03*	111	979	1090	380.00	2	90	-	106920.00	99891.00	-
2003/04	85	751	842	360.00	-	-	-	-	-	-
2004/05	90	910	1000	360.00	-	-	-	-	-	-
2005/06	-	2800	2800	360.00	-	-	-	-	-	-
2006/07	-	1600	1600	700.00	-	-	-	-	-	-
2007/08	-	1470	1470	1050.00	-	-	-	-	-	-
2008/09	0	1600	1600	1500.00	36.4	105	624	0	0	0
2009/10	0	1,780	1,780	1500.00	57.0	69.0	1035.0	37361.0	1473.0	248.0
Badiliko (%)										
2008/09-2009/10		0.1	0.1	0.0	0.6	-0.3	0.7			
Ongezeko (%)										
77/78-2009/10		-0.3	-0.3	374.0	39.7	-0.2	-0.4	111.5	0.7	-0.6

Chanzo: Bodi ya Pareto Tanzania

1 Msimu ni kati ya Julai na Juni

2 Bei ni kwa maua ya daraja la tano

\- Takwimu hazikupatikana

* Takwimu hizi hadi December 30 2002, Msimu bado unaendelea

KOROSHO ZILIZONUNULIWA NA MAUZO NCHINI

Jedwali Na. 42

Msimu[1]	Zilizonunuliwa (Tani)			Bei (shs/kilo)		Mauzo Nchini	
	Gredi ya Juu	Gredi ya Chini	Jumla	Gredi ya Juu	Gredi ya Chini	Kiasi (Kg)	Thamani (sh '000)
1977/78	54238	14245	68483	1.15	0.95	20083	38760
1978/79	44190	12878	57068	1.70	1.40	24620	69798
1979/80	38102	3314	41416	1.80	1.50	22044	62495
1980/81	47792	8766	56558	3.00	2.00	36205	159121
1981/82	41221	3110	44331	5.00	3.50	-	-
1982/83	30721	2245	32966	5.00	3.50	-	-
1983/84	48177	2129	48306	7.00	4.90	-	-
1984/85	31842	690	32532	9.80	6.90	-	-
1985/86	16066	2835	18901	11.75	8.30	-	-
1986/87	15324	1224	16548	18.20	12.85	-	-
1987/88	23274	1013	24287	30.00	20.00	134082	142080
1988/89	18602	873	19275	40.00	27.00	275016	224440
1989/90	16829	230	17059	84.00	56.00	152752	497970
1990/91	27426	1444	28870	110.00	73.00	161703	887750
1991/92	41238	6037	41238	137.00	89.00	151804	654517
1992/93	39323	6887	39323	160.00	100.00	-	-
1993/94	46603	4789	46603	200.00	185.00	-	-
1994/95	63403	-	63403	330.00	-	-	-
1995/96	81729	-	81729	380.00	-	-	-
1996/97	63033	-	63033	300.00	-	-	-
1997/98	99915	-	99915	330.00	-	-	-
1998/99	106442	-	106442	460.00	-	-	-
1999/00	121207	-	121207	600.00	-	5071	3043
2000/01	122283	-	122283	250.00	-	934	233
2001/02	64886	14394	79280	300.00	180	2928	878
2002/03	79300	15700	95000	360.00	290	5630	2122
2003/04	65000	15000	80000	462.00	370	6061000	2521376
2004/05	59425	11575	71000	750.00	600	7013017	4733786
2005/06	81976	15470	77446	600.00	480	10738	6354240
2006/07	82154	8587	90741	600.00	480	22299	13001000
2007/08	89,639	8,633	98,273	610.00	488	98273	59335652
2008/09	48,633	-	48,633	700.00	560	48633410	34043387
2009/10	118,825	355	119,180	1700.00	1200	119179718	202.6
Badiliko (%)							
2008/09-2009/10	1.44		1.45	1.43	1.14	1.45	-1.00
Ongezeko (%)							
77/78-09/10	1.19	-0.98	0.74	1477.26	1262.16	5933.38	-0.99

Chanzo: Bodi ya Mauzo ya Korosho

1 Msimu ni kati ya Oktoba mpaka Septemba

\- Takwimu hazikupatikana

MUHTASARI WA KIASI CHA MAZAO MUHIMU YA BIASHARA YALIYONUNULIWA

Jedwali Na. 43 (Tani)

Mazao	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Badiliko % 08/09 - 09/10
Kalani	23,280	26,758	27,794	30,934	33,327	34,057	25,480	24,092	-5.4%
Kahawa	76,428	38,704	33,891	34,334	54,838	43,524	68,577	34,599	49.5%
Pamba[1]	188,689	139,969	341,589	376,591	130,585	200,662	123,582	54,851	55.6%
Tumbaku	27,872	43,547	47,451	56,464	50,784	55,357	60,741	94,202	55.1%
Pareto	709	842	1,000	2,800	1,600	1,470	1,600	1,780	11.3%
Chai[2]	132,395	127,979	133,418	123,218	158,656	148,471	141,811	150,737	6.3%
Korosho	95,000	80,000	71,000	77,446	90,741	98,273	48,633	119,180	145.1%
Miwa	1,813	2,342	2,346	2,501	2,041	2,766	2,749	2,569	6.5%

Chanzo: : Bodi zinazohusika

1 Yenye mbegu

2 Majani mabichi

SURA YA 12

MALIASILI NA UTALII

Kiwaugo cha ukuaji

250. Mwaka 2010, kiwango cha ukuaji katika shughuli ndogo za kiuchumi za misitu na uwindaji kilikuwa asilimia 4.1, ikilinganishwa na asilimia 3.5 mwaka 2009. Aidha, mchango wa shughuli hizo katika pato la Taifa ulikuwa asilimia 2.4, ikilinganishwa na asilimia 2.2 mwaka 2009.

Misitu na Nyuki

251. Mwaka 2010, sekta ndogo ya misitu na nyuki ilikusanya shilingi 46.6 bilioni, ikilinganishwa na shilingi 25.2 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 85.1. Ongezeko hili lilitokana na mauzo makubwa yaliyofanyika katika shamba la miti la Sao Hill, kupungua kwa uagizaji wa mbao toka nchi jirani, mauzo ya magogo ya Mitiki kwa mnada katika mashamba ya miti ya Mtibwa, kuimarika kwa doria kwenye maeneo ya uvunaji, usafirishaji na masoko, kuongezeka kwa mauzo ya mazao ya misitu hapa nchini pamoja na kuongezeka kwa uelewa wa wafanyabiashara wa mazao ya misitu kuhusu taratibu na kanuni za kufanya biashara hiyo.

252. Aidha, mauzo ya mazao ya misitu nje ya nchi yalipungua kutoka dola za kimarekani 61,399.86 mwaka 2009, hadi dola za kimarekani 10,752.62 mwaka 2010. Kushuka kwa mauzo ya mazao ya misitu nje ya nchi kulitokana na makampuni mengi kuacha au kupunguza kuuza mbao nje ya nchi kwa kuwa mahitaji ya wateja wa nje ni mbao za kuanzia inchi 6 wakati Sheria ya Misitu inazuia uuzaji wa mbao nje ya nchi zinazozidi unene wa inchi 4. Vilevile, kusisitizwa kwa uchakataji wa magogo ndani ya nchi pia kulichangia kuzuia uuzaji wa mazao ya misitu nje ya nchi.

253. Mwaka 2010, Sekta ndogo ya Misitu na Nyuki iliendelea kutoa mafunzo ya misitu na ufugaji nyuki katika vyuo vyake vitatu vya Ohnotonyi-Arusha, Chuo cha Viwanda vya Misitu–Moshi na Chuo cha Ufugaji Nyuki-Tabora. Mafunzo haya ni jitihada za Serikali za kuhakikisha wataalamu wa kutosha wa

uhifadhi na uendelezaji wa rasilimali za misitu na ufugaji nyuki wanapatikana katika soko la ajira.

254. Mwaka 2010, Serikali iliendelea na mpango wa kuhifadhi misitu ya mikoko nchini ambapo jumla ya hekta 238 zilipandwa mikoko katika Delta ya Mto Rufiji. Kati ya hizo, hekta 76 zilipandwa kupitia mpango wa kuchunguza athari za mabadiliko ya tabianchi chini ya mradi wa WWF na hekta 162 zimepandwa kwa fedha kutoka mradi wa MACEMP. Aidha, Wilaya 63 ziliwezeshwa kutekeleza mpango wa Usimamizi Shirikishi wa Misitu kwenye vijiji 2,445 vyenye hekta 4,328,700 ikilinganishwa na vijiji 2,328 vyenye ukubwa wa hekta 4,122,500 mwaka 2009. Kati ya hivyo, vijiji 1,575 vinasimamia misitu ya jamii yenye jumla ya hekta 2,550,000 na vijiji 870 vinasimamia misitu kwa pamoja yenye jumla ya hekta 1,778,700.

255. Ili kukabiliana na mabadiliko ya tabia ya nchi, Serikali iliendelea kuhamasisha shughuli za upandaji miti zinazofanyika nchini kupitia Siku ya Taifa ya Upandaji Miti. Aidha, jumla ya miche ya miti 619,363,136 ilipandwa kitaifa katika kipindi cha mwaka 2005/06 na 2009/10, ikiwa ni sawa na hekta 563,057.3 kwa kipindi cha miaka minne au wastani wa hekta 140,764.3 kwa mwaka. Kiwango cha upandaji miti nchini kinaongezeka kutokana na mwamko unaozidi kukua miongoni mwa jamii kwa kuzingatia juhudi za uhamasishaji zinazofanyika.

256. Mwaka 2010, jumla ya miche 10,278,681 ya aina mbalimbali ilikuzwa na kupandwa kwenye jumla ya hekta 7,008.12 za maeneo ya wazi na yale yaliyovunwa, ikilinganishwa na miche 7,806,652 iliyokuzwa na kupandwa katika hekta 6,805.8 za maeneo ya wazi mwaka 2009. Vilevile, katika kipindi hicho, jumla ya hekta 15,639.68 za miti zilipogolewa matawi na kupaliliwa, ikilinganishwa na hekta 7,829.8 mwaka 2009. Aidha, barabara za kuingilia mashambani zenye urefu wa kilometa 6,147.72 pamoja na mipaka na barabara za kuzuia moto zenye urefu wa kilometa 1,741.7 zilitengenezwa, ikilinganishwa na kilometa 2,275.5 za mipaka na barabara za kuzuia moto zilizotengenezwa mwaka 2009. Tathmini iliyofanyika mwaka 2010 katika

mashamba 15 ilionesha kuwa mashamba hayo yana miti yenye mita za ujazo 1,362.365.38.

257. Mwaka 2010, wastani wa tani 9,380 za asali zenye thamani ya shilingi. bilioni 35.17 na wastani wa tani 625 za nta zenye thamani ya shilingi bilioni 4.5 zilizalishwa. Uzalishaji huu ni sawa na asilimia 7 tu ya uwezo wa uzalishaji nchini. Mauzo ya asali nje ya nchi yalipungua kwa asilimia 11.7 toka tani 485.8 mwaka 2009 hadi kufikia tani 428.8 mwaka 2010. Hata hivyo, mapato yatokanayo na uuzaji wa asali nje yaliongezeka kutoka shilingi bilioni 1.09 mwaka 2009, hadi shilingi bilioni 1.27 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 16.5.

258. Mwaka 2010, wastani wa bei ya asali katika masoko ya nje ya nchi ilikuwa kati ya Dola za Kimarekani 1,800 hadi 2,500 kwa tani ikilinganishwa na wastani wa kati ya Dola 1600 hadi 1800 kwa tani mwaka 2009. Aidha, wastani wa bei ya nta mwaka 2010 uliendelea kuwa kama ilivyokuwa mwaka 2009. Wastani wa bei ya nta ulikuwa kati ya Dola za Kimarekani 4,500 na 5,200 kwa tani katika masoko ya nje. Katika soko la ndani, mkulima aliuza asali kati ya shillingi 1,500 na shillingi 2,000 kwa kilo moja na nusu. Aidha, katika soko la ndani mkulima aliuza nta kwa bei ya kati ya sh 3,800 na sh 4,000 kwa kilo moja.

259. Mwaka 2010, mauzo ya asali nje ya nchi yalipungua kwa asilimia 11.7, kufikia tani 428.8 kutoka tani 485.8 mwaka 2009. Aidha, mapato yatokanayo na mauzo ya asali nje ya nchi yalifikia shilingi 1,271.1 milioni, ikilinganishwa na shilingi 1.097.2 milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 15.8. Vilevile, mauzo ya nta nje ya nchi mwaka 2010 yaliongezeka kwa asilimia 2.2 na kufikia tani 568.3, kutoka tani 556.0 mwaka 2009. Aidha, mapato yatokanayo na mauzo ya nta nje ya nchi yalifikia shilingi 3,731.9 milioni, ikilinganishwa na shilingi 3,525.2. milioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia .5.9.

Jedwali Na.122: Mauzo ya Mazao ya Nyuki (Asali na Nta) nje ya Nchi, 2006-2010

ASALI			NTA	
MWAKA	UZITO (KG)	THAMANI (TSH)	UZITO (KGS)	THAMANI (TSH)
2006	325,729	538,102,710	364,532	2,036,643,691
2007	156,012	218,348,125	320,660	1,909,188,517
2008	612,960	1,199,283,500	580,154	3,653,036,682
2009	485,842	1,097,642,183	556,000	3,525,245,806
2010	428,825	1,271,121,001	568,260	3,731,939,869

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii, Idara ya Misitu na Nyuki

260. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kukiwezesha kikosi cha doria za rasilimali za misitu ili kulinda rasilimali hizo dhidi ya uvunaji usio endelevu. Jumla ya shillingi 432,485,346 zilikusanywa kutokana na faini na mauzo ya mazao ya misitu yaliyokamatwa na kutaifishwa kutokana na ukiukwaji wa Sheria ya Misitu Na. 14 ya mwaka 2002. Vifaa vilivyokamatwa ni pamoja na mkaa gunia 4,899, mbao vipande 26,399, magogo vipande 1,052, nguzo 5,140, baiskeli 51 na misumeno 95 .

Wanyamapori

261. Mwaka 2010, sekta ndogo ya wanyamapori ilikusanya jumla ya shilingi 313.99 milioni ikilinganishwa na shilingi 535.7 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 41.4. Hii ilitokana na kupungua kwa idadi ya wanyamapori kwenye baadhi ya vitalu kutokana na maeneo hayo kutumika kwa shughuli za ulishaji wa mifugo, kilimo, upasuaji mbao na uchomaji mkaa. Vilevile, upungufu huo ulichangiwa na: kupungua kwa uwindaji wa kitalii, utalii wa picha na malipo ya leseni za biashara ya nyara; na ubovu wa miundombinu. Kwa upande mwingine, mapato yaliongezeka katika vyanzo vya vibali vya kusafirisha nyara nje ya nchi, vibali vya kukamata wanyamapori, hati za kumiliki nyara na ada nyinginezo. Hii ilitokana na kuongezeka kwa viwango vya ada za vyanzo hivyo na usafirishaji wa nyara katika mwaka 2010.

Jedwali Na 12.3: Mwenendo wa Ukusanyaji Maduhuli katika Sekta ndogo ya Wanyamapori kwa Kipindi cha Mwaka 2006 hadi 2010

		2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%)
Uwindaji wa kitalii	USD	12,030,510	14.704,370	19,760,812	18.444,881	14,443,417	-21.7%
Utalii wa picha	USD	790,009	1,332.385	2,387,728	2,706.603	2,576.677	-4.8%
	TZS	37,614.400	89,729.250	114,758.392	261,639,400	128,704,850	-50.8%
Leseni ya Biashara ya nyara	TZS	145,105.000	189.888.495	153,084,905	172,046,203	16,122,000	-90.6%
Vibali vya kusafirisha nyara nje ya nchi	TZS	8,295,000	10,457,500	10,206,000	5,651,750	14,705,750	160.2%
Vibali vya kukamata wanyamapori	TZS	235,969.377	74,478.766	408.476,566	87,559,229	137,055,190	56.5%
Hati za Kumiliki nyara	TZS	2,185,900	2,885,400	2,353,400	1,462,000	2,231,840	52.7%
Ada nyinginezo	TZS	16,148.526	84,703.267	111,453,174	7,361,669	15.174,066	106.1%
Jumla	USD	12,820,519	16,036,755	22,148,540	21,151,484	17.020,094	-19.5%
	TZS	445,318,203	452,142,678	800,332.437	535,720.251	313,993,696	-41.4%

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii, Idara ya Wanyamapori.

262. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kulinda rasilimali za wanyamapori dhidi ya ujangili na uvunaji usio endelevu. Katika mwaka 2010, jumla ya siku za doria 77,446 zilifanyika katika mapori ya akiba na maeneo ya wazi ikilinganishwa na siku za doria 42,544 mwaka 2009. Jumla ya kesi 766 zenye watuhumiwa 1,672 zilifunguliwa katika mahakama mbalimbali, ikilinganishwa na kesi 714 zenye watuhumiwa 3,052 mwaka 2009. Jumla ya kesi 286 zilimalizika kwa washtakiwa kulipa faini ya jumla ya shilingi 491.8 milioni na wengine walifungwa jela miezi 392, ikilinganishwa na kesi 426 ambazo zililipiwa faini ya shilingi 131.1 milioni mwaka 2009.

263. Katika kulinda maisha na mali za wananchi dhidi ya wanyama wakali na waharibifu, sekta ndogo ilifanya siku za doria 2,111 katika wilaya 17 mwaka

2010 ikilinganishwa na siku za doria 2,100 katika wilaya 23 ambazo ziliathirika zaidi na matukio ya uvamizi wa wanyamapori mwaka 2009. Wilaya hizo ni Manyoni, Rombo, Hai, Siha, Nanyumbu, Singida Vijijini, Bunda, Monduli, Serengeti, Biharamulo, Karagwe, Mkuranga, Iringa, Babati, Moshi Vijijini, Muleba na Kondoa. Aidha, ili kuhakikisha kunakuwepo na matumizi endelevu ya rasilimali za wanyamapori, sensa ya wanyamapori ilifanyika katika maeneo ya Mkomazi, Saadani, Wami – Mbiki, Selous – Niassa Corridor, Serengeti, Natron na Longido.

264. Mwaka 2010, jumla ya kilometa 100 za barabara zilikarabatiwa katika mapori ya akiba ya Selous, Mkungunero na Kijereshi ikilinganishwa na kilometa 110 katika pori la Selous mwaka 2009, ili kuwezesha mapori ya akiba kupitika kwa ajili ya doria, uwindaji wa kitalii na utalii wa picha. Aidha, mwaka 2010, kilometa 50 za mipaka zilifyekwa katika mapori ya akiba ya Mpanga-Kipengele na Liparamba, ikilinganishwa na kilometa 101.5 zilizofyekwa katika mapori ya akiba ya Ikongoro/Gurumeti na Lukwika.

UVUVI

265. Mwaka 2010, shughuli za kiuchumi za uvuvi zilikua kwa asilimia 1.5, ikilinganishwa na asilimia 2.7 mwaka 2009. Kiwango hiki kidogo cha ukuaji kilitokana na utumiaji wa vifaa duni vya uvuvi, uharibifu wa mazalia ya samaki na kupungua kwa mahitaji ya samaki katika soko la nje. Aidha shughuli za kiuchumi za uvuvi zilichangia asilimia 1.4 ya Pato la Taifa mwaka 2010, sawa ilivyokuwa mwaka 2009.

266. Katika mwaka 2010, jumla ya tani 347,157 za samaki zenye thamani ya wastani wa shilingi 774.5 milioni zilivunwa, ikilinganishwa na tani 335,675 zenye thamani ya shilingi 408 milioni mwaka 2009. Kati ya hizo, tani 294,474, sawa na asilimia 84.8 zilitokana na uvuvi katika maji baridi na tani 52,683, sawa na asilimia 15.2 zilitokana na uvuvi katika maji chumvi.

267. Mwaka 2010, wavuvi wadogo 163,601 walijishughulisha na uvuvi kwa kutumia vyombo vya uvuvi 50,001 ikilinganishwa na wavuvi 174,540 na vyombo 56,164 mwaka 2009. Mwaka 2010, mauzo ya mazao ya uvuvi nje yalikuwa kilo 39.2 milioni na samaki wa mapambo 37,924 ambazo zilikuwa na thamani ya shilingi 263.3 bilioni ikilinganishwa na kilo 41.1 milioni za mazao ya uvuvi na samaki wa mapambo 53,188 wenye thamani ya shilingi 207.4 bilioni mwaka 2009. Mapato yatokanayo na ushuru wa mauzo hayo yaliongezeka kutoka shilingi 6,047.5 milioni mwaka 2009, hadi shilingi 6,490.2 milioni mwaka 2010.

268. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kuimarisha vituo vya ulinzi wa rasilimali za uvuvi. Katika kipindi hicho, boti 12 zilinunuliwa na kugawanywa katika vituo vya doria vya Kipili, Kanyigo, Kasumulo, Sota, Mafia, na Kilwa ambavyo vilipatiwa boti moja kwa kila kituo na Dar es Salaam, Tanga, na Mtwara vilipatiwa boti mbili kwa kila kituo. Vilevile, injini mbili zilinunuliwa kwa ajili ya vituo vya Kigoma na Bukoba na boti nyepesi (rubber dinghies) nne zilinunuliwa na kusambazwa katika vituo vya Dar es Salaam, Mafia, Mtwara na Tanga.

269. Mwaka 2010, jumla ya siku-kazi za doria 2,882 zilifanyika katika maeneo ya masoko; viwanda vya samaki; bandarini; viwanja vya ndege; maduka ya nyavu; maghala ya samaki; vituo vya mabasi; vituo vya treni; na mizani Kibaha ili kudhibiti uvuvi haramu, ikilinganishwa na doria 9,617 zilizofanyika mwaka 2009. Doria hizo ziliwezesha kukamatwa kwa zana haramu na vifaa mbalimbali vinavyotumika kinyume cha sheria za nchi. Vifaa vilivyokamatwa ni pamoja na makokoro 22, kamba za kokoro mita 44,542, nyavu ndogo za makila 692, nyavu za utali 362, nyavu za dagaa 74, vyadarua 18, bunduki 2, nyavu za kimia 5, mikuki 6, mitungi ya gesi 29, baruti 3, detonator vipande 300, mbolea kilo 100, vioo jozi 3, mitumbwi 57, maboti 10, injini za boti 12, gari 13, baiskeli 3 na pikipiki. Vilevile, Sangara wachanga kilo 12,108, sato wachanga kilo 4,248, samaki wa kokoro kilo 5,275, dagaa kilo 4,831, majongoo bahari kilo 159, samaki wa baruti kilo 752 na Samaki wakubwa kilo 2,198 waliovuliwa kinyume cha sheria walikamatwa. Aidha, mwaka 2010 idadi ya watuhumiwa 98 walikamatwa na kesi 14 zilifunguliwa

mahakamani, ikilinganishwa na watuhumiwa 987 waliokamatwa mwaka 2009. Jumla ya shilingi 9,170,000 zilikusanywa kutokana na faini mbalimbali. Vilevile, vikundi 512 vya usimamizi wa rasilimali ya uvuvi (BMUs) vimeimarishwa, ambapo vikundi 438 viko katika Ziwa Victoria, 29 bwawa la Mtera, 20 bwawa la Nyumba ya Mungu, 11 Mto Ruhuhu, 6 Mafia na 8 Rufiji.

270. Mwaka 2010, kaguzi 2,222 zilifanyika katika viwanda 32 vinavyosindika minofu ya samaki na maghala 11 yanayohifadhi mazao ya uvuvi. Aidha, sampuli 623 za samaki, maji na udongo zilichunguzwa kwenye maabara ya taifa ya uthibiti ubora wa samaki (Nyegezi – Mwanza), Shirika la Viwango Tanzania (Dar es Salaam), Shirika la Viwango (Afrika ya Kusini) na Chemiphar (Uganda) ili kutambua uwepo wa vimelea haribifu, mabaki ya viwatilifu na madini tembo, ikilinganishwa na sampuli 975 mwaka 2009. Mwaka 2010, kilo 40,498,495 za samaki na mazao yake, na samaki wa mapambo 18,590 zilikaguliwa kabla ya kuuzwa nje ya nchi ikilinganishwa na kilo 31,263,286 za samaki na mazao yake na samaki wa mapambo 51,663 mwaka 2009.

Jedwali Na. 11.9: Hali ya Uvunaji wa Samaki kwa Mwaka 2010

Ukanda wa Wavuvi	Idadi ya wavuvi	Idadi ya vyombo	Uzito (tani)	Thamani (Tshs)
Ziwa Victoria	95,303	26.983	243.564.4	608,910,975.0
Ziwa Tanganyika	12,574	7,129	32,003.14	48,004,702.50
Ziwa Nyassa	6.557	2.013	11,460.34	17,190,510.00
Ziwa Rukwa	1,676	1.032	4,254.09	6,381,135.00
Bwawa la Mtera	1.572	1,284	754	1,131,000.00
Bwawa la Nyumba ya Mungu	3,466	1,167	1,006.58	2,013,157.68
Ziwa kitangiri	457	224	76.02	152,040.00
Ziwa Babati	222	91	126.00	189,000.00
Ziwa Jipe	78	50	14.00	21,000.00
Other Minor water	5,375	2,364	1,215.00	850,500.00
Marine Artisanal	36,321	7,664	52,683.38	89,639,934.00
Jumla	163,601	50,001	347,156.9	774,483,954.2

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi

Jedwali Na. 11. 10 Uvunaji Wa Rasilimali ya Uvuvi Mwaka 2005 – 2010

Mwaka	Maji baridi			Maji chumvi			Jumla (Maji chumvi na Baridi)		
	Wavuvi	Vyombo	Uzito (tani)	Wavuvi	Vyombo	Uzito (tani)	Wavuvi	Vyombo	Uzito (tani)
2005	103,443	32,248	320,566.0	29,754	7,190	54,968.6	133,197	39,438	375,535
2006	126,790	44,362	292,518.7	29,754	7,190	48,590.5	156,544	51,552	341,109
2007	126,790	44,362	284,346.9	36,247	7,489	43498.5	163,037	51,851	327,845
2008	133,791	44,838	281,690.9	36,247	7,489	43,130.2	170,038	52,327	324,821
2009	135,769	45,234	288,059	36,321	7,664	47,616	172,090	52,898	335,675
2010	127,280	42,337	294,474	36,321	7.664	52,683	163,601	50,001	347,157

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi

Utalii

271. Katika mwaka 2010, idadi ya watalii kutoka nje ya nchi waliotembelea vivutio mbalimbali iliongezeka kwa asilimia 9.6, hadi watalii 782,699, kutoka watalii 714,367 mwaka 2009. Aidha, mapato yaliyotokana na utalii, yalikuwa Dola za Kimarekani 1.25 bilioni, ikilinganishwa na dola za Kimarekani 1.16 bilioni zilizopatikana mwaka 2009. Ongezeko hili lilichangiwa na juhudi za kutangaza na kuhamasisha utalii pamoja na uboreshaji wa sekta ya huduma za kitalii hususan, hoteli na miundombinu.

Jedwali Na 12.4: Watalii waliotembelea Hifadhi za Taifa 2008 - 2010

Na.	Jina la hifadhi	Aina ya Wageni					
		Wageni kutoka Nje	Watanzania	Wageni kutoka Nje	Watanzania	Wageni kutoka Nje	Watanzania
		2008		2009		2010	
1	ARUSHA	39,778	43,484	40,268	9,235	34,308	30,162
2	GOMBE	1096	325	1,202	432	1,166	1,001
3	KATAVI	3,161	2250	1882	292	1,484	1,330
4	KILIMANJARO	155,275	6,954	41,879	1,183	50,193	3,545
5	KITULO	117	413	366	187	151	158
6	LAKE MANYARA	112,687	46,477	118,565	16,361	112,982	48,288
7	MAHALE	2,888	191	810	58	865	44
8	MIKUMI	21,038	17,629	25,282	10,616	18,936	22,872
9	MKOMAZI	433	552	647	263	566	572
10	RUAHA	21832	12355	14,125	3,118	12,623	8,797
11	RUBONDO	721	490	472	153	501	381
12	SAADANI	2,482	2,293	2,755	1,335	2,127	4,442
13	SERENGETI	225,606	218,375	202,537	58841	228,644	69,369
14	TARANGIRE	95,760	43,883	77,739	10,018	85,778	34,752
15	UDZUNGWA	2,837	1,731	3163	1395	2,945	2,707
Jumla		685,711	397,402	531,692	113,487	553,269	228,420

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii, Hifadhi za Taifa (TANAPA)

272. Mwaka 2010, Jumla ya watalii 523,646 walitembelea Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro. Kati yao watalii 281,513 walitoka nje ya nchi na watalii 242,133 walikuwa ni wa ndani, ikilinganishwa na jumla ya watalii 438,179 mwaka 2009 ambapo waliotoka nje walikuwa 234,767 na wa ndani 203,412.

Jedwali Na. 12.5: Watalii waliotembelea Mamlaka ya Hifadhi Ngorongoro mwaka 2010

Mwezi	Wageni kutoka Nje	Watanzania	Jumla ya Wageni
Januari	22,296	20,123	42,419
Februari	26,933	18,971	45,904
Machi	16,165	15,277	31,442
Aprili	9,619	12,669	22,288
Mei	11,995	13,952	25,947
Juni	19,865	19,301	39,166
Julai	38,563	26,469	65,032
Agosti	40,007	27,954	67,961
Septemba	25,804	23,450	49,254
Oktoba	26,286	22,217	48,503
Novemba	17,949	18,241	36,190
Desemba	26,031	23,509	49,540
Jumla kuu	**281,513**	**242,133**	**523,646**

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii, Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro

273. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutangaza vivutio vya utalii ndani na nje ya nchi kupitia Bodi ya Utalii Tanzania. Katika kipindi hicho, majarida mbalimbali kama vile 'Tanzania Tourism Directory', 'Accommodation Directory', gazeti la 'Tantravel', pamoja na DVD na CD', zilitolewa na Bodi

ya Utalii Tanzania kwa lengo la kutangaza vivutio. Aidha, Serikali kupitia Bodi ya Utalii Tanzania ilihudhuria maonesho 15 ya utalii katika nchi mbalimbali duniani. Vilevile, Serikali iliendelea kutumia fursa za maonesho mbalimbali ya ndani yakiwemo maonesho ya Sabasaba, Nanenane, 'Karibu Fair', Siku ya Utalii na mashindano ya urembo katika kukuza utalii wa ndani na kupunguza utegemezi wa soko la nje.

274. Sambamba na utangazaji wa vivutio, Serikali iliendelea kusimamia na kuboresha huduma mbalimbali zinazotolewa na wakala wa biashara ya utalii na miundombinu katika Sekta ya utalii. Katika kuimarisha ubora wa huduma, Serikali ilifanya uhakiki wa hoteli 156 zenye vyumba 4,547 katika mkoa wa Arusha na hoteli 60 zenye vyumba 1,853 katika mkoa wa Manyara. Aidha, Serikali ilifanya ukaguzi wa hoteli 31 katika jiji la Mwanza na kuwapatia waendeshaji wa hoteli hizo elimu juu ya taratibu za uendeshaji wa biashara ya hoteli za utalii nchini.

Malikale

275. Mwaka 2010, jumla ya shilingi 231.8 milioni zilikusanywa kutokana na vituo vya malikale, ikilinganishwa na shilingi 216.5 milioni zilizokusanywa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 7.1. Ongezeko hili lilitokana na kuhamasika kwa wageni wa nje na ndani kutembelea vivutio vya malikale.

276. Katika kuhifadhi na kuendeleza maeneo ya urithi wa utamaduni, Serikali iliandaa Mpango wa Uhifadhi na Mpango wa Biashara wa kituo cha Laetoli - Arusha; na kukarabati majengo ya Kihistoria ya Tea House na Mwanamakuka - Bagamoyo, Ngome ya Kireno na Msikiti wa Malindi - Kilwa. Vilevile, Serikali ilifanya utafiti na kubaini kuna jumla ya nyayo 308 za mwanadamu wa kale aliyeishi miaka 120,000 iliyopita katika eneo la Engaresero, Arusha.

277. Mwaka 2010, Serikali iliandaa maadhimisho ya kumbukumbu ya vita vya Maji Maji katika kijiji cha Nandete, Kilwa Kipatimo. Aidha, mnara wa kumbukumbu ya mashujaa wa Maji Maji ulijengwa na kuzinduliwa na Mheshimiwa Jakaya Mrisho Kikwete, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

278. Mwaka 2010, vituo vya Makumbusho ya Taifa vilikusanya jumla ya shilingi 229.0 milioni. Kati ya hizo, shilingi 82.4 milioni zilitokana na viingilio katika vituo vya Makumbusho na shilingi 146.6 milioni ni mapato yatokanayo na vyanzo vingine vya vituo hivyo.

Jedwali Na. 12.6: Wageni waliotembelea Vituo vya Mambo ya Kale na Makusanyo yaliyopatikana kwa mwaka 2010

Kituo	Wageni	Mapato (Tshs.)
Olduvai George	92,434	152,847,900
Kaole	35,348	13,906,800
Isimila	-	-
Mji Mkongwe	8,757	4,242,300
Caravan Serai	3,175	1,236,600
Kolo	420	213,200
Kalenga	313	195,500
Engaruka	-	-
Kilwa	3,570	3,996,100
Mbozi	951	439,900
Amboni	12,808	6,272,000
Tongoni	551	828,700
Kunduchi	-	-
Ujiji	524	1,513,000
Kwihara	2,815	809,500
Makao Makuu	-	45,323,575
JUMLA	**161,666**	**231,825,095**

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii, Idara ya Mambo ya Kale

IDADI YA MITI ILIYOPANDWA KIMKOA 2005/06 – 2009/10

Jedwali Na. 45

Mkoa	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
ARUSHA	1,591,934	4,141,250	4,312,043	6,968,417	5,163,971
MANYARA	1,784,543	3,606,308	4.154,855	4,614.004	4,499,801
DAR ES SALAAM	949,844	1,668,801	1,668,800	2,763,392	2,867,313
DODOMA	2,472,127	3,859,176	3,859,180	4,100,000	4,330,000
IRINGA	17,000,000	20,000,000	17,486,732	58,200,000	84,979,626
KAGERA	5,831,745	11,053,410	5,293,435	13,298,266	12,168,342
KIGOMA	1,819,307	2,013,451	2,013,452	1,971,790	1,346,643
KILIMANJARO	3,054,132	6,000,000	4,817,061	3,432,106	5,900,000
LINDI	2,927,204	6,000,000	3,773,313	2,010,000	5,157,600
MARA	6,030,801	5,094,200	5,297,968	6,443,842	5,626,994
MBEYA	4,681,448	11,953,129	5,950,835	10,902,351	11,268,387
MOROGORO	5,295,470	6,467,449	5,862,747	7,411,000	5,928,503
MTWARA	1,845,270	3,186,400	1,713,806	3,678,734	*-
MWANZA	2,439,019	7,730,189	5,084,184	5,309,775	2,690,646
PWANI	2,672,490	4,006,275	5,423,241	8,374,066	2,981,630
RUKWA	3,166,911	3,261,918	3,392,395	6,427,855	642,855
RUVUMA	3,208,223	6,500,000	4,750,000	7,800,000	9,100,000
SHINYANGA	3,835,080	19,910,981	34,839,431	30,136,031	21,915,690
SINGIDA	357,163	2,128,150	1,830,458	1,498,289	2,033,533
TABORA	3,338,540	4,120,530	3,238,550	5,250,010	7,520,316
TANGA	66,869,301	5,596,002	11,314,395	13,228,156	6,152,785
JUMLA	**141,170,552**	**138,297,619**	**136,076,881**	**203,818,084**	**202,274,635**

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii, Idara ya Misitu na Nyuki

* Takwimu hazikupatikana

MAUZO YA MAZAO YA MISITU NA NYUKI KATIKA MASOKO YA NJE

Jedwali Na.47

Aina ya Mazao	Kipimo	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10	
		Ujazo/Uzito	Thamani (US $ '000)	Ujazo/Uzito	Thamani (US $ '000)	Ujazo/Uzito	Thamani (US $ '000)	Ujazo/Uzito	Thamani (US $ '000)
Magogo ya miti	m3	12,850.76	35.40	3,191.93	9.56	-	-	-	-
Mbao (Rough sawn)	m3	51,908.84	137.98	79,037.73	73.35	6,920.00	26.55	10010.44	3767
Mbao za Mpingo	m3	137.70	4.81	11002.26	3.40	118.29	2.90	6863	2.89
Mbao za Sakafu	m3	140.20	0.55	5.38	1.28	-	-	1675	006
Vinyago	Kilo	63,634.70	40.54	114,957.58	28.86	68,231.83	17.98	2686393	20.38
Mataruma ya Reli	m3	-	-	-	-	-	-	-	-
Msandali	Tani	550.00	1.52	-		-	-	-	-
Samani	Vipande	6,504.00	6.72	183.18	2.51	396.00	1.73	1561	3.4
Tanin	Tani			-		-	-		
Maganda ya Mimosa	Tani	532.00	2.00	1,417,000.00	7.86	95,133.00	1.11	458,085.00	2.4
Terminalia Bark	Bags	-	-	-	-	-	-	-	-
Mbegu za miti	Kilo	1,787.00	36.28	-	-	-	-	-	-
Nta	Tani	-	-	428.68	1,892.00	-	-	-	-
Asali	Tani	-	-	94.00	80.89	-	-	-	-
Gundi ya miti	Kilo	-	-	-	-	-	-	80,000	0.26
Nguzo	Vipande	-	0.4583	7,839.00	42.12	8,200.81	12.03	10	0.11
Mafuta ya Msandali	Kilo	21.25	290744	11,325.00	3.15	9,171.00	1.34	2,983.00	0.96
Maganda ya Cinchona	Tani	84.34	0.53	412,120.00	1.98	447,319.20	4.60	588,135	3.23
Sanaa	Vipande	-	-	-	-	9,927.24	6.23	6452	2.04
Bedding		-	-	18,930.00	0.12	3,600.00	0.12	-	-
Majani ya Minazi/Milende	Kilo	-	-	11,000.00	0.76	10,000.00	0.27	6,800.00	0.21
Mafuta ya Jatropha	Kilo	-	-	-	-	14,000.00	0.11	210	0.06
Fremu za Mizinga		-	-	-	-	1,600.00	0.12	-	-
Majani dawa	Kilo	-	-	-	-	700	0.05	1837	0.16
Vumbi ya Msandali	Kilo							44,473.79	309
JUMLA						672,524.37	75.14	177,291.05	104.71

Chanzo: Idara ya Misitu na Nyuki

- Takwimu hazikupatikana

MWENENDO WA BIASHARA YA NDEGE, WANYAMAPORI NA VIPUSA NCHI ZA NJE

Jedwali Na. 48

Aina ya nyara	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ndege	Idadi	152230	161220	100516	91075	98112	90869	6236	15347	15347	18798	25742
Wanyama wanaotambaa (Repiles)	Idadi	59112	62112	66857	58566	73620	54221	101467	112630	114171	110056	56988
Other Mamals than primates	Idadi	1112	1099	1090	950	569	509	229	274	296	202	263
Primates	Idadi	825	1026	1282	155	476	437	273	736	738	50	202
Wanyama wa majini (Amplibians)	Idadi	25570	23820	34509	33457	27007	18823	37989	43967	46402	47055	24557
Wadudu	Idadi	16320	19320	30211	57735	59376	73057	107489	77245	111512	100171	40351

Chanzo: Idara ya Wanyamapori

Jedwali Na. 48A

Shughuli	Kipimo	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/09	2009/10
Uwindaji wa kitalii	US$	8,824,305	9,775,749	11,676,847	12,030,510	14,704,370	14,861,740	17,610,454
Biashara ya wanyama hai	Sh.	162,103,454	177,028,657	165,465,746	180,686,043	206,671,428	204,897,124	109,790,238

Chanzo: Idara ya Wanyamapori

IDADI YA WAWINDAJI WA KITALII

Jedwali Na. 48B

Mwaka	Idadi ya Kampuni	Wawindaji	
		Wageni	waTanzania
1994/95	43	668	194
1995/96	42	694	160
1996/97	35	937	171
1997/98	35	992	355
1998/99	35	933	391
1999/00	35	923	429
2000/01	39	893	407
2001/02	40	1035	418
2002/03	40	1018	359
2003/04	40	1274	380
2004/05	46	1245	409
2005/06	54	1482	241
2006/07	54	1582	855
2007/08	54	1508	1725
2008/09	54	1152	1454
2009/10	47	-	-

Chanzo: Idara ya Wanyamapori

UZALISHAJI KATIKA SEKTA YA UVUVI 1993-2010

Jedwali Na. 50

Mwaka	Idadi ya Wavuvi	Idadi ya Vyombo			Uzalishaji na mapato					
		Maji baridi	Baharini	Jumla ya Vyombo	Maji baridi		Maji Chumvi		Jumla	
					Uzito (tani)	Thamani (Sh.)	Uzito (tani)	Thamani (Sh.)	Uzito (tani)	Thamani (Sh.)
1993	61,943	17,744	3,232	20,976	294,782.1	31,238,839.00	36,684.8	10,206,810.00	331,466.90	41,445,649.00
1994	61,666	16,129	3,232	19,361	228,006.6	30,949,458.00	40,785.4	14,227,862.00	268,792.00	45,177,320.00
1995	75,516	18,696	3,768	22,464	207,139.0	45,805,145.00	51,073.0	28,579,811.00	258,212.00	74,384,956.00
1996	75,621	19,208	3,768	22,976	308,600.0	38,200,000.00	48,200.0	24,100,000.00	356,800.00	62,300,000.00
1997	75,621	19,208	3,768	22,976	306,750.0	42,265,000.00	50,210.3	25,350,000.00	356,960.30	67,615,000.00
1998	78,672	17,141	5,127	22,268	300,000.0	47,486,100.00	48,000.0	29,273,500.00	348,000.00	76,759,600.00
1999	81,572	17,141	5,127	22,268	260,000.0	44,018,000.00	50,000.0	33,500,000.00	310,000.00	77,518,000.00
2000	102,329	25,014	5,157	30,171	271,000.0	45,500,000.00	49,900.0	32,180,000.00	320,900.00	77,680,000.00
2001	120,266	25,014	4,927	29,941	283,354	47,108,668.00	52,935.0	34,113,717.00	336,289.00	81,222,385.00
2002	124,570	31,849	4,927	36,776	273,856	54,771,300.00	49,675.0	33,372,136.00	323,531.00	88,143,436.00
2003	124,570	31,849	4,927	36,776	301,855	141,073,500.00	49,270.0	34,489,000.00	351,125.00	175,562,500.00
2004	122,514	32,172	4,947	37,119	312,040	147,743,000.00	50,470.0	40,376,000.00	362,510.00	188,119,000.00
2005	133,197	32,172	7,190	39,362	320,566	256,452,800.00	54,969.0	82,452,930.00	375,535.00	338,905,730.00
2006	156,544	44,362	7,190	51,552	292,519	248,640,903.50	48,590.5	37,077,636.79	341,109.20	285,718,540.29
2007	163,037	44,362	7,342	51,704	284,348	252,525,197.95	43,459.6	39,210,207.20	327,807.50	291,735,405.15
2008	170,038	44,832	7,342	52,174	303,936	194,725,415.72	46,375.5	40,563,641.20	350,311.40	235,289,056.92
2009	174,540	48,221	7,943	56,164	299,729	351,394,073.10	44,838.2	56,633,436.00	344,567.30	408,027,509.10
2010	163,601	42,337	7,664	50,001	294,474	684,844,020.20	52,683.0	89,639,934.00	347,157.00	774,483,954.20

Chanzo: Idara ya Uvuvi

- Takwimu hazikupatikana

MAUZO YA MAZAO YA UVUVI NCHI ZA NJE KWA MWAKA 2010

Jedwali Na.51

Mazao	Uzito (KG)	Thamani (FOB)		MRAHABA - Tsh.
		US$	Tsh.	
Dried Dagaa/L. Nyasa	6,127.60	21,303.25	31,161,046.60	2,850,972.50
Dried Dagaa/L. Tanganyika.	683,577.20	1,049,986.28	1670,837,800.30	90,963,178.55
Dried Dagaa/L. Victoria.	8,200,490.40	36,011,572.43	52,101,345,464.86	488,206,240.09
Dried Fish Maws	58,414.20	296,025.24	425,054,140.12	23,267,739.00
Dried Fish Scales	9,240.00	17,094.00	22,438,268.00	109,159.00
Dried Fish/Kayabo	60,000.00	87,719.26	111,282,300.00	5,338,948.00
Dried Fish/L. Rukwa	85,185.90	30,868.17	43,353,988.80	3,044,625.00
Dried Fish/L. Tanganyika.	381,351.80	996,748.99	1,506,949,627.98	68,895,146.70
Dried Furu/L. Tanganyika.	5,500.00	3,850.00	4,920,300.00	300,000.00
Dried Furu/L. Victoria.	1,011,143.00	681,459.48	1,321,605,248.74	78,303,471.40
Dried Perege/Mtera dam	62,454.00	167,914.00	252,070,352.72	20,754,360.00
Dried Perege/L. Victoria.	1,480.00	4,440.00	4,622,040.00	370,600.00
Dried Perege/L. Rukwa	339,326.00	1,014,134.00	1,485,107,656.00	15,705,398.00
Dried Fish Offcuts	35	8.75	11,393.00	2,279.0[illegible]
Fresh Perege/Mtera Dam	1,140.00	3,420.00	3,560,220.00	400,000.0[illegible]
Farmed Prawns	154,825.60	816,552.00	1,151,378,568.38	6,048,859.3[illegible]
Fish Frames	2,101,180.00	553,410.00	752,194,258.82	28,710,344.8[illegible]
Fish Meals	291,018.00	87,342.78	113,045,283.84	5,595,447.2[illegible]
Fresh Fish Fillets	9,242,892.60	55,516,757.69	76,440,952,983.99	1,719,095,617.6[illegible]
Fresh whole Fish/L. Victoria,	2,551.00	15,231.00	17,971,773.00	880,700.0[illegible]
Fresh Fish/L. Nyasa	1,300.00	3,900	4,059,900.00	340,000.0[illegible]
Fresh Fish Steaks	160	818	1,193,198.54	28,075.3[illegible]
Fresh H&G Fish	78,488.20	557,237.00	912,412,438.03	27,647,944.8[illegible]
Fresh Tilapia fish/L. Victoria.	5,470.00	15,970.00	18,791,290.00	1,884,450.0[illegible]
Frozen Fish Maws	840,114.70	9,830,955.90	14,738,740,461.32	215,711,066.8[illegible]
Frozen Fish Chests	138,938.00	39,427.00	53,021,659.70	13,742,921.9[illegible]
Frozen Fish Chips	29,858.00	9,369.00	12,280,009.00	1,837,494.0[illegible]
Frozen Fish Offcuts	772,302.00	386,143.90	643,627,466.09	61,840,205.4[illegible]
Frozen Octopus	823,576.00	3,382,917.08	4,816,679,143.72	285,686,908.8[illegible]
Frozen Crabs	7,332.10	29,011.13	40,671,597.52	2,620,340.0[illegible]
Frozen Cuttle Fish	5,157.00	14,432.10	19,823,902.78	1,980,413.[illegible]
Frozen Fish Fillets	12,936,298.00	68,604,903.30	94,468,553,159.20	2,230,058,847.[illegible]
Frozen Fish belly flaps	108,000.00	23,405.00	34,397,862.00	17,288,575.[illegible]
Frozen H&G Fish	853,161.00	3,729,308.00	5,379,131,141.65	164,139,150.[illegible]
Frozen Lobster/whole	13,715.40	70,023.54	91,315,762.73	6,865,195.0
Frozen Prawns	130,094.10	1,090,802.77	830,849,236.39	61,939,915.[illegible]
Frozen Squids	4,596.90	21,137.51	29,728,324.26	1,997,050.[illegible]
Live Crabs	141,518.00	984,969.00	1,414,123,105.11	120,222,316.[illegible]
Live Lobster	87,117.00	949,400.00	1,753,989,753	69,939,779.[illegible]
Sea Shells /Cowries	87,755.00	35,361.00	51,041,972.50	1,670,325.[illegible]
Smoked Fish/ L. Tanganyika	3,750.00	11,250.00	15,750,000.00	949,000.[illegible]
Frozen Fish Samples	2	102	149,220.00	3,521.[illegible]
Frozen Fish/Marine	200	600	624,600.00	45,000.[illegible]
Frozen Tuna	27,000.00	21,600.00	30,067,200.00	4,000,000.[illegible]
Jumla Ndogo		187,208,878.55	262,818,885,118.69	5,851,281,583.[illegible]
Samaki Hai - Idadi	Vipande			
Live Aquarium Fish/ L. Nyasa	17,980	75,300.50	107,853,249.05	10,816,128[illegible]
Live Aquarium Fish/L. Tanganyika.	22,572	142,874.43	204,703,660.46	14,005,845[illegible]
Jumla Kubwa		187,427,053.48	263,131,442,028.20	5,876,103,557[illegible]

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi

MUHTASARI WA MAUZO YA MAZAO YA UVUVI NCHI ZA NJE - 1996-2010

JEDWALI 51A

Mwaka	Uzito	Thamani		Ushuru
	Kg	T.sh	US $	T.sh
1996	25,544,863.0	24,837,660,718.5	61,782,880.1	1,513,450,669.0
1997	32,098,151.0	41,879,810,576.2	70,165,111.2	2,512,741,838.5
1998	46,660,954.0	54,836,980,435.0	83,523,090.0	3,290,218,972.2
1999	28,928,780.8	44,712,630,055.1	61,789,857.7	2,687,065,028.7
2000	41,725,215.8	51,173,638,115.5	64,535,114.8	3,071,388,241.3
2001	41,640,238.9	82,999,691,956.1	95,451,374.6	5,244,333,672.0
2002	32,953,787.4	88,940,963,071.8	94,244,093.3	4,981,373,636.9
2003	42,352,738.1	132,862,401,373.8	129,606,515.4	7,789,955,962.7
2004	46,026,817.4	112,922,686,607.3	112,761,195.1	7,190,356,743.1
2005	57,310,093.7	162,619,492,949.1	141,597,362.2	9,142,768,083.8
2006	44,495,623.4	170,184,661,003.1	138,120,145.1	6,236,615,179.2
2007	57,795,513.6	213,211,258,838.2	173,272,670.4	7,589,576,913.9
2008	51,426,207.7	205,054,092,452.9	174,409,214.4	6,629,846,700.1
2009	41,148,261.0	1,136,908,534,123.7	905,730,134.0	6,322,405,964.0
2010	39,771,833.7	263,131,442,027.7	187,427,053.5	5,876,103,557.4
JUMLA	629,879,079.4	2,786,275,944,304.0	2,494,415,811.9	80,078,201,162.8

Chanzo: Idara ya Uvuvi

MWELEKEO WA MAUZO YA SANGARA NJE YA NCHI -1996-2010

JEDWALI 51B

Mwaka	Uzito	Thamani		Ushuru
	Kg	T.sh	US $	T.sh
1996	20,296,124.4	19,338,404,278.7	52,277,681.3	1,185,728,961.9
1997	23,075,904.6	33,125,889,871.5	54,821,414.1	1,987,549,609.2
1998	36,386,241.0	43,258,023,811.9	65,727,795.0	2,595,481,431.8
1999	23,757,461.9	37,554,505,909.0	51,992,752.5	2,257,832,543.0
2000	30,831,841.0	36,401,237,005.8	45,903,212.8	2,184,070,656.4
2001	31,385,651.5	67,179,279,502.2	77,212,250.7	4,022,462,279.7
2002	24,888,811.0	72,028,087,135.2	76,314,520.4	-
2003	31,560,981.4	103,854,517,039.8	102,374,745.7	6,122,922,418.2
2004	30,312,898.3	82,356,866,789.0	76,261,406.4	5,171,324,343.0
2005	53,675,473.7	148,785,948,008.6	129,184,492.6	8,419,301,970.4
2006	39,472,977.7	156,160,190,326.6	126,829,665.7	5,491,786,878.8
2007	50,078,575.6	195,242,463,549.7	158,422,058.5	6,660,034,977.0
2008	38,721,422.2	180,366,779,818.2	153,740,732.3	5,412,912,979.2
2009	29,308,384.0	168,672,111,452.0	130,877,948.3	4,640,564,903.5
2010	27,229,470.7	194,012,069,313.9	139,666,995.1	4,509,670,993.8
JUMLA	490,982,218.9	1,538,336,373,812.0	1,441,607,671.3	60,661,644,945.9

Chanzo: Idara ya Uvuvi

- Takwimu hazikupatikana

IDADI YA WATALII, SIKU ZAO HOTELINI NA MAKADIRIO YA FEDHA ZA KIGENI ZILIZOPATIKANA

Jedwali Na.52

MAELEZO	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Idadi ya Watalii (000)	627	502	525	575	576	582	613	644	719	765	714	782
Siku za kulala hotelini, Jumla (000)	3381	3837	5549	8430	9600	9625	10630	11792	12748	11390	10593	719097
Watanzania	1686	2160	2917	3971	4100	4100	4500	4837	5350	4061	3708	-
Wageni	1695	1677	2632	4459	5500	5525	6130	6955	7398	7329	6885	-
Safari za wageni katika mbuga za wanyama	627	778	880	1029	1031	1032	1083	1150	1214	1252	1163	-
Mapato. Fedha za kigeni (US $ Milioni)	733	739	725	730	731	746	823	862	1198	1354	1159.8	1254.5

Chanzo: Divisiya Taifa ya Takwimu, Wizara ya Maliasili na Utalii

IDADI YA WATALII WALIOINGIA NCHINI NA KIASI CHA FEDHA ZILIZOPATIKANA (1995-2010)

Jedwali Na. 53

Mwaka	Idadi ya Watalii	Ongezeko kwa Mwaka (%)	Mapato (US $) Milioni	Ongezeko kwa Mwaka (%)
1995	293834	12.3	258.14	34.4
1996	326192	11.0	322.00	24.7
1997	360000	10.4	392.41	21.9
1998	482331	34.0	570.00	45.3
1999	628188	30.2	733.30	28.6
2000	501668	-20.1	739.10	0.8
2001	525122	4.7	725.00	-1.9
2002	575000	9.5	730.00	0.7
2003	576000	0.2	731.00	0.1
2004	582000	1.0	746.08	2.1
2005	612754	5.3	823.1	10.3
2006	644124	5.1	950.0	15.4
2007	719031	11.6	1198.0	26.1
2008	770376	7.1	1354.0	13.0
2009	714367	-7.3	1159.8	-14.3
2010	782699	9.6	1254.5	8.2

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii

MWENENDO WA BIASHARA YA UTALII NCHINI TANZANIA 2005-2010

Jedwali Na. 55

	Kipimo	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jumla wa watalii	Idadi	613000	644000	719013	770376	714367	782699
Idadi ya watalii hotelini	Idadi	590000	605000	673722	770376	665480	719097
Mapato	US$milioni	823.0	950.0	1037.0	1354.0	1159.8	1254.5
Wastani wa mapato kwa mtalii mmoja	US$	1342.0	1475.2	1666.0	1700.0	1625	
Wastani wa siku za kukaa watalii hotelini, kwa safari moja	Siku	12	12	12	12	11	11
Wastani wa matumizi ya fedha ya mtalii mmoja kwa siku*	US$	140.0	1551.0	1981.0	265.0	231.0	328.0
Idadi ya Hotelii	Idadi	495	503	515	520	529	-
Idadi ya vyumba	Idadi	31365	31689	31870	32045	32315	-
Idadi ya Vitanda	Idadi	56562	56781	56995	57205	58167	-
Idadi ya siku za kulala walalii hotelini	Idadi	10587000	11792000	12748	13768	10710	-
Wastani wa ujazaji wa nafasi katika vyumba hotelini kwa mwaka	%	48	48	48	49	47	-
Idadi ya waajiriwa katika sekta ya utalii	Idadi	199000	199300	250000	250500	250800	-

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii (Idara ya Utalii) na Ofisi ya Taifa ya Takwimu

* Package Travel Arrangement

IDADI YA WAGENI WALIOTEMBELEA VITUO VYA UTALII

Jedwali Na.55A

	2008		2009		2010	
Jina la Hifadhi	Wageni kutoka Nje	Watanzania	Wageni kutoka Nje	Watanzania	Wageni kutoka Nje	Watanzania
ARUSHA	39,778	43,484	40,268	9,235	34,308	30,162
GOMBE	1096	325	1,202	432	1,166	1,001
KATAVI	3,161	2250	1882	292	1,484	1,330
KILIMANJARO	155,275	6,954	41,879	1,183	50,193	3,545
KITULO	117	413	366	187	151	158
LAKE MANYARA	112,687	46,477	118,565	16,361	112982	48,288
MAHALE	2,888	191	810	58	865	44
MIKUMI	21,038	17,629	25,282	10,616	18,936	22,872
MKOMAZI	433	552	647	263	566	572
RUAHA	21832	12355	14,125	3,118	12,623	8,797
RUBONDO	721	490	472	153	501	381
SAADANI	24.82	2,293	2,755	1,335	2,127	4,442
SERENGETI	225,606	218,375	202,537	58841	228,644	69,369
TARANGIRE	95,760	43,883	77,739	10,018	85,778	34,752
UDZUNGWA	2,837	1,731	3163	1395	2,945	2,707
Jumla	685,711	397,402	531,692	113,487	553,269	228,420

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii

SURA YA 13

MADINI

Kiwango cha Ukuaji

279. Kiwango cha ukuaji wa shughuli za kiuchumi za madini na uchimbaji mawe kilikuwa asilimia 2.7 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 1.2 mwaka 2009. Ukuaji huu ulitokana na kuongezeka kwa uzalishaji wa dhahabu kufuatia kuongezeka kwa bei ya dhahabu katika soko la dunia baada ya kuyumba katika kipindi cha mdororo wa uchumi. Shughuli za kiuchumi za madini na uchimbaji mawe zilichangia asilimia 3.3 katika pato la Taifa mwaka 2010, kama ilivyokuwa mwaka 2009.

Utafutaji Madini

280. Mwaka 2010, leseni 5,294 za utafutaji na uchimbaji madini nchini zilitolewa ikilinganishwa na leseni 4,599 zilizotolewa mwaka 2009. Idadi hii ni sawa na ongezeko la asilimia 13. Kati ya hizo, leseni 586 zilikuwa za utafutaji mkubwa wa madini, leseni 19 za uchimbaji wa kati na mkubwa wa madini na leseni 4,689 za uchimbaji mdogo wa madini. Ongezeko hilo lilitokana na kuimarika kwa hali ya uchumi duniani pamoja na bei za madini kama vile dhahabu kuendelea kupanda hali iliyofanya wawekezaji wa ndani na nje kuhamasika kuwekeza katika sekta ya madini.

Uchimbaji na Uuzaji Madini

Almasi

281. Uzalishaji wa almasi ulipungua kwa asilimia 66.7 kutoka karati 181,874.0 mwaka 2009 hadi karati 80,498.1 mwaka 2010. Hii ilitokana na kupungua kwa uzalishaji wa almasi katika mgodi wa "Williamson Diamonds Limited" (WDL) kutokana na kusitishwa kwa uzalishaji wa mtambo mkubwa kwa ajili ya ukarabati mkubwa. Aidha, thamani ya mauzo ya almasi nje ya nchi ilishuka toka Dola za Kimarekani milioni 22.73 mwaka 2009 hadi Dola za Kimarekani milioni 16.3 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 28.2.

Dhahabu

282. Mwaka 2010, uzalishaji wa dhahabu ulikuwa kilo 39,314 ikilinganishwa na kilo 39,112 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 0.5. Ongezeko hili lilitokana na kuanza kwa uzalishaji katika mgodi wa Buzwagi na kuongezeka kwa uzalishaji katika migodi ya Geita na North Mara.

283. Thamani ya mauzo ya dhahabu nje ya nchi iliongezeka kwa asilimia 38.1 kutoka Dola za Kimarekani 1,039.5 milioni mwaka 2009 hadi Dola za Kimarekani milioni 1,435.5 mwaka 2010. Hii ilitokana na kupanda kwa bei ya dhahabu katika soko la dunia. Wastani wa bei ya dhahabu katika soko la dunia uliongezeka kutoka Dola za Kimarekani 972.7 kwa wakia mwaka 2009, hadi Dola za Kimarekani 1,224.7 kwa wakia mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 25.9.

Vito vya thamani

284. Mwaka 2010, uzalishaji wa vito vya thamani ulikuwa kilo 2,646,109, ikilinganishwa na kilo 1.068,481 zilizozalishwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 17.0. Hata hivyo, mauzo ya vito vya thamani nje ya nchi yalipungua kufikia Dola za Kimarekani 5.8 milioni mwaka 2010, ikilinganishwa na Dola za Kimarekani 20.7 milioni mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 72.0. Hii ilitokana na kupungua kwa mahitaji na hivyo kupelekea kushuka kwa bei ya Tanzanite na vito vingine katika masoko ya kimataifa,

Makaa ya Mawe

285. Mwaka 2009, uzalishaji wa makaa ya mawe ulisimama katika mgodi wa Kiwira kutokana na kukosekana kwa fedha za uendeshaji. Hata hivyo, uzalishaji uliendelea mwaka 2010 ambapo kiasi cha tani 179.5 za makaa ya mawe kilizalishwa. Uzalishaji huu ni mdogo ikilinganishwa na uwezo wa mgodi. Mwaka 2008, mgodi wa Kiwira ulizalisha tani 15.242 za makaa ya mawe na mwaka 2007 ulizalisha tani 27,198.

Thamani ya Mauzo ya Madini

286. Mwaka 2010, thamani ya mauzo ya madini nje ya nchi ilikuwa Dola za Kimarekani 1,560.1, ikilinganishwa na Dola za Kimarekani 1,271.4 milioni mwaka 2009, sawa na na ongezeko la asilimia 22.7. Hii ilitokana na kuongezeka kwa uzalishaji wa dhahabu na kupanda kwa bei ya dhahabu katika soko la dunia.

UCHIMBAJI WA MADINI: KIASI KILICHOPATIKANA

Jedwali Na.56

MADINI	Kipimo	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Almasi	Carat	239761	236582	303920	219639	272204	282786	237676	181874	80498
Dhahabu	Kg	43320	48018	48176	52236	39750	40193	36434	39112	39448
Gemstones	Kg	195842	1531547	1613848	1936618	2493133	1286297	1858287	1068481	2646109
Chumvi	Tani	71200	58978	57062	135410	34798	35224	25897	27392.77	34455
Phosphate	Tani	1182	3738	6570	7096	2881	8261	28684	752	17180
Limestone	000 Tani	2857	1206	1391	2780	1608	1322	1282000	1284000	1437
Tin Ore	Tani	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Gypsum	Tani	73000	33232	59231	63377	32798	2730	55730	8105	26918
Makaa ya mawe	Tani	79210	54610	65041	74800	17940	27198	15242	1	179
Pozolana	Tani	52000	105910	152679	163499	129295	184070	260403	61501	60320
Kaolin	Tani	-	-	-	-	-	1020	13926	18624	58
Madini ya fedha	Kg	7669	7986	13216	12891	14906	12381	10388	8231	12470
Shaba	Pound	9309812	8191035	9348181	7632959	7241639	7222390	6288503	4451697	11741898
Bauxite	Tani	-	-	-	1640	5373	5003	20601	122919.5	39326000

Chanzo: Wizara ya Nishati na Madini, Idara ya Madini

\- Takwimu hazikupatikana

Carat = 0.205 gm

* Takwimu za awali

MADINI YALIYOUZWA NCHI ZA NJE 2005 - 2010

Jedwali Na. 57

Aina ya madini	Kipimo	Kiasi kilichouzwa						Thamani (000 US $)					
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009**	2010*
Almasi (Rough)	'000 Carats	220	272	282	221	181	80	25350	25913	28913	2238	22727	16294
Almasi (iliyokatwa)	'000 Carats	-	-	-	-			-	-	-	- -		
Almasi (Contruct goods	'000 Carats	-	-	-	-			-	-	-	- -		
Dhahabu	'000 Gramu	52172	39750	40095	36392	39112	39448	643640	772059	888873	992802	1039456	1436233
Mawe ya thamani	'000 Gramu	1936618	2493211	1283297	1858107	1068481		40530	10256	35582	49850	20674	6119
Chumvi	Tani	16963	18226	17965	13523	18430	13438	1630	1998	2174	2380	1738	4038
Phosphate	Tani	6613	2881	8261	2684	752	1718	638	275	715	280	148	470
Bati	Tani	-	-	-	-			-	-	-	- -		
Jasi	Tani	2400	5650	2500	2024	4226	9498	50	28	74	650	84	126
Grafiti	Tani	-	-	-	-			-	-	-	- -		
Fedha	000Grams	12881	14906	12381	9835	8231	12040	2990	5540	5317	6680	4961	7673
Shaba	000lb	7633	7242	7222	6288	4452	11742	12620	19896	21063	21063	11499	36710
Madini ya viwandani	Tani	-	-	-	-			-	-	-	- -		
Bauxite	Tani	1850	5373	5003	20600	122820	39326000	30	51	571	480	2127	1050
Jumla ('000 US$)								727478	836016	983282	1076423	1103414	1508713

Chanzo: Wizara ya Nishati na Madini, Idara ya Madini

- Takwimu hazikupatikana

** Takwimu zimerekebishwa

* Takwimu za awali

SURA YA 14

VIWANDA NA BIASHARA

Kiwango cha Ukuaji

287. Kiwango cha ukuaji wa shughuli za kiuchumi za uzalishaji bidhaa za viwandani kilikuwa asilimia 7.9 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 8.0 mwaka 2009. Mchango wa shughuli za kiuchumi za uzalishaji bidhaa za viwandani katika Pato la Taifa uliongezeka kutoka asilimia 8.6 mwaka 2009, hadi asilimia 9.0 mwaka 2010.

Viwanda Vidogo

288. Mwaka 2010, idadi ya wajasiriamali waliopatiwa huduma za kuanzisha na kuendeleza viwanda vidogo na biashara ndogo iliongezeka hadi 37,021 ikilinganishwa na wajasiriamali 21,922 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 68.9. Kati yao, wajasiriamali 10,708 walipatiwa mafunzo ya ujasiriamali, uongozi wa biashara na mafunzo ya ujuzi maalum. Aidha, wajasiriamali 1,770 walishiriki katika maonesho ya kibiashara na kuweza kuuza bidhaa zenye thamani ya shilingi bilioni 1.75. Vilevile, mikopo iliyotolewa kwa wajasiriamali ilikuwa na thamani ya shilingi bilioni 5.03 mwaka 2010 ikilinganishwa na mikopo ya shilingi bilioni 3.6 mwaka 2009. Mikopo hiyo iliongeza ajira kwa watu 18,600 mwaka 2010, ikilinganishwa na ajira 13,300 mwaka 2009.

Gharama za Uzalishaji

289. Mwaka 2010, gharama za uzalishaji bidhaa ziliongezeka hadi shilingi milion 2,081,934, kutoka shilingi milioni 1,764,351 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 18.0. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa gharama za uzalishaji wa vyakula, vinywaji, tumbaku na sigara, na kemikali.

Uzalishaji katika baadhi ya Viwanda Nchini

290. Mwaka 2010, uzalishaji katika baadhi ya viwanda kama vile konyagi, mabati, dawa za pareto, unga wa ngano, pombe ya kibuku, bia, soda uliongezeka. Ongezeko hilo limesababishwa na kuongezeka kwa mahitaji ya

bidhaa hizo katika soko la ndani. Uzalishaji wa konyagi uliongezeka kutoka lita 10,201,000 mwaka 2009, hadi kufikia lita 12,972,843, sawa na ongezeko la asilimia 27.2. Aidha, uzalishaji wa pombe ya Kibuku uliongezeka kwa asilimia 28.6 kutoka uzalishaji wa lita 16,141,000 mwaka 2009, hadi kufikia lita 20,753,520 mwaka 2010. Uzalishaji wa Mabati uliongezeka kwa asilimia 30.7, kutoka tani 50,664 mwaka 2009 hadi tani 66,231 mwaka 2010.

291. Uzalishaji wa unga wa ngano uliongezeka kutoka tani 368,885 mwaka 2009, hadi tani 388,905 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 5.4. Uzalishaji katika viwanda vya bia uliongezeka kutoka hektolita milioni 2.84 mwaka 2009, hadi kufikia hektolita milioni 5.15 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 81.3. Uzalishaji wa Sigara ulipanda kutoka sigara bilioni 5,831 mwaka 2009, hadi sigara bilioni 6,170 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 5.8. Uzalishaji katika viwanda vya kusindika ngozi uliongezeka kutoka futi za mraba milioni 37.3 mwaka 2009, hadi futi za mraba milioni 39.7 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 6.4

292. Uzalishaji wa nguo uliongezeka kutoka mita za mraba 91,501,000 mwaka 2009, hadi mita za mraba 120,000,000 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia asilimia 31.1. Uzalishaji wa chuma uliongezeka kutoka tani 34,793 mwaka 2009, hadi tani 43,882 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 26.1. Aidha, uzalishaji wa kamba ulipungua kutoka tani 7,913 mwaka 2009, hadi tani 5,548 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 29.9

Biashara ya Ndani

293. Shughuli za kiuchumi za biashara zinajumuisha uuzaji wa jumla, reja reja na matengenezo. Mwaka 2010, shughuli za kiuchumi za biashara na matengenezo zilikuwa kwa asilimia 8.2, ikilinganishwa na asilimia 7.5 mwaka 2009. Mchango wa shughuli za biashara na matengenezo katika Pato la Taifa ilikuwa asilimia 12.1 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 11.8 mwaka 2009.

Maonesho ya Biashara ya Kimataifa

294. Mwaka 2010, idadi ya washiriki binafsi katika Maonesho ya Kimataifa ya Biashara katika viwanja vya Mwalimu J.K.Nyerere ilikuwa 2,150, ikilinganishwa na washiriki 2,103 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 2.2. Kati yao, washiriki 1,800 walitoka ndani na washiriki 350 walitoka nje ya nchi ikilinganishwa na washiriki 1,760 wa ndani na 343 wa nje mwaka 2009. Kuongezeka kwa washiriki binafsi wa ndani na nje kumetokana na kuongezeka kwa hadhi ya maonesho ya Dar es Salaam International Trade Fair (DITF) na kuwa chini ya Shirika la Maonesho ya dunia (UFI). Mchanganuo wa ushiriki katika mwaka 2010 unaonesha nchi zilizoshiriki zilikuwa 17 ikilinganishwa na nchi 23 zilizoshiriki mwaka 2009. Aidha, makampuni 350 ya nchi za nje yalishiriki maonesho hayo. Kupungua kwa idadi ya nchi shiriki kulitokana na kujulikana kwa maonesho ya Kimataifa ya Dar es Salaam ambapo washiriki binafsi kutoka nje walishiriki moja kwa moja kwa kuwasiliana na TANTRADE badala ya kupitia nchi zao.

MATUMIZI YA SARUJI NCHINI

Jedwali Na. 58

Mwaka	Kutoka Nje	Uuzaji nje	Utengenezaji	Tani	
				Tani	Badiliko%
1974	64613	30	296400	360983	
1975	57043	0	266000	323043	-11%
1976	58460	1861	243639	300238	-7%
1977	54785	4139	246500	297146	-1%
1978	73242	22714	250065	300593	1%
1979	48375	7976	298891	339290	13%
1980	30555	11110	305811	325256	-4%
1981	49325	7751	389953	431527	33%
1982	27541	16010	333531	345062	-20%
1983	42428	20639	246919	268708	-22%
1984	16895	18974	368644	366565	36%
1985	111341	16424	375957	470874	28%
1986	42028	6558	434898	470368	0%
1987	1383	11146	498261	488498	4%
1988	9076	65765	590927	534238	9%
1989	2145	29035	594791	567901	6%
1990	2544	131469	663900	534975	-6%
1991	2800	67766	1022580	957614	79%
1992	3080	63065	677388	617403	-36%
1993	3600	102282	748850	650168	5%
1994	3160	53706	686200	617272	-5%
1995	4000	72092	739156	671064	9%
1996	1309	104811	725755	622253	-7%
1997	2804	100165	621159	523798	-16%
1998	14388	50718	777620	741290	42%
1999	11418	29097	832602	814923	10%
2000	7281	30497	833092	809882	-1%
2001	56395	53517	900430	903308	12%
2002	149079	37203	1026082	1137958	26%
2003	166446	34396	1186434	1318484	16%
2004	125007	37655	1280851	1368203	4%
2005	120200	40430	1375222	1454992	6%
2006	92711	98	1421460	1514073	4%
2007	101827	52170	1629890	1679547	11%
2008	356468	99688	1755862	2012642	20%
2009	516182	57569	1940845	2399458	19%
2010*	566828	189321	2312055	2689562	12%

Chanzo: Ofisi ya Taifa Takwimu

* Za Awali (Provisional)

UZALISHAJI WA BAADHI YA BIDHAA VIWANDANI

Jedwali Na.59

Aina ya Bidhaa	Kipimo	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko(%) 2009-2010
Biskuti & tambi	Tani	2284	5906	10214	10912	10565	11273	15435	15200	-	-
Unga wa ngano	Tani	219118	355616	338076	368019	434160	406336	287925	368885	388905	5.4%
Konyagi	000 Lita	2937	3670	4105	4489	5365	5622	4049	10201	12973	27.2%
Bia	000 Lita	175870	194100	202628	216604	299036	310194	291178	284906	515000	80.8%
Chibuku	000 Lita	19400	14825	10119	11106	11559	10320	10235	16141	20754	28.6%
Sigara	Milioni	3778	3920	4219	4445	5095	5821	6101	5831	6170	5.8%
Nguo	000 M^2	106305	116714	11 1637	99134	146600	139000	140531	91501	120000	31.1%
Kamba za katani	Tani	5901	6839	5161	5943	5854	7012	7783	7913	5548	-29.9%
Nyavu za uvuvi	Tani	30	41	260	274	119	156	-	64	-	-
Mazulia	000 M^2	-	-	-	-	-	-	-	37152	-	-
Tabaka za mbao	M^2	304	32609	40248	37941	44310	45147	44547	266	-	-
Dawa za pareto	Tani	36	16	23	25	33	33	73	-	-	-
Mbolea	Tani	-	-	-	-	-		-	25762		-
Rangi	000 Lita	13564	16842	16621	16222	18402	17451	24857	-	19200	-
Bidhaa za petrol	000 Tani	-	-	-	-	-	-	-	1941	-	-
Saruji	000 Tani	1026	1186	1281	1366	1422	1630	1756	34793	-	-
Chuma	Tani	25418	38794	41710	41299	44482	52163	39969	34793	43882	26.1%
Bati	Tani	31742	31018	29573	29737	29898	36492	31743	50664	66231	30.7%
Aluminium	Tani	141	199	171	183	105	110	105	58	-	-
Radio	000 namba	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Betri	Milioni	42	43	74	81	82	75	53	78	-	-

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu na Wizara ya Viwanda na Biashara

\- Hakuna uzalishaji

VIWANDA: IDADI YA WATU WALIOAJIRIWA

Jedwali Na. 60

ISIC (Rev 3)	Shughuli	Walioajiriwa					Wengine					Jumla				
		2006	2007	2008	2009*	2010**	2006	2007	2008	2009*	2010**	2006	2007	2008	2009*	2010**
151-4	Vyakula	43690	44127	44564	45005	44365	273	276	278	281	305	43962	44402	44842	45287	44670.36
155	Vinywaji	4083	4124	4165	4206	5914	26	27	27	27	50	4110	4151	4192	4233	5963.531
160	Tumbaku na Sigara	6923	6992	7061	7131	6883	0	0	0	0	-	6923	6992	7061	7131	6882.632
171-2,	Ufumaji na Ushonaji	10122	10223	10325	10427	11988	52	52	53	53	236	10174	10276	10377	10480	12223.94
191	Ngozi, bidhaa za ngozi	20	20	21	21	648	2	2	2	2	4	22	22	23	23	6518465
192	Viatu	1157	1169	1181	1192	819	6	6	6	6	5	1164	1175	1187	1199	824.244
2012-02	Mbao, Bidhaa za Mbao	2566	2592	2618	2644	770	77	78	78	79	24	2643	2670	2696	2723	794.6652
210-221-222	Karatasi, Uchapishaji	4333	4376	4420	4463	5577	118	120	121	122	92	4451	4496	4540	4585	5668.73
241-2	Utengenezaji wa Kemikali	4863	4912	4960	5010	2944	42	43	43	44	30	4906	4955	5004	5053	2973.606
251	Bidhaa za mpira	519	524	530	535	1227	1	1	1	1	12	520	525	531	536	12394.27
252	Bidhaa za Plastiki	2265	2288	2311	2334	4195	17	17	18	18	13	2283	2305	2328	2351	4207.926
261-9	Bidhaa za Madini yasiyo	1705	1722	1739	1756	2510	15	15	15	16	30	1720	1737	1754	1772	2540.062
271-369	Nyinginezo	7095	7166	7237	7309	20500	237	240	242	245	404	7333	7406	7480	7554	20904.03
	Jumla	89343	90236	91130	92033	108340	867	876	885	894	1205	90210	91112	92015	92927	109545

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

* Takwimu za awali

** Takwimu za makadirio

Viwanda rasmi vyenye wafanyakazi 10 na zaidi

Maelezo: 1. Shughuli zilizoainishwa hapo juu ni zile zilizochangia angalau asilimia moja (1%) ya ongezeko la thamani (Value Added) katika utafiti wa mwaka 1999 na 2000

2. Uchambuzi wa Takwimu umetumia "International Standard Industrial Classification Revision 3 (ISIC Rev3)"

3. Takwimu za 2001 - 2002 zimerekebishwa kutokana na utafiti

4. Takwimu za 2003 - 2004 zimekadiriwa kwa takwimu za mwaka 2001 na 2002

VIWANDA: GHARAMA ZA KAZI

Jedwali Na. 61

(Sh milioni)

ISIC (Rev 3)	Shughuli	Mishahara				Malipo Mengine				Jumla			
		2007	2008	2009*	2010**	2007	2008	2009*	2010**	2007	2008	2009*	2010**
151-4	Vyakula	62871	52689	53216	53748	11526	22890	23119	23350	74398	75579	76334	77098
155	Vinywaji	29663	36275	36637	37004	9371	20637	20843	21052	39034	56912	57481	58056
160	Tumbaku na Sigara	19072	17375	17549	17725	2139	9540	9635	9732	21211	26915	27185	27456
171-2, 181	Ufumaji na Ushonaji	11297	10262	10365	10469	1626	3966	4005	4045	12923	14228	14370	14514
191	Ngozi, Bidhaa za ngozi	5	478	483	488	1	111	112	113	6	589	595	601
192	Viatu	758	1032	1042	1053	117	396	400	404	875	1428	1443	1457
201 - 202	Mbao, Bidhaa za Mbao	5060	760	768	775	403	218	220	222	5463	978	988	997
210 221-22	Karatasi, Uchapishaji	26933	17801	17979	18159	4560	5742	5799	5857	31493	23543	23778	24016
241-2	Utengenezaji wa Kemikali	6297	7305	7378	7451	1666	4232	4275	4317	7963	11537	11652	11769
251	Bidhaa za Mpira	668	5684	5741	5798	294	1418	1432	1446	962	7102	7173	7244
252	Bidhaa za Plastiki	2992	6272	6335	6398	327	5242	5294	5347	3318	11513	11629	11745
261-9	Bidhaa za Madini yasiyo Chuma	9401	75504	76259	77022	5048	8492	8576	8662	14449	83996	84836	85684
271-369	Nyinginezo	16970	43981	44420	44865	3605	32557	32882	33211	20575	76537	77303	78076
	Jumla	191987	275418	278172	280954	40683	115439	116593	117759	232670	390857	394765	398713

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

* Takwimu zimerekebishwa

** Makadirio

Viwanda rasmi vyenye wafanyakazi 10 na zaidi

Maelezo: *1. Shughuli zilizoainishwa hapo juu ni zile zilizochangia angalau asilimia moja (1%) ya ongezeko la thamani (Value Added) katika utafiti wa mwaka 1999 na 2000*

2. Uchambuzi wa Takwimu umetumia "International Standard Industrial Classification Revision 3 (ISIC Rev3)"

3. Takwimu za 2001 - 2002 zimerekebishwa kutokana na utafiti

4. Takwimu za 2003 - 2004 zimekadiriwa kwa kutumia takwimu za mwaka 2001 na 2002

Jedwali Na. 62

(Tshs. Milioni)

ISIC (Rev 3)	Shughuli	PATO				GHARAMA				Thamani Iliyoongezeka (Value Added)				Uchakavu wa Mitambo (Depreciation)			
		2007	2008	2009*	2010**	2007	2008	2009*	2010**	2007	2008	2009*	2010**	2007	2008	2009*	2010**
151-4	Vyakula	809603	1109701	1165186	1223445	577088	630456	661979	695078	232514	479245	503207	528367	33553	30769	32307	33923
155	Vinywaji	483430	842392	884511	928737	288843	536900	563745	591932	194588	305492	320766	336804	27668	40414	42435	44556
160	Tumbaku na Sigara	200575	262120	275226	288987	137235	163175	171334	179901	63340	96945	103892	109086	16522	19731	20717	21753
171-2, 181	Ufumaji na Ushonaji	127159	189689	199173	209132	63491	108723	114159	119867	63668	80966	85014	89265	5594	20751	21791	22881
191	Ngozi, bidhaa za ngozi	190	8772	9210	9671	127	5949	6246	6559	63	2823	2964	3112	0	277	291	306
192	Viatu	11442	8134	8540	8967	9859	4952	5199	5459	1583	3182	3341	3508	586	603	634	665
201-202	Mbao, Bidhaa za Mbao	22987	12077	12681	13315	19032	6175	6484	6808	3955	5902	6198	6507	672	448	471	494
210-221-222	Karatasi, Uchapishaji	139044	181957	191055	200607	83697	102339	107456	112829	55347	79618	83599	87779	18273	8068	8472	8895
241-2	Utengenezaji wa Kemikali	140936	262743	275880	289674	124651	152480	160104	168109	16284	110263	115776	121565	6637	7191	7551	7928
251	Bidhaa za mpira	7789	149156	156614	164445	4081	77616	81497	85572	3708	71540	75117	78873	525	2163	2272	2385
252	Bidhaa za Plastiki	66639	427974	449372	471841	53301	297107	311963	327561	13338	130866	137410	144280	5021	8944	9391	9860
261-9	Chuma	199306	344234	361446	379518	118931	220977	232026	243628	80374	123257	129420	135891	61577	28597	30027	31528
271-369	Nyinginezo	290267	912429	958050	1005953	231910	607144	637501	669376	58357	305285	320549	336577	6802	31964	33562	35240
	Jumla	2499367	4711376	4946945	5194293	1712247	2913993	3059693	3212678	787121	1797383	1887252	1981614	183329	199924	209919	220415

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

* Takwimu zimerekebishwa

** Takwimu za makisio

Viwanda rasmi vyenye wafanyakazi 10 na zaidi

Maelezo: 1. Shughuli zilizoainishwa hapo juu ni zile zilizochangia angalau asilimia moja (1%) ya ongezeko la thamani (Value Added) katika kipindi cha miaka 1999 na 2000

2. Uchambuzi wa Takwimu umefuata "International Standard Industrial Classification Revision 3 (ISIC Rev3)"

3. Takwimu za 2001 - 2002 zimerekebishwa kutokana na uhakiki

3. Takwimu za 2003 - 2004 zimekadiriwa kwa kutumia takwimu za mwaka 2001 na 2002

Jedwali Na. 63

VIWANDA - MUHTASARI WA MATOKEO KIMKOA*

Jina la mkoa	Idadi ya Wafanyakazi 2006	2007	2008	2009*	2010**	Idadi ya Waajiriwa 2006	2007	2008	2009*	2010**
Dodoma	278	262	231	233	235	-	-	-	-	231
Arusha, Manyara	3292	3325	15296	15449	15603	3230	3230	3295	3327	15195
Kilimanjaro	6902	6971	11548	11664	11780	6828	6828	6964	7033	11699
Tanga	8365	8149	10054	10151	10256	8320	8320	8487	8571	10185
Morogoro	11062	11193	8123	8204	8286	11062	11061	11283	11395	8229
Pwani	-		24155	24396	24640	-	-	-	-	24025
Dar es Salaam, Pwani***	27604	27880	61	61	62	27143	27414	27686	27960	61
Lindi	29	30	115	117	118	25	26	26	26	117
Mtwara	65	66	977	987	997	61	61	62	62	990
Ruvuma	1977	1996	9099	9190	9282	1962	1982	2002	2022	9218
Iringa	15073	15224	2884	2913	2942	15062	15213	15363	15516	2922
Mbeya	2810	2838	238	241	243	2787	2814	2812	2871	241
Singida	20	20	807	815	823	20	20	21	21	818
Tabora	227	230	128	129	130	219	221	224	226	130
Rukwa	87	88	678	685	692	81	82	82	83	687
Kigoma	-		2195	2217	2239	-	-	-	-	2223
Shinyanga	226	229	9511	9606	9702	217	219	221	224	9634
Kagera	1818	1836	7181	7253	7326	1758	1776	1794	1811	7275
Mwanza	6894	6963	3145	3480	3515	6842	6910	6979	7048	3490
Mara	3739	3776	659	686	673	3726	3763	3800	3830	668
Jumla	90468	91374	107386	108460	109545	89343	89941	91130	92034	108340

Jina la mkoa	Mishahara (T. Shs. Milioni) 2006	2007	2008	2009*	2010**	Thamani iliyoongezeka (Tshs. Milioni) 2006	2007	2008	2009*	2010**
Dodoma	-	-		-	584	-	-	-	-	8562
Arusha, Manyara	6976	7006	7076	7146	22329	72512	73237	72286	73017	356830
Kilimanjaro	10261	10005	10108	10511	12308	31958	32278	31858	32181	137290
Tanga	10296	10340	10443	10517	12225	20250	20453	20187	20391	237041
Morogoro	22369	22464	22689	22913	21453	49885	50384	49729	50233	288858
Pwani	-	-	-	-	133234	-	-	-	-	624421
Dar es Salaam, Pwani***	79789	80130	80932	81733	79	411352	415465	410062	414217	435
Lindi	21	21	21	22	1512	34	34	31	34	4139
Mtwara	734	738	745	752	534	11	11	11	11	7505
Ruvuma	721	724	731	739	16578	1183	1195	1179	1191	32645
Iringa	14511	14603	14749	14895	6322	15076	15226	15028	15181	22191
Mbeya	3753	3769	3807	3845	533	25053	25304	24975	25228	2312
Singida	3	3	3	3	1330	0	0	0	0	4447
Tabora	18878	18859	19148	19338	1037	32688	33015	32586	32916	1360
Rukwa	20	20	20	20	1575	123	125	123	124	5324
Kigoma	-	-	-	-	10089	-	-	-	-	19140
Shinyanga	2630	2641	2668	2694	9757	30365	30659	30270	30577	32941
Kagera	3577	3590	3628	3664	13729	42293	42716	42160	42588	102068
Mwanza	9170	9209	9302	9394	10053	30902	31211	30805	31137	82384
Mara	7429	7461	7535	7610	5696	15643	15799	15591	15752	13703
Jumla	191170	191987	193907	195826	280951	779329	787121	776864	781756	1901615

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

* Takwimu zimerekebishwa

** Takwimu za awali

*** Kuanzia mwaka 2003 takwimu za mkoa wa Pwani zimejumuishwa na mkoa wa DSM

Viwanda rasmi vyenye wafanyakazi 10 na zaidi

VIGEZO VYA UFANISI KATIKA SEKTA YA VIWANDA

Jedwali Na. 65

Mwaka	Mchango katika Pato la Taifa % (Bei za 2001)	Ukuaji wa Sekta (Bei za 2001)	Mchango katika Mauzo nje %	Mchango katika Mauzo nje yasiyo Asilia (%)	Ongezeko la mauzo nje ya bidhaa za viwanda (%)
1998	8.37	5.50	8.10	15.40	-
1999	8.47	6.04	5.50	12.40	-15.7%
2000	8.46	4.80	6.50	11.71	44.2%
2001	8.38	4.98	7.23	9.05	29.4%
2002	8.40	7.45	7.40	8.52	17.3%
2003	8.57	9.01	6.79	8.42	27.2%
2004	8.69	9.41	8.28	9.37	31.4%
2005	8.87	9.82	9.31	11.81	41.8%
2006	9.02	8.50	11.24	13.81	25.4%
2007	9.15	8.73	15.28	16.04	57.9%
2008	9.36	9.90	23.84	32.25	139.9%
2009	9.54	8.00	17.74	15.00	-31.7%
2010	9.61	7.90	26.14	25.87	90.3%

Chanzo: Wizara ya Fedha na Uchumi

SURA YA 15

UJENZI NA MAENDELEO YA ARDHI

UJENZI

Kiwango cha Ukuaji

295. Mwaka 2010, kiwango cha ukuaji wa shughuli za ujenzi kilikuwa asilimia 10.2, ikilinganishwa na asilimia 7.5 mwaka 2009. Ukuaji huo ulichangiwa na kuongezeka kwa shughuli za ujenzi na ukarabati wa: barabara na madaraja; majengo ya kuishi na yasiyo ya kuishi; viwanja vya ndege; na miundombinu ya maji. Aidha, mchango wa shughuli za ujenzi katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 8.0 mwaka 2010 ikilinganishwa na asilimia 7.9 mwaka 2009.

Mtandao wa Barabara

296. Mwaka 2010, Tanzania ilikuwa na mtandao wa barabara wenye jumla ya kilomita 91,049 ikilinganishwa na kilomita 85,000 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 7.1. Kati ya hizo, kilomita 12,786.18 ni za barabara kuu zinazounganisha mikoa na nchi jirani, kilomita 20,225.82 ni barabara za mikoa zinazounganisha wilaya na miji mikuu nchini na kilomita 58,037 ni barabara za wilaya zinazounganisha wilaya na vijiji pamoja na barabara viunganishi.

297. Mwaka 2010, kilomita 8,364.73 za barabara kuu zilikuwa katika hali nzuri ikilinganishwa na kilomita 7,119.96 mwaka 2009, sawa na uboreshaji wa asilimia 5. Kilomita 3,578.53 za barabara kuu zilikuwa na hali ya wastani ikilinganishwa na kilomita 2,332.22 mwaka 2009. Aidha, kilomita 842.93 za barabara kuu zilikuwa na hali mbaya ikilinganishwa na kilomita 1,161.11 mwaka 2009. Hii inaonesha kuwa sehemu kubwa ya barabara zilikarabatiwa na kupandishwa hadhi.

298. Mwaka 2010, jumla ya kilomita 10,749.38 za barabara za Mikoa zilikuwa katika hali nzuri ikilinganishwa na kilomita 8,462.41 mwaka 2009. Hii ina maana kuwa ubora wa barabara za mikoa uliongezeka kwa asilimia 27.0 mwaka 2010. Kilomita 6,931.62 zilikuwa na hali ya wastani ikilinganishwa na

kilomita 7,131.77 mwaka 2009. Aidha, kilomita 2,545.12 zilikuwa na hali mbaya ikilinganishwa na kilomita 3,363.21 mwaka 2009. Mchanganuo wa hali ya barabara hadi kufikia Desemba 2010 umeoneshwa katika Jedwali Na.15.1.

Jedwali Na. 15.1 Hali ya Mtandao wa Barabara Hadi Kufikia Desemba 2010

Aina ya Barabara	Hali Nzuri		Hali ya Wastani		Hali Mbaya		Jumla
	km	%	km	%	km	%	
Barabara Kuu							
Lami	3,847.88	75%	1128.71	22%	153.92	3%	5,130.50
Zisizo na Lami	4,516.85	59%	2,449.82	32%	689.01	9%	7,655.68
Jumla ndogo	**8,364.73**	**65%**	**3,578.53**	**28%**	**842.93**	**7%**	**12,786.19**
Barabara za Mikoa							
Lami	597	85%	98.28	14%	7.02	1%	702
Zisizo na Lami	10,152.38	52%	6,833.34	35%	2,538.10	13%	19,523.82
Jumla ndogo	**10,749.38**	**53%**	**6,931.62**	**34%**	**2,545.12**	**13%**	**20,225.82**
Jumlakuu	**19,114.11**	**58%**	**10,510.15**	**32%**	**3,388.05**	**10%**	**33,012.00**

Chanzo: Wizara ya Ujenzi

Matengenezo ya Barabara na Madaraja

299. Mwaka 2010, Serikali kupitia Wakala wa Barabara (TANROADS) ilizifanyia matengenezo na ukarabati barabara kuu za mikoa zenye urefu wa kilomita 28,647, ikilinganishwa na kilomita 27,878 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 2.8. Aidha, katika mwaka 2010, Serilikali kupitia TANROADS ilifanya matengenezo ya madaraja 2,480, ikilinganishwa na madaraja 2,232 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 11.1.

Bodi ya Mfuko wa Barabara

300. Mwaka 2010, makusanyo ya mapato ya Mfuko wa Barabara yaliongezeka hadi kufikia shilingi 278.231 bilioni, ikilinganishwa na shilingi 263.399 bilioni mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 5.64. Mwaka 2010,

Serikali iliendelea na ufuatiliaji wa matumizi ya Mfuko kwa kufanya Ukaguzi wa Kiutaalamu na wa Kifedha kwenye miradi ya barabara. Katika ufuatiliaji huo, mapungufu kadhaa yalibainishwa na hatua ziliendelea kuchukuliwa katika kurekebisha mapungufu hayo. Aidha, mwongozo wa matumizi ya Fedha za Mfuko kwa Mawakala wa barabara uliandaliwa ili kuruhusu hatua kali kuchukuliwa endapo kutakuwa na matumizi mabaya ya mfuko.

Bodi ya Usajili wa Makandarasi

301. Mwaka 2010, Bodi ya Usajili wa Makandarasi iliendelea kusajili wakandarasi kwa viwango vilivyokidhi mahitaji na kuzingatia usalama wa umma. Mwaka 2010, Bodi ilisajili Makandarasi wapya 860, ikilinganishwa na makandarasi 930 mwaka 2009. Aidha, Bodi ilifanya ukaguzi katika miradi 2,112 ya ujenzi, ambapo miradi 1,307 ilikuwa haina kasoro, sawa na asilimia 61.9 ya miradi iliyokaguliwa na miradi 805 ilikuwa na kasoro ikiwemo kutokuzingatia afya na usalama kazini, kutosajili miradi na kufanya kazi zinazozidi daraja la usajili. Makandarasi katika miradi yenye upungufu walichukuliwa hatua kwa mujibu wa sheria

302. Aidha, Bodi ilianza kutekeleza mpango mkakati wa miaka mitano (2010 – 2014) unaolenga kuongeza ufanisi katika maeneo makuu manne ambayo ni: Maadili katika Sekta ya Ujenzi, hususan, katika Biashara ya Ukandarasi; Uwezo na Umahiri wa Wakandarasi; Usalama kwa Watendaji Kazi katika Sehemu za Kazi na Umma kwa Ujumla; na Ufanisi wa Bodi.

303. Mwaka 2010, Bodi iliendesha kozi tano za mafunzo ya Makandarasi katika mikoa ya Shinyanga, Rukwa, Dar es Salaam na Mtwara kama ilivyofanya mwaka 2009 ambapo kozi kama hizi ziliendeshwa katika mikoa ya Kagera, Dar es salaam, Ruvuma, Kilimanjaro, Morogoro na Tabora. Jumla ya washiriki 285 walihudhuria kozi hizo mwaka 2010, ikilinganishwa na washiriki 373 waliohudhuria mwaka 2009. Aidha, mwaka 2010, maonesho ya teknolojia, vifaa na huduma za ujenzi yalifanyika katika mkoa wa Dar es Salaam ambapo washiriki 1,231 walihuhudhuria.

Bodi ya Usajili ya Wahandisi

304. Mwaka 2010, Bodi ya Usajili ya Wahandisi ilisajili wahandisi 596 ikilinganishwa na wahandisi 862 mwaka 2009. Aidha, Bodi ilisajili Kampuni za Ushauri wa Kihandisi 9, ikilinganishwa na kampuni 17 mwaka 2009. Kati ya makampuni hayo, 8 yalikuwa ya kigeni na 6 ya kizalendo. Kushuka kwa usajili kulitokana na Bodi kuchelewa kuteuliwa na hivyo kufanya vikao vya usajili kupungua kutoka vikao sita hadi vikao vinne; na ufinyu wa bajeti ambao uliathiri idadi na maendeleo ya wahandisi wahitimu waliokuwa kwenye mafunzo kwa vitendo.

Jedwali Na.15.2: Usajili wa Wahandisi kwa Mwaka 2009 - 2010

Aina za usajili	Usajili 2009	Usajili 2010
Wahandisi	25	23
Wahandisi Washiriki	13	5
Wahandisi Wahitimu	525	411
Wahandisi Wataalamu	165	67
Wahandisi Wataalamu wa Muda	91	65
Wahandisi Washauri	17	9
Wahandisi Washauri wa Muda	9	2
Kampuni za Wahandisi Washauri za Kizalendo	9	6
Kampuni za Wahandisi Washauri za Nje	8	8
JUMLA	**862**	**596**

Chanzo: Wizara ya Ujenzi

305. Mwaka 2010, Bodi ilisimamia utekelezaji wa mpango wa mafunzo kwa vitendo kwa wahandisi wahitimu 622. Takwimu za Wahandisi Wahitimu waliojiunga na Mpango wa Mafunzo kwa vitendo tangu kuanza kwa Mpango zimeoneshwa katika jedwali Na. 15.3.

Jedwali Na. 15.3: Wahandisi Wahitimu Mpango wa Mafunzo kwa vitendo 2002/2003 – 2009/2010

Mwaka	Idadi ya waliojiunga	Wanaoghar imiwa na Serikali	Wanaoghari miwa na waajiri wao	Waliomali za Mafunzo	Walioajiri wa kabla ya kumaliza	Walioah irisha
2002/03	120	110	10	-	60	8
2003/04	169	162	7	20	95	9
2004/05	212	195	17	10	120	15
2005/06	167	137	30	121	81	12
2006/07	218	113	105	78	85	20
2007/08	159	128	31	136	34	12
2008/09	265	156	109	140	79	41
2009/10	263	104	159	176	60	12
Jumla	**1,573**	**1,105**	**468**	**681**	**614**	**129**

Chanzo: Wizara ya Ujenzi

Bodi ya Wabunifu Majengo na Wakadiriaji Majenzi

306. Mwaka 2010, Bodi ya Wabunifu Majengo na Wakadiriaji Majenzi ilisajili jumla ya wabunifu majengo 20 na wakadiriaji majenzi 13, ikilinganishwa na wabunifu majengo 94 na wakadiriaji majenzi 54 mwaka 2009 na kufanya jumla ya wataalam waliosajiliwa na Bodi kufikia 487. Usajili huu ni ongezeko la asilimia 7.3, ikilinganishwa na jumla ya wataalamu 454 waliosajiliwa mwaka 2009. Aidha, makampuni 13 ya wabunifu majengo na makampuni 8 ya ukadiriaji majenzi yalisajiliwa mwaka 2010, ikilinganishwa na makampuni 55 ya wabunifu majengo na makampuni 30 ya ukadiriaji majenzi yaliosajiliwa mwaka 2009. Hii inafanya jumla ya makampuni yaliyosajiliwa mwaka 2010 kufikia 242 ikilinganishwa na jumla ya makampuni 221 yaliosajiliwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 9.5. Vilevile, Bodi ilisajili wabunifu majengo na wakadiriaji majenzi wenye sifa za kati nane mwaka 2010 na kufanya jumla ya wataalamu wa sifa za kati kufikia 66, kutoka wataalam 58 mwaka 2009. Ongezeko la wataalam waliosajiliwa lilitokana na juhudi za Serikali kugharamia mafunzo kwa vitendo kwa wahitimu katika taaluma hizi na hatua za makusudi zilizochukuliwa za kuwahamasisha wahitimu wenye sifa zilizoainishwa kwenye sheria Na. 4 ya mwaka 2010 kusajiliwa na Bodi.

307. Mwaka 2010, usajili wa mbunifu majengo mmoja, mkadiriaji majenzi mmoja na kampuni moja ya ubunifu majengo wote wakiwa wa nje, ulifikia ukomo kutokana na kukamilika kwa miradi waliosajiliwa nayo na hivyo Bodi kufuta usajili wao kwa mujibu wa sheria. Aidha, ukaguzi wa majenzi ulifanyika katika mikoa 21 ya Tanzania Bara ambapo miradi 1,259 ya majenzi ilikaguliwa, ikilinganishwa na miradi 999 iliyokaguliwa mwaka 2009.

Baraza la Taifa la Ujenzi

308. Mwaka 2010, Baraza la Ujenzi la Taifa liliendesha mafunzo kwa wadau 243 wa sekta kuhusu shughuli za zabuni; menejimenti ya mikataba na madai ya gharama za ujenzi wa barabara; shughuli za matengenezo na ukarabati wa majengo; na usuluhishi wa migogoro. Aidha, ukaguzi wa kiufundi wa miradi ya ujenzi ulifanyika katika miradi 29 ya ujenzi yenye jumla ya thamani ya shilingi 1,528 bilioni. Hii inajumuisha miradi ya barabara (21), majengo (17) na maji (1).

Wakala wa Majengo Tanzania

309. Mwaka 2010, Wakala wa Majengo Tanzania ulifanya matengenezo ya nyumba za viongozi katika Jiji la Dar es Salaam na nyumba za Wakuu wa Wilaya za Lushoto, Tanga, Moshi, Mbeya na Ukerewe. Aidha, Wakala ulinunua maeneo kwa ajili ya ujenzi wa nyumba za watumishi katika mikoa ya Dar es Salaam (Kiluvya), Mbeya, Mwanza na Arusha. Hata hivyo, kulikuwa na kasi ndogo ya ujenzi wa nyumba kwa ajili ya watumishi wa Serikali kutokana na sababu kadhaa zikiwemo: gharama kubwa za viwanja; kukosekana kwa miundombinu katika viwanja hivyo; na kupanda kwa gharama za ujenzi.

MAENDELEO YA ARDHI

310. Mwaka 2010, hati za kumiliki ardhi 26,839 zilisajiliwa na kutolewa kwa wananchi ikilinganishwa na hati 26,231 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 2.3. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa kasi ya utoaji wa hati miliki baada ya kuanzishwa kwa ofisi za ardhi katika kanda sita na kuzipatia watumishi na vitendea kazi.

Jedwali Na. 15.4 UPIMAJI WA VIJIJI NCHINI KATI YA MWAKA 2008 – 2010

Wialya	Idadi ya Vijiji vilivyopimwa Mwaka 2008	Wilaya	Idadi ya Vijiji vilivyo pimwa Mwaka 2009	Wilaya	Idadi ya Vijiji vilivyo pimwa Mwaka 2010
Shinyanga Vijijini	107	Tandahimba	126	Singida Vijijini	35
Karagwe	60	Newala	123	Bahi/Chamwino	54
Mtwara Vijijini	120	Masasi	107	Tarime	39
Mvomero	98	Nanyumbu	72	Rorya	63
Morogoro	132	Tunduru	50	Sengerema	23
Kondoa	173	Magu	10	Muleba	98
-	-	Iramba	118	Misenyi	73
-	-	Musoma	85	Karagwe	45
-	-	Singida Vijijini	153	Ngara	68
-	-	Hai	56	Kigoma Vijijini	21
-	-	Siha	37	Kahama	221
-	-	Bunda	106	Bariadi	22
-	-	Serengeti	58	Tabora Vijijini	127
-	-	-	-	Babati	5
-	-	-	-	Kilosa/Mahenge	87
-	-	-	-	Shinyanga Vijijini/Kishapu	226
Jumla	690		1,101		1,207

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

311. Mwaka 2010, jumla ya vijiji 1,207 vilipimwa mipaka yake, ikilinganishwa na vijiji 1,101 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 9.6. Vilevile, vijiji 3,265 viliandaliwa na kupatiwa vyeti vya ardhi ya vijiji, ikilinganishwa na vyeti vya ya vijiji 2,624 mwaka 2009. Upimaji huu wa mipaka ya vijiji unawezesha kuandaliwa mipango ya matumizi bora ya ardhi na kupima mashamba ya wanavijiji na kutoa Hatimiliki za Kimila.

Jedwali Na. 15.5: Utoaji wa Vyeti vya Ardhi ya Vijiji na Hatimiliki za Kimila

(a) Cheti cha Ardhi ya Kijiji						(b) Hatimiliki za Kimila					
Mwaka 2008		Mwaka 2009		Mwaka 2010		Mwaka 2008		Mwaka 2009		Mwaka 2010	
Mkoa	Idadi (Vijiji)	Mkoa	Idadi (Vijiji)	Mkoa	Idadi (Vijiji)	Mkoa	Idadi (Hatimiliki za Kimila)	Mkoa	Idadi (Hatimiliki za Kimila)	Mkoa	Idadi (Hatimiliki za Kimila)
Mbeya	207	Mtwara	581	Pwani	16	Mbeya	2,236	Manyara – Babati	14,137	Pwani	2927
Iringa	86	Iringa	286	Dodoma	144	Iringa	493	Shinyanga – Bariadi	17,456	Mara	449
Ruvuma	30	Mwanza	389	Iringa	406		-	Ruvuma - Namtumbo	4,850	Morogoro	549
Arusha	80	Singida	175	Manyara	7		-	Singida – Manyoni	3,850	Dodoma	632
Shinyanga	50	Kilimanjaro	43	Ruvuma	46		-		-	Iringa	800
Mwanza	12	Kagera	155	Shinyanga	493		-		-	Babati	30,556
Manyara	42	Shinyanga	504	Singida	273		-		-	Ruvuma	8,714
Pwani	14	Rukwa	117	Mtwara	548		-		-	Shinyanga	38,334
Kagera	10	Mbeya	220	Mwanza	374		-		-	Singida	6,428
Jumla	531		2470		2307		2729		40293		89389

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

312. Mwaka 2010, jumla ya hatimiliki za kimila 89389 zilitolewa kwa wananchi, ikilinganishwa na hatimiliki za kimila 40,293 mwaka 2009. Ongezekeo hilo lilitokana na kuhamasika kwa wananchi juu ya umuhimu na faida za kupima na kupata hatimiliki za kimila ambazo ni pamoja na kuitumia hatimiliki hiyo kama rehani wakati wa kuomba mikopo kutoka kwenye vyombo vya fedha na katika mfuko wa pembejeo. Maeneo ambayo hatimiliki hizo zilitolewa ni pamoja na wilaya za Babati, Bariadi, Namtumbo, Manyoni, Rufiji, Bagamoyo, Nachingwea, Mbozi, Handeni, Mvomero, Mpwapwa na Iringa. Aidha, viwanja 28,859 vilipimwa na kumilikishwa kwa wananchi mwaka 2010, ikilinganishwa na viwanja 38,710 mwaka 2009. Vilevile, jumla ya mashamba 666 yalipimwa nchini, ikilinganishwa na upimaji wa mashamba 623 mwaka 2009.

Jedwali Na. 15.6 Idadi ya Viwanja na Mashamba Yaliyopimwa Nchini

Na.	MKOA	VIWANJA		MASHAMBA	
		Mwaka 2009	Mwaka 2010	Mwaka 2009	Mwaka 2010
1.	Arusha	1547	930	22	165
2.	Pwani	1141	1966	174	140
3.	D'Salaam	7971	4175	3	4
4.	Dodoma	97	885	0	1
5.	Iringa	708	2947	9	14
6.	Kagera	454	738	36	92
7.	Kigoma	1414	448	0	1
8.	Kilimanjaro	1372	1133	52	85
9.	Lindi	594	425	3	13
10.	Manyara	2204	569	16	11
11.	Mara	859	458	17	21
12.	Mbeya	1024	691	25	41
13.	Morogoro	1563	2262	87	20
14.	Mtwara	1461	1242	14	3
15.	Mwanza	9175	6514	2	38
16.	Rukwa	976	308	2	4
17.	Ruvuma	797	131	12	5
18.	Shinyanga	1659	765	10	2
19.	Singida	657	222	0	0
20.	Tabora	1310	671	14	0
21.	Tanga	1727	1379	125	6
JUMLA		38,710	28,859	623	666

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

313. Mwaka 2010, jumla ya mashauri (kesi) 9,320 yalipokelewa kwenye Mabaraza ya Ardhi na Nyumba ya Wilaya. Kati ya hayo, mashauri 7,174 ambayo ni sawa na asilimia 77.0 ya mashauri yaliyopokelewa yaliamuliwa, ikilinganishwa na mashauri 7,123 mwaka 2009. Hii ni katika utekelezaji wa Sheria ya Mahakama za Ardhi Na. 2 ya mwaka 2002, inayohimiza mashauri ya ardhi yaamuliwe kwa wakati ili kuepusha migogoro na kuwawezesha wananchi kuishi kwa amani na utulivu nchini.

Jedwali Na. 15.1 Utatuzi wa Migogoro ya Ardhi na Nyumba 2009 – 2010

Baraza	Mashauri Yaliyokuwepo mwaka 2009	Mashauri Yaliyoamuliwa mwaka 2009	Mashauri YaliyokuwePo mwaka 2010	Mashauri Yaliyoamuliwa mwaka 2010
Arusha	927	390	388	257
Babati	817	399	283	269
Bukoba	1,472	476	664	679
Chato	198	99	81	49
Dodoma	426	191	222	205
Geita	171	24	121	112
Ifakara	412	167	299	204
Ilala	1,858	373	403	209
Iramba	-	-	-	-
Iringa	391	182	161	137
Karatu	236	135	91	54
Kigoma	415	120	143	121
Kinondoni	1,800	704	450	378
Kondoa	-	-	126	160
Korogwe	-	-	233	70
Lindi	95	57	52	47
Maswa	-	-	123	67
Mbeya	564	165	292	200
Mbinga	155	114	152	121
Mkuranga	-	-	64	62
Morogoro	726	161	418	245
Moshi	678	275	303	297
Mtwara	237	106	66	74
Musoma	566	246	383	333
Mwanza	1,594	478	414	269
Njombe	182	89	70	42
Pwani	538	249	231	202
Rukwa	252	148	154	147
Rungwe	158	70	231	173
Same	22	7	47	44
Shinyanga	546	165	196	71
Simanjiro	99	46	89	71
Singida	502	227	206	196
Songea	291	134	150	112
Tabora	238	103	149	126
Tanga	370	144	165	220
Tarime	867	354	358	263
Temeke	1,158	525	1303	859
Ukerewe	-	-	39	29
Jumla	**18,961**	**7,123**	**9,320**	**7,174**

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

MAENDELEO YA MAKAZI NA VIJIJI

314. Mwaka 2010, mipango ya matumizi ya ardhi iliandaliwa kwa vijiji 113 katika Wilaya 21, ikilinganishwa na vijiji 146 katika Wilaya 29 mwaka 2009. Katika vijiji hivyo, maeneo ya huduma za jamii pamoja na hifadhi za vyanzo vya maji, misitu, ufugaji, wanyamapori na maeneo ya kilimo cha umwagiliaji na mashamba makubwa yalitengwa kwa kushirikisha wananchi. Lengo la mipango hiyo ni kuwawezesha watumiaji wa ardhi kuwa na mipango endelevu inayozingatia mahitaji ya sasa na baadaye.

Jedwali Na.15.8: Idadi ya Vijiji Vilivyoandaliwa Mipango ya Matumizi ya Ardhi, 2009 – 2010

Wilaya	Idadi ya Vijiji (Mwaka 2009)	Wilaya	Idadi ya Vijiji (Mwaka 2010)
Babati	9	Babati	13
Bagamoyo	8	Bagamoyo	2
Bariadi	9	Bariadi	23
Bunda	2	Handeni	4
Ileje	0	Ileje	2
Kibaha	0	Kibaha	3
Kigoma vijijini	0	Kigoma vijijini	11
Kilombero	12	Kilombero	2
Kilosa	4	Kisarawe	12
Kiteto	2	Kondoa	5
Kongwa	2	Kongwa	2
Lindi	2	Longido	2
Ludewa	2	Mbozi	2
Manyoni	9	Misenyi	2
Mbinga	4	Namtumbo	2
Mkinga	9	Monduli	2
Mkuranga	1	Mkuranga	7
Morogoro	4	Nanyumbu	6
Morogoro Vijijini	22	Singida	2
Mpanda	2	Tanga	1
Musoma	3	Ulanga	8
Namtumbo	15	-	-
Njombe	1	-	-
Nkasi	2	-	-
Serengeti	5	-	-
Tandahimba	2	-	-
Tunduru	4	-	-
Ulanga	9	-	-
Uyui	2	-	-
Jumla	**146**		**113**

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

315. Serikali kupitia Programu ya kurasimisha makazi yaliyojengwa kiholela nchini, ilipima jumla ya viwanja 6,938 mwaka 2010 katika Jiji la Mwanza, ikilinganishwa na viwanja 3,322 vilivyopimwa mwaka 2009. Kati ya viwanja vilivyopimwa, wamiliki 402 walipatiwa hati za kumiliki ardhi. Hati zilizosainiwa zinaendelea kutayarishwa, kusajiliwa na kutolewa kwa wananchi. Vilevile, kupitia programu hiyo, jumla ya leseni za makazi 2,778 zilitolewa Jijini Dar es Salaam. Mradi huu unatekelezwa kwa kuwashirikisha wananchi kuchangia gharama za upimaji wa ardhi na umilikishaji.

MAENDELEO YA NYUMBA

316. Mwaka 2010, Shirika la Nyumba la Taifa liliendelea na utekelezaji wa miradi ya ujenzi. Miradi hii ni pamoja na ukamilishaji wa nyumba katika mikoa ya Dar es Salaam - Mtaa wa Chwaku (2) na Dodoma - eneo la Medeli (20). Aidha, Shirika liliendelea na ujenzi mkoani Arusha - eneo la Kibla (48) na eneo la LDA (4) na Jijini Dar es Salaam - Mbweni JKT (34) na Kinondoni – Chwaka (2). Vilevile, miradi ya ubia 75 inayotekelezwa na Shirika kwa kushirikiana na sekta binafsi ilikuwa katika hatua mbali mbali za utekelezaji.

317. Mwaka 2010, Shirika liliendelea na matayarisho ya ujenzi wa miradi mikubwa ambayo ni pamoja na michoro, upembuzi yakinifu na utafutaji wa fedha kwa ajili ya ujenzi. Mayatarisho hayo ni ya ujenzi wa nyumba 290 eneo la Medeli – Dodoma na nyumba 260 za makazi ya mpito Jijini Dar es Salaam. Nyumba za mpito zitawapatia makazi ya muda wapangaji wanaoishi kwenye nyumba zilizoko kwenye viwanja vitakavyoendelezwa upya kwa kujenga majengo makubwa.

318. Mwaka 2010, Serikali ilipata mkopo wa Dola za Kimarekani milioni 40 kutoka Benki ya Dunia kwa ajili ya kuinua sekta ya nyumba nchini. Fedha hizo zitawezesha kuwepo kwa uraratibu wa mikopo ya nyumba nchini; kufanyika kwa utafiti wa kuwepo kwa mikopo midogo ya ujenzi wa nyumba; kufanyika utafiti wa soko la nyumba nchini; na kulijengea uwezo Shirika la Nyumba kuwa mwendelezaji mkuu wa ardhi.

SURA YA 16

MAWASILIANO NA UCHUKUZI

Utangulizi

319. Mwaka 2010, shughuli za kiuchumi za uchukuzi na mawasiliano zilikua kwa asilimia 7.0 na asilimia 22.1, ikilinganishwa na asilimia 6.0 na asilimia 21.9 mwaka 2009, kwa mtiririko huo. Ukuaji katika shughuli za kiuchumi za mawasiliano ulitokana na kuongezeka kwa uwezekezaji katika sekta ya mawasiliano na kuongezeka kwa wateja wa simu za viganjani na makampuni yanayotoa huduma za mawasiliano. Aidha, ukuaji katika shughuli za kiuchumi za uchukuzi ulitokana na kuongezeka kwa idadi ya abiria waliosafiri kwa njia ya barabara, anga na majini pamoja na kuongezeka kwa shehena katika bandari hususan bandari ya Dar es Salaam. Mchango wa shughuli za uchukuzi katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 5.1, ukilinganisha na asilimia 5.0 mwaka 2009, ambapo mchango wa shughuli za mawasiliano uliendelea kuwa asilimia 2.1, kama ilivyokuwa mwaka 2009.

UCHUKUZI

Usafiri Wa Barabara

320. Mwaka 2010, jumla ya leseni za usafirishaji kwa mabasi ya abiria 31,523 zilitolewa, ikilinganishwa na leseni 25,114 zilizotolewa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 26. Aidha, jumla ya leseni 43,312 zilitolewa kwa magari ya mizigo ikilinganishwa na leseni 36,853 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 17.5. Kuongezeka kwa leseni zilizotolewa kulitokana na kuboreshwa kwa utaratibu wa uwasilishaji wa maombi ya leseni kwa kutumia tovuti ya Mamlaka ya Udhibiti Usafiri wa Nchi Kavu na Majini (SUMATRA) (www.sumatra.org.tz) na utoaji wa elimu kwa umma. Vilevile, kufunguliwa kwa ofisi za SUMATRA katika mikoa ya Morogoro, Tabora, Kigoma, Mara, Kagera na Arusha kulisogeza huduma za Mamlaka karibu na wananchi.

Usafiri wa Abiria mijini

321. Mwaka 2010, idadi ya mabasi mijini iliongezeka kufikia mabasi 14,714, ikilinganishwa na mabasi 12,534 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 17.4. Miji ya mikoa iliyokuwa na mabasi mengi ni pamoja na Dar es Salaam, Arusha, Mbeya na Mwanza. Idadi ya mabasi madogo katika jiji la Dar es Salaam iliendelea kupungua, kutoka mabasi 2,086 mwezi Desemba, 2009, hadi mabasi 1,672 mwezi Desemba, 2010, sawa na upungufu wa asilimia 20. Hata hivyo, mabasi makubwa yaliongezeka kutoka mabasi 3,488 mwezi Desemba 2009, hadi mabasi 4,385 mwezi Desemba, 2010, sawa na ongezeko la asilimia 26. Kupungua kwa mabasi madogo katika jiji la Dar es Salaam kulitokana na hatua zilizochukuliwa na SUMATRA za kutotoa leseni mpya kwa mabasi madogo. Hatua hiyo imechochea uingizaji wa mabasi makubwa katika usafiri wa umma na hivyo kupunguza msongamano jijini na kuongeza ufanisi katika utoaji wa huduma za usafiri.

Jedwali Na. 16.1: Idadi ya Mabasi ya Abiria katika Miji na Mikoa

Mkoa	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Badiliko (%)
Dodoma	150	170	220	154	167	126	142	405	185.2%
Arusha	1,118	1,045	837	892	1,367	1,255	1,607	1,620	0.8%
Moshi	220	720	143	170	178	310	625	650	40%
Lindi	3	11	18	15	57	46	52	54	3.8%
Tanga	120	169	136	105	162	93	184	313	70.1%
Morogoro	312	300	300	400	236	267	289	350	21.1%
Pwani	-	130	143	145	-	-	-	-	
Dar es salaam	5,801	6,600	7,000	8,972	6,144	5,716	6,043	7,573	25.3%
Mtwara	35	29	14	28	49	30	62	54	-12.9%
Ruvuma	52	76	78	171	202	93	84	95	13.1%
Iringa	97	113	154	160	174	210	611	587	-3.9%
Shinyanga	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mbeya	355	475	544		375	1,180	1,115	1,433	28.5%
Singida	-	9	17	14	88	34	56	83	48.2%
Tabora	15	37	44	16	22	17	11	18	63.6%
Kigoma	66	472	507	538	507	219	174	182	4.6%
Bukoba	19	21	10	16	19	14	26	21	-19.2%
Musoma	49	47	48	48	28	16	26	57	119.2%
Mwanza	660	776	886	892	1,190	1,290	1,370	1,152	-15.9%
Manyara	-	47	59	61	49	37	10	15	50.0%
Rukwa	13	32	43	20	49	53	47	52	10.6%
Jumla	9,085	11,279	11,201	12,817	11,063	11,016	12,534	14,714	17.4%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

Shirika la Usafiri Dar es Salaam (UDA)

322. Mwaka 2010, idadi ya mabasi ya Shirika la Usafiri Dar es Salaam ilikuwa 22 (ukijumuisha mabasi 5 ya Mradi wa Kubeba Wanafunzi ya CRDB Benki), ukilinganisha na mabasi 17 mwaka 2009. Kwa wastani jumla ya mabasi 12 yalikuwa barabarani kwa siku mwaka 2010 ikilinganishwa na wastani wa mabasi 10 mwaka 2009. Mwaka 2010, Shirika lilifanya jumla ya safari 15,366, ikilingainshwa na safari 26,067 mwaka 2009. Aidha, abiria 1,191,634 walisafiri kwa mabasi ya Shirika ikilinganishwa na abiria 1,491,755 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 20.1.

323. Mapato ya Shirika yaliyotokana na usafirishaji kwa mwaka 2010 yalikuwa shilingi milioni 462.1, ikilinganishwa na shilingi milioni 627.4 mwaka 2009. Aidha, mwaka 2010 mapato yasiyotokana na shughuli za usafirishaji kama vile kodi ya upangishaji wa majengo ya Shirika, uuzaji wa mali chakavu yalikuwa shilingi milioni 264.5, ikilinganishwa na shilingi milioni 302.3 zilizokusanywa mwaka 2009. Kupungua kwa mapato, kulitokana na kupungua kwa abiria na kiwango kidogo cha ukodishwaji binafsi wa mabasi. Matumizi yalifikia shilingi milioni 1,053.7 mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi milioni 1,200.9 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 12.3. Kupungua kwa matumizi kulitokana na juhudi zilizofanywa na uongozi katika kubana matumizi yasiyo ya lazima.

USAFIRI KWA NJIA YA RELI

324. Mwaka 2010, utendaji katika njia ya reli ulishuka kutokana na uchakavu wa miundombinu pamoja na uflnyu wa bajeti. Utendaji huu ulipunguza uchukuzi kwa njia ya reli ambapo asilimia 3.6 ya shehena iliyotoka Bandari ya Dar es Salaam ilisafirishwa kwa njia ya reli, ikilinganishwa na asilimia 9.4 mwaka 2009.

Kampuni ya Reli Tanzania (TRL)

325. Mwaka 2010, Kampuni ya Reli Tanzania (TRL), ilisafirisha tani 256,190, za mizigo, ikilinganishwa na tani 453,000 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 43.4. Aidha, jumla ya abiria 290,046 walisafiri mwaka

2010 ikilinganishwa na abiria 543,000 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 46.6. Hali hii ilisababishwa na kupungua kwa huduma za treni za abiria na mizigo kutokana na kupungua kwa idadi ya injini zinazofanya kazi kufuatia kusimamishwa kwa injini 25 za kukodi za aina ya 73 class, zilizokuwa zimekodishwa kutoka Kampuni ya RITES ya India.

Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA)

326. Mwaka 2010, Mamlaka ya Reli ya Tanzania na Zambia (TAZARA) ilisafirisha jumla ya tani 552,505 za mizigo, ikilinganishwa na tani 253,263 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 20.4. Idadi ya abiria waliosafiri mwaka 2010 walikuwa 757,987, ikilinganishwa na abiria 794,983 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 4.7. Hali hii ilitokana na kuchakaa na kupungua kwa idadi ya injini imara za treni kutokana na ufinyu wa bajeti pamoja na migomo ya wafanyakazi.

USAFIRI WA ANGA

Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania (TAA)

327. Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania (TAA) iliendelea kuhudumia viwanja vya ndege kwa kuzingatia sera ya kuwezesha viwanja vya ndege kujiendesha kibiashara, kujitosheleza kwa mapato na kujitegemea. Idadi ya safari za ndege viwanjani iliongezeka kwa asilimia 7.6, kutoka jumla ya safari 115,620 mwaka 2009, hadi safari 124,356 mwaka 2010. Aidha, idadi ya abiria waliosafiri kupitia katika viwanja vinavyoendeshwa na Mamlaka iliongezeka kwa asilimia 8.5 kutoka abiria 1,970,656 mwaka 2009 hadi kufikia 2,137,253 mwaka 2010.

328. Mizigo iliyopitishwa katika viwanja husika ilipungua kwa takriban asilimia 1.0, kutoka tani 22,587.7 mwaka 2009, hadi tani 22,364.5 mwaka 2010. Kushuka kwa kiasi cha mizigo kunatokana na kupungua kwa bidhaa zilizoingizwa nchini kulikotokana na msukosuko wa uchumi duniani. Vilevile, vifurushi na barua vilipungua kwa asilimia 26.9 kutoka tani 1,490.5 mwaka 2009 hadi tani 1,089.4 mwaka 2010.

Jedwali 16.2: Idadi ya Safari za Ndege, Abiria, Mizigo na Vifurushi

Aina	2008	2009	2010	Badiliko (%)
Idadi ya safari za ndege	123,494	115,620	124,356	7.6
Idadi ya abiria	2,118,694	1,970,656	2,137,253	8.5
Tani za mizigo	30,107.90	22,587.70	22,364.50	-1.0
Tani za vifurushi	1,487.00	1,490.50	1,089.40	-26.9

Chanzo: Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Tanzania

329. Mapato ya Mamlaka yaliongezeka kutoka shilingi bilioni 24.6 mwaka 2009 hadi kufikia shilingi bilioni 31.4 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 27.6. Ongezeko hilo lilitokana na kupanuka na kukua kwa shughuli za uendeshaji wa viwanja vya ndege. Kwa upande mwingine, gharama za uendeshaji ziliongezeka kutoka sh. bilioni 20.0 mwaka 2009, hadi kufikia sh. bilioni 22.5 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 12.6.

HUDUMA ZA HALI YA HEWA

330. Mwaka 2010, Serikali kupitia Mamlaka ya Hali ya Hewa (TMA) ilikamilisha ujenzi wa kituo cha hali ya hewa kilichopo Mpanda, na hivyo kuongeza idadi ya vituo kufikia 28 nchini. Pia, katika kipindi hicho kituo cha hali ya hewa na kilimo cha Mbimba, Mbozi kilianza kufanya kazi rasmi na hivyo kuboresha huduma za hali ya hewa kwa sekta ya Kilimo. Aidha, mamlaka ilikamilisha ujenzi wa Kituo cha rada katika vilima vya Bangulo-Pugu Mkoani Dar es Salaam. Kwa ujumla Mamlaka ilitoa huduma kwa Sekta nane za kiuchumi na kijamii ambazo ni: kilimo, utafiti, ujenzi, utalii, afya, nishati, madini na bima.

331. Mamlaka kwa kushirikiana na Shirika la Hali ya Hewa Ulimwenguni (WMO) iliingia katika mradi wa utekelezaji wa mfumo wa usimamizi wa utoaji huduma bora katika sekta ya usafiri wa anga zinazotambuliwa na Shirika la Viwango la Kimataifa (ISO) na mwaka 2010, Mamlaka ilipata hati inayotambulika Kimataifa kuhusiana na utoaji huduma hizo.

USAFIRI WA MAJINI

332. Mwaka 2010, Mamlaka ya Udhibiti Usafiri wa Nchi Kavu na Majini (SUMATRA) ilitoa vyeti 6,049 ikilinganishwa na vyeti 5,581 vilivyotolewa mwaka 2009 kwa wafanyakazi wa vyombo vya majini waliokidhi viwango vya mafunzo kwa mujibu wa makubaliano ya Kimataifa. Aidha, mwaka 2010, ajali za majini zilikuwa 13, sawa na ilivyokuwa mwaka 2009. Jumla ya watu 54 walipotea kwenye matukio ya ajali za majini mwaka 2010, ikilinganisha na watu 40 waliopotea mwaka 2009. Ajali nyingi kati ya hizo zilitokea katika miezi ya Machi, Aprili, Mei na Juni kutokana na upepo mkali katika bahari na maziwa. Vilevile, Kituo cha Uokoaji na Utafutaji (MRCC) kilichopo Dar es Salaam kiliendelea kuimarishwa ili kurahisisha upatikana wa habari za matukio ya ajali majini.

Jedwali Na. 3 Mwenendo wa Ajali katika Usafiri wa Majini

Mwaka	Jan	Feb	Mar	Apr	Mei	Jun	Jul	Ago	Sep	Oct	Nov	Dec	Jumla
2009	0	2	4	3	3	1	0	0	0	0	0	0	13
2010	1	0	1	3	2	3	2	1	0	0	0	0	13

Chanzo: Mamlaka ya Udhibiti wa Usafiri wa Nchi Kavu na Majini.

Uchukuzi Baharini

333. Mwaka 2010, Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania ilihudumia shehena za uzito wa tani 10,045,462 ambazo ni ongezeko la asilimia 12.4, ikilinganishwa na tani 8,937,232 zilizohudumiwa mwaka 2009. Ongezeko la shehena limetokana na, kukua kwa shughuli za kiuchumi za nchi zinazotumia bandari za Mamlaka. Aidha, Bandari ya Dar es Salaam ilihudmnia asilimia 88.5 ya shehena yote iliyopitia katika bandari za Mamlaka. Meli zilizohudumiwa na Bandari ya Dar es salaam mwaka 2010 zilikuwa 4,371, sawa na ongezeko la asilimia 0.5, ikilinganishwa na meli 4,349 zilizohudumiwa mwaka 2009. Ongezeko la shehena lilitokana na kukua kwa shehena ya magari, shehena za majimaji hasa mafuta na shehena ya kichele hasa mbolea na ngano kwa ajili ya Tanzania na nchi jirani.

Jedwali Na.16.4: Shehena Iliyohudumiwa kwa Kila Bandari (Tani)

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Dar es salaam	7,642,825	7,432,220	7,476,618	7,796,044	8,895,023
Tanga	460,626	512,372	490,119	495,659	598,538
Mtwara	149,769	143,072	130,763	155,848	85,214
KLM	17,402	27,845	36,565	21,245	32,924
Mwanza	546,482	480,568	393,832	327,204	346,294
Kigoma	125,547	107,990	98,448	132,404	79,620
Kyela	12,989	18,098	7,960	8,828	7,849
Jumla	**8,955,640**	**8,722,165**	**8,634,305**	**8,937,232**	**10,045,462**

Chanzo: Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania

334. Mwaka 2010, abiria waliosafiri kupitia Bandari ya Dar es Salaam waliongezeka kutoka abiria 744,753 mwaka 2009, hadi abiria 892,125, sawa na ongezeko la asilimia 19.8. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa mahitaji ya soko la usafiri wa abiria kati ya Dar es Salaam na Zanzibar.

335. Shehena iliyohudumiwa katika bandari za Mtwara na Kigoma ilipungua mwaka 2010 kutokana na kupungua kwa mazao yanayosafirishwa nje. Sababu nyingine za kupungua kwa shehena zilizohudumiwa katika bandari nyingine ni: kukosekana kwa meli za mwambao kati ya Mtwara na Dar es Salaam; uchache wa meli za kubeba mabehewa katika ziwa Victoria; miundombinu hafifu (reli na barabara) ya kuunganisha bandari na vyanzo vya shehena; pamoja na hali mbaya ya miundombinu ya bandari.

336. Wastani wa siku za kusubiri nje ya bandari kabla ya kuhudumiwa kwa meli za kontena katika Bandari ya Dar es Salaam ulipungua kutoka siku 5 mwaka 2009, hadi siku 3.6 mwaka 2010, sawa na ongezeko la ufanisi wa asilimia 28. Vilevile, katika mwaka 2010, wastani wa muda wa meli kugeuza na kuanza safari nyingine katika kitengo cha makontena ulipungua kufikia siku 6.3, ikilinganishwa na siku 8.2 mwaka 2009, sawa na ongezeko la ufanisi la

asilimia 30.2. Kupungua kwa wastani wa muda wa meli kugeuza na kuanza safari nyingine na siku za meli kusubiri nje ya bandari kabla ya kuhudumiwa kulitokana na kuboreshwa kwa taratibu za uondoshaji wa mizigo bandarini. Aidha, uanzishwaji wa vituo vya nchi kavu kwa ajili ya kuhifadhia makasha kulipunguza msongamano wa makasha katika bandari na hivyo kuongeza tija ya nyenzo za upakiaji na upakuaji.

337. Mwaka 2010, Kitengo cha Kontena (TICTS) kilichopo bandari ya Dar es Salaam kilihudumia jumla ya kontena (TEUs) 369,903, ikilinganishwa na kontena (TEUs) 326,978 zilizohudumiwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 13.1. Sababu za kukua kwa shehena ya kontena ni pamoja na ukuaji wa uchumi na ongezeko la mizigo inayosafirishwa katika kontena kama magari, shehena ya shaba na mazao ya kilimo.

Jedwali Na. 16.5: Uhudumiaji wa Meli katika Kitengo cha Makontena Bandari ya Dar es Salaam

Mwezi	Muda wa kusubiri		Upakuaji		Muda wa meli kufika hadi kuondoka	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Januari	12.7	3.6	6.2	3.6	18.9	7.1
Februari	14.7	4.2	4.1	4.2	18.8	8.4
Machi	8.0	4.1	3.5	3.5	11.5	7.7
Aprili	2.5	3.2	2.9	2.8	5.4	6.0
Mei	3.4	2.6	2.3	2.7	5.7	5.3
Juni	2.7	1.7	2.5	2.4	5.2	4.1
Julai	2.6	5.3	3.7	2.7	6.3	8.0
August	1.7	2.5	2.2	2.1	3.9	4.6
Septemba	2.9	2.7	2.6	2.3	5.5	5.0
Oktoba	3.4	3.7	2.7	2.2	6.1	5.9
Novemba	2.9	5.0	3.3	2.3	6.2	7.3
Desemba	3.3	4.8	3.0	2.8	6.3	7.6
Wastani	**5.0**	3.6	3.2	**2.7**	**8.2**	6.3

Chanzo: Mamlaka ya Bandari Tanzania

UCHUKUZI KWENYE MAZIWA

Kampuni ya Huduma za Meli (MSCL)

338. Katika mwaka 2010, Kampuni ya Huduma za Meli (MSCL) ilisafirisha jumla ya tani 77,776 za mizigo na abiria 325,595, ikilinganishwa na tani 123,279 za mizigo na abiria 474,272 zilizosafirishwa mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 31.3 kwa abiria, na asilimia 36.9 kwa mizigo. Sababu ya kupungua kwa mizigo na abiria ni utendaji usioridhisha wa reli, ushindani wa meli na mabasi, kuharibika kwa meli za MV. Butiama na MV. Mwongozo, na kuchakaa kwa meli.

Kampuni ya Meli ya China na Tanzania (SINOTASHIP)

339. Mwaka 2010, kampuni ya SINOTASHIP ilisafirisha mizigo kwa kuendesha meli moja kubwa (1), Mv Changshun II yenye uwezo wa kubeba tani 57,000 kwa wakati mmoja ikilinganishwa na mwaka 2009 ambapo kampuni ilisafirisha mizigo kwa kutumia meli mbili ndogo zenye uwezo wa kubeba tani 30,000 kwa pamoja. Mwaka 2010, utendaji wa kampuni uliimarika ambapo kampuni ilisafirisha shehena na mizigo yenye jumla ya tani 456,000, ikilinganishwa na tani 132,000 mwaka 2009. Aidha, kampuni ilipata wastani wa mapato ya Dola za kimarekani 6,026,689.49, ikilinganishwa na mapato ya dola za kimarekani 9,681,718 kwa mwaka 2009. Katika mwaka 2010 wastani wa gharama za uendeshaji zilikuwa Dola za kimarekani 5,852,539.93 ikilinganishwa na Dola za kimarekani 8,957,718 mwaka 2009. Hivyo, faida iliyopatikana katika kipindi cha mwaka 2010 ni Dola za kimarekani 1,561,667.09, ikilinganishwa na faida ya dola za kimarekani 724,000 mwaka 2009, sawa na ongezeko la faida kwa asilimia 115.7.

HUDUMA ZA MAWASILIANO

Shirika la Posta Tanzania

340. Mwaka 2010, Shirika la Posta Tanzania lilisafirisha barua 17,221,000 ndani ya nchi, ikilinganishwa na barua 15,183,230 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 13.4. Aidha, barua 7,902,000 zilitumwa nje ya nchi mwaka 2010 kupitia Shirika ikilinganishwa na barua 7,753,960 mwaka 2009,

sawa na ongezeko la silimia 1.9. Kuongezeka kwa barua zilizotumwa ndani na nje ya nchi kulitokana na utumaji wa barua za kibiashara.

341. Mwaka 2010, jumla ya vifurushi 18,417 vilisafirishwa ndani ya nchi, ikilinganishwa na vifurushi 18,988 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 3.0. Upungufu huo ulitokana na kuongezeka kwa ushindani wa Makampuni binafsi na ukosefu wa nyenzo kama magari ya kukusanyia vifurushi. Vifurushi 13,332 vilisafirishwa nje ya nchi mwaka 2010, ikilinganishwa na vifurushi 6,999 vilivyosafirishwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 90. Ongezeko hili lilitokana na kuimarika kwa matumizi ya "Track and Trace" katika huduma ya vifurushi vya nje na kukua kwa biashara ya kupeleka sampuli nje ya nchi.

342. Rejesta zilizotumwa nchini mwaka 2010, zilikuwa 396,249, ikilinganishwa na rejesta 386,408 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 3.0. Ongezeko hilo lilitokana na kuongezeka kwa usambazaji wa matokeo ya mitihani na vyeti mbalimbali vya wanafunzi wa shule za sekondari. Aidha, rejesta zilizotumwa nje ya nchi mwaka 2010 zilikuwa 27,899, ikilinganishwa na rejesta 42,688 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 35. Upungufu huo ulitokana na wateja kupendelea kutumia huduma za "courier" kupeleka nyaraka zao badala ya rejesta.

343. Mwaka 2010, utumaji wa fedha ndani ya nchi kwa njia ya haraka ulipungua hadi kufikia watumiaji 41,956 kutoka watumiaji 62,019 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 32. Huduma hii ilishuka kutokana na kuongezeka kwa ushindani kutoka kwenye makampuni ya simu. Aidha, utumaji wa fedha nje ya nchi kwa njia ya haraka ulikuwa 2,010 mwaka 2010, ikilinganishwa na watumaji 1,736 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 16. Ongezeko hili lilitokana na kuongezeka kwa vyuo na wanafunzi mbalimbali katika nchi za Afrika hususan (Kenya, Uganda, Rwanda na Comoro).

344. Mwaka 2010, utumaji wa barua kwa njia ya haraka ndani ya nchi uliongezeka na kufikia barua 437,084, kutoka barua 285,070 mwaka 2009,

sawa na ongezeko la asilimia 53. Hali kadhalika, idadi ya barua za haraka zilizotumwa nje ya nchi ilikuwa 26,896 mwaka 2010, ikilinganishwa na barua 18,208 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 48. Ongezeko hili lilitokana na kuboreshwa kwa huduma ya elektroniki ya "Track & Trace".

345. Katika mwaka 2010, huduma ya Utumaji wa Barua na Nyaraka ndani ya Miji "Intracity City Urgent Mail" (CUM) ilianza rasmi (Juni 2010) katika mikoa ya Dar es salaam, Arusha na Tanga. Barua na nyaraka zilizotumwa kwa njia hii katika mwaka 2010 zilikuwa 12,982.

346. Mwaka 2010, utumaji wa fedha kwa njia ya nukushi ndani ya nchi ulikuwa 44,964, ikilinganishwa na nukushi 150,173 zilizotumwa mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 70. Upungufu huo ulitokana na biashara hii ya utumaji wa fedha kutumia zaidi njia ya elektroniki "mobile" akaunti.

347. Mwaka 2010, idadi ya watu waliotuma fedha kwa njia ya mtandao wa Computer (Electronic Money Transfer) ilikuwa 75,282. Huduma hii imeanza mwaka 2010 katika makao makuu ya mikoa 14 na inaendelea kuenezwa katika makao makuu ya Mikoa na Wilaya zenye umeme na mawasiliano ya uhakika.

348. Mwaka 2010, huduma ya utumaji wa ujumbe wa haraka ndani ya nchi ulipungua kufikia watumiaji 25,127, kutoka watumiaji 28,095 mwaka 2009, ikiwa ni upungufu wa asilimia 11. Upungufu huu ulitokana na ushindani mkubwa wa matumizi ya simu za viganjani na "internet". Vilevile, huduma ya utumaji wa ujumbe wa haraka nje ya nchi ilipungua kutoka watumiaji 157 mwaka 2009 kufikia watumiaji 153 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 3.

349. Mwaka 2010, Utumaji wa fedha kwa Hawala za Posta ndani ya nchi iliongezeka na kufikia watumiaji 10,966, kutoka watumiaji 10,626 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 3.2. Matumizi ya huduma hii yaliongezeka kutokana na Shirika la Posta kupewa fursa ya kutuma malipo ya Bodi ya mikopo ya wanafunzi wa vyuo vya elimu ya juu.

350. Mwaka 2010, utoaji wa huduma ya fedha kwa njia ya Giro ndani ya nchi uliongezeka nakufikia watumiaji 118,637, kutoka watumiaji 100,876 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 18. Ongezeko hili lilitokana na huduma hii kutumika kulipa mishahara, kulipa wanahisa wa makampuni mbalimbali na kulipa pensheni za wastaafu. Aidha, ongezeko hili limetokana na makampuni husika kupata faida na hivyo kutoa gawio.

Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA)

351. Mwaka 2010, idadi ya makampuni yanayotoa huduma za mawasiliano kwa njia ya sauti ilikuwa 7 kama ilivyokuwa mwaka 2009. Makampuni hayo ni TTCL, Vodacom, Airtel (Zain), Tigo, Zantel na Benson Online na Dovetel (Sasatel). Idadi ya watumiaji wa simu za viganjani iliongezeka kutoka 17,469,486 mwaka 2009, hadi kufikia watumiaji 20,983,853 Desemba 2010, sawa na ongezeko la asilimia 20.1. Vilevile, watumiaji wa simu za mezani walikuwa 174,511 mwaka 2010 ikilinganishwa na watumiaji 172,922, mwaka 2009, sawa na na ongezeko la asilimia 0.9. Aidha, idadi ya makampuni yanayotoa huduma za mawasiliano kwa njia ya takwimu (data) iliongezeka kutoka makampuni 61 mwaka 2009, hadi kufikia makampuni 80 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 29. Idadi ya watumiaji wa huduma za tovuti (internet) iliongezeka kutoka watumiaji 4,378,392 mwaka 2009 hadi kufikia watumiaji 4,956,000 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 13.2, kama inavyoonekana katikajedwali Na. 16.6.

352. Mwaka 2010, zoezi la usajili wa namba za simu za mkononi liliendelea. Hadi Desemba 2010, jumla ya namba za simu za mkononi 19,000,000 zilikuwa zimesajiliwa, ikilinganishwa na namba za simu za mkononi 9,138,749 zilizosajiliwa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 107.9.

Jedwali Na. 16.6: Idadi ya Wanaotumia Simu za Mikononi na Mezani

Na.	Idadi ya Kampuni za Simu	Idadi ya Wateja		Badiliko %
		2009	2010	
1	VODACOM	6,883,661	8,670,536	26
2	TIGO	4,178,089	4,477,510	7
3	ZAIN	4,910,359	6,021,091	23
4	ZANTEL MOBILE	1,378,595	1,700,528	23
5.	SASATEL	14,825	24,827	67
6.	ZANTEL FIXED	15,601	15,457	-1
7.	TTCL MOBILE	115,681	86,965	-25
8.	TTCL Fixed	157,321	159,054	1
9.	BENSON	3,101	2,396	-23
	JUMLA	**17,657,233**	**21,158,364**	**20**
	Watumiaji wa simu za mikononi	**17,484,311**	**20,983,853**	**20**
	Watumiaji wa simu mezani	**172,922**	**174,511**	**1**

Chanzo: Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania

Jedwali Na. 16.7: Idadi ya Wanaotumia Tovuti (Internet)

Na.		2009	2010	Badiliko %
1.	Kituo cha huduma za tovuti	215,640	260,280	21
2.	Taasisi/Mashirika	2,588,000	2,663,200	3
3.	Watumiaji Binafsi	1,574,752	1,932,816	23
	JUMLA	4,378,392	4,956,000	13

Chanzo: Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania

TEKNOLOJIA YA HABARI NA MAWASILIANO

Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano

353. Awamu ya kwanza ya ujenzi wa Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano imekamilika na huduma za Mkongo huu zinatolewa na Kitengo Maalum kilichoundwa ndani ya Kampuni ya Simu Tanzania (TTCL). Tayari Mkongo wa Mawasiliano wa Taifa umeifikia mikoa 16, nchini ambayo ni Mikoa ya Dar es Salaam, Pwani, Morogoro, Iringa, Mbeya, Dodoma, Singida, Manyara, Arusha, Kilimanjaro, Tanga, Tabora, Shinyanga, Mwanza, Mara na Kagera. Aidha, vituo 63 vya kutolea huduma vimejengwa katika maeneo mengi yakiwemo yale ya mipakani: Rusumo (Rwanda); Kabanga (Burundi); Namanga (Kenya); Kasumulo (Malawi); na Tunduma (Zambia).

354. Awamu ya pili ya mradi wa Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano ilianza kutekelezwa tangu tarehe 1 Agosti, 2010. Awamu hii itatekelezwa kwa kipindi cha miezi 18 hadi mwezi Machi 2012 na inahusisha ujenzi wa takriban kilometa 2,700 ambao utapita katika njia za: Dar es Salaam-Lindi-Mtwara-Songea-Makambako; Tunduma-Sumbawanga-Tabora-Kigoma-Biharamulo; Musoma-Sirari; Tanga-Horohoro; Unguja na Pemba.

Vituo vya Mawasiliano (Telecenters)

355. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kuanzisha na kuimarisha vituo vya mawasiliano (Telecentres). Idadi ya vituo vya mawasiliano iliongezeka hadi kufikia 15 mwaka 2010, ikilinganishwa na vituo 9 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 66.7. Aidha, Taasisi nyingine za Kiserikali na Sekta binafsi kama COSTECH, DIT na Vodacom zimeonesha nia ya kuunga mkono jitihada za Serikali katika kuanzisha na kuendeleza vituo ambapo COSTECH waliweza kuanzisha vituo 47 katika maeneo mbalimbali nchini.

Uanzishaji wa Anuani za Makazi na Simbo za Posta.

356. Mwaka 2010, zoezi la uanzishaji wa mfumo wa anuani mpya za kitaifa lilifanyika katika Manispaa ya Dodoma Kata za: Kiwanja cha ndege, Uhuru, Makole, Viwandani, Uhindini, Tambukareli na Kilimani. Vilevile, utekelezaji unatarajiwa kuendelea katika maeneo ya Ilala, Temeke, Zanzibar na Moshi kulingana na upatikanaji wa fedha. Kukamilika kwa mradi wa Anuani za Makazi na simbo za Posta kutasaidia: Kurahisisha ukusanyaji wa kodi mbalimbali za Serikali; Utambuaji wananchi kupitia Wakala wa Usajili, Ufilisi na Udhamini - RITA); Uandikishaji wapiga kura; Utoaji wa Vitambulisho vya Kitaifa; Usalama wa wananchi na mali zao; Ufikishaji wa huduma za jamii kama maji, umeme, mawasiliano, ugawaji misaada na bima; Huduma za dharura na uokoaji kama zima moto, magari ya wagonjwa, mafuriko; na Biashara na uchumi (huduma za benki, mahoteli, maduka makubwa).

SAYANSI, TEKNOLOJIA NA UBUNIFU

Uendelezaji wa utafiti wa kisayansi nchini

357. Mwaka 2010, idadi ya taasisi na vituo vya utafiti vya umma vilivyoshirikishwa na Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia ilikuwa 87. Aidha, taasisi na vituo hivyo zilihusisha sekta zifuatazo: kilimo (18), mifugo na uvuvi (10), viwanda na nishati (8), maliasili (10), afya (8), vyuo vikuu (33). Mwaka 2010, jumla ya taasisi 11 za sekta binafsi na mashirika yasiyo ya kiserikali hapa nchini yaliingia kwenye shughuli za utafiti. Pia Serikali iliwezesha kufanyika kwa tafiti tisa katika maeneo ya Afya na Lishe, Mazingira na Maliasili, Teknolojia mpya na zinazoibukia, Kilimo, Mifugo, na Nishati.

Masijala ya Utafiti Tanzania

358. Mwaka 2010, watafiti 250 kutoka nje ya nchi walisajiliwa na kupatiwa hati za kufanya tafiti nchini katika maeneo ya wanyama pori, afya, jiografia, historia, siasa, uchumi, teknohama, sanaa, lugha, kilimo, watu wa kale, na ualimu. Watafiti hao walitoka Marekani, Uingereza, Japani na nchi nyingine za Ulaya. Aidha, tafiti hizo zilifanyika zaidi katika sekta ya wanyama pori, afya, sayansi ya jamii na sanaa.

Uendelezaji wa Rasilimali Watu

359. Mwaka 2010, Taasisi za Ufundi na Teknolojia za Dar es saalam na Mbeya kwa ujumla ziliongeza udahili wa Wanafunzi kutoka 3,414 mwaka 2009, hadi kufikia wanafunzi 4,515, sawa na ongezeko la asilimia 32. Aidha, ujenzi wa Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela- Arusha unaendelea kwa kukamilisha ukarabati wa majengo ya iliyokuwa CARMATEC huko Tengeru Arusha.

Udhibiti wa Mionzi

360. Mwaka 2010, Tume ya Nguvu za Atomiki ilikagua vituo 106 vya X-Ray, kati ya vituo 150 vinavyotoa huduma ya mionzi ayonisha ikilinganishwa na vituo 96, kati ya vituo 150 vya X-Ray vilivyokaguliwa mwaka 2009, ikiwa ni ongezeko la asilimia 10.4. Aidha, mwaka 2010, wafanyakazi 1,180 katika vituo hivyo walipimwa viwango vya mionzi (Personnel Dosimetry Service), ikilinganishwa na wafanyakazi 668 waliopimwa mwaka 2009 sawa na ongezeko la asilimia 76.6. Viwango vya Mionzi kwa wafanyakazi wote vilionyesha kuwa kuna usalama wa sehemu za kazi kwa ujumla.

361. Mwaka 2010, upimaji wa vyanzo vya mionzi katika sampuli 4,564 za vyakula na mbolea ulifanyika na kuzitolea vibali (leseni) ikilinganishwa na sampuli 689 za vyakula na mbolea vilivyopimwa mwaka 2009. Pia, mwaka 2010 upimaji wa vyanzo vya mionzi katika vituo 26 vilipimwa, kama ilivyokuwa mwaka 2009. Aidha, mwaka 2010, minara 70 ya simu za viganjani ilifanyiwa ukaguzi wa kiwango cha mionzi isiyoayonisha (non-ionizing radiation), ikilinganishwa na minara 90 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 22.2.

Jedwali Na. 67

SHIRIKA LA RELI TANZANIA

Maelezo	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Urefu wa Reli	kms.	2721	2721.5	2721.5	2707	2707	2707	2707	2707	2707	2707	2707
Magari ya Moshi:	Namba	81	81	77	103	103	99	99	84	45	43	25
Mvuke	Namba	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Dizell	Namba	80	80	76	102	102	98	98	83	45	0	0
Mainlain		-	-	-	77	77	73	73	62	5	5	21
Shunting		-	-	-	25	25	25	25	21	40	38	4
Jumla ya mabehewa:	Namba	1472	1478	1479	1779	1592	1951	1828	1912	1648	1357	1071
Abiria	Namba	91	97	98	82	83	82	54	102	45	68	50
Mizigo ya kawaida	Namba	1148	1104	1104	1104	1104	1464	1369	1369	1190	1093	648
Mafuta	Namba	164	164	164	164	164	164	164	208	244	178	179
Mifugo	Namba	51	51	51	69	69	69	69	76	18	39	88
Mengineyo	Namba	18	62	62	360	172	172	172	157	151	105	106
Uchukuzi	Namba											
Abiria	000	-	728	685	666	464	514	594	524	392	285	284
Mizigo	Tani'000	-	1351	1446	1443	1002	1169	775	714	429	237	265

Chanzo: Shirika la Reli Tanzania

RELI YA UHURU - TAZARA

Jedwali Na. 68

Maelezo	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Urefu wa Reli Kuu	Km	1860	1860	1860	1860	1860	1860	1860	1860	1860	1860	1860
Magari ya Moshi	Namba	89	89	21	22	58	58	21	19	10	16	15
Reli Kuu	Namba	44	75	14	15	42	42	15	14	8	11	10
Ya kuongeza	Namba	14	14	7	7	16	16	6	5	2	5	5
Mabehewa ya abiria	Namba	128	128	67	60	75	75	66	71	62	53	36
Abiria	Namba	102	102	106	102	61	61	52	59	53	44	31
Chakula	Namba	14	14	6	5	5	5	6	8	4	3	2
Vifurushi	Namba	13	12	9	8	9	9	8	4	5	6	3
Mabehewa ya mizigo	Namba	2225	2220	2110	1401	1556	1518	1455	1458	1371	1412	1620
Mizigo ya kawaida	Namba	1446	1948	2019	1088	1354	1364	1297	1295	1217	1174	1381
Mifugo	Namba	28	24	5	2	2	16	20	6	0	0	0
Mafula	Namba	209	114	82	103	83	81	72	81	114	196	197
Barafu	Namba	20	20	4	4	3	8	3	10	4	7	7
Mengineyo	Namba	93	2	-	148	22	2	2	2	2	2	2
Breki	Namba	73	64	64	15	64	26	44	46	17	16	16
Balast	Namba	56	48	28	45	28	21	17	18	17	17	17
Uchukuzi mizigo (Tani)	000	638	558	677	147	298	470	555	569	525	333	540
Abiria	000	1609	1262	1212	261	390	611	1063	1000	1177	923	758

Chanzo: Mamlaka ya Reli ya Uhuru - TAZARA

+ Urefu ni km. 1860.54, km 974.814 zikiwa nchini Tanzania

USAFIRISHAJI KWA MELI: DAR ES SALAAM

Jedwali Na. 69

Maelezo	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jumla ya meli	Namba	5232	3676	3120	2350	2898	3895	4154	3038	697	1842	1274
Uwezo wa kubeba mizigo	000	3425	1013	4011	4285	5848	11506	18257	16588	7260	17472	18721
Jumla ya abiria	000	551	479	516	648	525	1072	664	714	310	141	228
Jumla ya bidhaa zote	000wt	2860	4193	4514	5346	4179	4307	6320	5703	2316	4946	4954
Bidhaa zilizopakuliwa	000wt	2864	3422	3627	4416	3390	3599	5292	4932	2136	4382	4559
Za kawaida	000wt	1230	1562	2022	2650	1928	2107	3164	2762	1053	2430	2159
Saruji	000wt	380	286	-	-	-	0	0	0	0	1852	0
Mafuta	000wt	1126	1445	1402	1696	1382	1311	1909	2054	1013	100	2400
Mengineyo1	000wt	128	129	203	70	80	181	219	116	70	565	0
Bidhaa zilizopakiwa	000wl	576	664	717	930	623	708	1027	761	181	466	466.1
Za kawaida	000wl	538	624	664	848	581	654	971	713	153	24	419
Mafuta	000wt	38	40	53	82	32	35	34	48	28	7	47
Mengineyo1	000wt	-	-	-	-	10	19	22	0	0	68	0
Mabadilishano	000wl	27	20	168	253	251	308	371	126	-		0.1

Chanzo: Mamlaka ya Bandari

1 Kama vile mbolea, mollasses, tallow fats n.k

\- Takwimu hazikupatikana

USAFIRISHAJI KWA MELI: TANGA

Jedwali Na. 69 (linaendelea)

Maelezo	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jumla ya meli	Namba	111	118	186	234	185	215	281	242	95	144	215
Uwezo wa kubeba mizigo	000	953	430	264	258	440	628	964	551	133	671	1059
Jumla ya abiria	000	7	0.7	0.5	2.7	4	6.4	6.6	7.1	8.3	0	0
Jumla ya bidhaa zote	000wt	168	194	201	259	162	289	519	542	178	359	529
Bidhaa zilizopakuliwa	000wt	80	108	104	118	127	165	307	330	836	213	357
Zakawaida	000wt	68	79	81	93	113	111	195	242	817	147	313
Mafuta	000wt	12	29	22	25	14	54	112	88	19	66	44
Bidhaa zilizopakiwa	000wt	88	84	97	141	104	134	212	212	66	145	171
Zakawaida	000wt	88	84	97	141	104	134	212	212	66	145	171
Mafuta	000wt	-	-	-	-	-	-	-	-	-		0
Mabadilishano	000wt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Chanzo: Mamlaka ya Bandari Tanzania

- Takwimu hazikupatikana

USAFIRISHAJI KWA MELI: MTWARA

Jedwali Na. 69 (linaendelea)

Maelezo	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jumla ya meli	Namba	203	136	194	138	85	215	281	99	36	32	58
Uwezo wa kubeba mizigo	000	465	264	392	263	106	628	964	251	131	31	455
Jumla ya abiria	000	63	36	62	33	10	6.4	6.6	10	0	0	0
Jumla ya bidhaa zote	000	176	175	177	141	169	289	519	112	82	95	107
Bidhaa zilizopakuliwa	000wt	81	61	78	70	44	165	307	53	26	23	39
Za kawaida	000wt	57	40	57	59	30	111	195	47	22	23	36
Mafuta	000wt	17	21	20	11	14	54	112	6	4	0	3
Bidhaa zilizopakiwa	000wt	96	109	99	71	75	134	212	59	56	72	68
Za kawaida	000wt	96	109	99	71	75	134	212	59	56	72	68
Mafuta	000wt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mabadilishano	000wt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Chanzo: Mamlaka ya Bandari Tanzania

- Takwimu hazikupatikana

HUDUMA ZA POSTA

EDWALI Na. 70

Maelezo	Kipimo	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ofisi ndogo Posta	Namba	190	149	139	136	162	162	167	202	171
Franchised Post Offices	Namba	83	83	91	92	91	86	113	81	81
Ofisi kamili	Namba	151	154	157	157	129	113	172	170	170
Jumla	Namba	424	386	387	385	382	361	452	453	422
Masanduku binafsi	000	305.076	168881	171 7	171.8	172	173	173 5	117	
Masanduku yaliyokodishwa	000	137 467	143691	1480	147.5	146	150	130 2	87 2	120 3
Masambi yasiyotimizwa	000	0 129	0	0	0	0	0	5	4 1	0
Mifuko pe kee iliyokodishwa	Namba	222	215	222	214	203	217	182	62	183
Barua zilizotumwa bila vifurushi	Mill	2504	213	25 2	0	28 1	23.7	15	14	29 2
Nchini	Mill			20 1		19 9	16 9	9 8	14	18 7
Nje ya nchi	Mill			5.1		8 2	6.8	5 2		10.5
Regista na barua za amana	000	356 561	450066	562.8	488.7	1003	530	306.9	377	480.4
Nchini	000					915	452	146.5	0	305
Nje ya nchi	000					40	37	136 2	0	154
Vifurushi nchini	000	31 976	29442	43 3	484	36	29	18	8.6	14 6
Vifurushi vya nje	000	5 76	6699	7 9	6.6	12	12	6 2	2	6.8
Leseni za kuuza stamp	Namba	10767	11100	10113	10099	12824	6324	6242	6256	25145
Huduma za haraka, barua na vifuru	"									
Ndani ya nchi	"	260486	309736	247268	297061	312110	262381	216762	493709	283711
Nje ya nchi	"	19675	29409	30693	37331	36930	12289	14650	4012	18766
EMS Money Fax	"	188790	216710	259449	300357	533821	379084	366 382	23165	82002
EMS Fax (Fax message received)	"	4440	16112	22394	22968	23328	14659	121901	103558	31594
Overnight Mail Services	"									
Mifuko ya barua iliyosafirishwa	"	53572	70170	71199	70066	101486	75900	85595	65912	76983
vifurushi vya magazeti vilivyosafirs	"	81477.9	21992	20204	21692	28753	20314	12754	13934	2752
Huduma za gari ndogo										
Jumla ya barua zilizosafirishwa	"	8555	6567	5337	5993	3690	6542	4328	268	0
Amana za haraka zilizotolewa	"	284495	251685	218937	207997	210440	214558	0	20057	8169
Amana za haraka zilizolipwa		216961	271924	224630	147020	233325	132080	93508	23069	11881
Amana za haraka za nje ya nchi:										
Zilizotumwa	"	2210	1393	1602	1586	1788	1519	1354	1030	1027
Zilizopokelewa	"	1605	1061	1202	1001	1105	686	671	150	150
Amana za posta zilizotolewa	"	28683	16445	12714	8277	8029	9152	8062	8831	1924
Amana za posta zilizolipwa	"	25643	15113	12653	7565	7639	4615	5709	5480	3262
Savings Bank Transactions										
Uwekaji amana (Deposit)	"	173304	144156	102288	66885	42255	25382	24574	9535	18863
Uchukuaji amana (Withdrawal)	"	157532	132538	89517	55392	32294	19534	21122	11663	23025

Chanzo: Shirika la Posta

KAMPUNI YA NDEGE TANZANIA (ATCL)*

Jedwali Na.73

Maelezo	Kipimo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tani-Kilometa:												
Zilizokuwepo	000	53207	47631	40524	28023	91769	33198	42627	32533	-	5313	9482
Zilizotumika	000	21289	19843	17258	11351	58579	18121	22085	18480	-	1508	2888
Matumizi	%	40.0	41.7	42.6	41.0	47.25	54.6	51.8	56.7	-	28.4	30.5
Vitikilometa:												
Vilivyokuwepo	000	419419	393098	317522	238618	343250	334427	365265	306461	469426	41396	59724
Vilivyotumika	000	197749	182101	163597	123433	164563	185085	221307	190006	129000	16469	30527
Matumizi	%	47.1	46.3	51.5	51.7	47.9	55.3	60.6	62.0	27.5	39.8	51.1
Abiria ++	000	195	177	137	157	271	197	224	190	188	27	41
Mizigo ya ziada	Tani	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	103	30	9	8
Mizigo mingine	Tani	3100.6	13864	2232.6	1379	1506	1200	1502	1323	1044	54	145
Shehena za Posta	Tani	252.2	2843	161.93	82	235	214	299	241	162	11	30

Chanzo: Shirika la Ndege Tanzania

\+ Zinahusu "scheduled traffic" tu

++ Abiria [illegible]

NA Takwimu [illegible]

SURA YA 17

NISHATI

wango cha Ukuaji

2. Mwaka 2010, shughuli za kiuchumi za umeme na gesi zilikua kwa ilimia 10.2, ikilinganishwa na ukuaji wa asilimia 8.4 mwaka 2009. Ukuaji u ulitokana na kuongezeka kwa matumizi ya gesi asili katika kuzalisha ieme na shughuli zingine. Mchango wa shughuli za kiuchumi za umeme na si katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 1.8 mwaka 2010, ikilinganishwa na ilimia 1.7 mwaka 2009.

ieme

3. Umeme ullozalishwa katika Grid ya Taifa mwaka 2010 ulikuwa saa za gawati 3,625.36, ikilinganishwa na saa za Gigawati 3,279.95 zilizozalishwa vaka 2009. Kati ya hizo, umeme wa maji ulikuwa saa za Gigawati 2,701.07; umeme wa dizeli kwenye gridi ulikuwa saa za Gigawati 924.29. Umeme wa eli uliozalishwa nje ya Gridi ya Taifa katika mwaka 2010 ulikuwa saa za gawati 78.85, ikilinganishwa na saa za Gigawati 68.86 mwaka 2009. Aidha, ieme ulionunuliwa kutoka nchi jirani mwaka 2010 ulikuwa saa za Gigawati 16 ikilinganishwa na saa za Gigawati 64.88 mwaka 2009. Vilevile, umeme gesi asili uliozalishwa ulikuwa saa za Gigawati 1,688.81 na umeme ozalishwa na wazalishaji binafsi ulikuwa saa za Gigawati 1,563.96.

4. Mwaka 2010, upotevu wa umeme ulikuwa saa za Gigawati 1,686 kama yokuwa mwaka 2009. Aidha, wastani wa bei za umeme kwa saa za kilowati a mwaka 2010 ulikuwa shilingi 85.5, ikilinganishwa na shilingi 114.8 aka 2009. Aidha, mwaka 2010, mauzo ya umeme yalikuwa saa za Gigawati .57 zenye thamani ya shilingi bilioni 470.584, ikilinganishwa na saa za awati 4,687 zenye thamani ya shilingi bilioni 413.501 mwaka 2009, sawa ongezeko la asilimia 13.8.

Jedwali Na. 74

Kituo	2007		2008		2009		2010*	
	Uwezo MW	Uzalishaji GWh	Uwezo MW	Uzalishaji GWh	Uwezo MW	Uzalishaji GWh	Uwezo MW	Uzalishaji GWh
GRIDI YA TAIFA								
Kidatu (Mtengeni)	204.00	1026.65	204.0	1044.00	204.0	1005.63	204.0	1110.55
Mtera	80.00	371.97	80.0	341.02	80.0	450.65	80.0	433.31
Hale Tanga	21.00	60.25	21.00	67.18	21.0	47.05	21.0	48.00
New Pangani	68.00	302.46	68.0	301.95	68.0	105.61	68.0	202.99
Nyumba ya Mungu (Hydro)	8.00	17.07	8.0	25.66	8.0	35.55	8.0	39.17
Kihansi	180.00	855.00	180.0	543.15	180.0	945.62	180.0	867.52
Uwemba Mini Hydro				2.87	0.8	3.00	0.8	3.00
Jumla Hydro	561.00	2512.39	561.0	2045.87	561.8	2616.50	561.8	2703.36
Umeme Diesel	36.37	0.03	36.37	0.00	34.77	0.00	0.00	0.00
Umeme GTS								
Umeme wa Wartsila				266.07	104.30	670.11	100.00	1668.3
Tegeta Wartsila					45.00	12.51	45.05	243.31
Dodoma (Zuzu)	7.44	0.02	7.44	2.18	7.44	2.12	7.44	1.07
Mbeya (Iyunga)	13.00	0.01	13.00	6.00	13.00	0.00	13.00	0.00
Musoma	2.56		2.56		2.56	0.00	2.56	0.00
Mwanza (Nyakato)	12.50	-	12.50	-	12.50	0.00	12.50	0.00
Tabora	10.20	0.05	10.20	0.01	10.20	0.00	10.20	0.00
Jumla Thermal	80.97	11.44	80.97	886.06	229.38	650.35	190.25	914.07
JUMLA GRIDI	641.97	2552.85	641.97	2917.03	791.18	3300.35	752.05	3615.01
MITAMBO MINGINE - ISOLATED STATIONS								
Bukoba	2.56	0.10	2.56	0.00	2.56	0.12	2.56	0.15
Kigoma	6.11	14.70	6.11	17.82	6.25	15.10	6.22	20.22
Kilwa Masoko	1.24	2.16	1.24	2.24	1.30	2.49	1.50	1.10
Lindi	2.28	5.41	2.28	11.04	0.00	0.00	0.00 00	0.00
Mafia	0.55	2.87	0.85	2.15	0.85	2.01	0.55	2.70
Masasi	3.50	0.58	3.80	0.00	1.14	0.00	1.11	0.10
Njombe	1.25	1.24	1.28		1.28	0.00	1.25	0.00
Songea	5.02	15.08	5.02	17.15	6.43	16.35	6.01	15.16
Sumbawanga	3.14		3.14		1.50	0.00	1.50	0.00
Mtwara	3.02	4.91	1.92	3.95	1.60	1.32	1.66	0.90
Ikwiriri	0.65	1.67	0.85	1.77	0.85	2.10	0.55	2.52
Tunduru	0.70	2.57	0.70	1.81	2.00	2.35	2.01	3.75
Mpanda	1.30	10.50	3.30	13.74	3.30	13.31	3.50	10.12
Liwale	0.75	1.00	0.75	1.31	0.10	1.32	0.61	0.57
Ngara	0.05	1.05	1.05	2.17	0.05	2.58	3.05	2.25
Biharamulo	0.08	2.28	0.65	2.02	0.00	3.42	0.45	3.16
Mbinga				1.14	2.30	2.14	2.26	3.10
Ludewa				0.16	1.28	0.05	1.18	0.82
JUMLA MITAMBO MINGINE	35.45	72.61	38.45	68.22	31.63	68.81	36.61	78.81
JUMLA KUU - TANESCO	681.42	2563.53	681.42	2956.25	827.81	3359.03	788.66	3694.72
KUTOKA VYANZO VINGINE (Umenunuliwa)		1689.17		1440.12		1440.04		1843.50
JUMLA YA UMEME ULIOTENGENEZWA		4284.40		4445.37		4801.07		5535.74

[illegible]
[illegible]
[illegible]
* Zanzibar (Projection)

MAUZO YA UMEME KWA WATUMIAJI MBALIMBALI

Jedwali Na. 75

(Mill. KWH)

Mwaka	Tanzania Bara			Zanzibar	Jumla	Umeme Uliopotea	Jumla ya Umeme Uliotengenezwa
	Taa za Mitaani	Matumizi ya Nyumbani	Biashara na Viwanda				
2001	0.55	980	965	127	2073	675	2748
2002	0.10	1108	1085	133	2326	464	2790
2003	0.04	1029	1257	145	2431	232	2663
2004	0.05	1131	1419	161	2711	40	2751
2005	0.03	900	1519	185	2604	544	3148
2006	0.09	871	1593	204	2668	924	3592
2007	0.01	1420	1459	231	3288	917	4205
2008	0.01	1647	1722	229	3598	827	4425
2009	0.01	1432	1498	186	3116	1686	4802
2010	0.01	1671	2247	174	4092	1046	5138

Chanzo: Shirika la Umeme Tanzania (TANESCO)
MW Megawatt
GWH GigaWatt-Hour (Saa za GigaWatt) = Million KWH
* Za Awali (Provisional)

MAUZO YA UMEME KWA MIKOA

Jedwali Na. 76

(GWH)

Mkoa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dodoma	46	48	49	59	68	79	83
Arusha	194	202	193	223	296	236	269
Manyara					14	17	19
Kilimanjaro	101	102	96	110	109	88	124
Tanga	143	156	154	165	169	166	209
Morogoro	86	113	107	119	136	121	179
Coast &					104	94	106
Dar-es-Salaam	1263	1110	1136	1574	1641	1200	1789
Lindi	10	10	12	12	11	11	13
Mtwara	19	20	20	29	23	29	27
Ruvuma	13	13	13	14	15	15	21
Iringa	59	60	61	79	79	85	101
Mbeya	105	95	99	109	115	125	139
Singida	15	18	46	28	18	26	26
Tabora	111	67	71	37	98	84	97
Rukwa	9	9	11	12	11	12	17
Kigoma	13	9	12	10	12	12	16
Shinyanga	174	176	177	195	196	253	313
Kagera	20	28	35	36	37	33	44
Mwanza	127	136	132	151	173	192	215
Mara	42	47	40	95	44	52	110
Jumla Tanzania B	2550	2419	2464	3057	3369	2930	3917
Zanzibar	161	185	204	231	229	186	174
JUMLA	2711	2604	2668	3288	3598	3116	4091

Chanzo: Shirika la Umeme Tanzania (TANESCO)
MW Megawatt
GWH GigaWatt-Hour (Saa za GigaWatt) = Million KWH
* Za Awali (Provisional)

Utafutaji Mafuta na Gesi

365. Mwaka 2010, mikataba hai ya utafutaji mafuta ilikuwa 22. Aidha, uchukuaji wa takwimu za mitetemo (seismic surveys) pamoja na uchimbaji wa visima vya utafutaji ulifanyika katika maeneo ya Mkuranga, Mtwara na Songo Songo. Katika utafutaji huo, jumla ya visima 17 vilichimbwa katika maeneo yafuatayo: Mtwara/Mnazi Bay- visima vinne; Songo Songo- visima vitatu; Mkuranga- visima vitatu; baharini kwenye kina kirefu- visima vitatu; Lindi (Mandawa) - visima viwili; Rufiji - kisima kimoja; na Mafia - kisima kimoja . Kufuatia uchimbaji huo, maeneo yafuatayo yamegundulika kuwa na gesi: Mkuranga, Nyuni (Songo Songo) na baharini kwenye kina kirefu mashariki mwa kisiwa cha Mafia na mashariki ya mji wa Mtwara .

Bei za Mafuta

366. Jumla ya mahitaji ya mafuta kwa mwaka 2010 ilikuwa mi tani 1.7 millioni. Bei za mafuta ghafi (crude oil) katika soko la Dunia kwa mwaka 2010 ilikuwa wastani wa Dola za Kimarekani 86 kwa pipa ikilinganishwa na Dola za Kimarekani 60 kwa pipa mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 43.3. Aidha, bei ya mafuta yaliyosafishwa katika soko la dunia ilikuwa ni wastani wa Dola za Kimarekani 770 kwa pipa kwa mafuta ya petrol, 695 kwa dizeli na Dola 733 kwa mafuta ya taa ikilinganishwa na wastani wa Dola za Kimarekani 541.3, 458.2 na 496.1 mwaka 2009, kwa mtiririko huo. Bei za mafuta hapa nchini kwa mwaka 2010 zilikuwa wastani wa shilingi 1,550 kwa lita moja kwa mafuta aina ya dizeli, shilingi 1,600 kwa petroli na shilingi 1,150 kwa mafuta ya Taa.

NISHATI MBADALA

Maporomoko Madogo ya Maji

367. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kuratibu shughuli za uhamasishaji na uendelezaji wa vyanzo vya umeme wa maporomoko ya maji. Vyanzo vya uzalishaji wa umeme wa maporomoko madogo ya maji vilibainishwa katika mikoa ya Iringa, Rukwa, Ruvuma, Mbeya, Kagera, na Tanga. Utafiti wa awali

unaonesha kuwa vyanzo hivyo vinaweza kuzalisha kiasi cha jumla ya MW 390 za umeme.

Umeme wa jua

368. Mwaka 2010, mifumo ya umeme nuru ya maonesho ilifungwa katika shule za Sekondari kumi na mbili (12) na vituo vya afya 77 katika mikoa ya Kanda ya Ziwa. Aidha, jumla ya mafundi 200 na wafanyabiashara wa umeme nuru 120 walipata mafunzo ya ufundi na biashara na wanatoa huduma za umeme nuru katika mikoa iliyotajwa. Matumizi ya umeme nuru yameweza kupunguza uchafuzi wa mazingira unaosababishwa na hewa ya ukaa inayotokana na matumizi ya petroli, dizeli na mafuta ya taa.

Jotoardhi na Biofueli

369. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kuandaa mazingira ya uendelezaji endelevu wa biofueli ili kutumia fursa zilizopo na kuhakikisha kwamba uendelezaji wa biofueli unafanyika bila kuleta athari hasi kwa wananchi, mazingira, bioanuai, misitu, na upatikanaji wa chakula. Aidha, makampuni mawili yalijitokeza kuwekeza kwenye biofueliambayo ni AgroEcoenergy Tanzania Ltd ya Uswidi kwa ajili ya ulimaji wa miwa; na Envirovest ya Mauritius kwa ajili ya kilimo cha michikichi. Vile vile, kwa upande wa biodizeli, makampuni kama Diligent Tanzania Ltd (Arusha); Prokon Renewable Energy (Rukwa); Kakute (Arusha); Sunbiofuel (Pwani); na Jatropha Tanzania Ltd (Arusha) yaliendeleza teknolojia hii kwa kutumia mbegu za mibono kaburi.

SURA YA 18

MAJI

Utangulizi

370. Usimamizi wa rasilimali za maji, utafiti na ufuatiliaji wa vyanzo vya maji uliendelea nchini kote mwaka 2010. Utafiti wa kutambua vyanzo vya maji katika mabonde saba uliendelea ambapo vyanzo vitano vya maji na visima vya maji 1,216 vilitambuliwa kwa lengo la kuratibu matumizi sahihi ya maji. Maeneo 155 katika mabonde yote saba yalitambuliwa kwa ajili ya kuchimba visima vya maji. Aidha, jumla ya hati 63 za haki ya kutumia maji zilitolewa kwa wakulima na vikundi vya watumia maji.

371. Mwaka 2010, sampuli 1,648 kutoka vyanzo mbalimbali vya maji kwa ajili ya matumizi ya nyumbani vilikusanywa na kufanyiwa utafiti wa kimaabara ikilinganishwa na sampuli 3,569 mwaka 2009. Kati ya hizo, sampuli 1,461, sawa na asilimia 88.7 zilikuwa na viwango vinavyokubalika kwa matumizi ya binadamu. Aidha, sampuli 213 za majitaka toka viwandani na mitambo ya kusafishia maji zilikusanywa na kufanyiwa uchunguzi wa kimaabara katika miji ya Bukoba, Dar es Salaam, Dodoma, Iringa, Morogoro, Musoma, Mwanza na Tanga. Matokeo ya uchunguzi huo yalionesha kuwa, sampuli 195, sawa na asilimia 91.5 yalikidhi viwango vya kutupwa kwenye mazingira.

372. Mwaka 2010, uhakiki wa ubora wa maji kutoka vyanzo mbalimbali kwenye mabonde ya maji ulifanyika ambapo sampuli 825 za maji zilikusanywa. Kati ya hizo, 605 zilikusanywa kutoka katika mito, 200 kutoka kwenye maziwa, na 20 zilichukuliwa kwenye mabwawa. Matokeo yalionesha uchafuzi wa vyanzo vya maji ulitokana na vijidudu, mtibuko wa matope na masimbi yenye athari kwa viumbe hai na miundombinu. Hatua mbalimbali zilichukuliwa ili kukabiliana na uchafuzi huo kwa kutumia sheria za maji na sheria ndogo za halmashauri.

Huduma ya Maji Vijijini

373. Mwaka 2010, miradi 333 ya kusambaza maji vijijini ilikamilika, kati ya hiyo 221 ilijengwa na miradi 112 ilikarabatiwa. Miradi hiyo iliwezesha kuwepo

kwa vituo 1,169 vya kuchotea maji ambavyo viliwawezesha wanavijiji 416,250 kupata huduma ya maji safi na salama. Katika utekelezaji wa programu ya maji vijijini na usanifu mazingira, jumla ya wanavijiji 931,408 walielimishwa na kuhamasishwa kuhusu usafi wa mazingira. Vilevile, vyoo bora vya shimo 763 vilijengwa na kukamilika ikilinganishwa na vyoo 599 mwaka 2009.

374. Idadi ya wananchi wa vijijini waliopata huduma ya maji iliongezeka kutoka wanavijiji 19,685,659 mwaka 2009, hadi kufikia 20,545,945 mwaka 2010. Wananchi waliopata huduma ya maji safi na salama katika maeneo ya vijijini mwaka 2010 ilikuwa asilimia 57.8, ikilinganishwa na asilimia 58.7 mwaka 2009. Upungufu huu ulitokana na kushuka kwa utekelezaji wa miradi midogo ya maji kutokana na maandalizi ya utekelezaji wa miradi mikubwa katika wilaya ambazo ziko chini ya Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji.

Huduma za Maji Mijini

375. Mwaka 2010, uzalishaji wa maji mijini uliongezeka hadi mita za ujazo milioni 116.5, kutoka mita za ujazo milioni 109.7 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 6.2. Katika kipindi cha mwaka 2010, Mamlaka za Maji 19 za miji mikuu ya mikoa ziliweza kutoa huduma ya maji kwa watu 3,523,335 kati ya watu 3,962,650, ikilinganishwa na watu 3,167,054 kati ya watu 3,649,600 mwaka 2009, wanaoishi kwenye mamlaka hizo.

376. Hadi kufikia Desemba 2010, idadi ya wakazi wanaopata huduma ya maji safi na salama katika miji mikuu ya mikoa ilikuwa asilimia 86.1, miji mikuu ya wilaya asilimia 53.0 na jiji la Dar es Salaam asilimia 55.0. Kiwango kidogo cha utoaji huduma ya maji katika jiji la Dar es Salaam kilitokana na ongezeko kubwa la wakazi lililopelekea mahitaji zaidi ya maji kwa ajili ya shughuli za kiuchumi na kijamii pamoja na uchakavu wa miundombinu.

377. Mamlaka za maji katika miji mikuu ya mikoa zilikusanya shilingi bilioni 40.3 mwaka 2010, ikilinganishwa na shilingi bilioni 35.8 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 12.6. Ongezeko hilo lilitokana na wateja wapya 261,770

waliounganishwa katika mfumo wa maji, ikilinganishwa na wateja wapya 244,422 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 7.1

JUMLA YA VISIMA VILIVYOCHIMBWA MWAKA 2010

Jedwali 78

MKOA	IDADI YA VISIMA
Arusha	57
Kilimanjaro	24
Tanga	8
Manyara	34
Dodoma	15
Shinyanga	135
Singida	74
Tabora	28
Mtwara	22
Rukwa	21
Mbeya	4
Iringa	5
Morogoro	32
Dar es Salaam	57
Pwani	10
Kigoma	11

Chanzo: Wizara ya kilimo, chakula na Ushirika

USAMBAZAJI WA MAJI KATIKA MIJI MIKUU YA MIKOA - 2010

Jedwali Na. 79

Mamlaka	Uzalishaji wa Maji (mita za ujazo)	Mapato (Tshs)
Arusha	14,721,190	4,228,767,804
Babati	1,150,694	412,582,337
Bukoba	2,290,311	781,849,481
Dodoma	9,667,795	4,080,208,091
Iringa	4,229,160	2,129,065,911
Kigoma	3,117,511	502,410,725
Lindi	328,902	203,796,544
Mbeya	11,236,254	3,339,539,484
Morogoro	8,900,610	3,801,407,363
Moshi	9,102,782	3,102,872,040
Mtwara	1,659,664	972,731,617
Musoma	3,848,175	1,247,335,118
Mwanza	23,492,486	7,304,948,210
Shinyanga	3,491,099	1,506,671,775
Singida	1,527,053	500,960,728
Songea	2,361,703	734,974,362
Sumbawanga	1,763,680	402,940,915
Tabora	4,149,561	1,340,824,081
Tanga	9,513,697	3,696,449,819
	116,552,326.97	**40,290,336,405.25**

Chanzo: Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika

SURA YA 19

ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI

Elimu ya Awali

378. Mwaka 2010, idadi ya wanafunzi katika elimu ya awali iliongezeka hadi 925,465, kutoka wanafunzi 896,146 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 3.3. Kati ya hao, wavulana walikuwa 461,628 na wasichana 463,837. Idadi ya wanafunzi katika shule za Serikali ilikuwa 883,667, ambapo wavulana walikuwa 440,202 na wasichana 443,465. Idadi ya wanafunzi katika shule zisizo za Serikali ilikuwa 41,798, ambapo wavulana walikuwa 21,426 na wasichana 20,372. Aidha, uwiano wa mwalimu kwa wanafunzi katika shule za awali ulikuwa 1:71 mwaka 2010, ikilinganishwa na 1:52 mwaka 2009. Uwiano huu unaonesha kuwa ongezeko la idadi ya wanafunzi haliwiani na idadi ya walimu mwaka 2010. Kuongezeka kwa idadi ya uandikishwaji wa wanafunzi wa awali kulitokana na Sera ya Elimu ya kuhimiza kila shule ya msingi ya Serikali kuwa na madarasa ya Elimu ya awali; na wazazi wengi kuhamasika kuandikisha watoto wao kwenye elimu ya awali ambayo inatolewa bure.

Elimu ya Msingi

379. Mwaka 2010, idadi ya wanafunzi katika Elimu ya Msingi ilipungua hadi 8,419,305, kutoka wanafunzi 8,441,553 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 0.3. Kati yao wanafunzi 4,203,269 walikuwa wavulana, sawa na asilimia 49.9, wakati wasichana walikuwa 4,216,036 sawa na asilimia 50.1. Idadi ya wanafunzi walioandikishwa darasa la kwanza ilipungua kutoka wanafunzi 1,358,790 mwaka 2009, hadi wanafunzi 1,356,574 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 0.2. Kushuka kwa idadi ya wanafunzi katika shule za msingi kulitokana na utekelezaji wa MMEM I uliopelekea kupungua kwa mrundikano wa uandikishaji wa wanafunzi.

380. Mwaka 2010, idadi ya shule za msingi za Serikali na zisizo za Serikali iliongezeka hadi shule 15,816, kutoka 15,727 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 0.6. Idadi ya shule za Serikali ilipungua, kutoka 15,301 mwaka 2009, hadi 15,265 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 0.24. Hii ilitokana na baadhi ya shule kupandishwa hadhi na kuwa shule za sekondari.

381. Kiwango cha jumla cha uandikishaji wa wanafunzi kilipungua hadi asilimia 106.4 mwaka 2010, kutoka asilimia 110.5 mwaka 2009. Vilevile, kiwango halisi cha uandikishaji kilipungua hadi asilimia 95.4 mwaka 2010, ikilinganishwa na asilimia 95.9 mwaka 2009. Idadi ya walimu katika shule za Serikali iliongezeka kutoka walimu 157,185 mwaka 2009, hadi walimu 165,856 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 5.5. Wastani wa uwiano wa mwalimu kwa wanafunzi uliimarika kutoka 1:54 mwaka 2009, hadi 1:51 mwaka 2010. Aidha, kiwango cha kukatisha masomo kilishuka hadi asilimia 2.6 mwaka 2010, kutoka asilimia 3.7 mwaka 2009.

Elimu ya Sekondari

382. Idadi ya shule za sekondari katika mwaka 2010 iliongezeka hadi 4,266, kutoka shule 4,102 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 4.0. Kati ya hizo, shule 3,397 zilikuwa za Serikali na 869 zisizo za Serikali. Idadi ya shule za sekondari za Serikali iliongezeka, kutoka shule 3,283 mwaka 2009 hadi shule 3,397 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 3.5.

383. Idadi ya wanafunzi katika shule za sekondari wa kidato cha kwanza hadi cha sita iliongezeka kutoka wanafunzi 1,466,402 mwaka 2009, hadi 1,638,699 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 11.7. Kati ya hao, wasichana walikuwa 728,528, sawa na asilimia 44.5 na wavulana walikuwa 910,171, sawa na asilimia 55.5, ikilinganishwa na wasichana 653,457 (asilimia 44.6) na wavulana 812,945 (asilimia 55.4) mwaka 2009. Ongezeko la wanafunzi katika shule za sekondari kwa mwaka 2010 lilitokana na hatua za makusudi za Serikali za kuhakikisha kuwa kila mwanafunzi anayefaulu elimu ya msingi anajiunga na elimu ya sekondari.

Elimu ya Ualimu

384. Mwaka 2010, idadi ya vyuo vya ualimu ilikuwa 92, ikilinganishwa na vyuo 77 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 19.5. Kati ya hivyo, vyuo vya Serikali vilikuwa 34 na vyuo visivyo vya serikali 58. Idadi ya wanachuo katika vyuo vya ualimu vya Serikali ilikuwa 25,814 mwaka 2010, ikilinganishwa na wanachuo 21,723 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 18.8. Kati ya wanachuo hao, wasichana walikuwa 11,236 (asilimia 43.5) na wavulana walikuwa 14,578 (asilimia 56.5). Katika mwaka 2010, wanachuo walichukua mafunzo katika ngazi zifuatazo: Elimu Maalumu wanachuo 458; Cheti 9,022; Stashahada (tarajali) 13,679; na Stashahada (mafunzo kazini) 2,655. Idadi ya wanachuo katika vyuo vya ualimu visivyo vya serikali ilipungua kutoka wanachuo 13,648 mwaka 2009, hadi 10,834 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 20.6.

Jedwali 19.1 IDADI YA WANAFUNZI WALIOANDIKISHWA KATIKA MWAKA 2009-2010						
MAELEZO	2009			2010		
SHULE ZA AWALI	Wavulana	Wasichana	Jumla	Wavulana	Wasichana	Jumla
Shule za Awali za Serikali	422,893	428,191	851,084	440,202	443,465	883,667
Shule za Awali zisizo za Serikali	22.974	22,088	45,062	21,426	20,372	41,798
	445,867	**450,279**	**896,146**	**461,628**	**463,837**	**925,465**
SHULE ZA MSINGI I-VII						
Shule za Msingi za Serikali	4,182,915	4,130,165	8,313,080	4,127,500	4,139.526	8,267,026
Shule za Msingi zisizo za Serikali	65.849	62,624	128.473	75,769	76,510	152,279
	4248764	**4192789**	**8441553**	**4203269**	**4216036**	**8419305**
SHULE ZA SEKONDARI						
Shule za Sekondari za Serikali	728.322	565.369	1293,691	792,974	608,356	1,401,330
Shule za Sekondari zisizo za Serikali	84,623	88,088	1,727,711	117,197	120,172	237,369
	812945	**653457**	**3021402**	**910171**	**728528**	**1638699**
VYUO VYA UALIMU						
Vyuo vya serikali	12,409	9,300	21,723	14,578	11,236	25814
Vyuo Visivyo vya Serikali	5,809	7,839	13,648	5,473	5,361	10,834
	18,218	**17,139**	**35,371**	**20,051**	**16,597**	**36,648**
VYUO VIKUU NA VYUO VIKUU VISHIRIKI						
Vyuo Vikuu vya serikali	21,275	49.510	70,785	27,997	56,884	83,828
Vyuo Vikuu Visivyo vya Serikali	9737	15043	24740	14242	20881	35123
	31,012	**64,553**	**95,525**	**42,239**	**77,765**	**118,951**
Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi						

Elimu ya Watu Wazima

385. Idadi ya wananchi walioshiriki katika Mpango wa Uwiano Kati ya Elimu ya Watu Wazima na Jamii (MUKEJA) ilipungua kwa asilimia 3.4, kutoka washiriki 957,289 mwaka 2009, hadi washiriki 924,893 mwaka 2010. Kati ya hao, wanaume walikuwa 451,108, sawa na asilimia 48.8 na wanawake walikuwa 473,785, sawa na asilimia 51.2, ikilinganishwa na washiriki wanaume 449,103 (asilimia 46.9) na wanawake 508,106 (asilimia 53.1) mwaka 2009.

386. Idadi ya washiriki wa Mpango wa Elimu ya Masafa na Ana kwa Ana iliongezeka, kutoka 39,689 mwaka 2009 hadi washiriki 51,993 mwaka 2010, sawa na ongezeko la asilimia 31.0. Kati ya washiriki hao, wanaume walikuwa 28,336, sawa na asilimia 54 na wanawake walikuwa 23,657, sawa na asilimia 46, ikilinganishwa na wanaume 18,336 (asilimia 46) na wanawake 21,353 (asilimia 54) mwaka 2009.

387. Idadi ya washiriki wa Mpango wa Elimu ya Msingi Kwa Watoto Walioikosa (MEMKWA) ilipungua, kutoka wanafunzi 82,989 mwaka 2009, hadi 72,799 mwaka 2010, sawa na upungufu wa asilimia 12.3. Hii ilitokana na kuongezeka kwa watoto na vijana walio nje ya shule kufaulu na kuingia katika mfumo wa kawaida wa elimu ya msingi.

Ukaguzi wa shule na vyuo

388. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kusimamia na kufuatilia utekelezaji wa sera, sheria na kanuni za elimu ili kuhakikisha upatikanaji wa elimu bora. Mwaka 2009/10, jumla ya shule/vyuo/taasisi/asasi 9,960 za elimu zilikaguliwa ikilinganishwa na shule/vyuo/taasisi/asasi 5,610 zilizokaguliwa mwaka 2008/09. Idadi hii, ni sawa na asilimia 49.6 ya lengo la kukagua shule/vyuo/taasisi/asasi 20,094 mwaka 2009/10.

Jedwali Na. 19.2: Taasisi/vyuo/asasi zilizokaguliwa 2009/10

Aina ya Taasisi/Asasi	Idadi iliyolengwa kukaguliwa	Idadi halisi iliyokaguliwa	Kiwango cha utekelezaji (% ya idadi iliyolengwa kukaguliwa)
Madarasa ya Elimu ya Awali	5,137	2570	50.0
Shule za Msingi	6,763	3,406	50.4
Vituo vya Elimu ya Ufundi	151	55	36.4
Shule/madarasa ya Elimu Maalumu	115	56	48.7
Vituo vya Elimu ya Watu Wazima	6,187	2,588	41.8
Shule za Sekondari	1,664	1,258	75.6
Vyuo vya Ualimu	77	27	35.1
Jumla	**20,094**	**9,960**	**49.6**

Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi

Elimu ya Ufundi na Mafunzo

389. Mwaka 2010, idadi ya Vyuo vya Elimu ya Ufundi na Mafunzo vilikuwa 224, ikilinganishwa na vyuo 221 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 1.4. Kati ya hivyo, vyuo 133 vilikuwa ni vya Serikali na 91 visivyo vya Serikali ikilinganishwa na vyuo 128 vya Serikali na 93 visivyo vya Serikali mwaka 2009.

390. Mwaka 2010, idadi ya wanachuo waliojiunga katika Vyuo vya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ilikuwa 58,494, ikilinganishwa na wanachuo 49,185 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 18.9. Kati ya hao, wanachuo 50,554 walikuwa katika vyuo vya Serikali na 7,940 walikuwa katika vyuo visivyo vya Serikali ikilinganishwa na wanachuo 41,214 waliokuwa katika vyuo vya Serikali na 7,967 waliokuwa katika vyuo visivyo vya Serikali mwaka 2009.

391. Mwaka 2010, idadi ya wasichana waliojiunga katika vyuo vya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ilikuwa 25,018, ikilinganishwa na wasichana 21,244 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 17.8. Kati ya idadi hiyo, vyuo vya Serikali vilikuwa na wasichana 21,058 na vyuo visivyo vya Serikali vilikuwa

na wasichana 3,960, ikilinganishwa na wasichana 17,056 katika vyuo vya Serikali na 4,188 katika vyuo visivyo vya Serikali mwaka 2009.

Elimu ya Ufundi Stadi

392. Mwaka 2010, idadi ya Vyuo vya Ufundi Stadi ilikuwa 900, ikilinganishwa na vyuo 889 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 1.2. Kati ya hivyo, vyuo 22 vilikuwa ni vya Serikali na 878 visivyo vya Serikali ikilinganishwa na vyuo 21 vya Serikali na vyuo 868 visivyo vya Serikali mwaka 2009.

393. Idadi ya wanafunzi katika Vyuo vya Ufundi Stadi iliongezeka hadi 116,613 mwaka 2010 kutoka 72,938 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 59.9. Idadi ya wanafunzi wa kike ilikuwa 54,605, sawa na asilimia 47 ya wanafunzi wakati idadi ya wanafunzi wa kiume ilikuwa 62,008, sawa na asilimia 53 ya wanafunzi wote waliosajiliwa mwaka 2010.

Elimu ya Juu

394. Mwaka 2009/10, idadi ya vyuo vikuu ilikuwa 31. Kati ya hivyo, vyuo vikuu vya Serikali vilikuwa 11 na vya binafsi vilikuwa 20, sawa na ilivyokuwa mwaka 2008/09. Idadi ya wanafunzi katika vyuo vikuu vya Serikali iliongezeka kutoka 70,785 mwaka 2008/09 hadi 83,828 mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la wanafunzi 23,043 au asilimia 18.4. Kati ya hao, wanawake walikuwa 27,997, sawa na asilimia 33 na wanaume walikuwa 55,831, sawa na asilimia 66.6, ikilinganishwa na wanawake 22,083, sawa na asilimia 31.2 na wanaume 48,702, sawa na asilimia 68.8 mwaka 2008/09.

395. Idadi ya wanafunzi katika vyuo vikuu visivyo vya Serikali iliongezeka kutoka 24,740 mwaka 2008/09, hadi 35,123 mwaka 2009/10, sawa na ongezeko la asilimia 42.0. Kati ya hao, wanawake walikuwa 14,242, sawa na asilimia 40.5 na wanaume walikuwa 20,881, sawa na asilimia 59.5, ikilinganishwa na wanawake 9,737, sawa na asilimia 39.4 na wanaume 15,003, sawa na asilimia 60.6 mwaka 2008/09.

396. Mwaka 2009/10, idadi ya wanafunzi katika vyuo vikuu vya serikali na visivyo vya serikali ilikuwa 118,951, ikilinganishwa na wanafunzi 95,525 mwaka 2008/09, sawa na ongezeko la asilimia 24.5. Kati ya hao, idadi ya wanafunzi wa kike ilikuwa 42,016 sawa na asilimia 35.3 ya wanafunzi wote mwaka 2009/10.

397. Mwaka 2009/10, Bodi ya Mikopo ya wanafunzi wa Vyuo vya Elimu ya Juu ilitoa mikopo yenye thamani ya shilingi 197.3 bilioni kwa wanafunzi 74,498, ikilinganishwa na mikopo yenye thamani ya shilingi 140,295 bilioni kwa wanafunzi 58,841 mwaka 2008/09. Aidha, kasi ya urejeshwaji mikopo imekuwa ikiongezeka kwa kiasi kikubwa tangu Bodi ilipoanza shughuli za urejeshwaji mikopo. Katika mwaka 2010, Bodi ilikusanya jumla ya shilingi 3,082,392,983.32, ikilinganishwa na shilingi 1,615,040,895.35 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 90.9. Hadi kufikia Desemba 2010, Bodi ilikusanya jumla ya shillingi 6,089,567,254.

SHULE ZA SEKONDARI ZA SERIKALI: IDADI YA WANAFUNZI KWA KIDATO

Jedwali Na. 80 (Namba)

Mwaka	I	II	III	IV	V	VI	Jumla
1986	10789	9855	8401	8679	2363	2276	42363
1987	11626	10870	9528	9162	2313	2322	45821
1988	14258	11195	10373	9180	2313	2240	49559
1989	16034	14815	11275	10018	2980	2360	57482
1990	18654	16340	14199	11157	3777	2859	66986
1991	18892	18679	15459	13915	3646	3355	73946
1992	19299	19443	17044	14864	4136	3874	78660
1993	20267	20110	17597	16713	4261	4016	82964
1994	21589	19823	17513	16474	4179	3863	83441
1995	25200	22237	19118	17067	4541	3903	92[illegible]66
1996	28289	23874	20197	16468	4528	4035	97391
1997	32043	29748	23810	19697	6412	4846	116556
1998	37094	31218	24925	21182	5163	4748	124330
1999	39144	36682	28589	23996	6305	5248	139964
2000	43643	36734	31132	25456	6654	6143	149762
2001	47204	45078	30531	29188	7198	6601	165800
2002	56101	50371	36989	29045	7711	7126	187343
2003	52863	60643	36906	35653	7780	6885	200730
2004	98738	67294	46546	36385	8353	7572	264888
2005	134963	109398	46188	46489	9710	8444	355192
2006	196391	151448	72167	42584	18211	9691	490492
2007	401011	218[illegible]60	105770	70796	21789	11668	829094
2008	395930	332393	175353	95214	25240	11743	1035873
2009	480529	308131	159789	167355	31201	12695	1159700
2010	382207	398870	293519	279995	26065	20674	1401330
Badiliko (%) 2009 - 2010	-20.5	29.4	83.7	67.3	-16.5	62.9	20.8

Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi

IDADI YA TAASISI ZA ELIMU

Jedwali 80 A

Aina ya Taasisi	2008			2009			2010		
	Serikali	Binafsi	Jumla	Serikali	Binafsi	Jumla	Serikali	Binafsi	Jumla
Shule za Msingi	15257	416	15673	426	15301	15727	15265	551	15816
Shule za Sekondari	3039	759	3798	3283	819	4102	3397	869	4266
Vyuo vya Ualimu (Msingi na Sekondari)	33	34	67	34	43	77	34	58	92
Jumla	18329	1209	19538	3743	16163	19906	18696	1478	20174

Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi

IDADI YA WANAFUNZI NA WALIMU KATIKA SHULE ZA MSINGI NA SEKONDARI KWA JINSIA

Jedwali 80B

	2008			2009			2010		
	Waume	Wake	Jumla	Waume	Wake	Jumla	Waume	Wake	Jumla
I. Elimu ya msingi:									
Jumla ya wanafunzi wote walioandikishwa Darasa la I-VII	4261831	4148263	8410094	4248764	4192789	8141553	4203269	4216036	8419305
Jumla ya wanafunzi wanaosoma shule za serikali Darasa la I-VII	4203180	4093428	8296608	4182915	4130165	8313080	4127500	4139526	8267026
Jumla ya wanafunzi wanaosoma shule za binafsi Darasa la I-VII	58651	54835	113486	65849	[illegible]	128473	75769	76510	152279
Jumla ya walimu katika shule za msingi	76638	78257	154895	80066	77119	157185	82170	83686	165856
Jumla ya walimu katika shule za msingi za serikali	74479	74954	149433	76765	74711	151476	78331	80750	159081
Jumla ya walimu katika shule za msingi za binafsi	2159	3303	5162	3301	2408	5709	3839	2936	6775
II. Elimu ya sekondari:									
Jumla ya wanafunzi wote Kidato I-VI	679124	543279	1222403	812945	653457	1466102	910171	728528	1638699
Wanafunzi wanaosoma katika shule za serikali, kidato I-VI	58118	451755	509873	728322	565369	1293691	792974	608366	1401330
Wanafunzi wanaosoma katika shule za binafsi, kidato I-VI	95006	91524	186530	81623	88088	172711	117197	120172	237369
Idadi ya walimu katika shule za serikali	23122	9713	32835	17240	9192	26432	19666	10586	30252
Idadi ya walimu katika shule za binafsi	16790	8181	24971	5732	1790	7522	8155	2110	10265
Jumla ya Walimu wote	39912	17894	57806	22972	10982	33954	27521	12696	40517

Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi

MAFUNZO YA WALIMU KATIKA VYUO VYA UALIMU

Jedwali 80C

	2007			2008			2009			2010		
	Waume	Wake	Jumla	Waume	Wake	Jumla	Waume	Wake	Jumla	Waume	Wake	Jumla
Shahada	-	-	-	4209	1749	5958	5352	2636	7988	-	-	-
Stashahada	4215	1744	5959	16154	8411	24565	17593	10909	28502	8229	5450	13679
Daraja A	4074	5483	9557	66214	69665	135879	70567	72357	142924	4288	4734	9022
Daraja B	-	-	-	22223	16762	38985	17678	13388	31066	-	-	-
Mafunzo Kazini	1747	1491	3238	106800	96587	205387	-	-	-	-	-	-
Jumla	10036	8718	18754	217600	193174	410774	111190	99290	210480	12517	10184	22701

Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi

- Takwimu hazikupatikana

IDADI YA WANAFUNZI KATIKA TAASISI ZA ELIMU YA JUU KWA JINSIA

Jedwali Na. 80 D

Taasisi/Kozi	2009/2010		
1. Chuo Kikuu cha Dar es Salaam (UDSM)	Waume	Wake	Jumla
B.A General			0
B.A Education	478	422	900
B. COM General			0
B. Education (PESC)			0
B.A with Education	655	365	1020
B.A (Archaelogy)	16	9	25
B.A (Archaelogy & Geography)	0	0	0
B.A (Culture & Heritage)	5	29	34
B.A (Language Studies)	10	9	19
B.A (Economics)	57	37	94
B. A (Economics & Commerce)			0
B. A (Economics & Statistics)			0
B.A (Economics & Geography)	2	0	2
B.A (Economics & Sociology)	3	4	7
B.A (Economics & Statistics)	15	10	25
B.A (Fine and Performing Arts)	17	9	26
B.A (Geography & Env. studies)	73	30	103
B.A (Geography & Statistics)			0
B.A (History & Archeology)	22	9	31
B.A (History & Polit. Science)	17	12	29
B.A (Polit. Science & public Admin)	78	36	114
B.A (Polit. Science & Economics)	3	0	3
B.A (Polit. Science & Language)	14	9	23
B.A (Polit. Science & Sociology)	20	33	53
B.A (Sociology)	87	161	248
B. A (Statistics)	29	9	38
BA (History)	0	0	0
B.A Journalism	4	9	13
B. A Mass communication	8	17	25
B.A Public Relations and advertersing	16	20	36
B.Commerce	358	177	535
BSc in computer science	69	14	83
BSc, With computer csience	17	2	19
BSc (Education)			0
BSc. With Education	44	37	81
BSc. General	1	0	1
BSc.with Geology	15	2	17
BSc Geology			0
BSc.(Engineering Geology)			0
BSc Engineering			0
B.B.A	29	17	46
B. Ed. Commerce	19	6	25
B. Ed. In Psychology	0	0	0
B. Ed. In Education Psychology	31	33	64
B. Ed. Science	33	3	36
B. Ed. Adult Education	39	30	69
B. Ed. Arts	32	37	69
Bachelor of law	70	82	152
BSc Comp. Eng & Info Tech.	32	14	46
BSc Electr. Engineering	19	4	23
BSc Electro power Eng.	10	1	11

Jadwali Na. 80B Linaendelea

BSc. Chem. & processing Eng	24	16	40
BSc. Electro Mech. Eng	8	4	12
BSc. Food and Biochemical	8	9	17
BSc. Mech. Eng	18	0	18
BSc. Mining Eng.	25	3	28
BSc. Mineral Proc. Eng.	20	4	24
BSc. Civil & Struct. Eng	31	10	41
BSc. Telecom Eng.	36	12	48
BSc. Transportation Eng.			0
BSc. Civil & Transportation Eng	30	5	35
BSc. Production Eng.	4	3	7
BSc. Civil & water Res. Eng.	24	6	30
BSc. Eng. Civil			0
BSc. Electronics			0
BSc. Electronics Sc. & Comm.			0
BSc. Mol. Bio & Biotech	12	4	16
BSc. Aquatic Sc. And Env. Sc. & Con	12	2	14
BSc. Wildlife csience and conservation	33	11	44
BSc. Fish & Aquatic Sc. & Con			0
BSc. Industrial Engineering and Management	20	14	34
BSc. ICS			0
Adv. Diploma in Journalism			0
Lp in Culturee mngt. & Tour			0
Diploma in Computer Sciences			0
Diploma in Fisheries			0
Certificate in law			0
Certificate in Journalism			0
Certificates in Computer Science			0
Occasional/Short Course: Term			0
Jumla	2752	1801	4553
Idadi ya Walimu	110	54	164
2. Chuo Kikuu Kishiriki Muhimbili (MUHAS)			
MD (Doctor of Medicine)			
B.Sc. Pharmacy	113	42	155
BSc. Nursing	22	10	32
D.D.S (Doctor of Dental Surgery)	4	8	12
BSc. Env. Health	17	4	21
B. Sc. Nursing Mg.	12	10	22
B.Medical Labaratory Science	2	0	2
B. Sc. In Radiotherapy Treatment	9	0	9
B.Sc. in nursing Midwifery	2	0	2
IPH	1	4	5
ITM			0
Adv. Dip. Dermatovenereology			0
Adv. Dip. Nursing	7	5	12
Adv. Dip. Medical Laboratory Techn.	4	9	13
Dip. Diagnostic Radiography	15	13	28
Dip. Enviromental Health Science	12	6	18
Dip. Medical Labolatory Techn.	34	13	47
Dip. Orthopaedic Techn	20	16	36
Dipl. In Nursing	5	3	8
Dip. Pharmaceutical Sciences	1	19	20
Jumla : Chuo Kikuu Muhimbili	280	162	442
Idadi ya Walimu	124	88	212

Jedwali Na. 80D Linaendelea

3. Chuo Kikuu cha Sokoine (SUA)	2009/2010		
	Waume	Wake	Jumla
B. SC. AGRICULTURE GENERAL	94	13	107
B. SC. HORTICULTURE	22	3	25
B. SC. ANIMAL SCIENCE	71	20	91
B. SC. AQUACULTURE	25	7	32
B. SC. RANGE MANEGEMENT	26	7	33
B. SC. AGRONOMY	54	7	61
B. SC. AGRICULTUREAL ECONOMICS & AGRIBUSINESS	155	46	201
B. SC. AGRICULTURAL EDUCATION & EXTESION	83	36	119
B. SC. FOOD SCIENCE & TECHNOLOGY	27	27	54
B. SC. HOME ECONOMICS & HUMAN NUTRITION	11	42	53
B. SC. AGRICULTURAL ENGINEERING	29	1	30
B. SC. FORESTRY	67	12	79
B. SC. WILDLIFE	69	24	93
B. SC. BACHELOR OF TOURISM MANAGEMENT	56	68	124
B. SC. ENVIRONMENTAL SCIENCE & MANAGEMENT	52	24	76
B. SC. INFORMATICS	41	3	44
B. SC. EDUCATION (Chemistry & Biology)	72	18	90
B. SC. EDUCATION (Geography & Biology)	37	25	62
B. SC. EDUCATION (Chemistry & Mathematics)	19	1	20
B. SC. EDUCATION (Informatics & Mathematics)	38	1	39
B. SC. EDUCATION (Geography & Mathematics)	14	4	18
BACHELOR OF VETERINARY MEDICINE	73	5	78
B. SC. BIOTECHNOLOGY & LABORATORY SCIENCE	70	18	88
BA RURAL DEVELOPMENT	140	77	217
BACHELOR TOURISM AND MANAGEMENT			
BACHELOR OF RURAL DEVELOPMENT			
B. SC. APPLIED AGRICULTURAL EXTENSION			
B. SC. AGRICULTURAL EDUCATION			
B. SC. FAMILY AND CONSUMER STUDIES			
B. SC. HUMAN NUTRITION			
B. SC BIOPROCESSING & POST-HARVEST ENGINEERING			
B. SC. IRRIGATION & WATER RESOURCE ENGINEERING			
Jumla : SUA	1345	489	1834
Idadi ya Walimu	374	82	456

Jedwali Na. 8OD L inaendelea...

	2009/2010		
4. Chuo Kikuu Huria cha Tanzania (OUT)	Wanume	Wake	Jumla
BA (General)	132	33	165
B.A (Education)	230	100	330
B. ED (Special Education)	3	3	6
B A (Tourism)	59	13	72
B. Education	255	103	408
B Sc. (General)	102	30	132
B. Sc. (Education)	53	16	69
B. Commerce (General)			0
B. Commerce (Education)			0
BBA (General)	286	62	348
BBA (Education)	48	17	65
B A Social work	29	37	66
BA Sociology	86	72	158
B A. J	18	1	19
BA (Mass Communication)	29	12	41
B. Sc. (ES)	38	6	44
LLB	322	68	390
BSc. ICT	29	4	33
POSTGRADUATE DEGREE:			
MSc. (CED)	0	0	0
M.CED	226	159	385
MSc.	1	1	2
M A	106	52	158
M. Dist. Education	3	1	4
M.Ed	179	90	269
PGOL	40	7	47
PGDE	91	69	160
LLM	0	0	0
LLMIT&T	60	19	79
MBA	692	137	829
Ph.D	41	8	49
NON DEGREE COURSE:			
Foundation Course	0	0	0
OD CYP Diploma	27	8	35
CCDE	2	2	4
ODDEOL	38	16	54
CPPH	1	0	1
OFC	738	533	1271
PTE- Certificate	0	0	0
ODPTE	277	220	497
ODPPH	5	4	9
Jumla : OUT	4037	1974	6011
Idadi ya Walimu	183	83	266
5. Chuo Kikuu cha Ardhi (ARU)			
B.Architecture (ARCH)			
Architecture in Interior Design (AID)			
Architecture in Land Scape (ALA)	240	43	283
B.Sc Land Economics)	18	7	25
B Sc. (Urb.Planning)	3	1	4
B Sc. (Building Surveying (BS))	174	71	245
B Sc. (Land Mgt. and Valuation)	0	0	0
B Sc. (Env. Engineering)	28	15	43
B Sc Geomatics	174	53	227
Real Estate Finance and Management (REFM)			0
Property and Facilities Management (PPM)	85	16	101
Finance and Accounts (BAF)	69	19	88
Environmental Science and Management	43	14	57
Municipal and Industrial Service (MISE)	0	0	0
Environmental Laboratory Technology (ELST)	69	64	133
Housing and Infrastructure Planning (HIP)	35	6	41
Arts in Economics	18	24	42
Regional Development Planning (RDP)	48	8	56
Geoinformatics (GI)	7	0	7
Geodetic Science (GS)	27	11	30
Information System Management (ISM)	37	10	53
Construction Management (CM)	15	0	15
Civil Engineering	24	31	55
Diploma in (GFM4)	53	17	70
Graduate Diploma	0	0	0
Jumla : ARU	1184	419	1603
Idadi ya Walimu			251

Jadwali Na. 60D Linaendelea

6. Chuo Kikuu cha Dodoma (UDOM)	2009/10		
	Waume	Waka	Jumla
B.A KISWAHILI	106	126	204
B.A KISWAHILI LINGUISTIC	44	39	83
B.A KISWAHILI LITERATURE	24	29	53
B.A FINE ART DESIGN	7	0	7
B.A FRENCH	13	7	20
B.A ENGLISH	38	22	60
B.A KOREA	1	0	1
B.A FIRM THEATRE	3	0	3
B.A LITERATURE	14	15	29
B.A TOURISM & CULTURAL HERITAGE	239	97	336
B.A HISTORY	109	35	144
B.A ENVIROMENTAL DISASTER MANAGEMENT	91	27	76
B.COM	53	10	63
B COM (ACCOUNTING)	483	184	667
B COM (HRM)	79	42	121
B COM (FINANCE)	216	78	284
B COM (MARKETING)	85	30	125
B.COM (INTERNATIONAL BUSINESS)	16	5	21
B COM (SMALL BUSINESS INTERPRENEURSHIP)	14	6	20
B COM (TOURISM HOSPITALITY MANAGEMENT)	5	1	6
B.A DEVELOPMENT STUDIES	69	60	129
B.A ECONOMICS & STATISTICS	62	12	74
B.A GEOGRAPHY & ENVIROMENTAL STUDIES	193	69	262
B.A POLITICAL SCIENCE & PUBLIC ADMINSTRATION	359	215	574
B.A SOCIALOGY	204	327	531
B.A STATISTICS	22	3	25
B.A PUBLIC ADMINISTRATION	312	333	645
BACHELOR OF LAW	65	33	98
B.A ECONOMICS AND SOCIALOGY	65	35	100
B.A ENVIROMENTAL ECONOMICS & POLICY	20	13	41
B.A INTERNATIONAL RELATION	302	219	521
B.A ECONOMICS	118	31	149
BBA	397	180	577
BBA EVIRNING	19	10	29
B.A PROJECT PLANNING MANAGEMENT & COMMUNITY DEVELOPMENT	459	221	680
B.A EDUCATION	2282	813	3095
BED ART	570	317	887
BED MANAGEMENT AND ADMINISTRATION	291	153	444
BED COMMERCE	214	64	278
BED POLICY PLANNING & MANAGEMENT	191	72	263
BED SPECIAL NEEDS	97	43	140
BSC ECONOMICS	84	23	107
BED SCIENCE	98	30	128
BED EARLY CHILD HOOD EDUCATION	119	07	176
BED PYSIOLOGY	153	49	202
BED ADULT EDUCATION & COMMUNITY DEVELOPMENT	148	77	225
BED SC (ICT)	7	1	8
BED GUIDENCE & COUNSELING	53	53	106
BSC STATISTICS	148	22	170
BSC CHEMISTRY	25	5	30
BSC BIOLOGY	16	7	23
BSC PHYSICS	6	1	7
BSC MATHEMATICS	58	3	61
MEDICAL DOCTOR	75	14	89
BSC. NURSING	26	25	51
BSC BUSINESS INFORMATION SYSTEM	18	1	19
BSC COMPUTER ENGINEER	46	3	49
BSC. INFORMATION SYSTEM	266	47	313
BSC COMPUTER SCIENCE	206	23	229
BSC SOFT WARE ENGINEERING	30	0	30
BSC. TELECOMMUNICATION ENGINEERING	69	8	77

Jedwali Na. 80D Linaendelea

	Waume	Wake	Jumla
BSC APPLIED GEOLOGY	30	2	32
BSC MINERAL PROCESSING ENGINEERING	8	0	8
BSC MINING ENGINEERING	6	2	8
BSC NURSING MIDWIFERY	0	0	0
BSC VITUAL EDUCATION	0	0	0
BSC IN HEALTH INFORMATION SYSTEM	0	0	0
BA IN ARABIC	0	0	0
B.COM IN MANAGEMENT SCIENCE	0	0	0
B.COM PROCUREMENT MANAGEMENT	0	0	0
B.COM IN INFORMATION MANAGEMENT	0	0	0
BA IN PHILOSOPHY	0	0	0
BCS IN COMPUTER AND INFORMATION SERCURITY	0	0	0
BSC IN VITUAL EDUCATION	0	0	0
BSC IN PETROLEUM ENGINEERING	0	0	0
PHD	28	12	40
DIPLOMA IN COMPUTER SCIENCE	32	9	41
CERTIFICATE IN COMPUTER SCIENCE	7	0	7
POSTGRADUATE DIPLOMA IN EDUCATION	12	2	14
MASTER OF ART IN EDUCATION	47	20	67
MASTER OF BUSNESS ADMINSTRATION	44	11	55
MASTER OF BUSINESS ADMINSTRATION(EVERNING)	18	12	30
EXCUTIVE MASTER OF BUSINESS ADMINSTRATION	8	3	11
MASTER OF PUBLIC ADMINSTRATION	23	15	38
EVERNING MASTER OF PUBLIC ADMINSTRATION	10	10	20
MASTER OF INTERNATIONAL RELATION	20	8	28
MASTER OF DEVELOPMENT STUDIES	40	19	59
EVERNING MADS	12	8	20
MASTER OF ART IN SOCIALOGY	10	6	16
MASTER OF ART IN NATURAL SCIENCE	29	12	41
MASTER OF ART IN DEMOGRAPHY	20	1	21
MASTER OF ART IN KISWAHILI BY DESERTATION	0	1	1
MASTER OF ART IN ENGLISH BY DESERTATION	1	0	1
FULL TIME MASTER OF ART IN LINGUISTIC	11	8	19
FULL TIME MASTER OF ART IN KISWAHILI LITERATURE	17	22	39
FULL TIME MASTER OF SCIENCE IN COMPUTER SCIENCE	20	4	24
FULL TIME MASTER OF SCIENCE IN DRY LAND BIODIVERSITY CONSERVATION	3	4	7
FULL TIME MASTER OF SCIENCE IN TELECOMMUNICATION ENGINEERING	0	0	0
EVERNING MASTER OF SCIENCE IN TELECOMMUNICATION ENGINERING	0	0	0
FULL TIME MASTER OF SCIENCE IN NURSING - MENTAL HEALTH	0	0	0
JUMLA: (UDOM)	10097	4627	14724
Idadi ya Walimu	396	140	536

Chanzo: Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi

Jedwall Na.81

SHULE ZA SEKONDARI ZA BINAFSI: IDADI YA WANAFUNZI KWA KIDATO

Mwaka	I	II	III	IV	V	VI	Namba JUMLA
1987	15709	15526	13188	12245	801	756	58225
1988	18007	18897	15326	14358	966	702	68256
1989	20789	19279	18415	14759	1045	716	75003
1990	23585	21870	17599	17685	1481	1094	83314
1991	27554	25143	19237	17371	1922	1639	92866
1992	29027	27044	19378	17891	2018	1758	97116
1993	25703	27651	21894	18367	2223	2097	97935
1994	28657	26971	22784	19809	2573	2011	102805
1995	28498	26242	24098	21199	2334	1938	104309
1996	28002	25807	22494	20318	3168	2243	102032
1997	29768	27461	22406	20627	3408	3381	107051
1998	27125	24756	22029	20409	4826	3428	102573
1999	28333	25747	23120	20255	5667	4493	107615
2000	30789	26601	23469	20430	5894	5011	112194
2001	36305	30820	25004	20762	5892	5116	123899
2002	41593	34209	27540	20681	6418	5534	135975
2003	46891	38506	26385	21650	6430	4859	144721
2004	48752	46167	33240	24476	8847	6229	167711
2005	45276	46321	32063	29248	9183	7046	169137
2006	46968	48013	42878	29796	9569	7956	185180
2007	47437	46927	41340	35746	11299	8667	191416
2008	42971	43232	43177	35980	12576	8594	186530
2009	44255	36384	37064	34061	11851	9096	172711
2010	56620	57876	50778	46820	12269	13006	237369
Badiliko (%)	27.9	59.1	37.0	37.5	3.5	43.0	37.4

SURA YA 20

AFYA

Utangulizi

398. Katika mwaka 2010, Serikali kwa kushirikiana na wadau mbalimbali iliendelea kuboresha huduma za afya na kuhakikisha zinatolewa kwa viwango stahiki. Mpango Maalum wa Afya ya Msingi (MMAM) uliendelea kutekelezwa kulingana na mpango kazi. Mitaala ya kufundishia wataalam wa kada za afya ilipitiwa na kuboreshwa ili iendane na mahitaji ya sasa. Huduma za afya ya uzazi na mtoto ziliendelea kupewa kipaumbele ili kupunguza vifo vya akina mama na watoto. Vilevile, huduma za ushauri nasaha na kupima virusi vya UKIMWI ziliendelea kutolewa pamoja na kuhakikisha dawa za kurefusha maisha kwa wanaoishi na virusi vya UKIMWI zinapatikana na kutolewa kwa wakati. Aidha, Serikali iliendelea kuhakikisha kuwa mifumo ya kukusanya na kuchambua takwimu za sekta ya afya inaimarishwa ili kuwezesha upatikanaji na utoaji wa takwimu sahihi za sekta ya afya.

Vituo vya Kutolea Huduma ya Afya

399. Serikali, kupitia MMAM na kwa kushirikiana na wadau mbalimbali iliendelea na ujenzi na ukarabati wa vituo vya kutolea huduma ya afya nchini. Mwaka 2010, vituo vya kutolea huduma za afya viliongezeka hadi kufikia 6,321, ikilinganishwa na vituo 6,221 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 1.6. Mgawanyo wa vituo hivyo kwa mwaka 2010 ni kama ifuatavyo: Serikali ilikuwa na hospitali 97, vituo vya afya 449 na zahanati 3,773; mashirika ya umma hospitali 11, vituo vya afya 5 na zahanati 70; na sekta binafsi na mashirika ya kujitolea yalikuwa na hospitali 128, vituo vya afya 230 na zahanati 1,289.

400. Mwaka 2010, idadi ya vitanda katika vituo vyote vya afya nchini ilikuwa 45,241, ikilinganishwa na vitanda 39,842 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 13.6. Kati ya hivyo, vitanda 23,523 vilikuwa katika vituo vya Serikali, na vitanda 2,161 vilikuwa katika vituo vya watu binafsi.

Jedwali Na.20.1: Idadi ya Vitanda kwa Aina ya Vituo vya Kutolea Tiba na Umiliki kwa Mwaka 2010

Umiliki	Aina ya Kituo		Jumla
	Hospitali	Kituo cha Afya	
Serikali	15,828	7,695	**23,523**
Mashirika ya kidini	14,638	3,151	**17,789**
Mashirika ya Umma	1,647	121	**1,768**
Binafsi	1,167	994	**2,161**
Jumla	**33,280**	**11,961**	**45,241**

401. Mwaka 2010, jumla ya mahudhurio katika vituo mbalimbali vya kutolea huduma nchini kwa wagonjwa wa nje (out-patient) yalikuwa 35,776,667, ikilinganishwa na 40,067,864 mwaka 2009, sawa na upungufu wa asilimia 10.7. Kati ya hao, asilimia 47 walikuwa watoto chini ya umri wa miaka mitano, na asilimia 53 walikuwa umri wa miaka mitano na zaidi. Idadi ya wagonjwa waliolazwa kwa mwaka 2010 ilifikia 795,703, ambapo asilimia 77.2 walikuwa ni watoto chini ya umri wa miaka mitano.

Ukaguzi wa vituo **vya Afya.**

402. Mwaka 2010, Serikali kupitia Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii ilifanya ukaguzi wa vituo vya kutolea huduma za afya. Ukaguzi huo ulifanyika kwa awamu mbili katika mikoa ya Dar es Salaam, Dodoma, Arusha, Mwanza, Kilimanjaro, Mbeya na Morogoro. Katika awamu ya kwanza, jumla ya vituo 273 vilikaguliwa. Kati ya hivyo, vituo 94 vilifungwa kutokana na kutokidhi viwango vya utoaji wa huduma za afya na vituo 179 vilipewa ilani ya kuboresha. Katika awamu ya pili, jumla ya vituo 82 vilikaguliwa na timu ya wataalam wa Afya. Kati ya hivyo, vituo 20 vilifungwa na vituo 62 vilipewa ilani ya kuboresha.

Elimu ya Afya kwa Wananchi

403. Katika mwaka 2010, huduma za afya ya mazingira ziliendelea kutolewa kwa njia ya kuelimisha wananchi kuboresha afya zao kupitia vipindi vya redio, kusambaza vipeperushi na kwa njia ya kuweka mabango yanayotoa elimu ya kujikinga na maradhi ya UKIMWI, Kifua Kikuu, Malaria, magonjwa ya milipuko, majanga na magonjwa yasio ya kuambukiza.

Afya ya Uzazi na Mtoto

404. Mwaka 2010, huduma za Afya ya Uzazi na Mtoto ziliendelea kutolewa kwa kuzingatia ubora wa viwango vya kimataifa. Aidha, Wizara iliendelea kutekeleza Mkakati wa Afya ya Uzazi na Mtoto 2005-2010 na Mpango Mkakati wa kuongeza kasi ya kupunguza vifo vya watoto na vinavyotokana na uzazi 2008-2015, ili kufikia malengo namba 4 na 5 ya Maendeleo ya Milenia. Huduma za chanjo ziliendelea kupanuka kwa kuongeza vituo vya kutolea huduma hiyo, Chanjo zilizotolewa, zinakinga watoto dhidi ya magonjwa ya kifua kikuu, polio, kifaduro, pepopunda, donda koo, homa ya ini na surua.

405. Serikali iliendelea kutoa chanjo mpya ijulikanayo kama Haemophilus Influenza type B (Hib). Chanjo hiyo inakinga watoto chini ya mwaka mmoja dhidi ya Kichomi na Homa ya uti wa mgongo. Chanjo hiyo mpya ya Hib imeunganishwa na chanjo nyingine nne ambazo zilikuwa zinatolewa awali. Mchanganyiko huo wenye chanjo tano za DPT-HB-Hib unaitwa pentavalent. Chanjo hiyo inakinga watoto dhidi ya Kifaduro, Pepopunda, Donda koo. Homa ya ini na Kichomi pamoja na Homa ya uti wa mgongo.

Muda wa kuishi

406. Muda wa kuishi kutokana na Sensa ya Watu na Makazi ya mwaka 2002, inaonesha kuwa wastani wa muda wa kuishi kwa mwaka 2010 uliendelea kubaki kuwa miaka 55. Kwa upande wa wanaume, wastani wa muda wa kuishi uliendelea kuwa miaka 53 na wanawake miaka 56 kama ilivyokuwa mwaka 2009.

Mpango wa Taifa wa kudhibiti Malaria

407. Mwaka 2010, Serikali ilinunua na kusambaza dawa ya mseto kwenye vituo vya tiba vya umma 5000 ikiwa ni jitihada za kupambana na ugonjwa wa malaria. Aidha, Serikali ilitoa mafunzo ya matumizi ya kipimo cha haraka cha kubaini vimelea vya malaria (Rapid Diagnostic Test) kwa wataalam wa maabara na waganga kwa mikoa 11. Sambamba na hilo, Serikali ilisambaza vyandarua vyenye viuatilifu kupitia mpango wa hati punguzo kwa mama wajawazito na watoto wachanga. Aidha, ugawaji wa vyandarua bila malipo kwa watoto chini ya umri wa miaka mitano umefanyika nchi nzima. Ugawaji wa vyandarua katika kaya bila malipo umefanyika katika mikoa 12, na inakadiriwa vyandarua 14,700,000 vitagawiwa katika kampeni hii.

408. Aidha, Serikali ilifanya uhamasishaji kupitia Mkakati wa Mawasiliano kwa Jamii kwa Kukabiliana na Malaria (Communication Strategy for Malaria Interventions). Uhamasishaji huo ulifanyika kwa njia ya Radio, Televisheni na machapisho mbalimbali. Katika ngazi ya vijiji, uhamasishaji ulifanyika kupitia Watumishi wa Kujitolea Vijijini (Community Change Agents). Vilevile, mtandao wa wanahabari wanaoandika habari za ugonjwa wa malaria na udhibiti wake (JAMANET) ulifanyiwa mafunzo ya uhamasishaji.

Chakula na Lishe

409. Kulingana na ripoti ya Utaliti wa Afya na Demografia (Tanzania Demographic and Health Survey – (TDHS) ya mwaka 2010, kiwango cha udumavu wa watoto walio chini ya miaka mitano kilipungua kutoka asilimia 38 mwaka 2004/05, hadi asilimia 35 mwaka 2010; upungufu wa uzito kwa watoto walio chini ya miaka mitano ulipungua kutoka asilimia 22 mwaka 2004/05 hadi asilimia 21 mwaka 2010; na hali ya ukondefu iliongezeka kutoka asilimia 3 mwaka 2004/05, hadi asilimia 4 mwaka 2010. Aidha, watoto walio chini ya umri wa miaka mitano wenye uzito uliozidi au kiribatumbo walikuwa asilimia 5.

410. Mwaka 2010, asilimia 61 ya watoto walio na umri wa miezi 6 hadi 59 walipatiwa matone ya vitamini A. Aidha, asilimia moja ya watoto wa umri huo walipatiwa vidonge vya madini ya chuma. Utafiti wa Afya na Demografia wa

mwaka 2010 ulionesha kuwa wanawake wajawazito wanaomeza vidonge vyenye madini ya chmna kwa siku 90 au zaidi ilikuwa asilimia 4. Wengi wa wanawake wajawazito humeza vidonge hivyo kwa chini ya siku 60. Hali ya ulishaji kwa mujibu wa utafiti huo inaonesha kuwa asilimia 50 ya wanawake hunyonyesha watoto maziwa ya mama pekee kwa miezi sita ya mwanzo. Aidha, hospitali 69 kati ya 143, sawa na asilimia 58. 8 zilizofanyiwa tathmini katika mikoa ya Tanzania Bara, zimefikia vigezo vya kuwa hospitali rafiki wa mtoto kwa kutekeleza vidokezo kumi muhimu vya kufanikisha unyonyeshaji wa maziwa ya mama.

411. Huduma nyingine zinazohusu malezi ya watoto ziliendelea kuimarishwa. Mwaka 2010, watoa huduma ya afya 465 walipata mafunzo ya ulishaji watoto wachanga na wadogo wenye maambukizi ya virusi vya UKIMWI. Maeneo yaliyonufaika na mafunzo hayo kwa Tanzania Bara ni pamoja na wilaya za Makete, Bagamoyo, Temeke, Magu, Kigoma, Hai, Mafinga, Masasi, Mtwara Vijijini, Iringa Vijijini, Mufindi, Njombe, Ludewa, Kilolo, Songea Vijijini, Mbinga, Namtumbo, Tunduru, Iramba, Urambo, Nzega, Maswa na Kahama. Wilaya nyingine ni Tabora Vijijini, Uyui, Singida Vijijini, Sikonge, Igunga, Bariadi, Bukombe, Mbozi, Mbarali, Sumbawanga Vijijini, Nkasi, Mpanda, Chunya na Rungwe. Pia maeneo mengine yaliyonufaika na mafunzo hayo ni Manispaa za Iringa, Tabora, Songea, Singida, Shinyanga, Sumbawanga, Jiji la Mbeya na Unguja kwa upande wa Tanzania Visiwani.

412. Kutokana na ripoti ya Utafiti wa Afya na Demografia ya mwaka 2010, asilimia 82 ya kaya za watanzania wanatumia chumvi iliyowekewa madini joto. Hili ni ongezeko la asilimia 8 ukilinganisha na asilimia 74 iliyoripotiwa mwaka 2004/05.

Huduma za Ustawi wa Jamii

413. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutoa na kuratibu huduma za ustawi wa jamii kwa watu wenye ulemavu, wazee, watoto walio katika mkinzano na sheria na watoto walio katika mazingira hatarishi. Hudmna hizi zinalenga

kulinda haki za makundi haya na kuimarisha utoaji wa huduma katika taasisi husika. Katika kuhakikisha watoto walio katika mkinzano na sheria wanapata haki zao, Serikali ilijenga bweni la wasichana katika shule ya maadili, Irambo na kujenga mahabusu mbili za watoto katika mikoa ya Mbeya na Mtwara. Aidha, katika mwaka 2010, moduli za uwezeshaji haki jamii zilipitiwa na kufanyiwa marekebisho ili ziendane na sheria mpya ya mtoto ya mwaka 2009.

414. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kuratibu utoaji wa huduma katika vituo vya kulelea watoto yatima na wanaoishi katika mazingira hatarishi. Jumla ya leseni 16 zilitolewa mwaka 2010 kwa ajili ya usajili wa vituo hivyo. Leseni hizo zilipelekea kuongezeka kwa idadi ya vituo kufikia 93, vyenye jumla ya watoto 3,767 wakiwemo wasichana 1,573 na wavulana 2,194.

VYOMBO VYA AFYA NCHINI

Jedwali Na. 84

Aina ya Vyombo	Serikali			Mashirika ya Umma			Mashirika ya Dini na ya Kujitolea			Sekta Binafsi			Jumla		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Hospitali Maalum	6	6		0	0		0	0		0	0		6	6	0
Hospitali za Mkoa	18	18		0	0		0	0		0	0		18	18	0
Hospitali za Wilaya	90	90	97	0	0	11	0	0	97	0	0	31	90	90	236
Hospitali nyingine	3	0		6	15		96	116		24	47		129	178	0
Vituo vya Afya	395	431	449	4	151	5	124	41	155	72	114	75	595	737	684
Zahanati	3649	3526	3773	112	189	70	689	635	717	613	842	572	5063	5192	5132
Nyinginezo*	0	0	269	0	0		0	0		0	0	0	0	0	269
JUMLA	4161	4071	4588	122	355	86	909	792	969	709	1003	678	5901	6221	6321

Chanzo: Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii

* Ni pamoja na kliniki maalum, nursing homes, huduma za maabara na x-ray binafsi

HUDUMA ZA AFYA: WALIOFAULU MAFUNZO KWA MWAKA 2010

Jedwali 85

Aina ya mafunzo	2010
Assistant Medical Officer	211
Assistant Dental Officer	12
Health Officers	146
Health Records Technician	20
Clinical Officers	430
Clinical Assistants	360
Dental Therapist	41
Laboratory Assistant	240
Laboratory Technicians	160
Physiotherapist	17
Radiologist	37
Public Health	16
Orthopaedic Technician	14
Pharmaceutical Assistants	26
Optometry Technician	12
	3
Dental Laboratory Technologist	
Pharm. Technologist	58
Med. Lab.	30
Nursing	3790
Opthalmic Nurse	22
Theatre Mngmt	21
Jumla	**5666**

Chanzo: Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii

IDADI YA WATAALAM WA AFYA

Jedwali Na. 87

Kada	2010
Madaktari wote (wageni na wazalendo)	578
Madaktari wazalendo (MO)+	-
Madaktari wasaidizi (AMO)	1,527
Wafamasia (PH)	200
Wafamasia wasaidizi (APhO)	129
Matabibu (MA)	-
Clinical officers	5,781
Waganga wasaidizi vijijini (RMA)	-
Mabwana Afya (HO)	1,242
Wauguzi	9,286
Dental	65
Assistant Dental	422
Wauguzi wakunga (MCHA)	855
Wengine	909

Chanzo: Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii

IDADI YA VITANDA KATIKA HOSPITALI ZOTE NCHINI - 2010

Jedwali Na. 87A

Aina ya Huduma	Anayemiliki				
	Serikali	Shirika la Umma	Shirika la kujitolea/ Dini	Binafsi	Jumla
Hospitali za Rufaa/ Maalum	0	0	0	0	0
Hospitali za Mkoa	0	0	0	0	0
Hospitali za Wilaya	15,828	1,647	14,638	1,167	33,280
Hospitali nyingine	0	0	0	0	0
Vituo vya Afya	7,695	121	3,151	994	11,961
Zahanati	0	0	0	0	0
Jumla	23,523	1,768	17,789	2,161	45,241

Chanzo: Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii

SURA YA 21

MAENDELEO YA JAMII

Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi

415. Mwaka 2010, Serikali iliendesha mafunzo katika vyuo 53 vya Maendeleo ya Wananchi. Mafunzo hayo yalihusu stadi za uashi, useremala, ushonaji, mapishi, ufundi magari, kilimo cha mboga, ufugaji na kujikinga na janga la UKIMWI. Idadi ya wananchi walionufaika na mafunzo hayo ilikuwa 31,039, ikilinganishwa na wananchi 29,557 mwaka 2009, sawa na ongezeko la asilimia 5.0. Hii ilitokana na kuongezeka kwa fani na uboreshaji wa majengo katika vyuo vya Maendeleo ya Wananchi. Mafunzo ya muda mrefu yalitolewa kwa wananchi 4,913; kozi fupi wananchi 1,989; kozi nje ya chuo wananchi 9,176; na mafunzo yaliyotolewa kwa ushirikiano na asasi nyingine ndani na nje ya vyuo yaliyohusisha wananchi wapatao 13,347, ikilinganishwa na wananchi 4,708 kozi ndefu, wananchi 6,411 kozi fupi, wananchi 4,443 kozi nje ya chuo na wananchi 13,995 mafunzo ndani na nje ya chuo kwa ushirikiano na asasi nyingine.

416. Mwaka 2010, Chuo cha Maendeleo ya Jamii Tengeru kilipandishwa hadhi na kuwa katika orodha ya vyuo vya Elimu ya juu. Kwa mwaka wa masomo 2010/2011, chuo kilikuwa na jumla ya wanachuo 259. Mafunzo ya ngazi ya Stashahada katika Taaluma ya Maendeleo ya Jamii yalitolewa katika vyuo vya Rungemba, Buhare, Monduli na Missungwi, ambapo katika mwaka wa masomo 2010/2011, vyuo hivyo vilikuwa na jumla ya wanachuo 947. Aidha, mafunzo ya ngazi ya Cheti katika Taaluma ya Maendeleo ya Jamii yalitolewa katika vyuo vya Ruaha, Uyole, Mlale, Mabughai, Missungwi na Buhare, ambapo katika mwaka wa masomo 2010/2011 kulikuwa na jumla ya wanachuo 2,676.

Jinsia na Mendeleo ya Wanawake

417. Mwaka 2010, Benki ya Wanawake Tanzania iliendelea kutoa huduma kwa watu binafsi, makampuni na vikundi mbalimbali katika jamii. Mwaka 2010, akaunti zilizofunguliwa ziliongezeka hadi kufikia akaunti 21,281, kutoka

akaunti 4,220 mwaka 2009. Kati ya hizo, wanawake walikuwa asilimia 80.0, wanaume asilimia 18.3 na makundi mengine asilimia 2.1. Kulikuwa na ongezeko la asilimia 8.7 kwa akaunti zilizofunguliwa na wanawake, wakati idadi ya wanaume waliofungua akaunti ilipungua kwa asilima 10.7. Hii ilitokana na uhamasishaji mdogo kuhusu Benki hiyo ambayo hudhaniwa kuwa ni ya wanawake tu. Aidha, mwaka 2010, Benki ilitoa mikopo yenye thamani ya shilingi bilioni 10.1. Mikopo hiyo ilitolewa kwa wateja 4,081 kupitia vikundi na wateja 431 kwa watu binafsi na makampuni, sawa na asilimia 90 na asilimia 10, kwa mtiririko huo. Vile vile, mafunzo ya biashara yalitolewa kwa wanawake wajasiriamali 450 na waliwezeshwa kushiriki katika Maonesho ya Biashara ya Kimataifa ya mwaka 2010.

418. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutoa mafunzo kuhusu utokomezaji wa ukatili dhidi ya wanawake, watoto na albino kwa wakuu wa vituo vya polisi 40 na viongozi wa vijiji 43. Mafunzo hayo yalitolewa kutoka mikoa ya Kigoma, Arusha, Dodoma, Tabora na Manyara na kwa wasimamizi wa sheria 106 katika wilaya za Rorya, Tarime, Bukombe na Kahama.

419. Aidha, katika mwaka 2010, Serikali Kuu ilitoa jumla ya shilingi milioni 80 kwa Halmashauri 10 zilizomaliza marejesho katika Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake.

Maendeleo ya Watoto

420. Mwaka 2010, Serikali ilifanya utafiti wenye lengo la kutathimini ukubwa wa tatizo la watoto wanaoishi mitaani katika miji ya Dar es Salaam, Morogoro, Mbeya, Iringa, Dodoma, Arusha, Singida na Mwanza. Utafiti huo ulihusisha watoto 2,295 ambapo 538 walikuwa wasichana na 1,757 walikuwa wavulana. Utafiti huo ulibaini kwamba asilima 50 ya watoto walikimbilia mitaani kwa sababu ya ukatili majumbani, mitaani na shuleni. Aidha, asilimia 35 ya watoto hao walikimbilia mitaani kwa sababu ya umaskini, asilimia 11 kutokana na ukosefu wa upendo na usimamizi hafifu wa watoto na asilimia 4 ilitokana na kufarakana kwa wana ndoa katika familia.

421. Utafiti ulibaini pia kuwa, watoto wa mitaani wanakumbana na matatizo mbalimbali ikiwa ni pamoja na: kunyanyaswa na kufanyiwa ukatili (asilimia 29); kukosa elimu, chakula, mavazi, malazi na huduma za afya (asilimia 15); kuzurura mitaani (asilimia 24); kutumikishwa katika kazi zenye madhara kwa afya zao (asilimia 13); kubakwa na kulawitiwa (asilimia 10); na kupata matatizo ya njaa (asilimia 9).

422. Aidha, mwaka 2010, Serikali ilifanya utafiti katika mikoa yote ya Tanzania Bara na Zanzibar kuhusu ukatili dhidi ya watoto. Matokeo ya utafiti huo yalionesha kuwa asilimia 30 ya wasichana na asilimia 15 ya wavulana wamekumbana na ukatili wa kimapenzi. Matokeo ya tafiti hizo ni pamoja na kuandaliwa kwa Mpango Mkakati wa Jamii wa Kudhibiti Tatizo la Watoto Wanaoishi Mitaani na Mkakati wa Taifa wa Kuzuia Ukatili Dhidi ya Watoto.

Uratibu wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali (NGOs)

423. Mwaka 2010, Serikali iliendelea kutoa fursa kwa wananchi kushiriki katika shughuli za maendeleo kupitia Mashirika Yasiyo ya Kiserikali kwa kusajili Mashirika hayo chini ya Sheria ya NGOs Na. 24 ya mwaka 2002. Katika mwaka 2010, mashirika 554 yalisajiliwa, kati ya hayo 526 yalipatiwa Cheti cha Usajili na 28 yalipatiwa Cheti cha Ukubalifu.

424. Mwaka 2010, Serikali kupitia Bodi ya Taifa ya Uratibu wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali ilitembelea NGOs 25 katika mikoa ya Iringa na Tanga na kutoa ushauri wa kitaalam wa namna ya kuboresha huduma kwa wananchi. Aidha, Bodi hiyo ilikutana na wadau wa Sekta ya NGOs 286 katika mikoa hiyo na kubadilishana uzoefu, kwa kubainisha mafanikio na namna bora ya kukabiliana na changamoto katika utekelezaji wa Sera ya Taifa ya NGOs ya mwaka 2001.

425. Mwaka 2010, Serikali iliwezesha ubadilishanaji wa taarifa za NGOs kwa wadau mbalimbali, ambapo jumla ya wadau 4,045 walipatiwa taarifa

mbalimbali za NGOs kupitia Ofisi ya Msajili, Tovuti ya Taifa ya Uratibu wa NGOs, Maonesho ya Wiki ya Utumishi wa Umma na Maonesho ya Nane-Nane. Walionufaika na taarifa hizo ni pamoja na Taasisi za Fedha, Mashirika Yasiyo ya Kiserikali, Washirika wa Maendeleo, Taasisi za Kiserikali, Taasisi za Elimu ya Juu na Watu Binafsi.

MWENENDO WA VIASHIRIA VYA MADENI

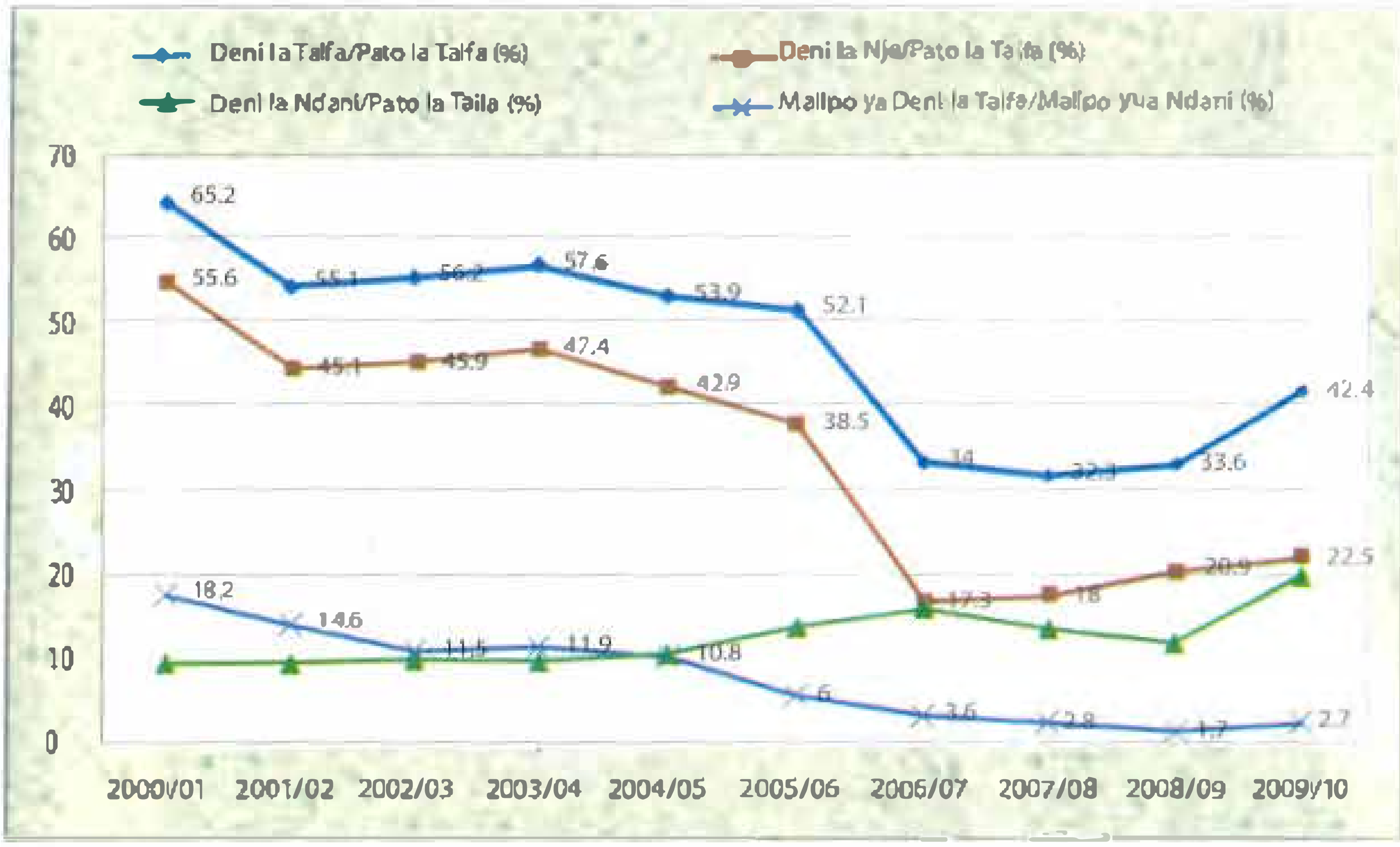

UKUAJI HALISI NA MCHANGO WA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KATIKA UKUAJI WA PATO LA TAIFA

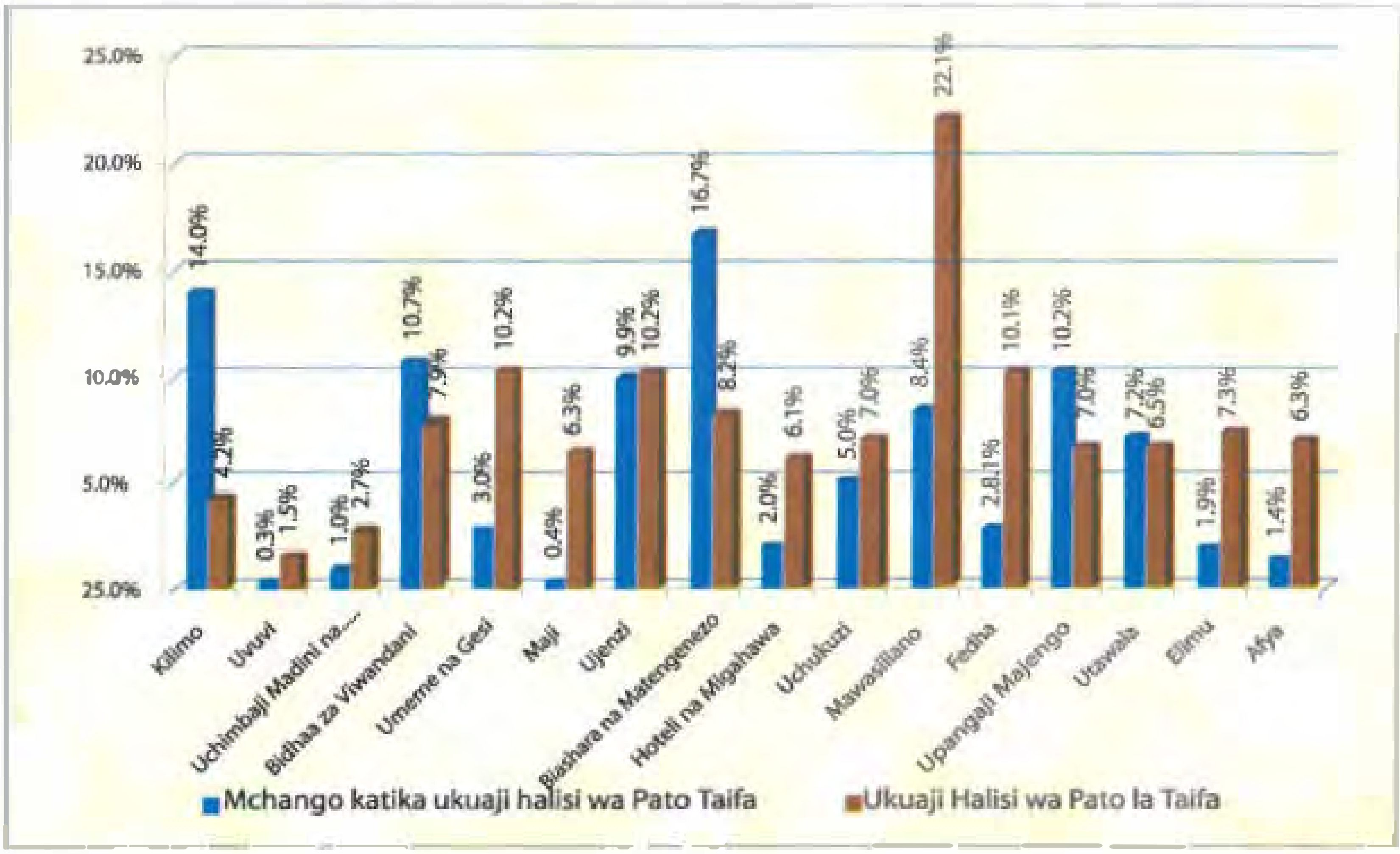

MWENENDO WA UKUAJI WA PATO LA TAIFA

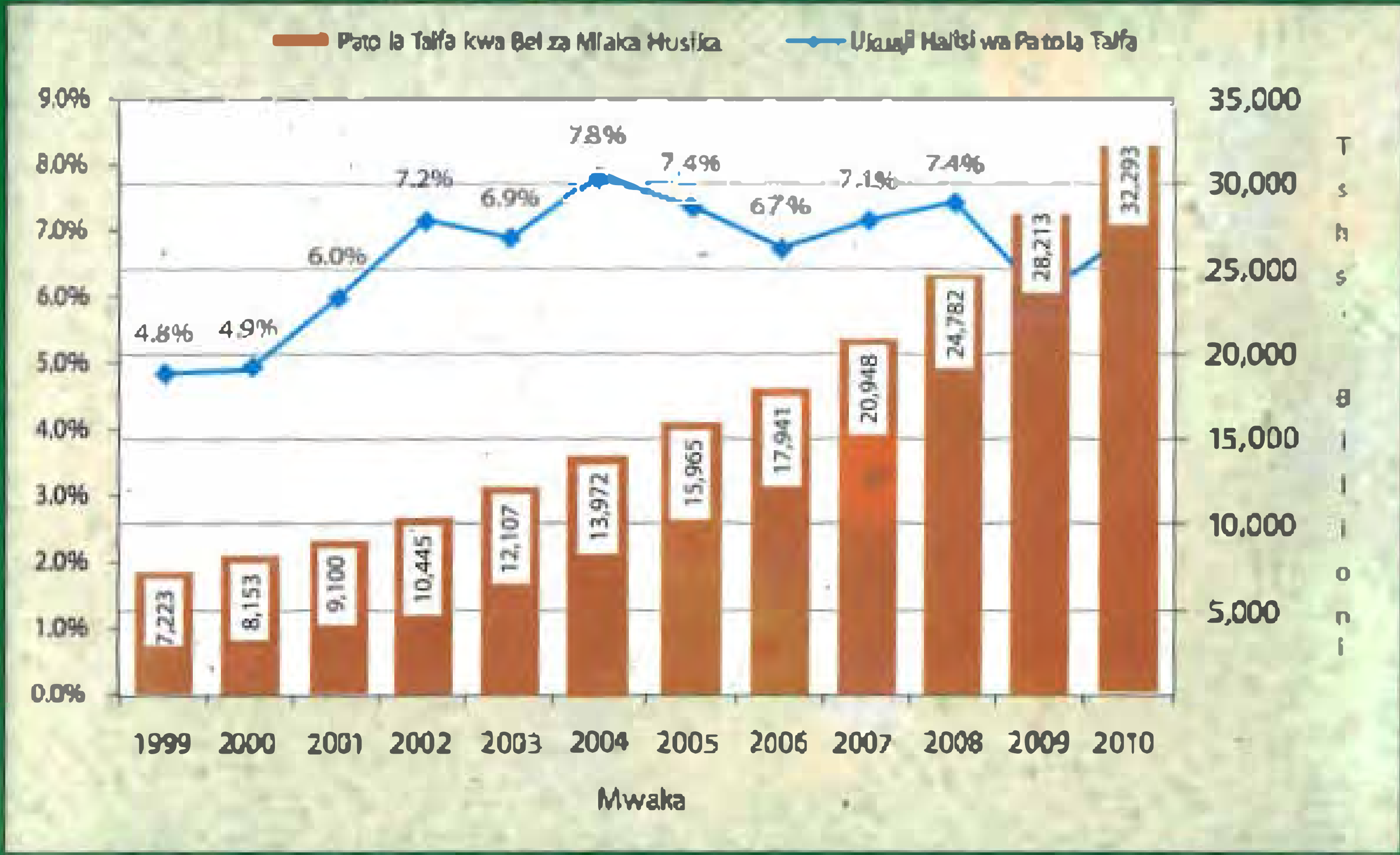

MWENENDO WA MFUMUKO WA BEI, JANUARI - DESEMBA 2010